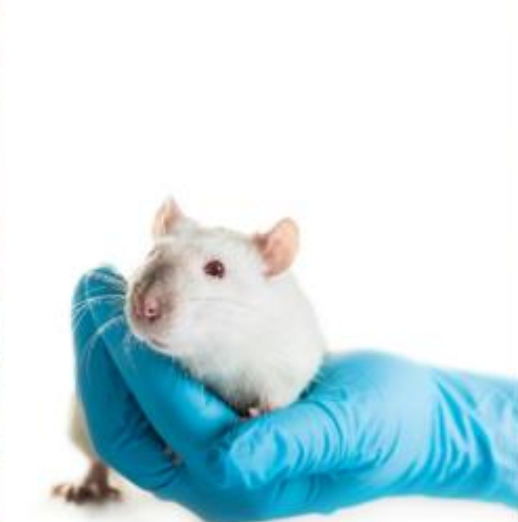

djurskyddsrapport 2023

En redovisning av kontrollmyndigheternas arbete

Omslagsfoto:

Kor: Scandinav, Linnea Ronström

Häst: Josefine Bjerking

Får: Scandinav, Anna Kern

Katt: Josefine Bjerking

Råtta: Mostphotos, Oleksandr Lysenko

Hund: Josefine Bjerking

Grisar: Mostphotos

Värphöns: Scandinav, Per Magnus Persson

Getter: Mostphotos, Henrik Granfors

Sammanfattning

Denna rapport innehåller en samlad bild av kontrollmyndigheternas djurskyddsarbete under år 2023. Det är ett omfattande kontrollområde som rör hur vi i Sverige håller våra djur som exempelvis våra mjölkkor, hästar, katter, djur i djurförsök och djur i djurpark. Syftet med djurskyddskontrollen är att verifiera efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen i landet. Ansvaret för att lagstiftningen följs ligger hos djurhållaren.

Länsstyrelserna lägger mindre resurser på djurskyddet och arbetsinsatserna ökar

Under 2023 använde länsstyrelserna totalt 177 årsarbetskrafter för hela djurskyddsverksamheten, exklusive förprovning av djurstallar. Detta är en minskning med tre årsarbetskrafter i jämförelse med 2022.

Länsstyrelserna gjorde totalt 8 333 fysiska kontroller under 2023, vilket är något färre än de 8 421 kontroller som gjordes 2022. Det kom in 15 002 klagomål till länsstyrelserna under 2023 och det är det högsta antalet inkomna klagomål sedan 2014. De fattade totalt 3 172 olika typer av beslut inklusive åtalsanmälningar, varav 326 beslut om djurförbud. Antalet förprövningsärenden var 728 stycken och 606 stycken besiktningar av förprovade stallar genomfördes. Jämfört med de senaste tio åren är detta ett lågt antal.

Totalt sett var länsstyrelsernas samtliga arbetsinsatser relaterade till djurskydd 23 461 under 2023, vilket är en ökning från 2022 då antalet var 22 739. Antalet arbetsinsatser per årsarbetskraft har ökat under 2023 jämfört med 2022. Antalet timmar som länsstyrelsen lägger per klagomålsärende har också ökat från knappt 4 timmar år 2020 till 7 timmar per ärende 2023. Antalet timmar per rutinkontroll har minskat med en knapp timme jämfört med år 2022 och ett rutinkontrollärende tog i genomsnitt nästan 8 timmar under år 2023.

Majoriteten av länsstyrelsernas medarbetare har upplevt hot och påverkansförsök

För att undersöka förekomsten av hot, våld och påverkansförsök samt hur detta påverkar länsstyrelsens personal har länsstyrelserna tillsammans med Jordbruksverket skickat ut en enkät till den personal på länsstyrelserna som arbetar med djurskyddskontroll och övrigt djurskyddsarbete. Enkäten visar att majoriteten av medarbetarna har känt sig hotade och också upplevt att de blivit utsatta för påverkansförsök som syftar till att påverka myndighetsutövningen.

Länsstyrelserna uppfyller vissa av sina mål

Det finns en så kallad målbild för djurskyddskontrollen som innehåller mål för hur kontrollen ska utvecklas och förbättras. Målen mäts med olika indikatorer för kontrollverksamheten.

En av de viktigaste indikatorerna för att mäta måluppfyllelse är att minst lika många rutinkontroller som klagomålskontroller ska genomföras, dvs. kvoten mellan dessa kontroller ska vara minst ett (1). Under år 2023 gjorde länsstyrelserna fler rutinkontroller än fysiska klagomålskontroller, där kvoten mellan dessa var 1,15. Det är en liten nedgång jämfört med år 2022 då kvoten var 1,22.

Det finns en indikator om att högst 25 procent av de fysiska djurskyddskontroller som görs till följd av klagomål ska vara utan brister. Det definieras som att myndigheterna använder sina resurser för kontroll av klagomålsärenden på ett sådant sätt att arbetet riktas mot sådana ärenden där risken för brister är som störst. Vi ser en flerårig trend där resultatet för den här indikatorn kontinuerligt har förbättrats och länsstyrelsernas resultat för 2023 är nu 26,6 procent.

Det finns även en indikator om att minst 10 procent av kontrollobjekten som har livsmedelsproducerande djur ska kontrolleras varje år. Målet uppfylldes i vissa län men inte i landet som helhet under år 2023 utan låg på 6,3 procent. Det är en ökning från år 2022 då det genomsnittliga resultatet var 6,0 procent.

Brister i efterlevnaden på samma nivå som tidigare

Resultatet av de kontroller som länsstyrelserna har gjort och som framgår i denna rapport ger en bild av hur djuren har det hos de djurhållare som har kontrollerats under 2023. Det ger inte en heltäckande bild av hur alla djur har det i Sverige eftersom kontrollerna görs med ett riskbaserat urval. Statistiken visar att de djurhållare som har kontrollerats, i allmänhet håller och sköter sina djur bra med en god efterlevnad av djurskyddslagstiftningen. Detta är framför allt viktigt för djurvälferden men också för att upprätthålla allmänhetens förtroende för svensk djurhållning och livsmedelsproduktion.

Andelen kontroller med brister ligger på samma nivå som tidigare år. Hygienrelaterade brister är vanligt förekommande hos lantbrukets djur och detta är ett återkommande problem år efter år. Vi konstaterar att det är vanligt med skaderisker på grund av olämplig inredning och det gäller särskilt inredning som används inom hästhållningen. När det gäller sällskapsdjur är skötselrelaterade brister vanliga, såsom bristande renhet i djurens utrymmen samt utebliven veterinärvård. De vanligaste bristerna på slakterier handlar om standardrutiner, men det finns även brister när det kommer till bedövning och avlivning. Vid kontroller som görs av djur som transporteras var det vanligast med dokumentationsbrister. Länsstyrelsernas kontroller av djurtransporter visade inte någon brist rörande djurens skick.

Av förprövningsstatistiken framgår att de investeringar som de senaste åren gjorts i stallbyggnader inte motsvarar de behov som finns för att bygga om eller ersätta gamla stallar med helt nya. Detta innebär att många djurhållningar bedrivs i gamla stallar och det kan ha en negativ effekt på både effektiviteten i produktionen och på djurskyddet.

Länsstyrelserna når inte målet inom försöksdjurskontroll

Under år 2023 genomförde länsstyrelserna totalt 42 kontroller inom försöksdjursområdet, vilket är en minskning jämfört med 2022. När det gäller antalet kontrollerade tillstånd att använda försöksdjur har 19 stycken kontrollerats under 2023, vilket motsvarar knappt 10 procent av de som årligen ska kontrolleras. Sverige lever därför inte upp till kravet som finns om att en tredjedel av verksamheter med tillstånd att använda försöksdjur ska kontrolleras årligen. Vi ser allvarligt på detta och bedömer att mer resurser behöver avsättas för denna kontroll.

Innehåll

1 Bakgrund	1
1.1 Djurskyddslagstiftningen	1
1.2 Djurskyddskontrollen ska verifiera att reglerna följs	1
1.3 Jordbruksverkets djurskyddsstrategi samt målbild för djurskyddskontroll	2
1.3.1 Jordbruksverkets djurskyddsstrategi	2
1.3.2 Målbild för djurskyddskontroll	2
1.4 Rapporten baseras på uppgifter från länsstyrelserna och Livsmedelsverket	2
1.4.1 Djurskyddskontrollregistret (DSK)	3
1.4.2 Platina	3
1.4.3 Tidredovisning	3
1.4.4 Enkäter	3
1.4.5 Livsmedelsverket	4
2 Kontrollområdet djurskydd	5
2.1 Olika typer av kontroller och annan handläggning	5
2.1.1 Rutinkontroll	5
2.1.2 Fysisk kontroll efter klagomål	6
2.1.3 Handläggning av klagomålsärenden från kontoret	6
2.1.4 Kontroll efter information från officiell veterinär på slakteri	6
2.1.5 Uppföljande kontroll	6
2.1.6 Tillstånd för verksamhet med sällskapsdjur, häst och pälsdjur	7
2.1.7 Godkännande av offentlig förevisning av djur	7
2.1.8 Besiktningar av djurtransportfordon	7
2.1.9 Förprovning och besiktning av djurstallar	7
2.1.10 Verkställighet av omhändertaganden	8
2.2 Förebyggande djurskyddsarbete	9
3 Länsstyrelsernas resurser och kontrollobjekt	10
3.1 Resurser som används till djurskyddsverksamheten	10
3.1.1 Hela verksamheten	11
3.1.2 Verkställighet av omhändertaganden	11
3.1.3 Fördelning av årsarbetskrafter	12
3.2 Antal kontrollobjekt och årsarbetskrafter för respektive länsstyrelse	12
3.3 Hot, våld och påverkansförsök	14
3.3.1 Statens utredning om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet	14
3.3.2 Länsstyrelsernas incidentrapporter och tillbud	14
3.3.3 Undersökning av hot, våld och påverkningsförsök för länsstyrelsernas personal	15
3.3.4 Medarbetare som jobbar med djurskydd är särskilt utsatta	17

4 Revisioner av länsstyrelsen inom området djurskydd 2023.....	18
4.1 Riskbaserat revisionsprogram.....	18
4.2 Resultat av revisionerna 2023	18
4.2.1 Uppföljande revision.....	19
4.2.2 Sammanfattningsvis	19
5 Länsstyrelsernas måluppfyllelse utifrån den nationella målbilden för djurskyddskontroll	21
5.1 Målsättning för djurskyddskontrollen.....	21
5.2 Länsstyrelsernas resultat och måluppfyllelse	21
5.2.1 Målet om att kontrollera minst 10 procent av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur	21
5.2.2 Minst en tredjedel av de som har tillstånd att använda försöksdjur ska kontrolleras varje år	23
5.2.3 Minst lika många rutinkontroller som klagomålskontroller	23
5.2.4 Högst 25 procent av klagomålskontroller utan brister.....	24
5.2.5 Handläggningstider	26
5.3 Sammantagen analys av måluppfyllelsen	28
6 Resultat och analys av länsstyrelsernas kontrollarbete 2023	29
6.1 Statistik om olika kontrolltyper, handläggning och beslut	29
6.1.1 Antal fysiska kontroller och andel brister	29
6.1.2 Antalet ärenden som hanteras från kontoret ökar	35
Beslut och åtalsanmälningar	36
6.1.3 Besiktning av djurtransportfordon	36
6.1.4 Förprovningssärenden och besiktning av djurstallar	37
6.2 Antalet arbetsinsatser varierar mellan länen.....	40
6.3 Kontrollverksamhetens tidsåtgång	41
7 Resultat av kontrollmyndigheternas kontroller 2023	42
7.1 Resultatet innehåller olika typer av kontroll	42
7.2 Resultatet innehåller analyser av orsaker och risker	42
7.3 Kontrollen är riskbaserad	42
7.4 Nötkreatur	44
7.4.1 Djurskyddskontroller av nötkreatur.....	44
7.4.2 Olika kategorier av brister.....	44
7.4.3 Tillsynsrelaterade brister	45
7.4.4 Hygienrelaterade brister	47
7.4.5 Brister som kan relateras till utfodring och vatten	48
7.4.6 Stallmiljörelaterade brister	48
7.4.7 Utrymmesrelaterade brister	49
7.4.8 Inredningsrelaterade brister.....	51
7.4.9 Utomhushållning	51
7.4.10 Allvarliga konsekvenser av brister	52
7.4.11 God efterlevnad	52

7.5	<i>Grisar</i>	54
7.5.1	Djurskyddskontroller av grisar	54
7.5.2	Olika kategorier av brister	54
7.5.3	Tillsynsrelaterade brister	55
7.5.4	Hygienrelaterade brister	56
7.5.5	Brister som handlar om utfodring och vatten	58
7.5.6	Stallmiljörelaterade brister	59
7.5.7	Utrymmesrelaterade brister	60
7.5.8	Inredningsrelaterade brister	61
7.5.9	Utomhushållning	61
7.5.10	God efterlevnad	62
7.6	<i>Får</i>	64
7.6.1	Djurskyddskontroller av får	64
7.6.2	Olika kategorier av brister	64
7.6.3	Tillsynsrelaterade brister	65
7.6.4	Hygienrelaterade brister	66
7.6.5	Brister kopplade till utfodring och vatten	67
7.6.6	Utrymmesrelaterade brister	68
7.6.7	Inredningsrelaterade brister	69
7.6.8	Utomhushållning	69
7.6.9	Branschinitiativ för bättre efterlevnad	70
7.6.10	Allvarliga konsekvenser av brister	71
7.6.11	God efterlevnad	71
7.7	<i>Get</i>	72
7.7.1	Djurskyddskontroller av get	72
7.7.2	Olika kategorier av brister	72
7.7.3	Tillsynsrelaterade brister	73
7.7.4	Hygienrelaterade brister	73
7.7.5	Brister kopplade till utfodring och vatten	74
7.7.6	Utrymmesrelaterade brister	75
7.7.7	Inredningsrelaterade brister	76
7.7.8	Utomhushållning av getter	76
7.7.9	Allvarliga konsekvenser av brister	77
7.7.10	God efterlevnad	77
7.8	<i>Värphöns</i>	78
7.8.1	Djurskyddskontroller av värphönsbesättningar som har fler än 350 höns	78
7.8.2	Olika kategorier av brister	78
7.8.3	Tillsynsrelaterade brister	80
7.8.4	Hygienrelaterade brister	80
7.8.5	Stallmiljörelaterade brister	81
7.8.6	Utrymmesrelaterade brister	82
7.8.7	Inredningsrelaterade brister	83
7.8.8	Allvarliga konsekvenser av brister	84
7.8.9	God efterlevnad	84
7.9	<i>Slaktkyckling</i>	85
7.9.1	Djurskyddskontroller av slaktkyckling	85
7.9.2	Hygienrelaterade brister och beläggningsgrad	85

7.9.3 Stallmiljörelaterade brister	86
7.9.4 Branschinitiativ för bättre efterlevnad.....	87
7.9.5 Allvarliga konsekvenser av brister	88
7.9.6 God efterlevnad.....	88
7.10 Hästar.....	89
7.10.1 Djurskyddskontroller av häst	89
7.10.2 Olika kategorier av brister.....	89
7.10.3 Tillsynsrelaterade brister	90
7.10.4 Hygienrelaterade brister	91
7.10.5 Brister kopplade till utfodring och vatten.....	92
7.10.6 Stallmiljörelaterade brister	92
7.10.7 Utrymmesrelaterade brister	93
7.10.8 Inredningsrelaterade brister.....	94
7.10.9 Brister kopplade till utomhushållning och rastning.....	95
7.10.10 Brister som handlar om tillstånd och förprovning.....	96
7.10.11 Allvarliga konsekvenser av brister	97
7.10.12 God efterlevnad.....	98
7.11 De vanligaste bristerna skiljer sig åt mellan olika djurslag.....	99
7.11.1 Tillsynsrelaterade brister	99
7.11.2 Hygienrelaterade brister	99
7.11.3 Brister kopplat till utfodring och vatten	100
7.11.4 Stallmiljörelaterade brister	101
7.11.5 Utrymmesrelaterade brister	101
7.11.6 Inredningsrelaterade brister.....	102
7.11.7 Arbete för att stärka efterlevnaden pågår inom lantbruksnäringen	103
7.12 Försöksdjursområdet.....	104
7.12.1 Försöksdjursverksamheten har ett omfattande regelverk	104
7.12.2 Kontrollobjekt inom försöksdjursområdet	104
7.12.3 Checklistor och kontroller.....	105
7.12.4 Resultat av genomförda kontroller inom försöksdjur.....	105
7.13 Djurskydd på slakterier	109
7.13.1 Ansvarsfördelningen för djurskyddsarbetet på slakterier	109
7.13.2 Vägledning för djurskydd och standardrutiner.....	109
7.13.3 Resultat av djurskyddskontroller på slakterier	110
7.14 Transport av djur.....	121
7.14.1 Ansvarsfördelningen för transport av djur	121
7.14.2 Resultat av länsstyrelsernas kontroller av djurtransporter.....	121
7.14.3 Transporter granskade av officiella veterinärer vid slakterier.....	124
7.15 Hundar	126
7.15.1 Djurskyddskontroller av hundar.....	126
7.15.2 Tillsynsrelaterade brister	126
7.15.3 Brister om hundens behov av socialkontakt, rörelse och mental stimulans	127
7.15.4 Brister som handlar om foder och vatten	128
7.15.5 Brister i hundarnas utrymmen	130
7.15.6 Brister som handlar om tillstånd	131
7.15.7 Allvarliga konsekvenser av brister	131

7.16 <i>Katter</i>	132
7.16.1 Djurskyddskontroller av katter.....	132
7.16.2 Tillsynsrelaterade brister.....	132
7.16.3 Brister som handlar om foder och vatten.....	133
7.16.4 Brister i katternas utrymmen och närmiljö.....	134
7.16.5 Brister som handlar om tillstånd.....	136
7.16.6 Allvarliga konsekvenser av brister.....	136
7.17 <i>Zoobutiker och liknande verksamheter</i>	137
7.17.1 Brister som handlar om tillstånd och personal.....	137
7.17.2 Brister i dokumentation är vanligast.....	138
7.18 <i>Djurparker</i>	140
7.18.1 Djurskyddskontroller på djurparker.....	140
7.18.2 Vanligaste bristerna på djurparker.....	140
7.18.3 Betydelse för djurens välfärd.....	140

1 Bakgrund

1.1 Djurskyddslagstiftningen

Den svenska djurskyddslagstiftningen¹ syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälstånd och respekt för djur. Djurskyddslagen gäller för djur som hålls av människan och viltlevande djur som används i djurförsök. Lagen kräver att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djuren ska hållas och skötas på ett sådant sätt att deras välfärd främjas och att de kan utföra naturligt beteende. Av djurskyddslagen framgår att det är länsstyrelserna och de andra statliga myndigheterna som regeringen bestämmer (kontrollmyndigheterna) som utövar offentlig kontroll.

Denna rapport skrivs för att det i djurskyddsförordningen² framgår att Jordbruksverket varje år ska redovisa statistik om och en analys av hur djurskyddskontrollen och myndigheternas övriga djurskyddsarbete fungerar (nationell djurskyddsrapport) till Regeringskansliet. Redovisningen ska inkludera jämförelser med tidigare kontrollår. Jordbruksverket ska även analysera och ge en bild av djurskyddsläget utifrån det utförda djurskyddsarbetet.

1.2 Djurskyddskontrollen ska verifiera att reglerna följs

Enligt kontrollförordningen³ ska djurskyddskontroll genomföras regelbundet och vara riskbaserad. Syftet med kontrollen är att verifiera efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen i landet. Ansvar för att lagstiftningen följs ligger hos djurhållaren. Resultatet av kontrollen ger även ett underlag för att utvärdera och utveckla såväl kontrollen som lagstiftningen. Att djurskyddslagstiftningen efterlevs är viktigt för både djurvälståndet och allmänhetens förtroende.

¹ Djurskyddslag (2018:1192) och djurskyddsförordning (2019:66)

² 8 kap. 10 § djurskyddsförordning (2019:66)

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll)

Jordbruksverkets föreskrifter om offentlig kontroll på djurskyddsområdet⁴ innehåller kompletterande bestämmelser om hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska bedrivas på djurskyddsområdet.

1.3 Jordbruksverkets djurskyddsstrategi samt målbild för djurskyddskontroll

1.3.1 Jordbruksverkets djurskyddsstrategi

Jordbruksverket har tagit fram en djurskyddsstrategi som började gälla år 2020. Djurskyddsstrategin har tre övergripande mål:

- a) djur i Sverige hålls och sköts enligt djurskyddslagstiftningen och kontrollen av den är verkningsfull och likriktad,
- b) hållning och användning av djur utvecklas för ökad djurvälstånd, produktion och konkurrenskraft, och
- c) stärkt tydlighet och trygghet i djurskyddsarbetet.

1.3.2 Målbild för djurskyddskontroll

Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna arbetar tillsammans i ett gemensamt råd, Rådet för djurskyddskontroll⁵. Rådet ska verka för att djurskyddskontrollen utvecklas i syfte att bli mer rättssäker, likvärdig och effektiv.

Rådet för djurskyddskontroll har tagit fram en operativ målbild för djurskyddskontrollen⁶. Kontrollmyndigheterna arbetar aktivt med dessa mål genom flertalet aktiviteter som är kopplade till dem. I flera av aktiviteterna samverkar man med andra myndigheter och med näringen.

1.4 Rapporten baseras på uppgifter från länsstyrelserna och Livsmedelsverket

För att få fram statistik till denna rapport har data hämtats från länsstyrelsernas tidredovisningssystem, djurskyddskontrollregistret (DSK), uppgifter som länsstyrelserna årligen skickar in till Jordbruksverket samt uppgifter från Livsmedelsverket.

Länsstyrelserna och Jordbruksverket har gemensamt analyserat statistik och uppgifter och resonerat kring vilka slutsatser som kan dras. Detta har skett genom en kontinuerlig dialog och förankring med representanter från länsstyrelserna. Varje år hålls även ett analysmöte med Jordbruksverket och länsstyrelserna där kontrollresultatet diskuteras och analyseras. Vid årets analysmöte framförde flera länsstyrelser att det sämre världsläget med svårare ekonomiskt läge för många även visar sig i djurskyddsarbetet.

⁴ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet, saknr L44

⁵ Enligt 8 kap. 11 § djurskyddsförordningen (2019:66)

⁶ [Målbild för djurskyddskontroll 2023-2025 \(livsmedelsverket.se\)](https://www.livsmedelsverket.se/om-livsmedelsverket/om-och-for-oss/om-djurskyddskontroll)

Länsstyrelserna har under 2023 haft fler allvarligare ärenden än normalt då djurhållare inte klarat att sköta djuren lika bra som vanligt. Det har också varit tufft ekonomiskt för några länsstyrelser som inte har fått budgetutrymme för att täcka för frånvarande personal.

1.4.1 Djurskyddskontrollregistret (DSK)

Djurskyddskontrollregistret (DSK) är ett nationellt register över kontrollobjekt som länsstyrelserna använder för att bland annat registrera resultatet från djurskyddskontrollen. Statistiken som Jordbruksverket hämtar ur DSK ligger till grund för den redovisning och analys av resultatet av djurskyddskontrollen som finns i rapporten.

I all statistik som jämförs med antal kontrollobjekt i landet, har vi huvudsakligen utgått från antalet objekt som fanns i DSK i mars år 2021 (med undantag för försöksdjursområdet). Bakgrunden till detta är att det våren 2021 infördes nya registreringskrav enligt AHL (Animal Health Law). Detta innebär att det sedan dess finns ett utökat krav på vilka som ska registrera sin djurhållning hos Jordbruksverket, vilket medförde att flera personer registrerade sig och det skapades många dubletter i DSK. Mot bakgrund av detta är antalet kontrollobjekt i dagsläget inte tillräckligt korrekt för att användas. Jordbruksverket och länsstyrelserna arbetar med registervård så att uppgifterna i registret ska vara korrekta.

1.4.2 Platina

Ur länsstyrelsernas diarieföringssystem Platina hämtas information kring vilka typer av ärenden och beslut som länsstyrelserna har handlagt under året, exempelvis antal inkomna klagomålsärenden, hur många ärenden som handlagts helt administrativt, antal förelägganden, beslut om omhändertaganden och djurförbud. Vissa handläggningsmål inhämtas också från Platina, exempelvis hur stor andel av kontrollrapporterna som länsstyrelserna skickar ut inom 21 dagar efter genomförd kontroll.

1.4.3 Tidredovisning

Liksom tidigare år har länsstyrelsernas tidredovisning av djurskyddskontrollarbetet använts för att beräkna de personella resurserna som använts till djurskyddskontrollområdet. Dessa uppgifter är framtagna ur länsstyrelsernas tidredovisningssystem av Länsstyrelsernas Ekonomiadministration (LstEA).

1.4.4 Enkäter

Länsstyrelserna besvarar årligen en webbenkät från Jordbruksverket. Webbenkäten ställer bland annat frågor till länsstyrelserna om huruvida aktiviteter i enlighet med den nationella målbilden för djurskydd har genomförts på respektive länsstyrelse under året. Enkäten inkluderar även viss statistik som är hämtad från Platina. Svaren i enkäten

används dels för att kunna följa upp uppfyllelsen av nationella mål från den nationella målbilden, dels för att analysera statistiken ur Platina.

I år har länsstyrelserna besvarat ytterligare en webbenkät i syfte att undersöka djurskyddshandläggares arbetsmiljösituation utifrån eventuellt framförda hot, våld eller försök till våld samt påverkan eller försök till påverkan.

1.4.5 Livsmedelsverket

Till rapporten har Livsmedelsverket lämnat resultat från de officiella veterinärernas kontroller och arbete på slakterierna. De har även lämnat in uppgifter från de officiella veterinärernas närvaro vid eller efter avlastning av djur vid slakterier.

2 Kontrollområdet djurskydd

Det är länsstyrelserna och Livsmedelsverket som är operativa kontrollmyndigheter inom djurskyddsområdet. Inom vissa områden är det endast länsstyrelserna som gör själva kontrollen och inom andra områden finns ett delat ansvar mellan länsstyrelserna och Livsmedelsverket.

Jordbruksverket har som central myndighet ansvar för att vägleda och samordna de operativa kontrollmyndigheterna. Detta i syfte att djurskyddskontrollen ska bli så likvärdig, effektiv och rättssäker som möjligt. Jordbruksverket har också bemyndigande att föreskriva om hur djurskyddskontrollen ska bedrivas, hur samverkan mellan kontrollmyndigheter ska gå till samt vilka skyldigheter kontrollmyndigheter eller kontrollorgan har för att lämna information om kontrollverksamheten som bedrivs⁷.

2.1 Olika typer av kontroller och annan handläggning

Kontroll av efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen utförs oftast genom inspektioner som länsstyrelsernas djurskyddshandläggare utför hos djurhållare. Länsstyrelserna kan även använda sig av fler kontrollmetoder, exempelvis revision av djurhållande verksamheter samt olika former av administrativ handläggning. En översikt av dessa aktiviteter redovisas i detta avsnitt.

2.1.1 Rutinkontroll

Rutinkontroll (tidigare kallad normalkontroll) är kontroll som är planerad och genomförs enligt kontrollplan. Rutinkontroller genomförs hos djurhållare, exempelvis lantbrukare, slakterier, djurtransporter, ridskolor, zoobutiker och kennelverksamheter. Begreppet ”rutinkontroll” används för den kontroll som utförs i enlighet med krav på riskbaserad och regelbunden kontroll i kontrollföreläggningen.

Kontrollen är riskbaserad och ska göras där den bäst behövs

Syftet med kontrollerna är att verifiera efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen i landet. Kontrollen är riskbaserad vilket innebär att kontrollresurserna riktas dit de bäst behövs. Det finns en riskklassificeringsmodell i DSK som kallas SToRK (Statistik och Riskklassificering av djurskyddskontrollen) som används inom djurskyddskontrollen, med undantag för försöksdjursområdet. SToRK är konstruerad på ett sådant sätt att vissa djurhållande verksamheter prioriteras för uttag till kontroll framför andra, exempelvis ska större livsmedelsproducerande objekt kontrolleras oftare än mindre kontrollobjekt. Riskmodellen väger även in hur resultatet av de senaste kontrollerna på kontrollobjektet har varit och när länsstyrelsen senast gjorde kontroll. Uttaget består till mycket stor del av

⁷ Bestämmelser om detta finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet; saknr L44.

kontrollobjekt med hög risk för sämre djurvälstånd. En liten andel av kontrollerna är slumpmässigt utvalda bland alla objekt i registret.

Det finns ännu ingen beslutad riskklassificeringsmodell för kontrollobjekt inom försöksdjursområdet. Denna riskklassificering ska beräknas på nationell nivå, vilket skiljer sig från riskklassificering med STORK, som görs på länsnivå. Länsstyrelserna har dock tagit fram ett förslag på nationell riskklassificeringsmodell för kontrollobjekt inom försöksdjursområdet. Modellen kallas Rudbeck och används i dagsläget endast av ett fåtal län.

2.1.2 Fysisk kontroll efter klagomål

Länsstyrelserna tar emot klagomål om misstanke om brister i djurhållningen. För att avgöra hur de ska hantera inkomna klagomål gör de en bedömning av bland annat risk för lidande för djuret, djurhållarens tidigare kontrollhistorik och tillgängliga resurser. I de fall länsstyrelsen anser det nödvändigt gör de en fysisk kontroll på plats.

2.1.3 Handläggning av klagomålsärenden från kontoret

Handläggningen av klagomålsärenden administrativt från kontoret kan ske på två olika sätt:

1. Länsstyrelsen hanterar klagomålet genom exempelvis samtal med djurhållare eller någon sakkunnig i djurhållningen. I denna hantering ingår även en bedömning av inhämtad information samt ett ställningstagande om djurhållaren följer lagstiftningen eller om det finns brister. Bedömningen, baserat på den information som framkommer i ärendet kan resultera i olika åtgärder, såsom exempelvis ett föreläggande.
2. Länsstyrelsen väljer att skicka ut informationsbrev om djurskyddsbestämmelser till djurhållaren.

2.1.4 Kontroll efter information från officiell veterinär på slakteri

Länsstyrelsen gör kontroll efter att en information om bristande djurhållning inkommit från officiella veterinärer vid slakterier. Även dessa informationsärenden handläggs genom fysisk kontroll eller administrativt från kontoret.

2.1.5 Uppföljande kontroll

Länsstyrelserna gör en stor mängd uppföljande kontroller för att verifiera att brister åtgärdas. Dessa uppföljningar kan vara fysiska kontroller eller hanteras administrativt från kontoret. Vid administrativ uppföljning kan exempelvis djurhållaren skicka in foton eller annan dokumentation såsom intyg eller kvitton till länsstyrelsen som visar att brister har åtgärdats. Att göra uppföljningar är mycket viktigt för att verifiera att konstaterade brister åtgärdas och en viktig del i syftet med och effekten av kontrollen.

Begreppet uppföljande kontroll ersätter tidigare begrepp ”uppföljande kontroll/extra offentlig kontroll” och består av det som i löpande text och diagram redovisas som uppföljningar.

2.1.6 Tillstånd för verksamhet med sällskapsdjur, häst och pälsdjur

Om man i större omfattning eller yrkesmässigt håller, föder upp, upplåter, säljer eller tar emot djur för förvaring och utfodring ska man ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen⁸. Detta gäller endast för sällskapsdjur, hästar och pälsdjur. Exempel på verksamheter som behöver tillstånd är ridskolor, hunddagis, kattpensionat och kennel. Länsstyrelserna hanterar ansökningar genom att bedöma om sökanden och utrymmena är lämpliga. Detta kan göras antingen genom en kontroll på plats eller administrativt från kontoret.

2.1.7 Godkännande av offentlig förevisning av djur

Offentlig förevisning av djur innebär att djur visas upp för allmänheten i minst sju dagar per år och i en permanent anläggning. För att göra det behöver man ansöka om godkännande hos länsstyrelsen⁹. Exempel på sådana verksamheter är djurparker, 4H-gårdar, tropikhus, vilthägn med turistbesök och stadsparkar med djur. Länsstyrelserna hanterar ansökningarna och gör en bedömning om anläggningen uppfyller kraven. Detta kan både göras på plats eller administrativt från kontoret.

2.1.8 Besiktningar av djurtransportfordon

När levande djur transporteras ska det ske på ett säkert sätt och djuren får inte utsättas för skador eller lidande. Länsstyrelserna besiktar transportfordon utifrån att det ska vara lämpligt utformat och säkert ur djurskyddssynpunkt. Länsstyrelserna intygar transportfordonets utformning inför godkännande av fordonet. Godkännandet ges av Jordbruksverket¹⁰.

2.1.9 Förprovning och besiktning av djurstallar

Förprovning är ett kostnadsfritt förhandsgodkännande som länsstyrelserna prövar från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt¹¹. Prövningen är en oberoende granskning som

⁸ Enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192). Det regleras även i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:27) om tillståndsplikt för viss djurhållning av sällskapsdjur, häst och pälsdjur; saknr L120.

⁹ Enligt 3 kap. 6 § djurskyddsförordningen (2019:66).

¹⁰ Enligt 2 kap. 5 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:7) om transport av levande djur; Saknr L5.

¹¹ Grundläggande bestämmelser om förprovning, besiktning och provning i efterhand finns i 6 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192) samt i 6 kap. 1 - 4 §§ djurskyddsförordningen (2019:66). Föreskrifter om undantag och villkor för förprovning och besiktning finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:12) om förprovning; saknr L35.

innebär en trygghet för djurhållaren att byggnationen uppfyller kraven i djurskyddslagstiftningen och blir väl anpassad för djuren. Förprovningen, inkluderat den besiktning som görs av genomförd byggnadsåtgärd, är en viktig del av det förebyggande djurskyddsarbetet som länsstyrelsen gör. Krav som ställs i annan lagstiftning, exempelvis miljöbalken eller plan- och bygglagstiftningen prövas inte i förprovningen.

Förprovning ska göras innan ett stall, förvaringsutrymme eller hägn uppförs, byggs till eller byggs om. Förprovning ska också göras om något ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt eller används eller inreds för djurhållning eller djuruppfödning som det tidigare inte har använts för. Kravet på förprovning omfattar djur som hålls för produktion av livsmedel, ull eller päls, hästar samt djur i undervisning som inte är försöksdjur. Det gäller också bara för åtgärder på anläggningar över en viss storlek. Länsstyrelserna ska fatta beslut i förprovningsärenden senast åtta veckor efter det att ansökan är komplett.

Besiktning

När den förprovade åtgärden är genomförd ska sökanden anmäla det till länsstyrelsen som därefter ska besiktiga det som förprovats. Stallet, förvaringsutrymmet eller hägnet får först därefter tas i bruk.

Prövning i efterhand och särskild avgift

Om en förprovningspliktig åtgärd har gjorts utan att först ha förprovats ska länsstyrelsen besluta om att utrymmet inte får används för att hysa djur. Något förbud ska dock inte meddelas om länsstyrelsen finner att åtgärden kan godkännas i efterhand. Dessutom ska länsstyrelsen besluta om att ta ut en särskild avgift av den som var ägare till stallet, förvaringsutrymmet eller hägnet när åtgärden vidtogs.

Förprovningsstatistik

Varje år samlar Jordbruksverket in uppgifter från länsstyrelserna om vilka typer av stallar, förvaringsutrymmen och hägn som förprovats under året. Med dessa uppgifter får vi fram bra statistik som visar i vilken omfattning investeringar har gjorts för de olika djurslagen och inom de olika produktionsgrenarna. Statistiken brukar vi publicera i början av februari månad efterföljande år och den finns tillgänglig på vår webbplats www.jordbruksverket.se.

2.1.10 Verkställighet av omhändertaganden

Länsstyrelserna fick från 1 juni 2018 överta vissa arbetsuppgifter som Polismyndigheten tidigare hade. De arbetsuppgifter som flyttades till länsstyrelserna är dels de praktiska och administrativa arrangemangen kring verkställigheten av omhändertagande av djur. Det handlar bland annat om att planera insatsen, ordna transport, utföra omhändertagandet, ställa upp djur i samband med ett omhändertagande samt sälja, överlåta eller i vissa fall

besluta att avliva djur. Även arbetsuppgifter som regleras i lagen om tillsyn av hundar och katter¹² flyttades från polisen till länsstyrelserna från 1 juni 2018.

2.2 Förebyggande djurskyddsarbete

Myndigheter som utövar offentlig kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt reglerna¹³. Länsstyrelserna arbetar med fler åtgärder än att kontrollera att djurskyddslagstiftningen efterlevs. Exempelvis, gör länsstyrelserna insatser med informations- och temamöten om djurhållning för djurhållare.

Länsstyrelserna skickar ofta ut informationsmaterial vid klagomålsärenden. Om ett informativt och väl anpassat material skickas ut till djurägare i sådana ärenden, kan det bidra till att djurägare får bättre kunskap och större förståelse för hur djurhållningen ska bedrivas. Ett informativt, korrekt och för syftet välanpassat informationsmaterial, kan bidra till en god djurskyddsnytta.

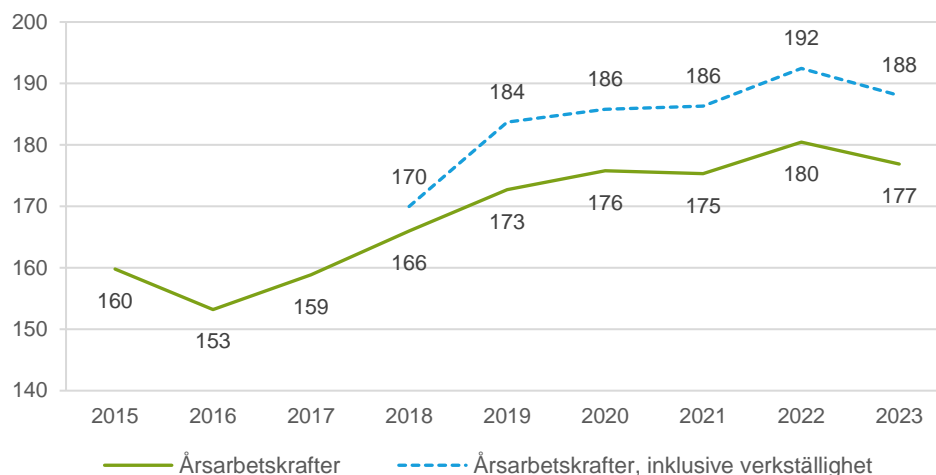
¹² Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

¹³ 8 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192).

3 Länsstyrelsernas resurser och kontrollobjekt

3.1 Resurser som används till djurskyddsverksamheten

Länsstyrelsernas resurser i form av årsarbetskrafter¹⁴ för djurskyddskontroll kan beräknas på olika sätt beroende på vilka verksamhetsområden som tas med i beräkningen. Hur resurserna har förändrats under åren 2015 till 2023 redovisas i figur 1.

Figur 1. Sammanställning av årsarbetskrafter för djurskyddsverksamheten i landet under åren 2015 till 2023.

Av figuren framgår totalantalet årsarbetskrafter för hela verksamheten¹⁵ i den gröna kurvan. I förra årets rapport avseende år 2022 benämndes denna tid som operativ tid. I årets rapport har vi valt att inte använda detta begrepp, eftersom det kunde upplevas som missvisande. I årets rapport benämner vi detta istället som tid för hela verksamheten. I den blå kurvan visas totalantalet årsarbetskrafter för hela verksamheten inklusive tid för verkställighet av omhändertaganden¹⁶. En beskrivning av respektive räknesätt finns nedan.

¹⁴ I beräkningarna motsvarar en årsarbetskraft 1 710 timmar. Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

¹⁵ Totalantalet årsarbetskrafter för hela verksamheten i landet är beräknade enligt följande:

$$\text{Resurser i landet (åa)} = \text{VÅS 282} - \text{VÅS 2823} - \text{VÅS 2828}$$

VÅS 282 utgörs av all tid för djurskyddsarbete. VÅS 2823 är tid för förprövningsarbete och 2828 utgörs av tid för verkställighetsarbete.

¹⁶ Antalet årsarbetskrafter inom djurskyddsområdet inklusive verkställighet av omhändertaganden, är beräknade enligt följande:

$$\text{Resurser i landet (åa)} = \text{VÅS 282}^* - \text{VÅS 2823}.$$

3.1.1 Hela verksamheten

Länsstyrelserna har framfört att uppgifterna ur tidsredovisningen inte visar den faktiska tiden som krävs för att driva kontrollverksamhet inom djurskyddsområdet. I samråd med länsstyrelserna har vi därför i årets rapport använt ett annat beräkningssätt för att redovisa antalet årsarbetskrafter jämfört med föregående år. Siffrorna som visas i diagrammen är omräknade även för tidigare års resultat för att kunna jämföra utvecklingen av årsarbetskrafter över tid.

Under 2023 använde länsstyrelserna 177 årsarbetskrafter för djurskyddsverksamheten som helhet, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Vissa länsstyrelser har framfört att de haft anställningsstopp när det funnits ett behov av att rekrytera personal för föräldraledigheter eller annan långtidsfrånvaro.

Den tid som länsstyrelserna lägger på ärenden om förprovning av djurstallar samt verkställighet av omhändertaganden enligt djurskyddslagen har räknats bort i beräkningen.

3.1.2 Verkställighet av omhändertaganden

Länsstyrelserna har framfört att verkställighet av omhändertaganden tar mycket resurser i anspråk. Sedan övertagandet av Polismyndighetens arbetsuppgifter om verkställighet av omhändertaganden den 1 juni 2018, har länsstyrelserna använt ungefär lika stor mängd årsarbetskrafter per år till verkställighet av omhändertaganden sedan 2019, vilket framgår av tabell 1. Under 2023 har länsstyrelserna redovisat att man använt drygt 11 årsarbetskrafter för verkställighet av omhändertaganden i hela landet.

3.1.3 Fördelning av årsarbetskrafter

I tabell 1 nedan visas en sammanställning av antal årsarbetskrafter i hela landet inom olika områden från år 2014 till och med 2023.

Tabell 1. Fördelning av länsstyrelsernas årsarbetskrafter för hela landet mellan olika områden från 2014 till 2023.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hela verksamheten¹⁾	165	160	153	159	166	173	176	175	180	177
Verkställighet av omhändertaganden²⁾					4	11	10	11	12	11
Djurskyddskontroll³⁾	96	88	86	90	93	98	96	92	55	60
Beslut inom djurskyddslagen⁴⁾	20	20	19	17	17	18	19	19	19	21
Förprovning⁵⁾	19	19	19	19	17	17	18	18	16	15
Området "tillsyn av hund och katt"⁶⁾					7	11	13	14	15	15

1) Antal årsarbetskrafter inom hela verksamheten = 282* – 2828 – 2823

2) Antal årsarbetskrafter inom verkställighet av omhändertagande = VÄS-kod 2828

3) Antal årsarbetskrafter inom djurskyddskontroll = VÄS 2826*

4) Antal årsarbetskrafter för beslut inom djurskyddslagen = VÄS 2821

5) Antal årsarbetskrafter inom förprovning = VÄS 2823*

6) Antal årsarbetskrafter inom området "tillsyn av hund och katt" = VÄS 287*

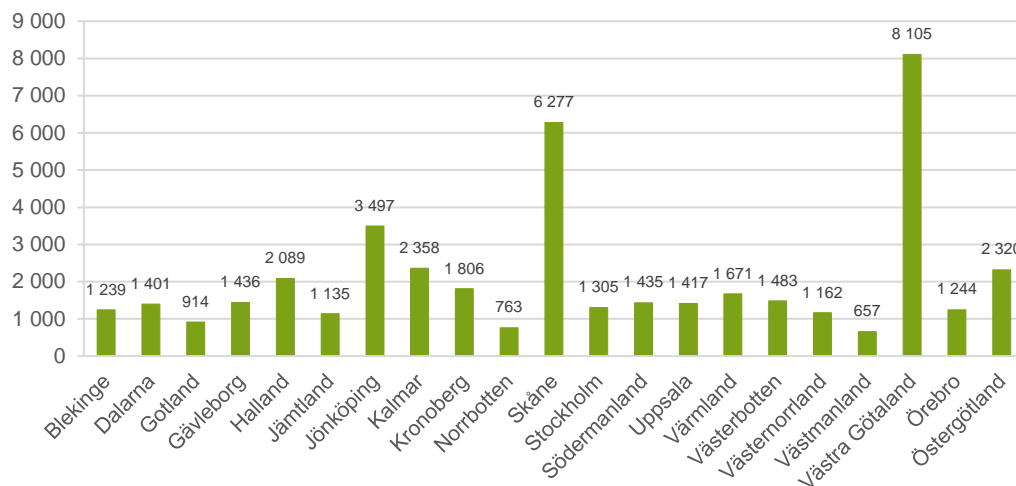
Antalet årsarbetskrafter för djurskyddskontroll enligt tabellen ovan har sjunkit kraftigt från 2021 till 2022, men ökat något under 2023. Detta beror sannolikt på en förändring av strukturen i tidsredovisningen som började gälla från den 1 januari 2022. Förändringen innebar att en del övergripande tidskoder togs bort och den tid som handläggarna tidigare redovisat på de koderna förflyttades till andra övergripande tidskoder¹⁷.

När det kommer till den tid som länsstyrelserna lägger på beslut inom djurskyddslagen ingår all tid som är relaterad till beslut, inte bara tid för att skriva själva beslutet. Det ingår även tid för att skriva underrättelser, hantera överklagningar och yttranden samt deltagande vid muntliga förhandlingar. Uträkningen av denna siffra kan vara osäker då länsstyrelserna troligtvis hanterar denna tidsredovisningskod på olika sätt. Tiden för detta har under 2023 uppgått till 21 årsarbetskrafter, vilket är mer resurser än något annat år sett till de år som vi jämför i tabellen.

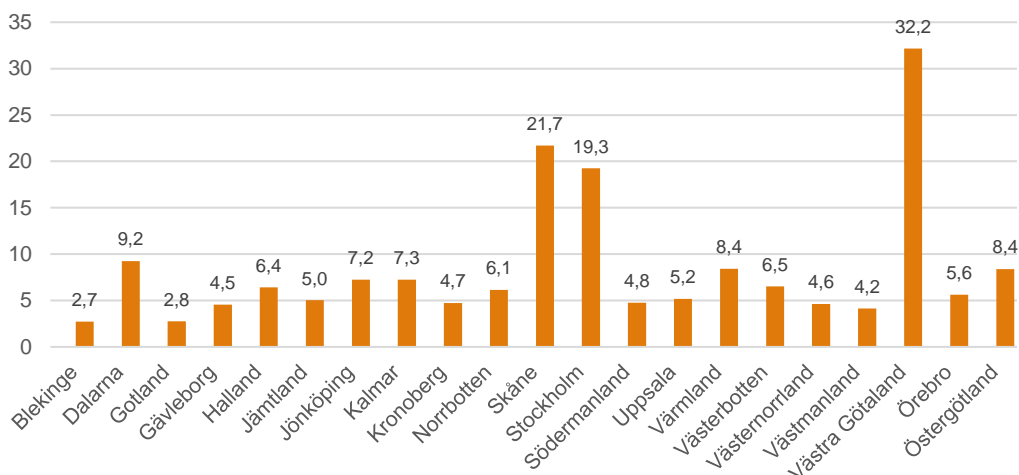
3.2 Antal kontrollobjekt och årsarbetskrafter för respektive länsstyrelse

Antal kontrollobjekt för respektive län visas i figur 2 och antal årsarbetskrafter per län visas i figur 3.

¹⁷ VÄS 28260 togs bort vilket sannolikt innebär att stor del av den tid som tidigare lagts där har istället lagts på VÄS 2820.

Figur 2. Antal kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur inklusive hästar för respektive län. Siffrorna är uttagna i mars 2021.

Figur 3. Antal årsarbetskrafter för djurskyddsverksamheten per länsstyrelse för år 2023.

Som framgår av figurerna ovan är det stora skillnader mellan länen vad gäller antalet kontrollobjekt och antalet tillgängliga årsarbetskrafter. För att kunna få en verklig uppfattning om hur många kontrollobjekt per årsarbetskraft som respektive län har, måste uppgifterna om antalet kontrollobjekt i DSK kunna säkerställas. Detta kräver så kallad registervård. Det innebär exempelvis att varje länsstyrelse behöver gå igenom samtliga kontrollobjekt i sitt län och ta bort objekt som registrerats som dubblett och ta bort objekt som inte längre bedriver någon djurhållning.

Tilldelningen av ekonomiska medel till länsstyrelsernas djurskyddsverksamhet sker inte utifrån hur många kontrollobjekt inom djurskyddsområdet som varje länsstyrelse har. Medlen fördelas enligt den generella fördelningsnyckeln från staten till länsstyrelserna. Det finns alltså inget samband mellan tilldelade ekonomiska medel och antal kontrollobjekt. Därtill avgör varje enskild länsstyrelse hur mycket ekonomiska medel som internt ska tilldelas djurskyddsverksamheten.

3.3 Hot, våld och påverkansförsök

3.3.1 Statens utredning om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet

Regeringen beslutade den 21 april 2022 att utse en särskild utredare för att överväga olika författningsändringar för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Syftet var både att förbättra situationen för de anställda och att värna den offentliga verksamheten (dir. 2022:31). Den 11 januari 2024 överlämnade utredningen sitt betänkande till regeringen¹⁸.

I betänkandet framgår bland annat att offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier har blivit alltmer framträdande och i förlängningen är det ett angrepp på det demokratiska systemet. Anställda med arbetsuppgifter som innefattar myndighetsutövning och som fattar beslut med stor påverkan för enskilda, är särskilt utsatta och det är i det direkta mötet som utsattheten för våld, hot och trakasserier är som störst. Det blir allt vanligare att den enskilda medarbetaren hamnar i fokus för olika typer av ageranden, exempelvis genom hotfulla antydningar och anspelningar på tjänstepersonens personliga förhållanden eller genom uthängningar på sociala medier. Utredningens samlade bild är att det förekommer att tjänstepersoner tvekar eller avstår från att vidta tjänsteåtgärder, så kallad själv censur, av rädsla för våld, hot och trakasserier.

Utredningen har inte med säkerhet kunnat uttala sig om i vilken omfattning detta sker, men att det sker innebär att grundläggande principer om objektivitet, legalitet och likabehandling sätts åt sidan. Utsattheten för våld, hot och trakasserier innebär att myndigheterna ställs inför rekryterings- och kompetensförsörjningsproblem genom att färre söker sig till eller vill stanna kvar i yrken där utsattheten är stor. Detta påverkar myndigheternas förmåga att fullgöra sina uppgifter.

3.3.2 Länsstyrelsernas incidentrapporter och tillbud

I kontrollmyndigheternas arbete med djurskyddskontroll och övrigt djurskyddsarbete är det sedan en längre tid känt att personalen utsätts för hot, våld och påverkansförsök när de utför sitt myndighetsuppdrag. Under 2023 aktualiserades utsattheten när ”pulverbrev” skickades ut till samtliga länsstyrelser. Detta, tillsammans med att länsstyrelserna även på enskilda håll fått arbeta med alltmer omfattande incidenter, har påverkat länsstyrelsernas förmåga att fullgöra sina uppgifter inom djurskyddsområdet.

Genom statistik som Jordbruksverket har samlat in från länsstyrelserna ses en ökning från år 2020 av antalet rapporterade incidenter och tillbud. Ökningen beror delvis på att länsstyrelserna har ändrat sitt arbetssätt när det kommer till att rapportera incidenter och tillbud. På flera länsstyrelser har man gjort ett omfattande arbete med detta och man rapporterar in fler incidenter och tillbud jämfört med tidigare år. Flera länsstyrelser har även bytt system för inrapportering. Mot bakgrund av dessa förändringar är inte antalet

¹⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/01/sou-20241/>

jämförbart med tidigare år och vi kan inte statistiskt säkerställa att antalet incidenter och tillbud har ökat. Det är dock en bild som länsstyrelserna ger vid dialog med dem om incidentrapporter och tillbud.

3.3.3 Undersökning av hot, våld och påverkningförsök för länsstyrelsernas personal

För att undersöka förekomsten av hot, våld och påverkningförsök samt hur detta påverkar personalen valde länsstyrelserna tillsammans med Jordbruksverket att i februari 2024 skicka ut en enkät till den personal på länsstyrelserna som arbetar med djurskyddskontroll och övrigt djurskyddsarbete. Enkäten var anonym och utfördes på nationell nivå. Totalt kom det in 243 svar på enkäten. Kriterierna för att svara på enkäten var att man arbetade med djurskyddskontroll och/eller övrigt djurskyddsarbete. Baserat på att antalet årsarbetskrafter inom djurskyddsområdet 2023 var nästan 190 bedömer vi att antalet svar indikerar att vi har fått en hög svarsfrekvens.

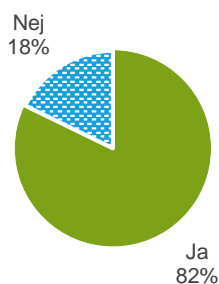
De som svarade på enkäten ombads svara på den med de senaste fem arbetsåren i åtanke. Hade man varit anställd kortare tid, så ombads man tänka på den tid som man varit anställd.

Resultat av undersökningen

Resultatet kommer att sammanställas och analyseras djupare. En första genomgång av resultaten från enkäten visar att de allra flesta känner sig trygga på sin arbetsplats. Siffran är något lägre för arbete ute i fält jämfört med administrativt arbete.

Frågan om man någon gång känt sig hotad i sitt arbete framkommer av figur 4. Det vanligaste är att hoten framförs via telefonsamtal eller vid kontroll ute i fält. Det förekommer även hot via sociala medier och att medarbetarna har fått brev eller besök till hemadressen. Vanligast är att man har känt sig hotad någon gång per halvår och att hoten är kopplade till ärenden med sällskapsdjur.

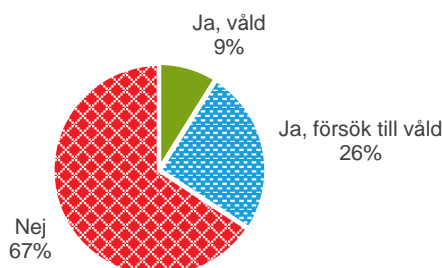
Har du någon gång känt dig hotad i ditt arbete?

Figur 4. Resultat av frågan: Har du någon gång känt dig hotad i ditt arbete? Antalet svarande på denna fråga var 242.

I 35 procent av svaren framkommer att man någon gång blivit utsatt för våld eller försök till våld i sitt arbete, se figur 5. Våld eller försök till våld förekommer mer sällan än hot, de allra flesta uppger att det är mer sällan än en gång per år. Våld eller försök till våld är vanligast vid ärenden kopplat till sällskapsdjur.

Har du någon gång blivit utsatt för våld eller försök till våld (fysiskt)?

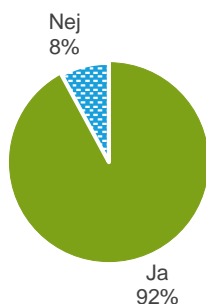

Figur 5. Resultat av frågan: Har du någon gång blivit utsatt för våld eller försök till våld (fysiskt)? Antalet svarande på denna fråga var 242.

Nästan 92 procent av de som svarat upplever att de blivit utsatta för påverkansförsök som syftar till att påverka myndighetsutövningen (se figur 6) och det vanligaste är att det sker någon gång per månad. Påverkansförsök är mer förekommande i ärenden kopplat till sällskapsdjur. Sättet påverkansförsöken framförs liknar sätten som hot förs fram, dvs. främst via telefonsamtal och vid kontroll ute i fält. Även här förekommer inlägg på sociala medier och att medarbetare får brev eller besök till sina hemadresser.

De vanligaste påverkansförsöken består av hot om självskada, hot om att kontakta massmedia, trakasserier samt hot om att kontakta handläggarens chef i syfte att få en annan bedömning. Även stalkning och försök till korruption förekommer, om än i mindre omfattning.

Har du upplevt att du har blivit utsatt för påverkansförsök som syftar till att påverka myndighetsutövningen?

Figur 6. Resultat av frågan: Har du upplevt att du har blivit utsatt för påverkansförsök som syftar till att påverka myndighetsutövningen? Antalet svarande på denna fråga var 242.

På frågan om man blivit påverkad i sitt arbete så att man har agerat annorlunda under kontrollen/samtalet uppger cirka 71 procent att de har blivit påverkade. Vanligast är att man väljer att inte lämna bedömning på plats på grund av situationen, att man lämnar över ärendet till en kollega och/eller att man inte ställer alla frågor man normalt skulle ställt.

En stor andel av de som svarat på enkäten håller med om att de blivit mer vana/luttrade eller har högre tolerans gällande hot, våld och påverkansförsök jämfört med när de var nyanställda. De allra flesta känner sig också relativt väl rustade för att möta situationer med hot, våld och påverkansförsök. De flesta arbetar med verktyg som att åka två handläggare på kontroll, larmutrustning såsom Rakel och utbildning i motiverande samtal. Exempel på verktyg som nämns i fritextsvar är hot och våld-utbildning, bra stöd från chef och kollegor, polishandräckning, träning i kampsport/självförsvar och att vara trygg i sig själv. Som förslag på ytterligare verktyg som skulle öka trygghetskänslan nämner flera kroppskameror och möjligheten att utelämna sitt namn på handlingar och beslut.

Slutligen är det 192 svar som beskriver hur upplevda hot, våld eller påverkansförsök har påverkat arbetsliv och/eller privatliv. Många lyfter fram att de bär en olustkänsla kring arbetet, att de försöker göra sig anonyma på internet samt skyddar hemadress och privat telefonnummer. Fler känner också oro för sig själv och sin familj. Någon har fått kontaktförbud utfärdat och någon har behövt ha väktare vid sin privata bostad. Flera beskriver upplevelsen av stressymptom och trötthet samt sjukskrivning till följd av detta.

3.3.4 Medarbetare som jobbar med djurskydd är särskilt utsatta

Sammanfattningsvis, så visar enkäten det som också lyfts fram i betänkandet kring offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Medarbetare på länsstyrelserna som utför djurskyddskontroll och övrigt djurskyddsarbete är särskilt utsatta och det är i det direkta mötet vid kontroll i fält eller vid telefonsamtal som utsattheten för våld, hot och påverkansförsök är som störst. Enkäten visar att det är vanligt förekommande att tjänstepersoner i sitt djurskyddsarbete vid myndigheten vidtar så kallad självzensur för att undvika våld, hot och påverkansförsök, på arbetet och i privatlivet.

I linje med betänkandet ser vi att grundläggande principer om objektivitet, legalitet och likabehandling sätts åt sidan och med det är det demokratiska systemet angripet.

4 Revisioner av länsstyrelsen inom området djurskydd 2023

Syftet med de revisioner som Jordbruksverket gör är att verifiera att varje enskild länsstyrelse når upp till de krav som ställs på en kontrollmyndighet enligt kontrollförordningen. Länsstyrelsernas arbete granskas också utifrån de regler som finns i föreskrifter om offentlig kontroll på djurskyddsområdet¹⁹, övrig svensk och EU-rättslig lagstiftning samt andra av Jordbruksverkets föreskrifter inom djurskyddsområdet. Jordbruksverket granskar även länsstyrelsens arbete utifrån prioriteringar och mål som finns i den nationella kontrollplanen.

Kraven som finns på en kontrollmyndighet är generella för alla kontrollmyndigheter och det är ledningens ansvar att de uppfylls. Det handlar bland annat om riskbaserad kontroll, kontrollplan och mål, beredskap, jäv/intressekonflikt, rapportering av kontroll samt verifiering av den kontrollverksamhet som bedrivs. Utöver detta ska varje enskild djurskyddshandläggare ha tillräcklig kompetens inom djurskyddslagstiftningen. Ett område som inte tidigare har granskats vid revisionerna handlar om länsstyrelsernas arbete med att förhindra vilseledande och bedrägliga förfaranden. Revisionerna av länsstyrelserna genomförs enligt ett avtal som finns mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna och grundar sig på kravet i artikel 6 i kontrollförordningen.

4.1 Riskbaserat revisionsprogram

Jordbruksverket och Livsmedelsverket har från och med revisionsåret 2022 ett gemensamt riskbaserat revisionsprogram för länsstyrelserevisionerna. Huvudsyftet med att ha ett riskbaserat revisionsprogram är att bidra till konsumenthälsa, djurhälsa, djurvälstånd och för att öka intressenters förtroende för effektivt utnyttjande av resurser. Ett riskbaserat revisionsystem syftar även till att säkerställa att revisionsinsatser görs inom de områden där det finns ett tydligt behov av kontroll och verifiering. Utgångspunkten är dock att alla områden och länsstyrelser ska få minst en revision inom en femårsperiod.

4.2 Resultat av revisionerna 2023

Under 2023 har revisioner utförts på två länsstyrelser där revisionsfokus har varit djurskyddskontroller på slakterier. Länsstyrelserna hade beaktat målen i den nationella kontrollplanen (NKP) i sina kontrollplaner och hade egna dokumenterade mål för de olika kontrollområdena. Det saknades dock en beskrivning av hur länsstyrelserna avsåg bedriva planerad kontroll mot vilseledande och bedrägliga förfaranden. På den ena länsstyrelsen hade målet i NKP om att kontrollera 10 procent av länets gårdar med livsmedelsproducerande djur frångåtts i flera år. De planerade och utförde färre kontroller än vad

¹⁹ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet; Saknr L44

som angavs i NKP. En länsstyrelse utförde ingen systematisk uppföljning eller verifiering av att kontrollen var verkningsfull.

Den ena länsstyrelsen fick rekommendationer av revisorerna angående sina kontrollrapporter då några av de granskade kontrollrapporterna innehöll motsägelsefulla formuleringar. Resultatet i några av rapporterna, inklusive rapporten från skuggkontrollen, var inte tydligt då rapporterna var textmässigt mycket omfattande och svårlästa. Samma länsstyrelse uppmanade vanligtvis aktören att agera eller så gjordes överenskommelser under kontrollen istället för att fatta beslut om åtgärd. Detta förfarande riskerar att göra kontrollen rättsosäker när aktörer upplever att de måste vidta åtgärder utan att länsstyrelsen tydligt redogjort för skälen och utan möjlighet att överklaga.

4.2.1 Uppföljande revision

En uppföljande revision görs för att säkerställa att kontrollmyndigheten har gjort åtgärdsplaner som de följer. Syftet är också att säkerställa att de rekommendationer som Jordbruksverket har lämnat vid den ordinarie revisionen följs av kontrollmyndigheten. Det är den granskade verksamheten och ledningen som är ansvarig för att vidta åtgärder för att följa Jordbruksverkets rekommendationer. Under 2023 gjordes två uppföljande revisioner inom området djurskydd efter revisioner som utfördes 2020. De granskade kontrollmyndigheterna hade fått flertalet rekommendationer. Under de uppföljande revisionerna framkom att kontrollmyndigheterna hade följt en del av de lämnade rekommendationerna och de upprättade åtgärdsplanerna, men inte fullt ut.

Den ena länsstyrelsens åtgärder hade inneburit att ett arbete med verksamhetsplanering och behovsanalys hade påbörjats och uppdaterats. Länsstyrelsen hade dock fortfarande inte tillräckligt med resurser för att nå det nationella målet om att utföra kontroll på minst 10 procent av kända objekt med livsmedelsproducerande djur. Vid uppföljningen konstaterades att länsstyrelsen inte vidtagit korrigerande åtgärder när brister i verksamheten konstateras såsom brist på resurser.

Den andra länsstyrelsen hade till största del genomfört åtgärderna enligt åtgärdsplanen. Det återstod att ta fram en plan för den utbildning som de behöver för verksamheten. De hade en strategisk kompetensförsörjningsplan, men den var ett arbetsdokument. Kompetensförsörjningsplanen skulle enligt länsstyrelsen fastställas i arbetet med verksamhetsplaneringen i oktober 2023.

4.2.2 Sammanfattningsvis

Sammanfattningsvis kan revisionerna anses ha en positiv effekt på kontrollen, eftersom majoriteten av rekommendationerna följts vid avslutad uppföljning. Återstående åtgärder hos länsstyrelserna kommer att följas upp vid framtida revisioner. Resultatet av samtliga

revisioner inom livsmedelskedjan finns sammanställd i en rapport²⁰ som tagits fram av Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

²⁰ [Revision av länsstyrelsers offentliga kontroll i livsmedelskedjan 2023 \(jordbruksverket.se\)](https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/om-och-for-oss/revisioner-och-kontroll/revision-av-lansstyrelsers-offentliga-kontroll-i-livsmedelskedjan-2023)

5 Länsstyrelsernas måluppfyllelse utifrån den nationella målbilden för djurskyddskontroll

5.1 Målsättning för djurskyddskontrollen

Målbilden för djurskyddskontroll är framtagen av Rådet för djurskyddskontroll och innehåller operativa mål och indikatorer för djurskyddskontrollen. Målbilden är ett viktigt verktyg för att planera, styra, följa upp och utvärdera kontrollarbetet. Målbilden började gälla för kontrollverksamheten år 2014 och har därefter reviderats 2015, 2017 och 2023.

Nuvarande målbild gäller för år 2023–2025²¹ och innehåller fyra operativa mål:

- 1. Utbildning, likriktning och verifiering**
Likvärdighet över landet vad gäller bedömning av brister och vidtagna åtgärder för att uppnå efterlevnad av djurskyddslagstiftningen.
- 2. Riskbaserad rutinkontroll**
Varje år utförs kontroll av en tillräckligt stor andel av kontrollobjekten, utifrån en riskvärdering.
- 3. Resurseffektivitet och effekt av kontrollen**
Resurserna inom kontrollverksamheten fördelas utifrån myndigheternas uppdrag och används på ett sätt som gör att kontrollen får effekt. Kontrollmyndigheterna arbetar systematiskt med att öka kunskapen hos djurhållare och underlätta för dem att göra rätt.
- 4. Service**
Djurhållare upplever att kontrollmyndigheten ger snabb återkoppling och tydlig information i kontroll- och ansökningsärenden. Djurhållare upplever ett gott bemötande i kontrollsituationen.

5.2 Länsstyrelsernas resultat och måluppfyllelse

I detta avsnitt presenteras resultatet av utvalda indikatorer för att mäta måluppfyllelse.

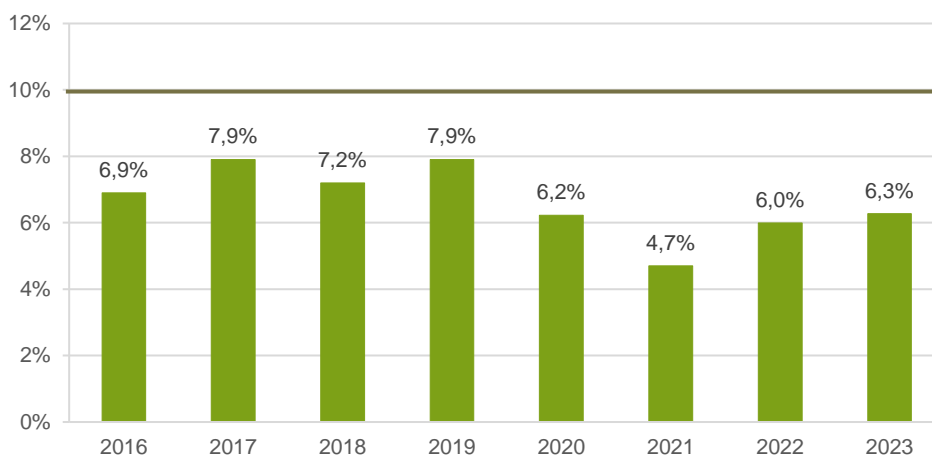
5.2.1 Målet om att kontrollera minst 10 procent av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur

Målet är att minst 10 procent av kontrollobjekten som har livsmedelsproducerande djur ska kontrolleras varje år i den planerade kontrollen. Detta mål har satts för att tydligt styra kontrollen mot den regelbundna riskbaserade kontrollen som är en av huvuduppgifterna inom länsstyrelsernas djurskyddskontrollverksamhet.

²¹ [Målbild för djurskyddskontrollen 2023-2025 \(livsmedelsverket.se\)](#)

På grund av problemen som beskrivs i [avsnitt 1.4.1](#) har vi inte kunnat få fram korrekta siffror på antal kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur under vare sig år 2021, 2022 eller 2023. Antalet kontrollerade objekt har vi dock data för. För att ändå få en uppfattning av utfallet under 2021, 2022 och 2023 och komma så nära sanningen som möjligt har vi beräknat antalet kontrollobjekt för livsmedelsproducerande djur detsamma som för 2020.

Målet uppfylldes inte i landet som helhet under 2023, utan låg på 6,3 procent, med en variation på 1,6 till 12,3 procent. Det är en svag ökning från år 2022 då siffran låg på 6,0 procent, se figur 7. Under 2023 var det sju av 21 länsstyrelser som nådde målet. Detta är ett län mindre än 2022, där åtta länsstyrelser nådde upp till minst 10 procent. Det kan jämföras med exempelvis år 2019 då 12 länsstyrelser nådde målet. Under pandemiåren 2020 och 2021 var det sju, respektive fem länsstyrelser som nådde målet.

Figur 7. Andel kontrollerade objekt i hela landet mellan år 2016 och 2023. Målsättningen är att minst 10 procent av kontrollobjekten kontrolleras per år, vilket illustreras av den mörkgröna linjen.

Arbete kvarstår för att nå målet

Vi kan konstatera att det är svårt för flertalet länsstyrelser att nå detta mål. Det kvarstår arbete för att öka andelen kontrollerade kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur. Vissa länsstyrelser når i stort sett målet varje år (de senaste fem åren), medan andra länsstyrelser aldrig har nått så högt som 10 procent. Sett till en femårsperiod, är det sju länsstyrelser som aldrig nått målet och endast två länsstyrelser som alltid klarat målet. Resultatet för resterande länsstyrelser varierar mellan åren där flera av dem har haft god måluppfyllelse med undantag för exempelvis pandemiåren 2020 och 2021.

Att resultatet sjönk under pandemiåren är förklarligt då antalet rutinkontroller minskade kraftigt. Det är dock värt att fundera över varför resultatet under 2023 inte når högre, varken i landet som helhet eller på de enskilda länsstyrelserna. Det kan bero på att det fortfarande finns en eftersläpning av den effekt som pandemin gav. Fler länsstyrelser vittnar även om hög arbetsbelastning, låg bemanning och stor personalomsättning. Länsstyrelserna framför även att registervård i DSK spelar stor roll för detta mål. Ett mer

uppdaterat register ger mer tillförlitliga resultat. Många länsstyrelser upplever att det är svårt att prioritera registervård framför andra arbetsuppgifter.

Länsstyrelserna menar också att den stora mängden händelsestyrda ärenden i form av främst inkommande klagomål tar för stor andel av resurserna i anspråk till nackdel för rutinkontrollerna. Flera länsstyrelser har även framfört att de har haft många allvarliga djurskyddsärenden som resulterat i tidskrävande hantering. Vidare tar även allmän administration mycket tid i anspråk, exempelvis möten, hantering av begäran om utlämnande av allmän handling, frågor från media, arbetsmiljöarbete och upphandlingar av djurhem för omhändertagna djur.

5.2.2 Minst en tredjedel av de som har tillstånd att använda försöksdjur ska kontrolleras varje år

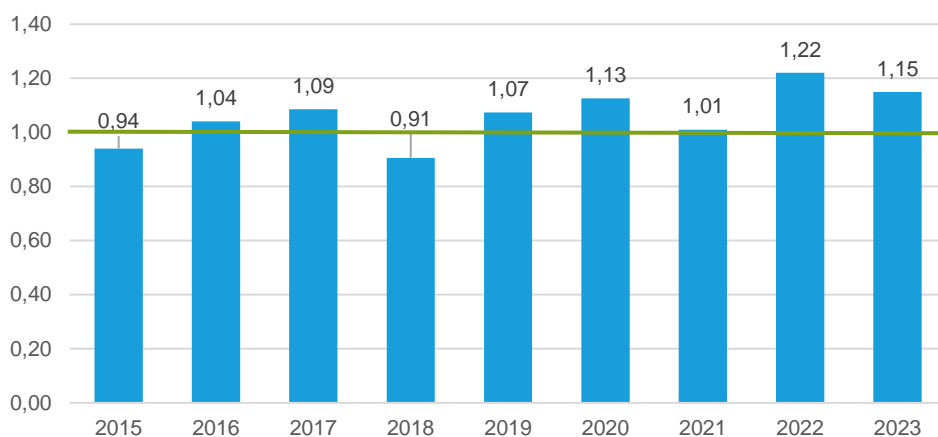
Verksamheter som har tillstånd att använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur omfattas av offentlig kontroll. Enligt försöksdjursdirektivet ska antalet kontrollerade objekt per år uppgå till minst en tredjedel av verksamheterna med befintliga tillstånd att använda försöksdjur.

Under 2023 kontrollerade länsstyrelserna 19 tillstånd att använda försöksdjur, vilket motsvarar knappt 10 procent av de som har tillstånd att använda försöksdjur. Detta är en minskning av andelen kontrollerade tillstånd från föregående år, då andelen låg på drygt 12 procent. Resultatet innebär att länsstyrelserna återigen inte lever upp till EU-kommissionens krav på hur många försöksdjursverksamheter som ska kontrolleras. Jordbruksverket ser allvarligt på detta då djurskyddet behöver verifieras för dessa djur. Se mer information om länsstyrelsernas kontroller av försöksdjur i [avsnitt 7.12](#).

5.2.3 Minst lika många rutinkontroller som klagomålskontroller

Från och med 2015 finns en indikator för det operativa målet ”Resurseffektivitet och effekt av kontroller” som handlar om att det ska genomföras minst lika många rutinkontroller som klagomålskontroller. En kvot på minst 1 mellan de två kontrolltyperna (rutinkontroller/klagomålskontroller) ska uppnås för att kvoten ska vara uppfylld. Rutinkontrollerna utgör den regelbundna och riskbaserade kontrollen och är därför ett av de huvudsakliga uppdragen i länsstyrelsernas djurskyddskontrollarbete. Det är viktigt att en viss andel kontroller utgörs av rutinkontroller och därför följs det upp på detta sätt. En önskad effekt med uppföljningen är att kontrollmyndigheterna riktar tillräckliga resurser till rutinkontroller.

Figur 8 visar hur kvoten har varierat och utvecklats för landet som helhet från dess att målet togs fram år 2015 till 2023. För 2023 uppfylldes detta i landet som helhet med en kvot på 1,15.

Figur 8. Kvot mellan rutinkontroller och fysiska klagomålskontroller i landet mellan år 2015 och 2023. Den gröna linjen visar målet på kvoten 1.

Sedan 2015 har trenden för landet som helhet för denna indikator varit positiv. Även antalet enskilda länsstyrelser som når indikatorn har ökat från 2015. Under 2023 nådde 15 av 21 länsstyrelser målet, vilket är samma antal som år 2021 och är det högsta antalet som någonsin nåtts. Jämför man med år 2015 var det tio länsstyrelser som nådde kvoten. Under 2023 varierade kvoten mellan länsstyrelser mellan 0,41 och 2,16.

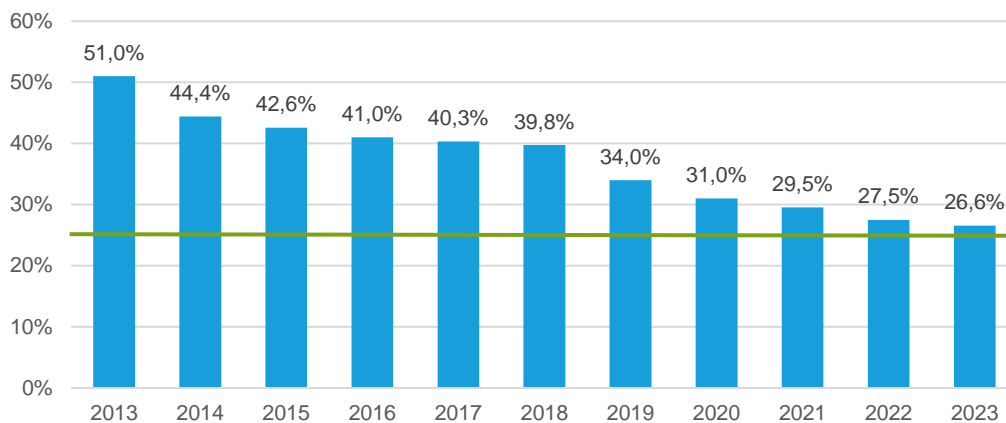
Som orsaker till varför vissa länsstyrelser har svårt att uppnå kvoten anger de främst att antalet klagomålsärenden fortsätter att ligga på en hög nivå. Under 2023 har de även haft fler omedelbara omhändertaganden av sällskapsdjur än tidigare år. Detta medför att en del länsstyrelser har svårt att prioritera rutinkontrollerna.

Trots dessa utmaningar har länsstyrelserna lyckats nå kvoten för landet som helhet under de senaste åren. Flertalet länsstyrelser prioriterar rutinkontroller framför andra arbetsuppgifter. I takt med att andelen klagomålsärenden som handläggs administrativt från kontoret ökar, ökar även kvoten eftersom färre fysiska klagomålskontroller görs. Det är dock viktigt att framhålla i detta sammanhang att det inte är eftersträvanvärt att satsa på en så hög kvotandel som möjligt. Vi bedömer att trenden är positiv men att det är viktigt att det finns en balans mellan rutinkontroller och klagomålskontroller.

5.2.4 Högst 25 procent av klagomålskontroller utan brister

Inom det operativa målet om resurseffektivitet och effekt av kontrollen finns det en indikator om att högst 25 procent av de fysiska djurskyddskontroller som görs till följd av klagomål är utan brister. Det definieras som att myndigheterna använder sina resurser för kontroll av klagomålsärenden på ett sådant sätt att arbetet riktas mot sådana ärenden där risken för brister är som störst.

Målvärdet i landet som helhet från 2013 till 2023 presenteras i figur 9. Hur landet som helhet når detta målvärde har stadigt förbättrats, från 51 procent under 2013 till 26,6 procent år 2023.

Figur 9. Andel fysiska klagomålskontroller utan brister i landet som helhet mellan år 2013 till 2023. Den gröna linjen illustrerar målvärdet på indikatorn som är 25 procent.

Uppfyllelsen för denna indikator har förbättrats markant hos många enskilda länsstyrelser och inte bara i landet som helhet. År 2023 var det nio länsstyrelser som nådde målvärdet, vilket kan jämföras med år 2021 och 2020 då sju respektive fem nådde målvärdet. Från 2013 till 2017 var det ingen länsstyrelse som nådde 25 procent utan brister. Variationen mellan länsstyrelserna är däremot stor och det är mycket likartat mellan åren. Under 2023 var det en variation på 13,9 procent till 42,6 procent mellan länsstyrelserna, vilket ungefär motsvarar den variation som varit de senaste fem åren.

Det är en positiv utveckling att landet som helhet samt flera länsstyrelser de senaste åren markant har minskat andelen klagomålskontroller som är utan brist. Det beror till största del på förbättringar i länsstyrelsernas arbetssätt. Genom att klagomålsärenden handläggs enligt länsstyrelsernas gemensamma rutin för handläggning av klagomålsärenden så ökar träffsäkerheten för att rikta resurserna till ärenden med störst risk. Efter bedömning enligt rutinen kan ärenden handläggas enbart administrativt, dvs. utan att en kontroll på plats genomförs och ändå ge stor djurskyddsnytta.

Djurskyddsnyttan som totalt sett uppnås med att handlägga klagomålsärenden enbart från kontoret, där det bedöms lämpligt, skulle förloras om länsstyrelserna prioriterar allt för hårt i sin bedömning av inkommande klagomålsärenden. Det kommer alltid att finnas kontroller efter klagomål som är utan brister. Det kan bero på olika saker, som att djurhållaren redan åtgärdat en brist som fanns vid klagomålstillfället eller att det inte går att verifiera en brist vid kontrolltillfället. Trots tydliga frågeställningar när klagomålet tas emot kan det ändå vara svårt att avgöra om en kontroll behöver göras på plats eller om ärendet kan handläggas från kontoret. Därför är det ofrånkomligt att vissa kontroller som bedömts nödvändiga att kontrollera enligt rutinen ändå är utan brister.

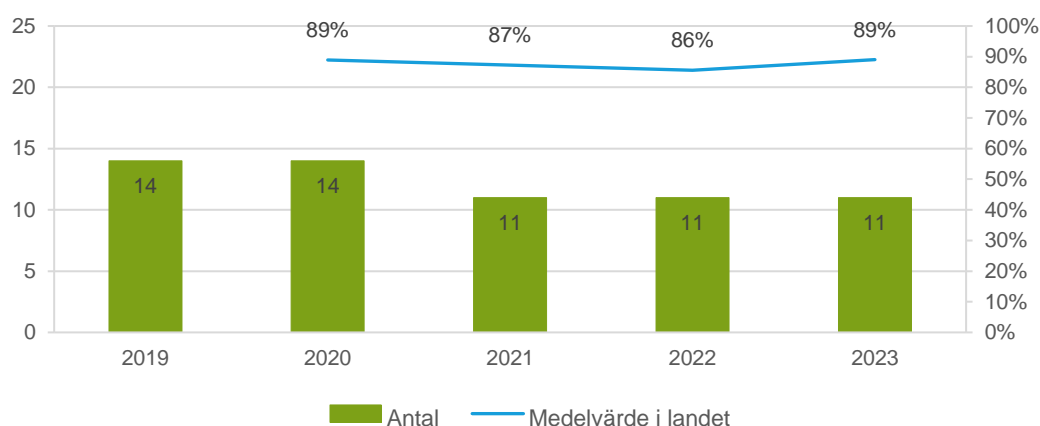
Denna indikator hänger ihop med indikatorn om att antalet rutinkontroller ska vara lika många som antalet klagomålskontroller. Genom att arbeta på ett likartat och effektivt sätt med klagomålsärenden ökar möjligheterna att ha tillräckliga resurser för att genomföra rutinkontroller och ge bättre förutsättningar för att uppnå även det målvärdet.

5.2.5 Handläggningstider

I detta avsnitt redovisas fyra handläggningsmål som finns i målbilden för djurskyddskontroll kopplat till det operativa målet ”Service”.

Handläggningstid kontrollrapport

Det är viktigt att djurhållaren får sin kontrollrapport så fort som möjligt efter kontrollen. Därför finns en indikator med en målsättning om att 90 procent av kontrollrapporterna ska skickas ut till djurägaren inom 21 dagar efter kontrollen. Länsstyrelsernas resultat för denna indikator de senaste fem åren redovisas i figur 10. Av den framgår att det under 2023 var elva av 21 länsstyrelser som nådde målet och medelvärdet var 89 procent i hela landet.

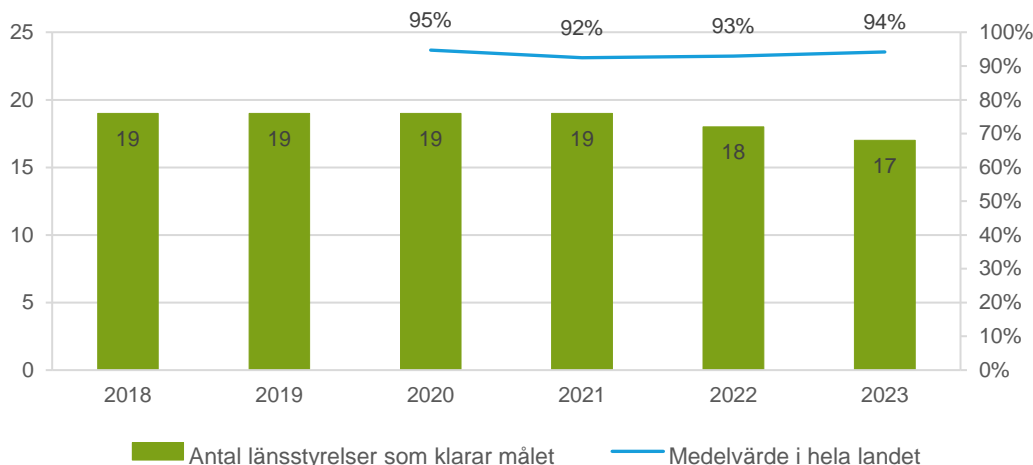
Figur 10. Antalet länsstyrelser som nått målet om att 90 procent av kontrollrapporterna skickas ut till djurhållaren inom 21 dagar efter kontrollen. Den blå linjen visar medelvärdet för samtliga länsstyrelser.

Länsstyrelserna har framfört att en anledning till att flera länsstyrelser inte når målet är på grund av resursbrist. En del länsstyrelser arbetar också med att korta ner innehållet i kontrollrapporterna för att få dem mer kärnfulla, vilket skulle spara tid.

Handläggningstid klagomålsärenden

För att säkerställa en effektiv handläggning finns en indikator med en målsättning om att minst 90 procent av klagomålsärendena ska handläggas inom 90 dagar.

Länsstyrelsernas resultat för denna indikator sedan 2018 redovisas i figur 11. Antalet länsstyrelser som nådde målet var 17 stycken år 2023, vilket är färre än tidigare år. Medelvärdet i landet var 94 procent år 2023.

Figur 11. Antalet länsstyrelser som nått målet om att minst 90 procent av klagomålsärenden handläggs inom 90 dagar. Den blå linjen visar medelvärdet för samtliga länsstyrelser.

Handläggningstid ansökningsärenden

Det är viktigt att myndigheterna handlägger ansökningsärenden skyndsamt. För att mäta detta finns en indikator om att alla ärenden avseende tillstånd för viss djurhållning²² och ärenden om godkännande av offentlig förevisning²³ beslutas inom 180 dagar efter inkommen ansökan. Denna indikator är ny i målbilden från och med år 2023, varför det saknas siffror bakåt i tiden.

Tillståndsärenden för viss verksamhet

Under 2023 var det sex länsstyrelser som nådde målet att samtliga ärenden handläggs inom 180 dagar. Variationen mellan länsstyrelserna låg på 42 till 100 procent. Anledningen till att det är så få länsstyrelser som klarar detta mål är troligen resursbrist. Väntetiden innan länsstyrelsen börjar handlägga ett ärende varierar, men en lång väntetid resulterar i en större risk för att man inte klarar målet. Under 2023 noterades brister vid 60 procent av kontroller på plats vid en tillståndsansökan. Det faktum att länsstyrelserna hittar brister vid många kontroller kan göra att ärendehandläggningen drar ut på tiden när djurhållaren ska åtgärda bristerna.

Ärenden om godkännande av offentlig förevisning

Under 2023 var det nio av 15 länsstyrelser som nådde målet att samtliga ärenden handläggs inom 180 dagar. Resterande sex länsstyrelser har inte haft några ärenden om godkännande av offentlig förevisning. Antalet ärenden är relativt lågt (49 beslutade ärenden i hela landet), vilket gör att enstaka långdragna ärenden kan få stor påverkan på statistiken. Vissa länsstyrelser handlägger endast några få ärenden per år. Variationen mellan länsstyrelserna låg på 50 till 100 procent.

²² Enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192)

²³ Enligt 3 kap. 6 § djurskyddsförordningen (2019:66)

Länsstyrelserna upplever att flertalet ärenden om godkännande av offentlig förevisning är omfattande och ofta rör flera djurslag, vilket tar tid. De beskriver att kunskapsnivån hos de som ansöker ofta är låg, vilket resulterar i många kontroller med brister. Enligt statistiken var 65 procent av de kontroller som gjordes under 2023 med brister.

5.3 Sammantagen analys av måluppfyllelsen

Att arbeta utifrån målbilden ökar måluppfyllelsen och vi bedömer att detta är en tydlig styrnings- och ledningsfråga inom länsstyrelserna. I likhet med tidigare analyser, kan vi konstatera att det inte går att dra slutsatser som enkelt förklarar de stora skillnaderna mellan länsstyrelsernas resultat. Vi bedömer att det troligen är en kombination av faktorer relaterat till organisation, ledningsstruktur, myndighetskultur, geografiska faktorer, kompetens och tillgång till personal. Vi bedömer även att arbetssätt och hur mycket registervård som länsstyrelserna utfört, troligen påverkar hur de klarar sina mål.

Utifrån vår bedömning bedömer vi att det är viktigt att fortsätta med det pågående utvecklingsarbetet för att se till att djurskyddskontrollerna sker på ett så resurseffektivt, träffsäkert och likvärdigt sätt som möjligt över hela landet. Det sker exempelvis genom att fortsätta med att dela goda exempel och kunskap mellan länsstyrelserna, bland annat inom ramen för Rådet för djurskyddskontroll.

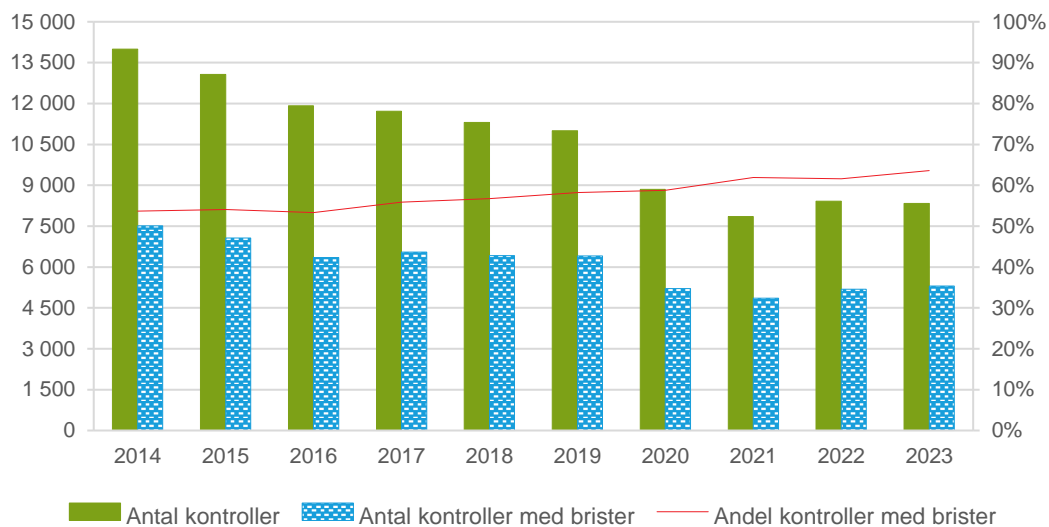
6 Resultat och analys av länsstyrelsernas kontrollarbete 2023

6.1 Statistik om olika kontrolltyper, handläggning och beslut

Kontrollverksamheten inkluderar olika typer av aktiviteter och åtgärder såsom rutinkontroller, kontroller efter klagomål, uppföljningar, kontroller inför ett godkännande eller tillstånd samt olika typer av beslut. I detta avsnitt följer en sammanställning av länsstyrelsernas kontrollverksamhet och resultat under 2023.

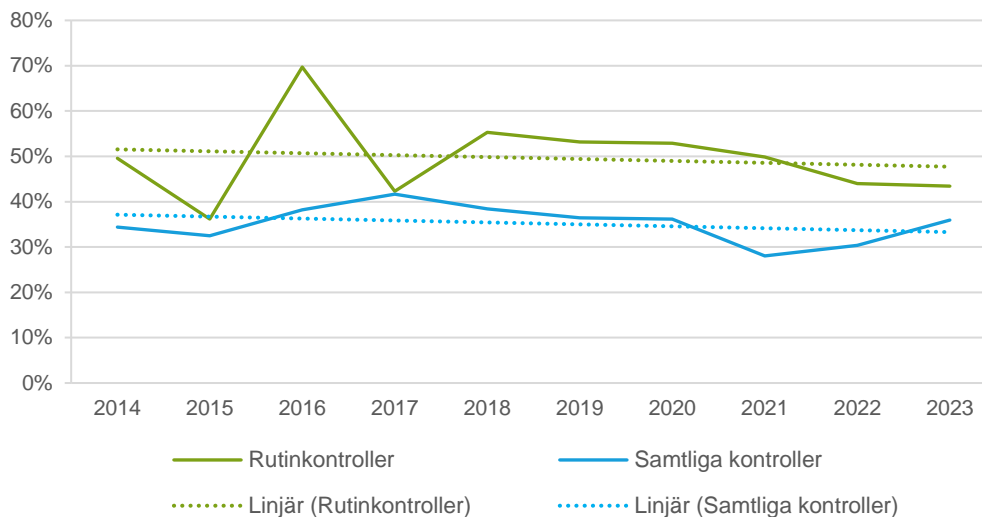
6.1.1 Antal fysiska kontroller och andel brister

Länsstyrelserna gjorde totalt 8 333 fysiska kontroller under 2023, vilket är en minskning med 88 kontroller jämfört med de 8 421 kontroller som gjordes 2022. Förändringen i antal kontroller samt andelen brister över tid ses i figur 12 nedan.

Figur 12. Antal kontroller, antal kontroller med brister samt andel kontroller med brister mellan 2014 till 2023.

Hur hög andel brister de olika länen noterar vid kontrollerna varierar. Figur 13 visar variationen (skillnaderna i andelen brister som länsstyrelsen noterar) för samtliga kontroller och för endast rutinkontroller, sett över tid.

Figur 13. Variation i andel brister mellan länsstyrelser för olika kontrolltyper mellan länsstyrelser mellan 2014 till 2023.

Sett till samtliga kontrolltyper (heldragen blå linje i figuren ovan) så har variationen över tid minskat något jämfört år 2014 till 2021 men ökar från 2021 till 2023. För samtliga kontroller som länsstyrelserna gjorde under 2023 var variationen 36 procent.

Variationen i andelen brister som de olika länsstyrelserna noterar vid rutinkontroller låg under 2023 på 43 procent (heldragen grön linje i figuren ovan). Den länsstyrelse med lägst andel noterade brister låg på 26 procent och den med högst andel på 69 procent av kontrollerna under 2023. I statistiken syns att vissa länsstyrelser ligger lägre i bristbedömning och vissa ligger högre år efter år. En länsstyrelse har ett medelvärde på 30 procent mellan 2014 och 2023, och en annan länsstyrelse har 61 procent i medelvärde.

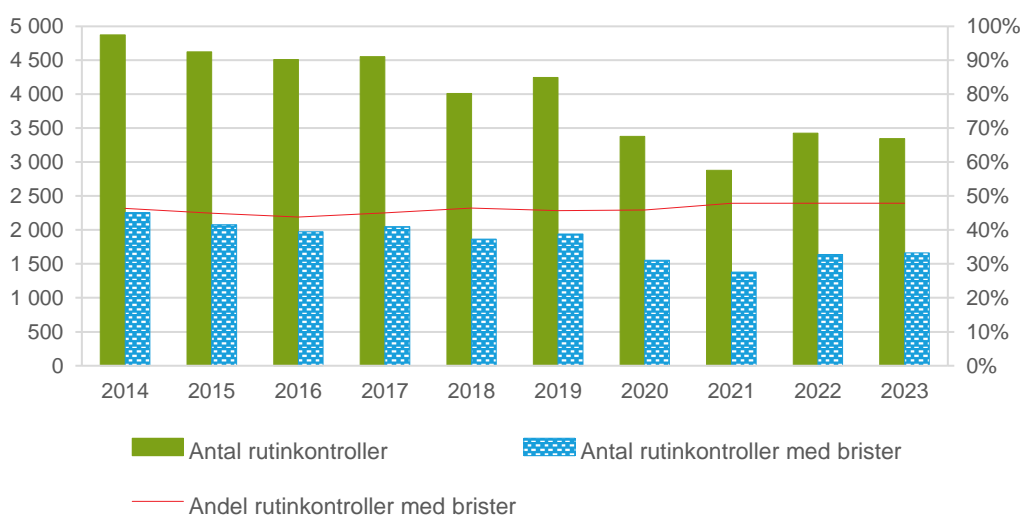
Det är problematiskt att variationen är drygt 40 procent mellan länsstyrelserna under 2023 och att medelvärdena sett över tid varierar så mycket som 31 procent. Detta indikerar att kontrollen i landet inte är likvärdig i bedömningarna av eventuella djurskyddsbrister. En hög variation kan innebära att djurhållare får olika bedömning av en liknande brist. Det skulle kunna leda till att djurhållare får olika krav ställda på eventuella åtgärder. Exempelvis, att en länsstyrelse har bedömt ett förhållande som en brist som man kräver att djurhållaren rättar till och en annan länsstyrelse inte bedömer förhållandet som brist och därmed inte kräver åtgärd.

För att minska variationen behöver länsstyrelserna och Jordbruksverket arbeta mer med samsynsåtgärder. Utöver detta bedömer vi att det behövs utbildningsinsatser för kontrollanterna att göra likvärdiga bedömningar. Detta bör kunna leda till en mer likriktad kontroll.

Rutinkontroller

Länsstyrelserna gjorde 3 348 fysiska rutinkontroller under 2023, vilket är en minskning från år 2022 med knappt 80 kontroller. Antalet fysiska rutinkontroller samt andel kontroller med brist framgår av figur 14. Figuren visar att antalet rutinkontroller har minskat sedan år 2014. Att antalet rutinkontroller minskade under år 2020 och 2021 beror på covid-19 pandemin. Under dessa år valde flera länsstyrelser att göra färre fysiska kontroller. Att antalet kontroller under 2023 inte är lika högt som före pandemiåren menar länsstyrelserna kan bero på att arbetsmiljöläget har försämrats. Fler länsstyrelser berättar att de numera oftare åker ut två kontrollanter per kontroll.

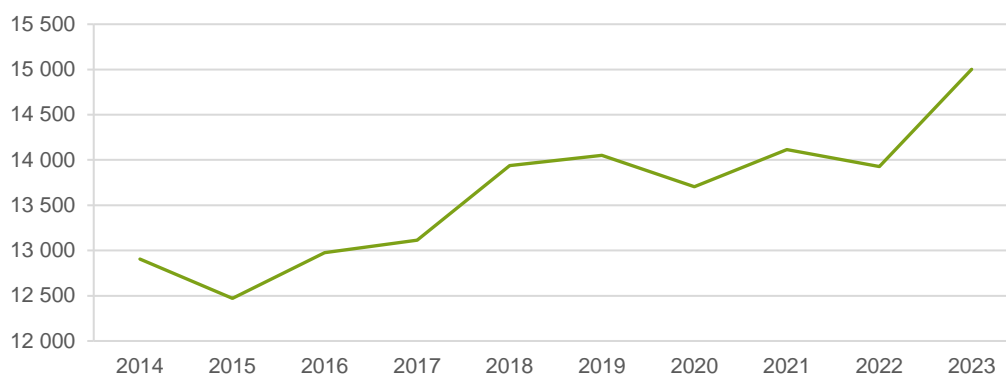
Andelen brister vid rutinkontroll ligger förhållandevis jämnt och de senaste tre åren har andelen varit 48 procent.

Figur 14. Antal fysiska rutinkontroller, antal rutinkontroller med brister samt andel rutinkontroller med brister för hela landet mellan 2014 till 2023.

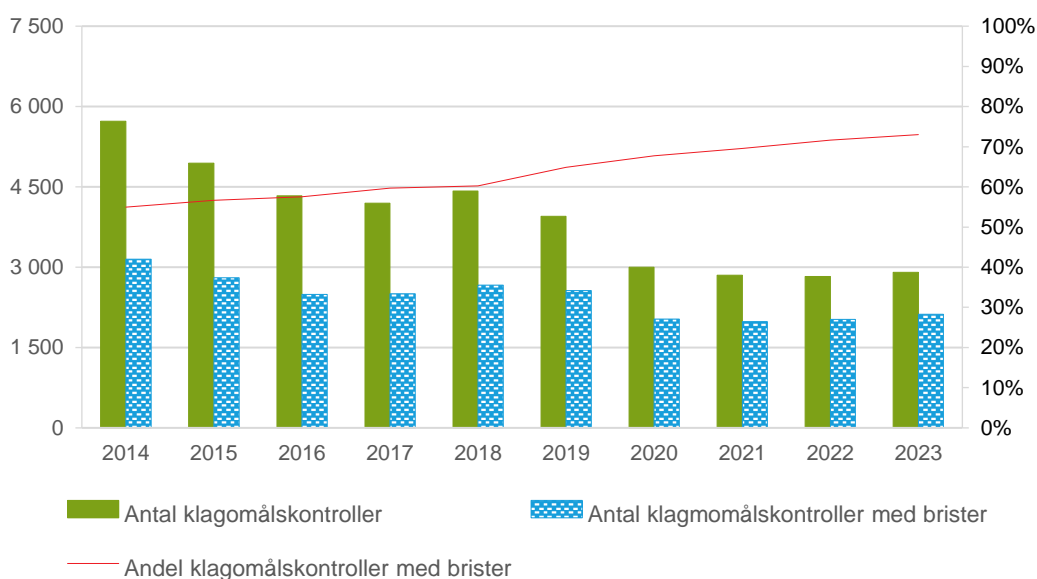
Klagomålsärenden och fysiska kontroller av klagomål

Antalet klagomålsärenden som kommer in till länsstyrelserna ökar och ligger på en hög nivå, vilket syns i figur 15. Under 2023 kom det totalt in 15 002 klagomål, vilket är det högst noterade antalet sedan år 2014. Att antalet ökar uppger länsstyrelserna kan bero på att allmänheten är mer medveten om djur och djurens välfärd och att man vet att man kan vända sig till länsstyrelsen om man misstänker att djur far illa. Att världsläget har försämrats kan också medföra att fler djurägare har fått ett sämre ekonomiskt läge och därför inte har ekonomi att sköta om eller utfodra sina djur som förut.

Figur 15. Antalet inkomna klagomål om misstanke om bristande djurhållning för hela landet under år 2014 till 2023

Länsstyrelserna har sedan år 2020 utfört cirka 3 000 fysiska klagomålskontroller per år, vilket framgår av figur 16. År 2023 gjordes 2 904 fysiska klagomålskontroller och den genomsnittliga andelen kontroller med brister i landet låg på 73 procent. Andelen kontroller med brister ökar år efter år, även om antalet fysiska kontroller minskar.

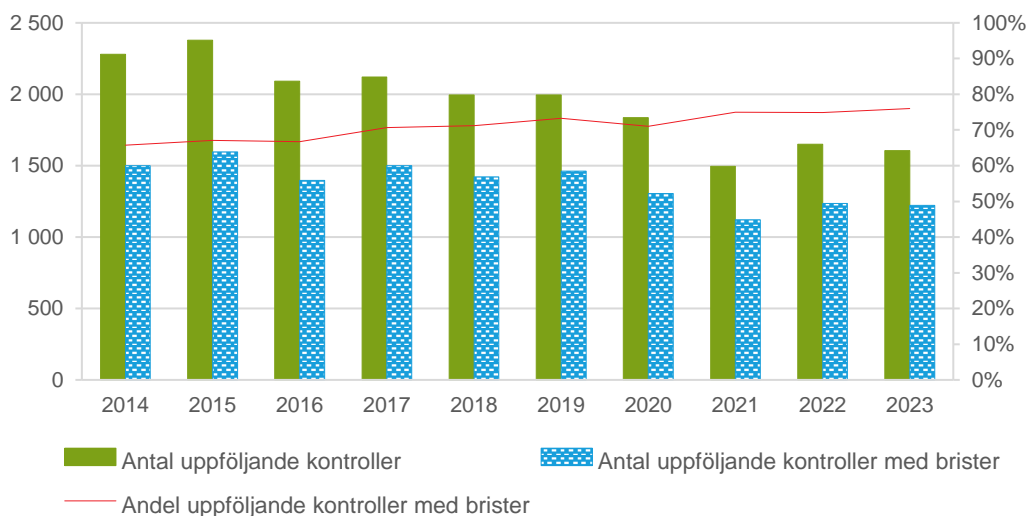
Figur 16. Antal fysiska klagomålskontroller, antal fysiska klagomålskontroller med brister samt andel fysiska klagomålskontroller med brister för hela landet under 2014 till 2023.

Att antalet kontroller ligger jämnt de senaste åren, trots att antalet inkomna ärenden ökar, menar länsstyrelserna kan bero på att fler ärenden hanterades administrativt under pandemin och att länsstyrelserna har fortsatt med det arbetssättet även efter pandemin. Prioriteringen som länsstyrelserna gör av de inkomna ärendena är hård. Akuta ärenden, vid exempelvis en anmälan från veterinär, kan ibland hanteras via telefonsamtal. Detta kan då ersätta en fysisk kontroll.

Ett antagande är att länsstyrelserna prioriterar rätt avseende vilka av de inkomna klagomålen som hanteras genom en fysisk kontroll på plats. Klagomålsärenden med stor sannolikhet för bristande djurvälstånd kontrolleras fysiskt på plats, medan andra klagomålsärenden handläggs administrativt. Det innebär att kontroll görs i de ärenden där kontrollen ger störst djurskyddseffekt och djurskyddsnytta.

Uppföljande kontroller

Under 2023 gjorde länsstyrelserna 1 606 fysiska uppföljande kontroller. Andelen kontroller med brister vid fysiska uppföljande kontroller är fortsatt högt, vilket visas i figur 17.

Figur 17. Antal fysiska uppföljande kontroller, antal uppföljande kontroller med brister samt andel uppföljande kontroller med brister för hela landet under 2014 till 2023.

För år 2023 låg landets genomsnitt på 76 procent gällande uppföljande kontroller med brister och statistiken visar att uppföljande kontroller med brister varierar mellan 60 och 94 procent. Likt de andra kontrolltyperna ser vi även här en ökande andel brister i jämförelse med tidigare år. Detta visar att länsstyrelserna väljer rätt ärenden att göra en fysisk uppföljning av.

Att antalet uppföljande kontroller minskar, sett över tid, beror på att länsstyrelsen i de fall det är lämpligt, ber djurhållare att skicka in fotografier eller intyg som visar att bristen har åtgärdats. Om bilden/intyget är tillräcklig för att kunna bedöma bristen, medför det att länsstyrelsen inte åker ut på plats för att kontrollera att bristen är åtgärdad. Djurhållaren får då betala en lägre kostnad då det tar kortare tid med en administrativ hantering jämfört med en fysisk kontroll.

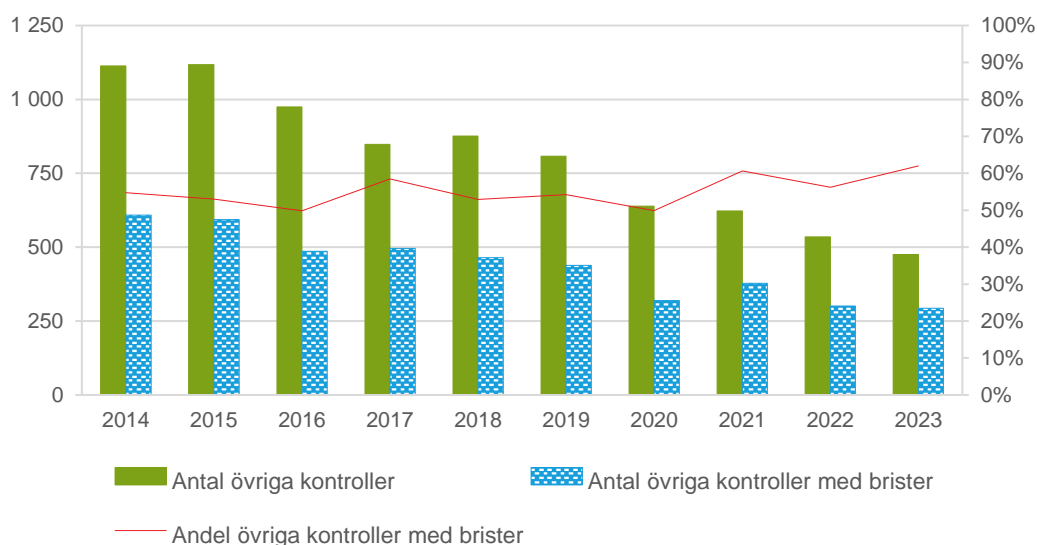
Ansökan om tillstånd och godkännanden

Under 2023 beslutades 1 076 beslut om tillstånd för viss djurhållning och 49 beslut vid ansökan om offentlig förevisning av djur. Antalet beslut för respektive område från 2013 till 2023 redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Antal beslut som länsstyrelserna har fattat vid inkomna ansökningsärenden. I antalet beslut ingår beslut om tillstånd/godkännande samt avslag av ansökan.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ansökan vid offentlig förevisning	148	93	62	67	69	80	38	42	69	46	49
Ansökan om tillstånd för viss djurhållning	1 362	1 406	1 327	1 357	1 231	1 239	1 208	1 485	1 556	1 139	1 076

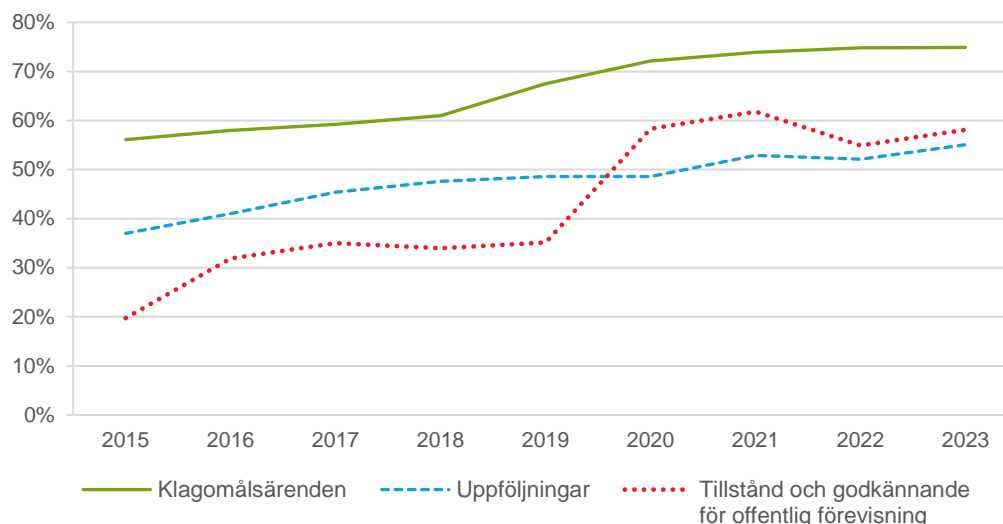
Innan en ansökan om godkännande av offentlig förevisning kan medges krävs att länsstyrelsen besiktigar anläggningen. Vad gäller ansökningar om tillstånd för viss djurhållning finns inget sådant krav, utan länsstyrelserna kan göra en bedömning om utrymmenas lämplighet även administrativt. Antal fysiska kontroller och besiktningar samt andel kontroller och besiktningar med brister visas i figur 18. Andel kontroller med brister låg i genomsnitt på 62 procent år 2023.

Figur 18. Antal övriga fysiska kontroller, antal övriga fysiska kontroller med brister samt andel övriga fysiska kontroller med brister för hela landet under 2014 till 2023. Den röda linjen visar hur många procent av kontrollerna som hade konstaterade brister.

6.1.2 Antalet ärenden som hanteras från kontoret ökar

Länsstyrelserna hanterar ärenden på många olika sätt. En del ärenden kan med fördel hanteras från kontoret, utan att en fysisk kontroll på plats görs. Figur 19 visar att länsstyrelserna hanterar allt fler ärenden enbart från kontoret.

Figur 19. Andelen ärenden som enbart hanterats från kontoret utifrån det totala antalet handlagda ärenden, i hela landet mellan år 2015 till 2023.

Länsstyrelserna arbetar kontinuerligt och med fokus på att hitta bra metoder för att så träffsäkert som möjligt göra fysiska kontroller på de klagomålsärenden där en dialog på plats mellan djurägare och länsstyrelsen snabbare och effektivare bidrar till att allvarliga brister för djurens välfärd åtgärdas. Ärenden med mindre allvarliga brister eller brister som kan följas upp administrativt handläggs utan fysisk kontroll när så är lämpligt. Vi ser positivt på detta arbetssätt eftersom det frigör resurser till att exempelvis göra fler riskbaserade kontroller. Som framgår av figuren ovan ökar andelen klagomålsärenden som enbart hanterats från kontoret. Under 2023 och 2022 hanterades 75 procent av ärendena från kontoret.

Andelen administrativa uppföljningar har varit ganska konstant sedan 2018, men ökat något från år 2020 och uppgår 2023 till 55 procent. Under 2022 var andelen 52 procent.

Vi såg att en större andel ärenden gällande tillstånd för viss djurhållning hanterades från kontoret under covid-19-pandemin. Andelen var 58 procent under 2023 jämfört med 2019 då andelen var 35 procent. Länsstyrelserna har hittat ett bra arbetssätt för att hantera vissa tillståndsansökningar från kontoret och flera länsstyrelser har för avsikt att fortsätta med det arbetssättet även efter covid-19 pandemin.

Beslut och åtalsanmälningar

Länsstyrelserna använder de åtgärder som djurskyddslagstiftningen medger och som behövs för att djurhållare ska åtgärda brister och följa lagstiftningen. Dessa åtgärder är bland annat beslut om förelägganden, omhändertaganden och djurförbud. Tabell 3 visar en sammanställning av länsstyrelsernas beslut och andra administrativa åtgärder.

Tabell 3. Sammanställning av antal beslut och andra administrativa åtgärder som länsstyrelserna hanterat.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beslut om föreläggande och rättelse på enskilda bekostnad	1 312	1 151	1 239	1 163	1 141	1 132	938	1 008	1 017
Beslut om omhändertagande	164	152	187	162	180	170	172	156	163
Beslut om omedelbart omhändertagande	777	675	692	733	862	769	817	780	956
Djurförbudsprövningar	316	299	264	246	245	331	267	322	383
- varav antal beslut om djurförbud	279	244	204	198	204	296	237	290	326
Ansökningar om upphävande av djurförbud	96	93	82	83	112	89	90	110	111
- varav antal beslut om upphävande av djurförbud	20	28	23	21	27	26	18	35	32
Åtalsanmälningar	498	296	285	309	312	332	341	322	339
Fastställande av underställelse ²⁴ från polis om omedelbart omhändertagande						129	149	165	203
Summa beslut under året	3 163	2 666	2 766	2 696	2 852	2 952	2 774	2 863	3 172

Det totala antalet beslut och ärendemängd låg på ungefär samma nivå under perioden 2016 till 2018. En liten ökning kan ses under 2019 och 2020, följt av en minskning under 2021. Under 2022 ökade ärendemängden återigen och 2023 är antalet beslut 3 172 stycken, vilket är det högsta antalet beslut sedan 2015. Antalet beslut om omhändertaganden av djur har ökat sett över tid. Länsstyrelserna har framfört att andelen omedelbara omhändertaganden gällande hundar och katter har ökat. Under 2023 gällde 78 procent av alla beslut om omhändertaganden hundar eller katter.

6.1.3 Besiktning av djurtransportfordon

Under 2023 gjorde länsstyrelserna 700 besiktningar av djurtransportfordon. Detta kan jämföras med 652 besiktningar under 2022 och 716 besiktningar 2021.

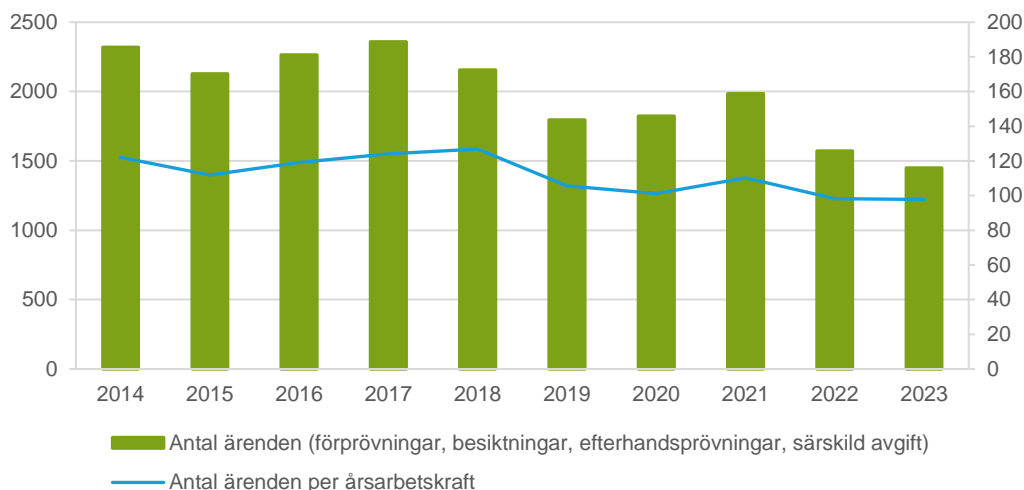
²⁴ Enligt 9 kap. 6 § djurskyddslagen (2018:1192) får Polismyndigheten besluta att omedelbart omhänderta ett djur. Om ett beslut har meddelats av Polismyndigheten, ska de skyndsamt informera länsstyrelsen om beslutet. Länsstyrelsen ska skyndsamt pröva om beslutet ska fortsätta att gälla.

6.1.4 Förprövningsärenden och besiktning av djurstallar

Antal ärenden och årsarbetskrafter

Antalet årsarbetskrafter som länsstyrelserna har lagt på förprövningsområdet har stadigt minskat sedan 2014, se tabell 1. Under 2023 var antalet årsarbetskrafter 15, vilket är det lägsta antalet hittills.

Det totala antalet ärenden inom förprövningsområdet för åren 2014 till 2023 visas i figur 20. Figuren visar även antalet ärenden per årsarbetskraft för samtliga länsstyrelser.

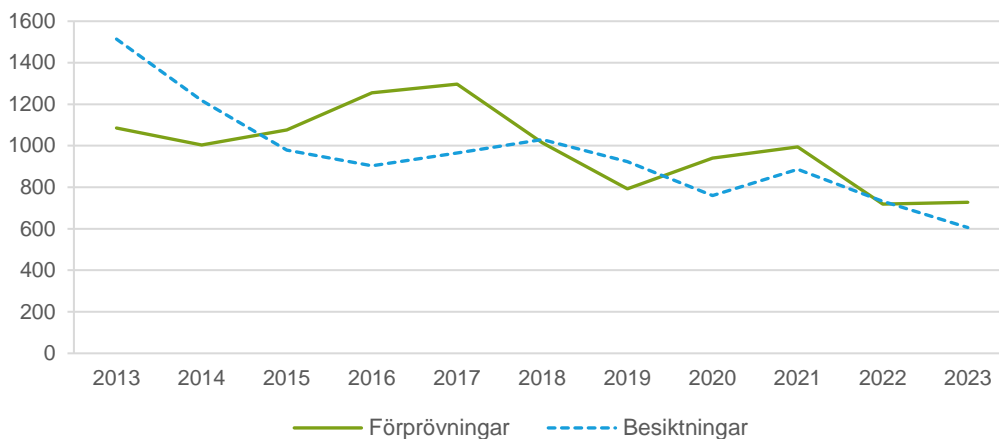

Figur 20. De gröna staplarna visar det totala antalet ärenden inom förprövningsområdet, för alla länsstyrelser under 2014 till 2023. Den blå linjen visar antalet ärenden per årsarbetskraft för samtliga länsstyrelser.

Antalet ärenden per årsarbetskraft har en negativ trend sett över tid. Detta innebär att länsstyrelserna lägger mer tid på ett ärende 2023 jämfört med exempelvis 2014. Detta kan i vissa fall bero på större och mer komplicerade ärenden. Handläggarna av förprövningsärenden har även under denna period startat en kompetensutvecklingsgrupp, fokusgrupper för olika områden samt andra former av arbetsgrupper. Tiden som läggs på dessa grupper och samverkan, redovisas på samma tidkod som ärendehantering.

Förprövningsärenden

Under 2023 var antalet beslutade förprövningsärenden i landet 728 stycken, vilket är en liten ökning från 2022 då antalet var 719 stycken. Antalet avgjorda förprövningsärenden mellan 2013 och 2023 framgår av figur 21.

Figur 21. Antalet ärenden för förprovningar och besiktningar i hela landet mellan 2013 och 2023.

Anledningen till det låga antalet är troligen att lantbruket den senaste tiden har drabbats av snabba kostnadsökningar med en osäker marknadsutveckling. Sannolikt har många lantbrukare avvaktat med sina investeringar i djurstallar inför den nya programperioden med nya möjligheter att söka investeringsstöd. Till viss grad kan det, inom vissa djurslag, även förklaras av att det numer byggs större stallar, vilket gör att antalet förprovade djurplatser ökar, men att antalet ärenden hos länsstyrelserna sjunker.

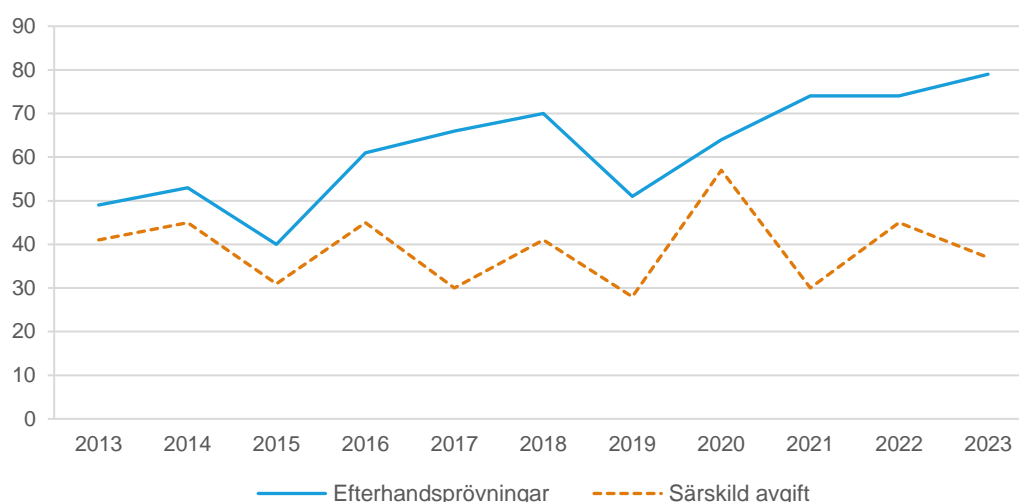
Besiktningar

Under 2023 gjordes totalt 606 besiktningar i hela landet, vilket är det lägsta antal som uppmätts. Det är dock logiskt eftersom antalet besiktningar är beroende av antalet förprovningar som genomförs föregående år, vilket var det lägsta som uppmätts. Antalet besiktningar mellan år 2013 och 2023 framgår av figur 21.

Antalet besiktningar över tid är nästan lika många som antalet förprovningar, vilket är en indikator på att besiktningens arbetet prioriteras högt hos länsstyrelserna. Att det är något färre besiktningar jämfört med antalet förprovningar kan delvis bero på att alla tilltänkta byggnationer inte genomförs, men också på att någon anmälan om besiktning inte alltid görs av sökanden. Vid hög arbetsbelastning prioriteras förprovningarna, vilket gör att det kan dröja längre innan besiktningarna kan genomföras.

Efterhandsprovningar och ärenden om särskild avgift

Under perioden 2013 till 2023 har länsstyrelserna handlagt i genomsnitt cirka 60 ärenden per år om provning i efterhand och i genomsnitt cirka 40 ärenden per år om särskild avgift, se figur 22. I de allra flesta fall handlar dessa ärenden om åtgärder som genomförts inom hästhållningen, men det förekommer även ärenden som avser åtgärder inom exempelvis får- och nötkreaturshållningen.

Figur 22. Antal ärenden om prövning i efterhand samt ärenden om särskild avgift totalt i landet mellan år 2013 och 2023.

Vi ser en ökande trend gällande antalet efterhandsprövningar, där antalet ärenden under 2023 är det högsta som uppmätts hittills. Nya ansökningsblanketter för ansökan om tillstånd för hästverksamhet samt vägledningen för dessa tillstånd har gjort att fler stall som inte förprovats upptäcks vid denna handläggning. Vissa län har även med anledning av den lägre inströmningen av förprovningsansökningar aktivt letat efter stall som inte förprovats.

Antalet ärenden om särskild avgift är färre än efterhandsprövningar. Detta beror främst på att efterhandsprövningar ska göras på åtgärder som påbörjats efter den 1 januari 2004, medan särskild avgift inte ska tas ut om åtgärden vidtogs för mer än fem år sedan.

Stort investeringsbehov

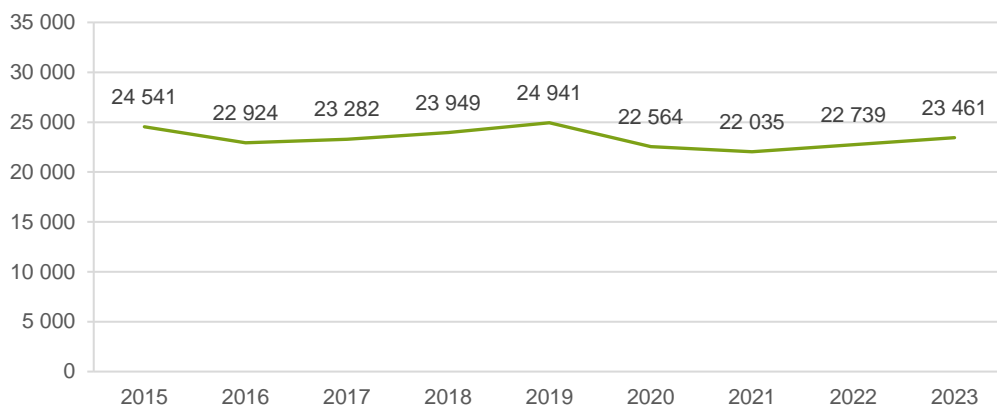
Av förprovningsstatistiken framgår att de investeringar som de senaste åren gjorts i stallbyggnader inte motsvarar de behov som finns för att bygga om eller ersätta gamla stallar med helt nya. Det gäller både utifrån det djurantal som vi har i landet och åldern på befintliga djurstallar. Detta innebär att många djurhållningar bedrivs i gamla stallar och det kan ha en negativ effekt på både effektiviteten i produktionen och på djurskyddet. Gamla och slitna stallar är många gånger tungarbetade, inte anpassade för modern djurhållning och gör det svårt för djurhållarna att upprätthålla en godtagbar djurhållning.

Förprovningen gör skillnad

Vi ser att andelen brister som är kopplade till stallmiljö, inredning och utrymmen är lägre vid djurskyddskontrollerna jämfört med andelen brister som handlar om tillsyn, hygien och skötsel av djuren. Brister som hittas i stallmiljö, inredning och utrymmen beror vanligen på bristande underhåll. Att denna typ av brister är lägre än brister som beror på skötsel, hygien och management indikerar på att förprovningen har god effekt på regelefterlevnaden.

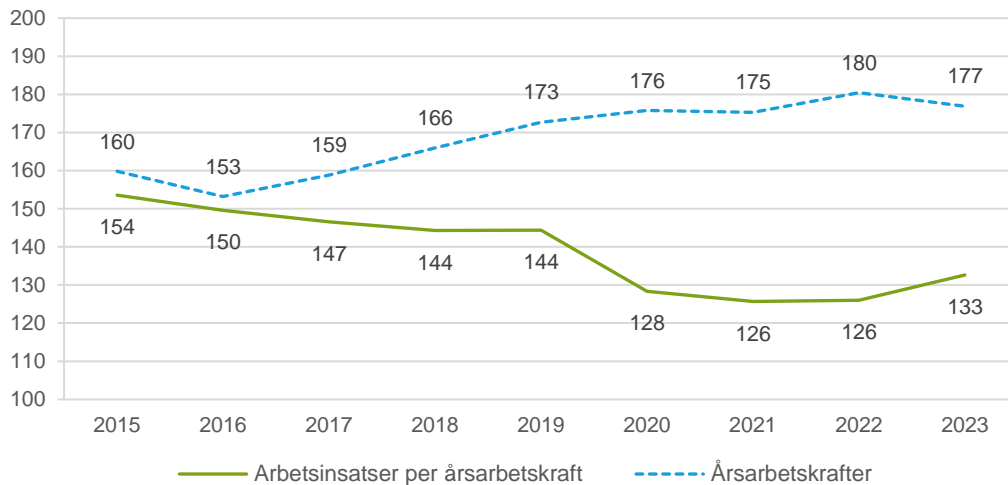
6.2 Antalet arbetsinsatser varierar mellan länen

Summan av samtliga arbetsinsatser²⁵, antalet genomförda kontroller, beslut och administrativa handläggningar har ökat i jämförelse med både år 2021 och 2022. Detta framgår av figur 23 där antalet arbetsinsatser i hela landet illustreras.

Figur 23. Totalt antal arbetsinsatser i landet mellan år 2015 till 2023. Med arbetsinsatser menas antal kontroller, beslut och administrativa handläggningar.

Om antalet arbetsinsatser sätts i relation till antalet årsarbetskrafter visar det att antalet arbetsinsatser per årsarbetskraft har minskat sedan 2015, men ökar lite 2023, se figur 24 nedan.

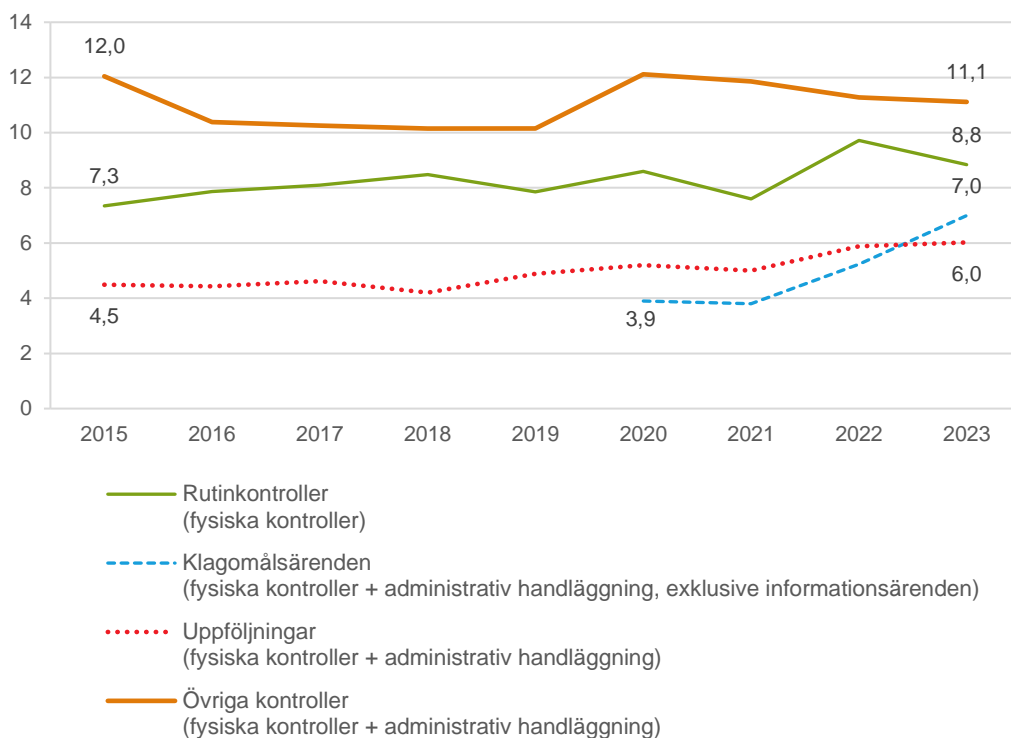

Figur 24. Antal årsarbetskrafter för hela verksamheten samt antal arbetsinsatser per årsarbetskraft för hela verksamheten, för år 2015 till 2023.

²⁵ Antalet arbetsinsatser innehåller följande: fysiska rutinkontroller, fysiska kontroller efter klagomål och efter information från officiell veterinär vid slakteri, hanterade administrativa ärenden efter inkomna klagomål och information från officiell veterinär vid slakteri, klagomålsärenden där länsstyrelsen skickat brev utan krav på återkoppling, fysiska uppföljande kontroller, administrativa uppföljningar, omhändertaganden, omedelbara omhändertaganden, beslut vid djurförbudsprövningar, beslut om fastställande av Polismyndighetens underställelser, beslut vid ansökan om upphävande av djurförbud, åtalsanmälningar, förelägganden och rättelse på enskilda bekostnad, djurtransportbesiktningar, beslut vid ansökan om offentlig förevisning av djur samt beslut vid ansökan om tillstånd för viss djurhållning.

6.3 Kontrollverksamhetens tidsåtgång

I detta avsnitt redovisas hur mycket tid som i genomsnitt läggs på olika kontrolltyper och beslut inom verksamhetsområdet djurskydd. De olika kontrolltyperna, metoder och andra åtgärder har beskrivits i avsnitt 2. Figur 25 visar översiktligt förändringen av landets genomsnittliga tidsåtgång för olika kontrolltyper.

Figur 25. Genomsnittlig tid i timmar för olika typer av kontrolltyper i landet som helhet under 2015 till 2023. Med administrativ handläggning menas samtliga ärenden som handlagts från kontoret.

För 2023 noterar vi att den genomsnittliga tidsåtgången för rutinkontroller har sjunkit jämfört med år 2022. Vad gäller klagomålsärenden så har tidsåtgången ökat markant. Länsstyrelserna framför bland annat att de oftare nu än förut åker två kontrollanter på klagomålsärendena och att de haft fler ärende av allvarigare karaktär under 2023. Tiden för uppföljningar i genomsnittlig tid per ärende är i liknande nivå som 2022. Vi saknar siffror för de administrativt handlagda klagomålsärendena innan 2020, vilket gör att vi inte kan jämföra längre bakåt i tiden. Övriga kontroller, så som kontroller i samband med tillstånd och godkännanden, har minskat något sedan år 2020. Detta relateras troligen till att länsstyrelsen handlägger fler av dessa ärenden helt administrativt numera och inte gör en fysisk kontroll på plats, vid exempelvis en ansökan om tillstånd till uppfödning av hundar eller liknande verksamheter.

7 Resultat av kontrollmyndigheternas kontroller 2023

7.1 Resultatet innehåller olika typer av kontroll

Kontrollresultatet i detta avsnitt innehåller samtliga kontrolltyper, dvs. rutinkontroller, klagomålskontroller, uppföljande kontroller samt kontroller i samband med ansökningar om tillstånd för vissa djurslag.

När det gäller kontrollen av sällskapsdjur såsom hundar och katter så sker ingen planerad och regelbunden kontroll på ett sådant sätt som sker när det gäller exempelvis lantbrukets djur. För sällskapsdjur sker kontroller endast i samband med att länsstyrelsen får in ett klagomål om att det kan finnas brister i djurskyddet. Det går därför inte att utifrån kontrollstatistiken dra några slutsatser om hur djurskyddet generellt ser ut för sällskapsdjur. Ett undantag från detta är verksamheter²⁶ med hund eller katt som omfattas av kravet på tillstånd för viss djurhållning. Dessa objekt kontrolleras regelbundet utifrån ett riskbaserat kontrolluttag.

7.2 Resultatet innehåller analyser av orsaker och risker

Hur olika djurskyddsbestämmelser har efterlevts redovisas för några av de olika djurslag som länsstyrelserna kontrollerar. I redovisningen beskrivs även några av länsstyrelsernas och Jordbruksverkets bedömningar av orsaker och risker för djurvälståndet.

I diagrammen för respektive djurslag eller område redovisas huvudsakligen några av de vanligaste bristerna vid kontrollerna. Diagrammen speglar kontrollpunkterna i de nationellt framtagna checklistor som länsstyrelserna använder vid kontrollen. Diagrammen illustrerar andelen²⁷ kontroller med brister på respektive kontrollpunkt. Det framgår dock inte i diagrammen hur ofta kontrollpunkten har kontrollerats.

I [avsnitt 7.11](#) finns även diagram som visar kategorier av brister för flera olika djurslag.

7.3 Kontrollen är riskbaserad

Syftet med kontrollerna är att verifiera efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen i landet. Kontrollen är riskbaserad vilket innebär att kontrollresurserna ska riktas dit det finns störst risk för allvarliga brister. Det finns en riskklassificeringsmodell i DSK som kallas SToRK (Statistik och Riskklassificering av djurskyddskontrollen) som används inom djurskyddskontrollen, med undantag för försöksdjursområdet. SToRK är konstruerad på ett sådant sätt att vissa djurhållande verksamheter prioriteras för uttag till kontroll framför

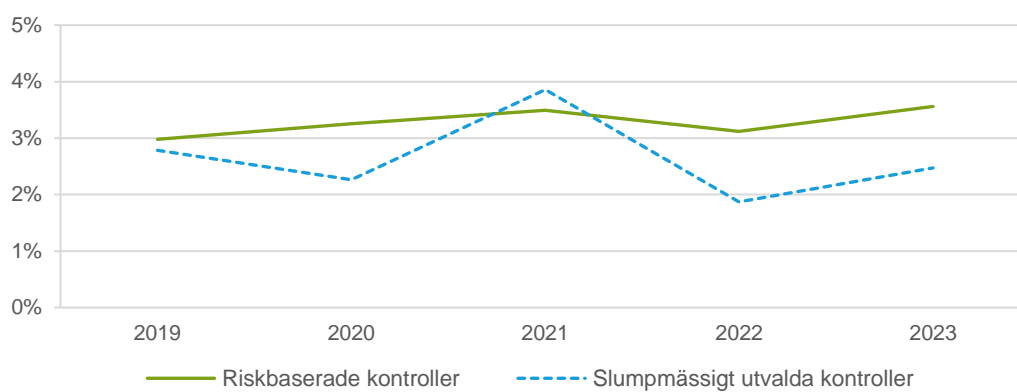
²⁶ Vissa verksamheter som bedrivs yrkesmässigt eller i större omfattning, exempelvis uppfödning, försäljning och hunddagis.

²⁷ Andel kontroller med brister = antal brister/antal gånger kontrollpunkten har kontrollerats.

andra utifrån olika parametrar. Exempelvis ska livsmedelsproducerande objekt med större besättningar kontrolleras oftare än mindre kontrollobjekt med färre antal djur.

Riskmodellen väger även in hur resultatet av de senaste kontrollerna av kontrollobjektet har varit och när länsstyrelsen senast gjorde kontroll.

Uttaget består till mycket stor del av kontrollobjekt med hög risk för sämre djurvälstånd. Riskmodellen tar slumpmässigt ut 10 procent av kontrollobjekten oavsett utfallet av riskvärderingen. De fem senaste åren har länsstyrelserna vid de planerade rutinkontrollerna på gårdar med nötkreatur kontrollerat mellan fyra och sex procent slumputtagna kontrollobjekt. Andelen noterade brister vid de olika kontrollurvalen är högre vid de riskbaserade kontrollerna än de slumpmässigt utvalda kontrollerna, se figur 26.

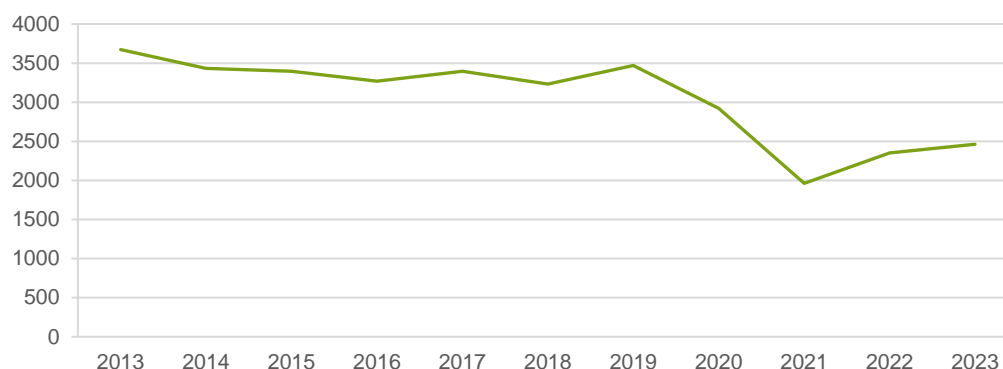
Figur 26. Andel brister vid riskbaserade samt slumpmässigt utvalda rutinkontroller på nötkreatur.

Att andelen brister är högre vid de riskuttagna kontrollobjekten än de som är slumpmässigt uttagna, visar främst att riskklassificeringsmodellen fungerar väl och tar ut objekt med större risk för sämre djurvälstånd. Att 2021 visar ett motstridigt resultat kan bero på att länsstyrelsen detta år gjorde färre antal planerade kontroller orsakat av att vi då hade en pågående pandemi (Covid-19).

7.4 Nötkreatur

7.4.1 Djurskyddskontroller av nötkreatur

Antalet kontroller av nötkreatursbesättningar har genom åren varit mellan 3 300 och 3 700 stycken per år. Antalet har dock minskat sedan 2020, bland annat som en följd av covid-19-pandemin, och var som lägst under 2021 då 1 962 kontroller genomfördes. Från och med år 2022 har dock antalet kontroller per år ökat och uppgick under 2023 till 2 461 stycken.

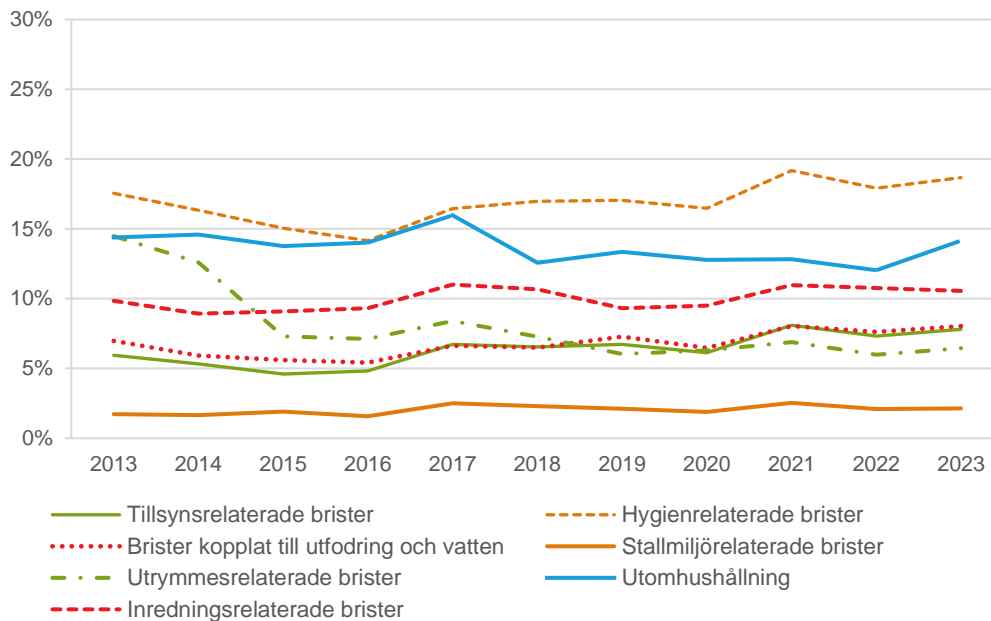

Figur 27. Antal djurskyddskontroller av nötkreatur i hela landet mellan år 2013 och 2023.

I den nationella statistiken från DSK går det inte att urskilja vilka kontroller som rör besättningar inom mjölkproduktionen och vilka som rör besättningar inom köttproduktionen. Det går heller inte att urskilja vilka djurkategorier som kontrollerats. Vissa kontrollpunkter avser dock endast kalvar. Länsstyrelsen framför att brister finns inom både mjölk- och köttproduktionen och att vissa brister är vanligast i ungdjurshållningen.

7.4.2 Olika kategorier av brister

Figur 28 visar omfattningen av olika kategorier av brister inom nötkreaturshållningen. Av figuren är det tydligt att brister som handlar om hygien, utrymmen och utomhushållning är vanligast, medan brister som kan relateras till stallmiljön, utfodring och tillsyn inte är lika vanliga. Diagrammet visar också att inga tydliga förändringar har skett under perioden 2013 till 2023. En mer detaljerad beskrivning av vad respektive kategori omfattar för kontrollpunkter presenteras i detta kapitel.

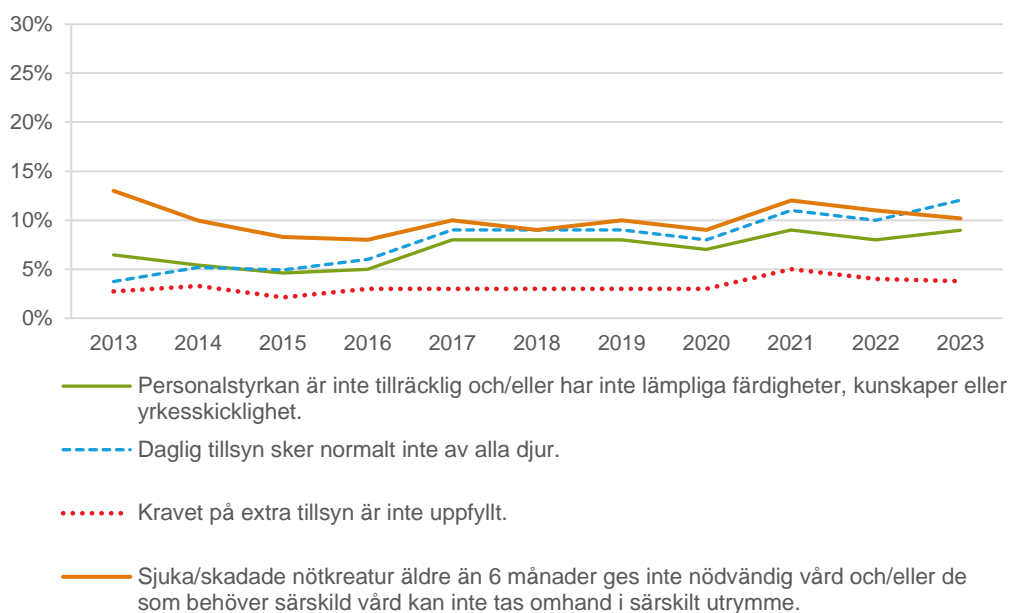

Figur 28. Olika kategorier av brister inom nötkreaturshållningen mellan 2013 och 2023.

När det gäller nötkreatur så är hygienrelaterade brister vanligare än byggnadsrelaterade brister. Detta återspeglas tydligt i figur 28 ovan, exempelvis genom att andelen stallmiljörelaterade brister är betydligt lägre jämfört med brister som kan härledas till tillsyn och hygien. Bedömningen är att detta problem är vanligast på mindre gårdar med äldre stallar. En förklaring till detta kan vara att äldre stallar i många fall är mer tungarbetade jämfört med nyare stallar. Mindre gårdar drivs ofta av personer som också har ett annat arbete vilket också kan vara en inverkan. Dessa djurhållare söker även mer sällan hjälp via rådgivning. Många gånger uppstår det även problem när besättningarna växer, på grund av bristande beredskap för ökat antal kalvningar, fler utmaningar gällande personella resurser, logistik och flöde och liknande.

7.4.3 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som kan relateras till hur djurhållarna bedriver sin tillsyn av djuren har i stort sett inte förändrats under de senaste två kontrollåren, men har ökat svagt över tid med cirka två procentenheter. Detta framgår av diagrammet i figur 29 nedan.

Figur 29. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister vid kontroller av nötkreatur mellan år 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sina nötkreatur regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis verka klövar i tid eller se till att djuren får veterinärvård om de är sjuka eller skadade.

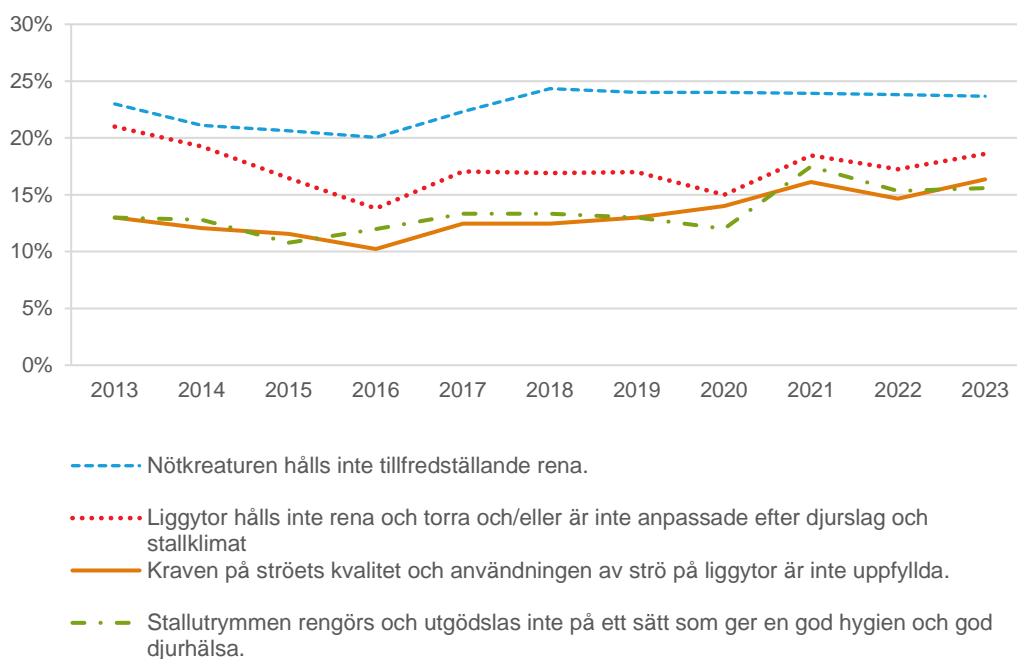
Trots att de tillsynsrelaterade bristerna sammantaget inte ökat nämnvärt över tid har dock en försämring av efterlevnaden skett när det gäller kravet på daglig tillsyn av alla djur. Från att andelen brister på denna kontrollpunkt var fyra procent år 2013 har andelen brister ökat med åtta procentenheter till 12 procent för år 2023. Detta är samtidigt den brist som förekom mest frekvent under år 2023 inom kategorin tillsynsrelaterade brister.

I kontrollpunkten om vård för sjuka och skadade djur ingår även kontroll av sjukboxar. Det går därför inte att utläsa av statistiken i vilken omfattning bristerna beror på bristande tillsyn genom att djuren exempelvis inte fått veterinärvård och i vilken mån sjukboxar saknas eller inte är tillräckligt många. Länsstyrelserna uppger dock att det oftast handlar om att det saknas tillräckligt med sjukboxar som en följd av att boxarna används för friska djur på grund av utrymmesbrist, särskilt gäller det i besättningar med uppbounda system.

Tillsynsrelaterade brister avspeglas även i ett flertal andra brister, exempelvis brister som är hygienrelaterade och brister som i övrigt kan relateras till hur djuren sköts. Brister som är kopplade till grundläggande skötselfaktorer kan leda till en dålig djurvälstånd och i allvarliga fall även djurlidande. Det är därför av största vikt att personalstyrkan är tillräcklig och att lämpliga färdigheter och kunskaper finns hos de personer som är ansvariga för och tar hand om djuren.

7.4.4 Hygienrelaterade brister

De vanligaste bristerna hos nötkreatur gäller renhet hos djuren och brister gällande deras ligg- och vistelseytor. Dessa brister ligger på en relativt hög nivå jämfört med andra brister och återkommer år efter år i samma omfattning vilket är oroande, se figur 30. Den mest förekommande bristen när det gäller renhet är att djuren inte är tillfredsställande rena. Brister som är tydligt kopplade till denna punkt, såsom renhållning, rena liggytor och rent strömedel i tillräcklig mängd förekommer också ofta men inte i lika stor omfattning.

Figur 30. Andel kontroller med hygienrelaterade brister vid kontroller av nötkreatur mellan år 2013 och 2023.

Sedan 2016 har andelen kontroller där djurens renhet inte har bedömts vara tillfredsställande legat på en jämn och hög nivå med en variation mellan 21 och 24 procent. För åren 2018 - 2023 har andelen legat på samma nivå (24 procent). Enligt länsstyrelserna ses brister hos djurens renhet oftast hos ungdjuren. Det går dock inte att utläsa av statistiken hur många djur som varit smutsiga vid kontrolltillfällena och inte heller hur smutsiga de har varit.

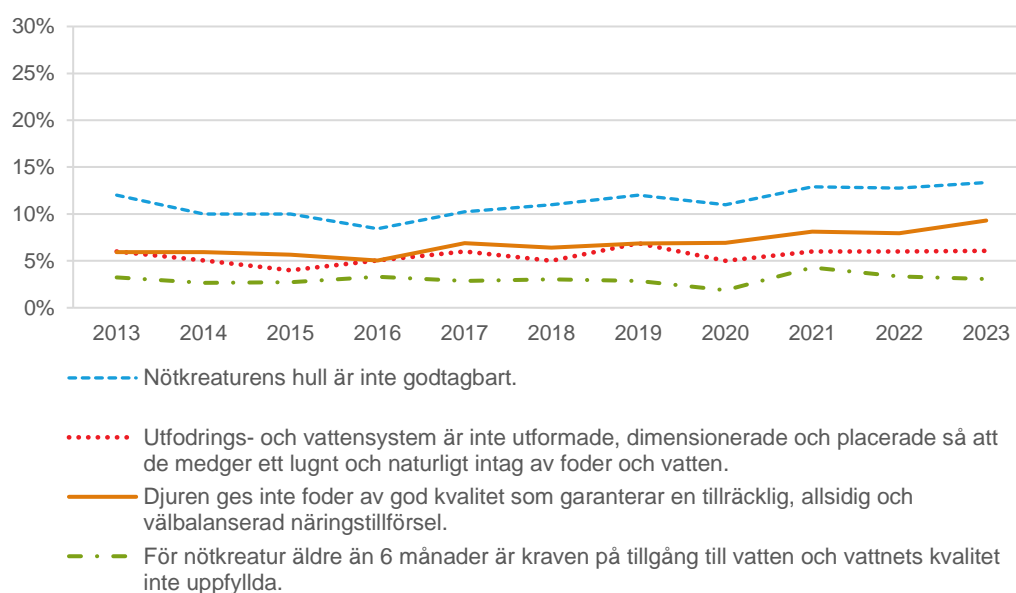
Brister som gäller renhet är starkt kopplade till de dagliga rutinerna i djurhållningen, vilka i sin tur kan påverkas av faktorer som exempelvis personalstyrka, byggnader, ekonomi och kunskapsnivå. Sådana brister har även stark koppling till tillgången på halm som strömedel. Flera länsstyrelser och företrädare inom branschen vittnar om att det har varit ett problem under år 2023 och som dessvärre ser ut att växa under år 2024.

Under 2020 genomförde länsstyrelserna ett nationellt kontrollprojekt om nötkreaturs renhet med fokus på de bakomliggande orsakerna till hygienproblematiken. Några

effekter av detta projekt avspeglas fortfarande inte i statistiken. Det beror troligen på att tillämpningen av de olika stödåtgärderna fortfarande inte skett i någon större omfattning.

7.4.5 Brister som kan relateras till utfodring och vatten

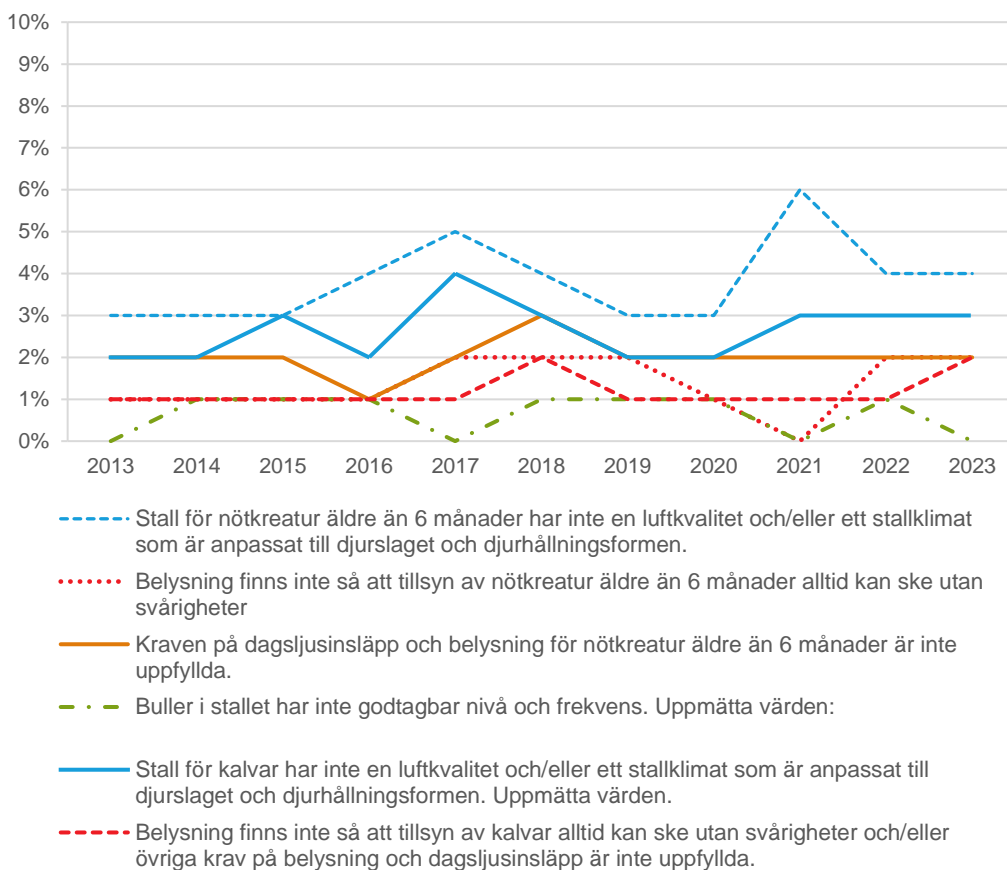
Brister i utfodringen kan få allvarliga konsekvenser för djurens välfärd och avspeglas vanligen genom bristande hull hos djuren. Under de senaste sju åren har dessvärre sådana brister ökat, särskilt gäller det kontrollpunkten om nötkreaturens hull är godtagbart, se figur 31. Försämrat hull hos nötkreatur beror inte alltid på bristande utfodring utan kan även uppstå hos djur med nedsatt hälsa. Resultatet i kontrollpunkten för hull kan gälla såväl underhull som överhull.

Figur 31. Andel kontroller med brister som är relaterade till utfodring för nötkreatur under 2013 till 2023.

7.4.6 Stallmiljörelaterade brister

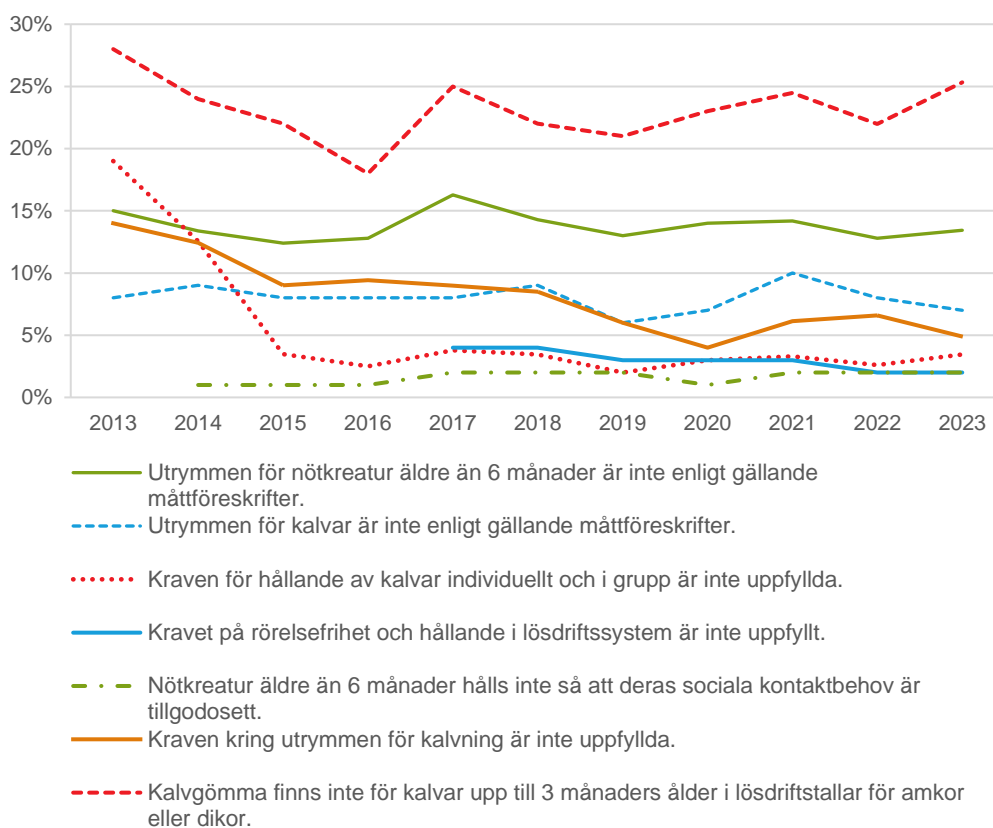
Efterlevnaden är över lag god när det gäller stallmiljörelaterade krav som ställs på luftkvalitet, dagsljus, belysning, och bullernivåer. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister förekommer vid mellan noll och fyra procent av de kontroller som gjorts under 2023, vilket framgår av figur 32.

Figur 32. Andel kontroller med brister som handlar om stallmiljö för nötkreatur mellan 2013 och 2023.

7.4.7 Utrymmesrelaterade brister

Figur 33 visar andelen kontroller med utrymmesrelaterade brister. Andelen brister när det gäller kravet på kalvgömma ligger på en stabil nivå men är fortsatt relativt hög. Under 2023 sågs brister vid 25 procent av kontrollerna av denna kontrollpunkt. Det går inte att utläsa om dessa brister beror på att det helt saknas kalvgömma eller om de kalvgömmor som finns inte är tillräckligt stora. Länsstyrelserna uppger dock att det är vanligt att kalvgömma saknas helt beroende på djurhållaren inte känner till kravet eller att djurhållaren inte ser något behov av att ha kalvgömma.

Figur 33. Andel kontroller med brister som handlar om utrymmen för nötkreatur mellan 2013 och 2023.

Efterlevnaden av måttbestämmelser för utrymmen till djur över sex månader ligger också på en stabil nivå. Under de senast fem kontrollåren har brister konstaterats vid cirka 13 procent av kontrollerna, vilket betyder att det är en relativt vanlig brist som vare sig ökar eller minskar i omfattning.

När det gäller kraven på utrymmen för kalvning (kalvningsboxar m.m.) har efterlevnaden stadigt förbättrats sedan 2013. Under 2023 noterades brister vid fem procent av kontrollerna vilket är en minskning med nio procentenheter jämfört med 2013.

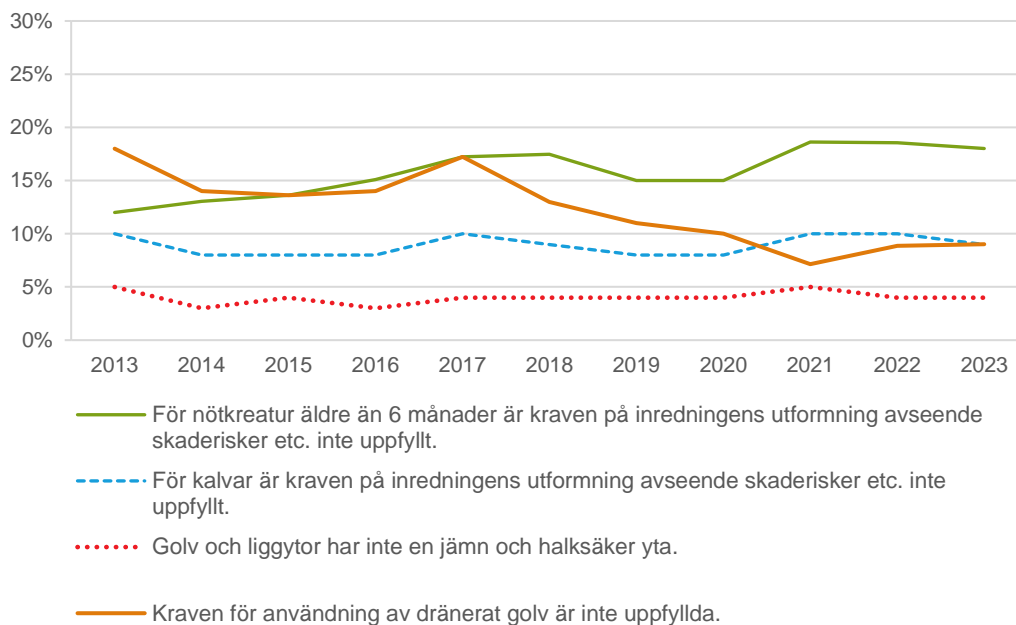
Vi har i tidigare rapportering resonerat runt att äldre stallar med exempelvis korta båspallar åtgärdas eller fasas ut och att det är troligt att denna brist mer handlar om gruppboxar med överbeläggning. Detta är sannolikt en del av förklaringen, men både länsstyrelser och branschens representanter har tidigare vittnat om att det fortfarande är en hel del djur som hålls på för små båspallar. Detta gäller framför allt när stora dikor inhyses i gamla mjölkstallar.

Nötkreaturen har även avlats så att de har ökat i storlek under åren och dagens djur är mycket större än de djur som tidigare byggda inredningar är avsedda för. Även inredningar som bara är 10 - 15 år gamla kan vara för små nu, och många ladugårdar är äldre och har aldrig byggts om. Vår bedömning om att problemet med båspallar skulle försvinna ganska snart, eftersom det pågår en omställning till lösdrift, verkar därför ha varit alltför optimistisk. Även om det inte längre byggs helt nya system för uppbundna

djur, så har fler djurhållare än vad som tidigare förutspåddes valt att bygga till och om med uppbundna platser.

7.4.8 Inredningsrelaterade brister

Figur 34 visar andelen kontroller med inredningsrelaterade brister. Brister på inredningens utformning avseende skaderisker är vanliga, särskilt när det gäller inredning för ungdjur och vuxna djur, där andelen brister har ökat med sex procentenheter sedan år 2013. Andelen brister för motsvarande kontrollpunkt för kalvar förekommer betydligt mer sällan och håller sig på en relativt stadig nivå över tid (cirka 10 procent).

Figur 34. Andel kontroller med brister som handlar om inredning och golv vid djurskyddskontroller av nötkreatur mellan 2013 och 2023.

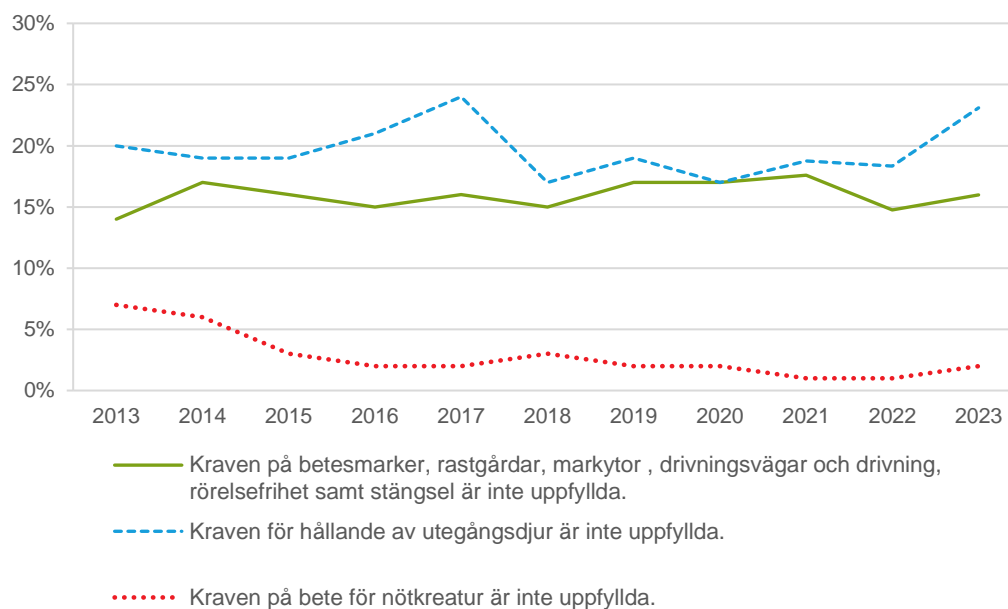
En av orsakerna till brister som kan relateras till inredningen är troligen att djuren hålls i äldre byggnader med gammal eller mindre välfungerande inredning. Äldre inredning är inte alltid anpassad efter storleken på dagens djur, vilket kan leda till problem och skador. Noterbart är att hög förekomst av denna brist också kan ses i statistiken för kontroller av besättningar med djurslagen får, get, gris och häst (se respektive avsnitt samt [avsnitt 7.11](#)).

7.4.9 Utomhushållning

Andelen brister som hör till betesmarker och rastgårdar har varierat mellan 14 och 18 procent under åren 2013 till 2023, se figur 35. Det är svårt att utläsa exakt vad bristerna består av då kontrollpunkten omfattar flera parametrar. Det kan exempelvis handla om stängsel, hur markytor är beskaffade eller drivningsvägar.

Andelen brister gällande hållande av utgångsdjur är fortsatt relativt hög. Andelen minskade något från 24 procent år 2017 till 18 procent 2022, men ökade med fem

procentenheter under 2023. Att observera är att även denna kontrollpunkt är ganska vid, så det går inte att utläsa exakt vad bristerna består av. Det kan exempelvis handla om brister att ligghall saknas, att den är bristfällig eller för liten. Bristen att ligghall saknas uppstår i flera fall på grund av att djuren stallas in för sent på hösten i förhållande till när ligghallskravet infinner sig. Dessa typer av brister uppmärksammas ofta genom klagomål.

Figur 35. Andel kontroller med brister som handlar om utomhusvistelse och betesmarker vid djurskyddskontroller av nötkreatur mellan 2013 och 2023.

7.4.10 Allvarliga konsekvenser av brister

De brister som vi bedömer kan få allvarliga konsekvenser för djurens välfärd är framför allt utebliven veterinärvård, brister som leder till dåligt hull hos djuren så som otillräcklig tillgång och undermålig kvalitet på foder. Även brister i djurens renhet, torra och rena ligghallar, strö, utrymme och ligghall kan orsaka allvarliga risker för djurens välfärd beroende på graden av bristernas allvarlighet och varaktighet. Dessa typer av brister är direkt eller indirekt kopplade till grundläggande skötsel faktorer och om de inte åtgärdas kan de leda till en dålig djurvelfärd och djurlidande.

7.4.11 God efterlevnad

Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis efterlevnaden av olika krav inom kalvhållningen. Som ett exempel kan nämnas kraven om att kalvar hålls lösgående och på ett sådant sätt att de kan ligga ner, vila, stå upp och hålla sig själva rena. Där är andelen brister är cirka en procent i genomsnitt för perioden mellan 2013 och 2023.

Kontrollstatistiken visar också att de olika kraven vad gäller råmjölk, foder och utfodring av kalvar har god efterlevnad. För dessa kontrollpunkter är andelen brister under samma

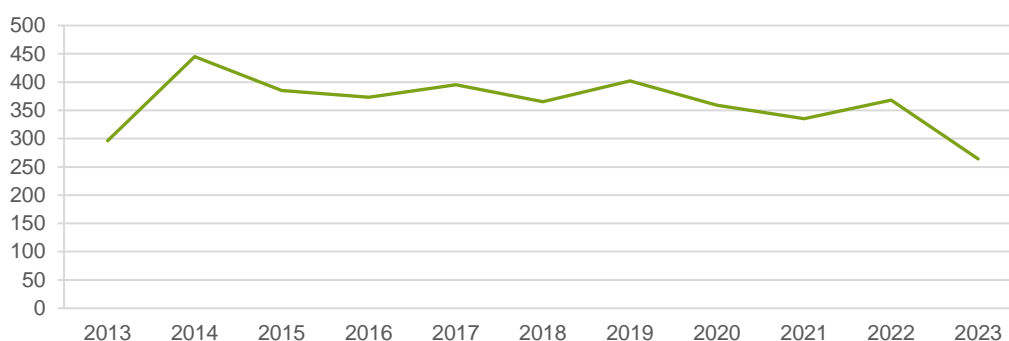
period som ovan under en procent. Det är även mycket god efterlevnad av andra krav som gäller för kalvar. Under de senaste fem åren har exempelvis inte någon brist konstaterats när det gäller reglerna kring avhorning och andra operativa ingrepp.

Efterlevnaden är också god över lag när det gäller vissa andra krav. Det gäller exempelvis stallmiljörelaterade krav som ställs på luftkvalitet, dagsljus, belysning, och bullernivåer. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister endast förekommer mellan noll och fyra procent av de kontroller som gjorts under 2023 (se figur 32 ovan).

7.5 Grisar

7.5.1 Djurskyddskontroller av grisar

Under år 2023 gjorde länsstyrelserna 264 kontroller av grishållningar, vilket innebär en minskning med 104 kontroller jämfört med året innan. Det är även det lägsta antalet kontroller som gjorts under de senast tio åren, se figur 36. Anledningen till det låga antalet är till viss del att några länsstyrelser varit restriktiva med att kontrollera grisgårdar på grund av utbrottet av afrikansk svinpest i september 2023. Till viss del beror det också på att länsstyrelserna har hunnit genomföra många kontroller av grisgårdar under de senaste åren och att gårdar med ett bra kontrollresultat därför inte blir uttagna för kontroll så snart igen.

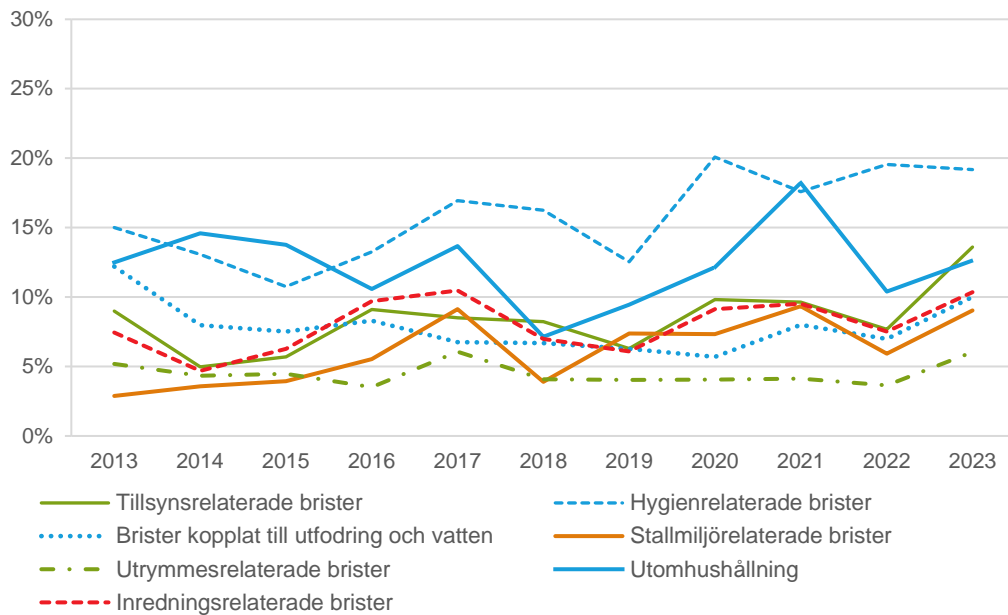

Figur 36. Antal djurskyddskontroller av grisar i hela landet mellan år 2013 och 2023.

Checklistan som används vid kontroller av gris är densamma vid såväl kontroll av stora besättningar som vid kontroll av små hobbybaserade grishållningar med ett fåtal grisar. Det är därför svårt att utifrån statistiken kunna fastställa vilka brister som är vanligast beroende vilken typ av grishållning det är fråga om. Kontroller efter klagomål från allmänheten förekommer enligt länsstyrelserna på såväl små som stora grisbesättningar.

7.5.2 Olika kategorier av brister

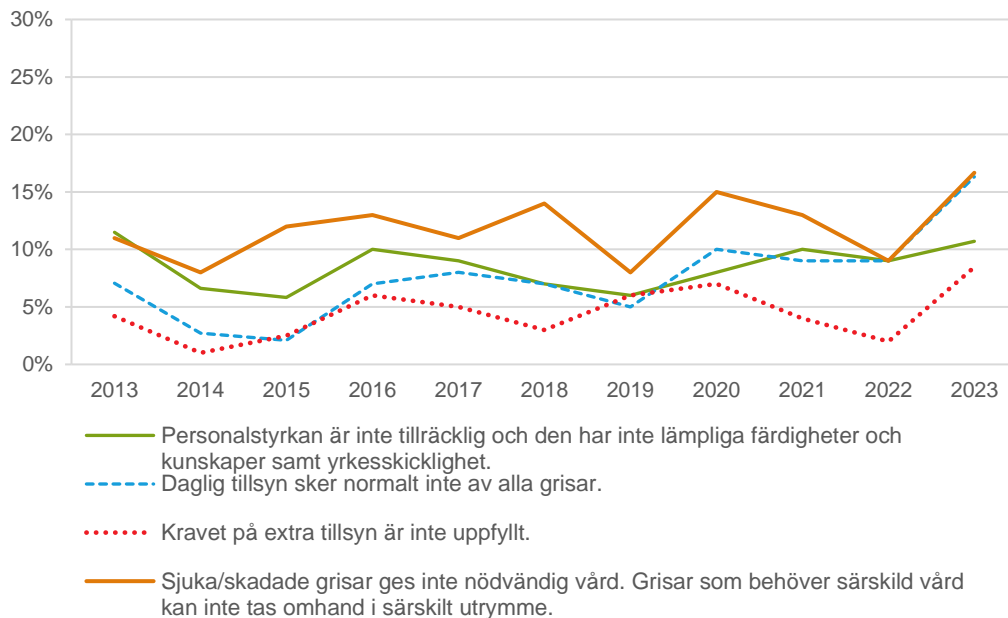
Figur 37 visar omfattningen av olika kategorier av brister. Det är tydligt att brister inom grishållningen som rör hygien och utomhushållning är vanligast sett över tid, medan brister som kan relateras till stallmiljön och utrymmen inte är lika vanliga. Diagrammet visar också att inga tydliga förändringar har skett under perioden 2013 till 2023, förutom att de hygienrelaterade bristerna tenderar att öka något.

Figur 37. Olika kategorier av brister inom grishållningen mellan år 2013 och 2023.

7.5.3 Tillsynsrelaterade brister

Andelen tillsynsrelaterade brister har ökat något under 2023 jämfört med tidigare år, se figur 38. Tydligast gäller det brister om daglig tillsyn, extra tillsyn samt brister som rör hanteringen av sjuka eller skadade djur. Den positiva nedgång som sågs under kontrollåren 2021 och 2022 av andelen sådana brister har dessvärre brutits och i stället ökat med cirka sex till sju procentenheter under år 2023.

Figur 38. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister vid djurskyddskontroller av gris mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sina grisar regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta

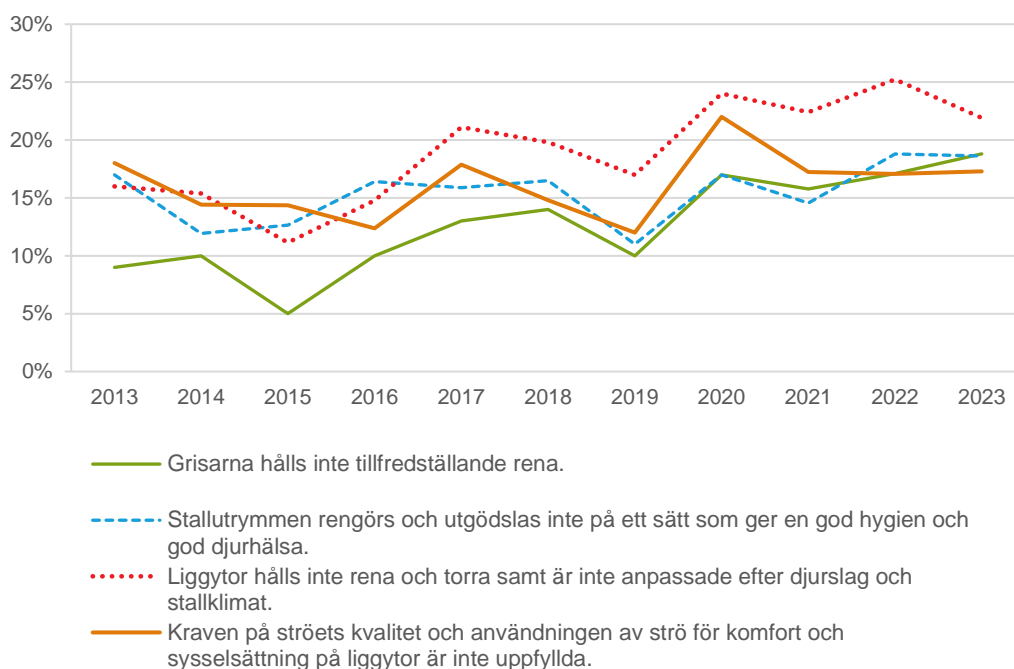
och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis se till att vidta åtgärder när grisar är sjuka eller skadade.

I kontrollpunkten om vård för sjuka och skadade djur ingår även kontroll av sjukboxar. Det går därför inte att utläsa av statistiken i vilken omfattning bristerna beror på bristande tillsyn genom att djuren exempelvis inte fått veterinärvård och i vilken mån bristerna beror på att sjukboxar saknas eller inte är tillräckligt många. Länsstyrelserna uppger dock att det oftast handlar om att det saknas tillräckligt med sjukboxar. Det beror i sin tur på att dessa boxar används för djur som inte är sjuka eller skadade, det vill säga att det finns för få boxar och att antalet sjukboxar inte är tillräckligt i förhållande till den djurbeläggning som bedrivs i stallarna. Länsstyrelserna uppger också att det är vanligt att sjuka grisar inte tas omhand i särskilt utrymme. Detta eftersom att det kan vara svårt att flytta tillbaka grisen till gruppen efter att den har varit avskild.

Tillsynsrelaterade brister avspeglas även i ett flertal andra brister, exempelvis brister som är hygienrelaterade och brister som i övrigt kan relateras till hur djuren sköts. Brister som är kopplade till grundläggande skötsel faktorer kan leda till en dålig djurvälstånd och i allvarliga fall även djurlidande. Det är därför av största vikt att personalstyrkan är tillräcklig och att lämpliga färdigheter och kunskaper finns hos dem.

7.5.4 Hygienrelaterade brister

Under 2020 sågs en tydlig försämring av resultaten kring kraven om rena liggytor, rena grisar, rengöring och utgödsling av stallutrymmen samt krav på ströets kvalitet, se figur 39. Som förväntat följer kurvorna över dessa brister i stort sett varandra och nivån av dessa brister har varierat sedan 2020. Sammantaget är dock andelen hygienrelaterade brister inom grishållningen fortsatt på en relativt hög nivå som sett över tid har ökat något.

Figur 39. Andel kontroller med hygienrelaterade brister på gris mellan 2013 och 2023.

Brister som handlar om strö, förorenade liggytor, smutsiga grisar och sjuka grisar uppträder ofta samtidigt och följer av att något i grisarnas närmiljö inte fungerar. Även andra brister konstateras ofta i dessa fall, så som bristfällig ventilation, överbeläggning och att tillsynen och därmed skötseln inte är tillräcklig. Många av dessa brister går att härleda till att många stallar är gamla och slitna och att personalstyrkan inte är tillräcklig.

När det gäller brister rörande strö så varierar andelen brister mellan åren. En förklaring till detta är att tillgången på strö av god kvalitet skiljer sig från år till år beroende på väderskillnader. Grisnäringen vittnar om att många grishållare haft stora problem att få tag på bra halm de senaste åren och befarar att problemet kommer att öka under 2024. Länsstyrelserna framför att djurhållare säger sig inte kunna använda tillräcklig mängd strö på grund av utgödslingssystemet.

Länsstyrelserna ser att det ofta finns skillnader mellan mindre och större grishållningar vad gäller vilka brister som upptäcks. Det upptäcks också olika typer av brister beroende på vilken djurkategori det är fråga om. Att strö saknas bedöms exempelvis vara vanligare i slaktgrisproduktion än i övrig grishållning. Det skiljer sig också beroende på vilken typ av kontroll som har utförts där andelen brister relaterade till hygien är lägre vid rutinkontroller jämfört med övriga kontrolltyper.

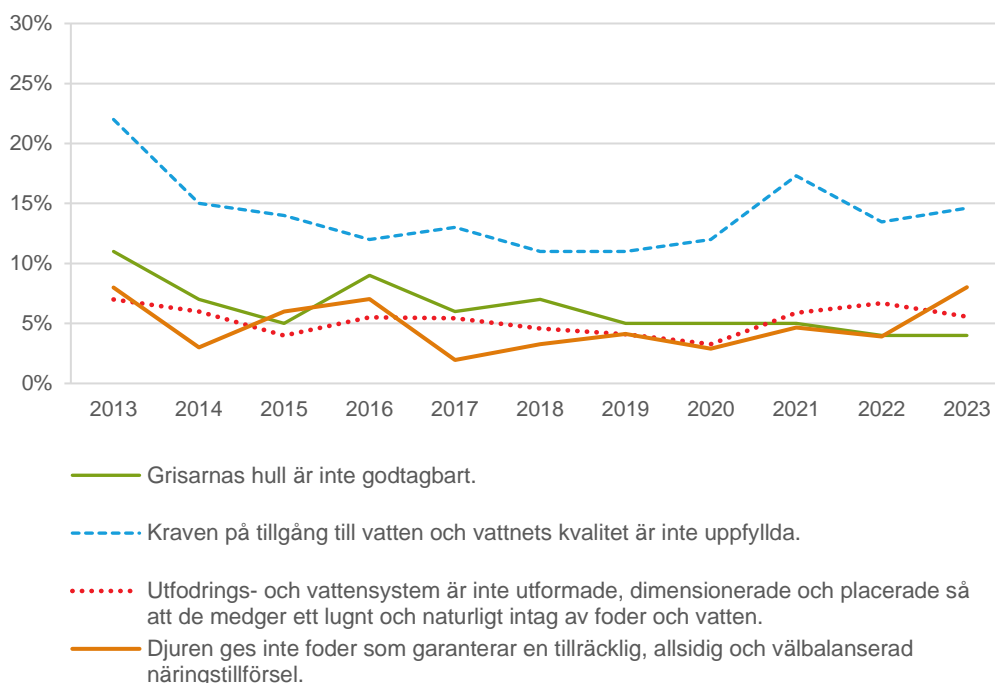
Branschinitiativ för bättre efterlevnad

Mot bakgrund av att de hygienrelaterade bristerna har ökat i omfattning över tid skapade branschorganisationen Sveriges Grisföretagare en särskild utvecklingsgrupp våren 2021. Syftet med denna grupp var framför allt att analysera orsakerna till hygienproblematiken och komma fram till vilka åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma förbättringar både på kort och lång sikt.

Gruppen består av ett flertal olika representanter inom branschen inklusive veterinärer inom djurhälsovården. Gruppen har haft särskilt fokus på hygienproblematik som kan relateras till stallutformning, stallmiljö, kompetens och management. Som ett led i detta arbete har flera fortbildningsinsatser gjorts under 2023 med fokus på hygien, stallmiljö och ventilation i grisstallar. Dessa har riktats till rådgivare, djurägare och djurskötare och skett genom projekt som finansierats av Jordbruksverket och med branschmedel.

7.5.5 Brister som handlar om utfodring och vatten

Brister som rör vattentillgång och vattenkvalitet har fram till 2021 haft en stabil trend nedåt, då andelen brister dessvärre steg från 12 procent till 17 procent. Sedan 2022 har dock efterlevnaden och andelen brister minskat med några procentenheter, se figur 40. Detta är positivt, men siffran är ändå hög.

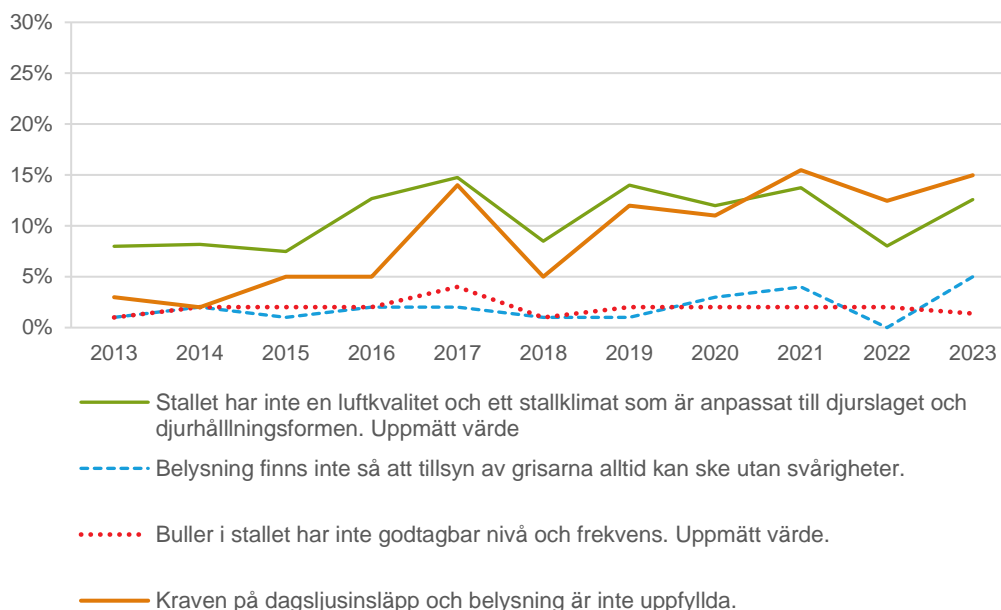
Figur 40. Andel kontroller med brister som handlar om utfodring, hull och vatten på gris mellan 2013 och 2023.

Länsstyrelserna ser allt färre brister som handlar om trasiga vattennipplar eller att brist på kontrollpunkten om vattentillgång beror på att vattnet stängts av under delar av dygnet. I små besättningar där grisarna ofta vattnas i lösa kar är det dock inte ovanligt att grisarna välter karen, vilket medför att grisarna inte har fri tillgång till vatten. Att vattnet fryser under den kallare perioden av året förekommer också i sådana besättningar där djuren hålls i oisolerade byggnader eller i någon form av utomhushållning.

När det gäller brister som rör foder och utfodring förekommer sådana i betydligt mindre omfattning jämfört med brister som rör vatten. En minskning över tid kan konstateras när det gäller andelen brister om grisarnas hull. För denna kontrollpunkt har andelen brister mer än halverats mellan 2016 och 2023, vilket är positivt.

7.5.6 Stallmiljörelaterade brister

Brister som rör mekaniskt buller och belysning för tillsyn ligger på en relativt låg och stabil nivå, även om en ökning skedde under 2023 när det gäller brister om belysning. Orsaken till att efterlevnaden av dessa krav är hög är troligen att de åtgärder som görs för att leva upp till kraven är permanenta, dvs bristen återkommer inte så länge anläggningarna fortsätter att fungera.

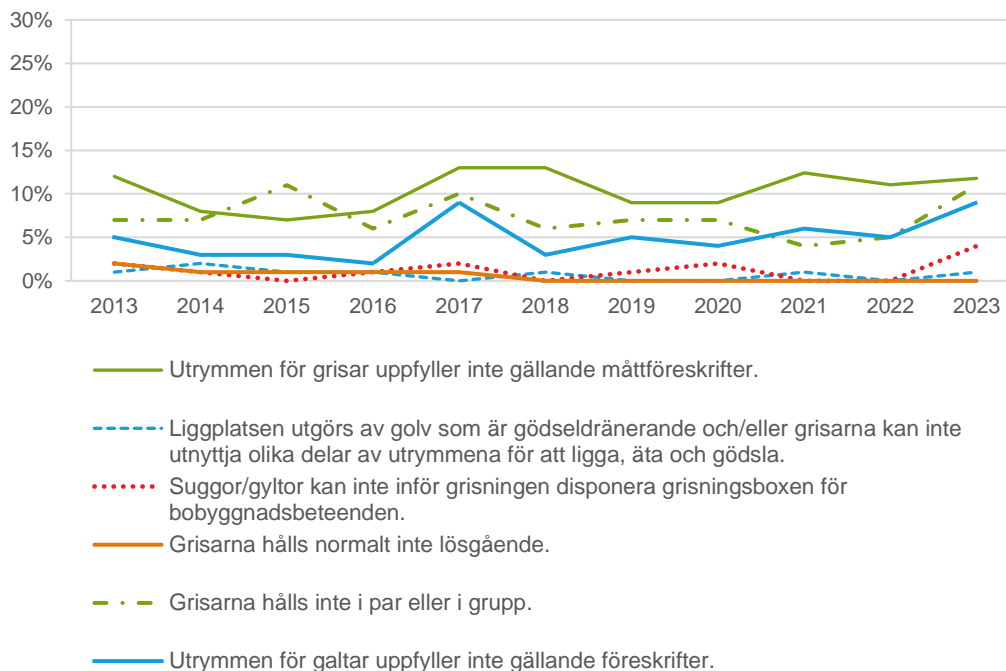
Figur 41. Andel kontroller med brister kopplade till stallmiljö på gris mellan 2013 och 2023.

Brister som handlar om luftkvalitet, stallklimat samt dagsljusinsläpp och belysning utifrån grisarnas behov, har varierat stort genom åren och låg på relativt höga nivåer (cirka 13 respektive 15 procent) under 2023, se figur 41. Det är särskilt bekymmersamt när det gäller brister om luftkvalitet och stallklimat eftersom de har stor inverkan på grisarnas välmående och hälsa. En förklaring till att bristen förekommer i så stor utsträckning kan vara att en betydande andel av kontrollerna har gjorts i äldre stallar där det kan vara svårt att åstadkomma den stallmiljö som krävs vad gäller för grisen bra luftkvalitet och lufttemperatur.

De brister som konstateras när det gäller brister om dagsljus och belysning är oftast att ljusstyrkan inte är tillräcklig och når upp till gränsvärdet 40 lux. Enligt länsstyrelserna beror detta bland annat på gammal belysning som behöver bytas ut.

7.5.7 Utrymmesrelaterade brister

Brister som har med mått på utrymmen att göra innebär att djuren hålls i för små utrymmen i förhållande till antalet grisar eller storleken på grisarna. Andelen sådana brister varierar något över tid, men har legat kring 12 procent under de senaste sju åren, se figur 42 nedan.

Figur 42. Andel kontroller med brister kopplade till utrymmen hos grisar mellan 2013 och 2023.

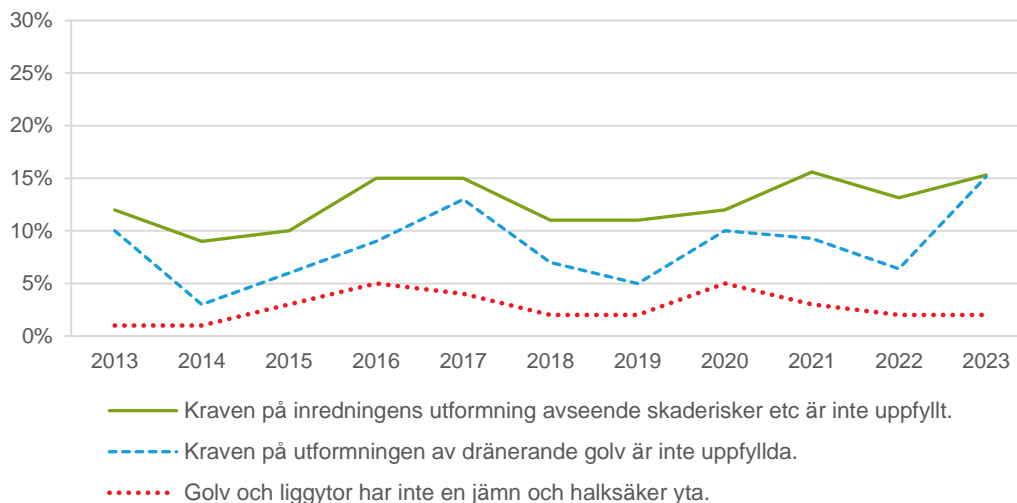
Länsstyrelserna menar att brister som handlar om utrymmen framför allt förekommer inom slaktgrisuppfödningen. De har bland annat uppmärksammat att levandevikten hos slaktgrisar ökat genom åren och att det är vanligt att slaktgrisarna i dag väger över 120 kg när de skickas till slakt. Eftersom många äldre slaktgrisstallar är dimensionerade för lägre levandevikter (cirka 90 - 100 kg) innebär det att överbeläggning uppstår i slaktgrisboxarna om utslaktning inte sker i tillräcklig omfattning under uppfödningens slutfas. Länsstyrelserna har även uppmärksammat ett återkommande problem med att överbeläggning också orsakats av att grisarna inte blir hämtade i tid för att slaktas. Slaktgrisarnas högre vikt innebär också att transportörerna inte kan lasta lika många grisar på sina fordon, vilket också innebär risk för kvarstående grisar i stallarna.

Under 2023 ses också en ökning av antalet brister om att grisarna inte hålls i par eller grupp. Enligt länsstyrelserna handlar det främst om djurhållare som har ett fåtal grisar. Det förekommer ibland också att djurhållare med gamla system håller saggor enskilt för de tycker att det blir lugnast så och för att saggorna inte ska slåss med varandra. En ökning ses också av andelen brister när det gäller utrymmen för galtar. Länsstyrelserna uppger att detta beror på att man vid mätning av boxarna ibland kan konstatera att

boxarna är för små. Under 2023 kontrollerades detta vid 67 tillfällen varvid brist konstaterades vid sex tillfällen.

7.5.8 Inredningsrelaterade brister

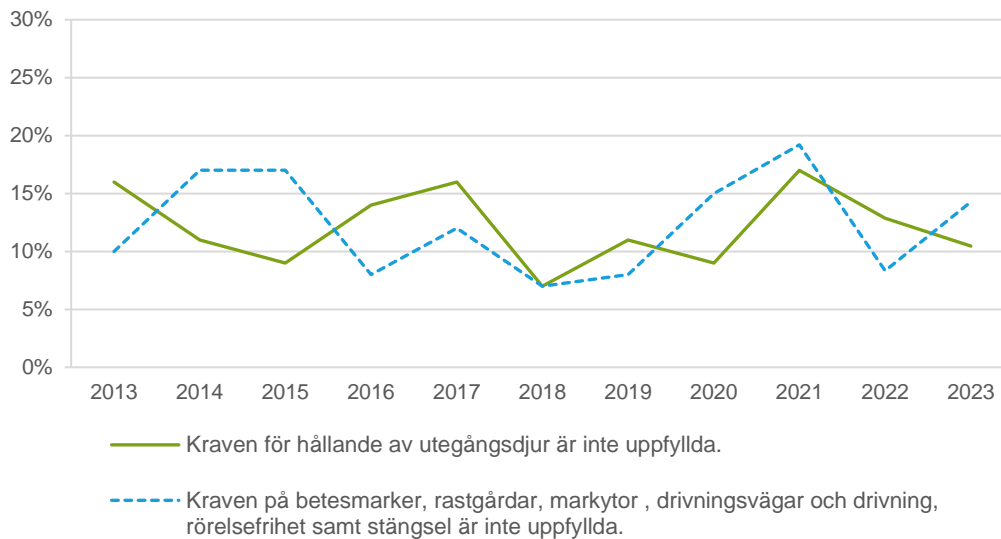
Andelen brister när det gäller dränerande golv samt skaderisker som är koppade till inredningen tycks öka svagt över tid. Det kan enligt länsstyrelserna bero på ett kontinuerligt hårt slitage vid grishållning, vilket efter hand leder till trasig inredning och därmed ökade skaderisker. De ser också att skaderisker i form av trasig eller olämplig inredning oftast förekommer i mindre besättningar där grishållningen ofta bedrivs i äldre stallar. Noterbart är att skaderisker som är kopplade till inredningen också förekommer i betydande omfattning i besättningar med djurslagen får, get, nötkreatur och häst (se respektive avsnitt samt figur 43).

Figur 43. Andel kontroller med brister kopplade till inredning och golv hos grisar mellan 2013 och 2023.

7.5.9 Utomhushållning

Brister som gäller grisar som hålls ute minskade tydligt under 2022, men ökade något under 2023 när det gäller kraven som kan kopplas till utomhusytornas utformning och skick. Andelen brister vid utomhushållning har varierat kraftigt mellan åren men ligger på en relativt hög nivå, se figur 44. En möjlig förklaring till varför dessa brister inte är ovanliga, kan vara att det blivit vanligare att många skaffar egna hushållsgrisar som de håller utomhus i mer eller mindre lämpliga hagar och med bristfälliga hyddor.

Figur 44. Andel kontroller med brister vid utomhushållning av grisar mellan 2013 och 2023.

7.5.10 God efterlevnad

Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis efterlevnaden av kraven för att avvänja smågrisar tidigare än vid 28 dagars ålder. Denna kontrollpunkt har funnits med sedan december 2017 då det blev tillåtet att under vissa förutsättningar få avvänja en viss andel av smågrisarna tidigare än vid 28 dagars ålder. Kontrollstatistiken visar att det från december 2017 till och med 2023 har gjorts sammanlagt 251 kontroller av denna kontrollpunkt utan att någon brist har konstaterats vid något av dessa kontrolltillfällen. Detsamma gäller kravet om att smågrisar ska ha vant sig vid tillskottsfoder vid avvänjningen, där man under samma period gjort sammanlagt 383 kontroller.

Det är även god efterlevnad av andra krav som gäller för smågrisar. Under perioden 2016 - 2023 har exempelvis kontrollpunkten rörande kraven kring reducering (slipning) av smågrisarnas tänder kontrollerats sammanlagt 394 gånger varav brist har konstaterats vid sju tillfällen (1-2023, 1-2020; 2-2017; 3-2016).

Efterlevnaden av vissa krav som framför allt gäller för suggor är också god. Kontrollstatistiken visar att det från 2016 till och med 2023 har gjorts sammanlagt 2 566 kontroller av att grisarna hålls lösgående varav brister har konstaterats endast vid åtta tillfällen (1-2020; 3-2017; 4-2016).

Det är även god efterlevnad av kravet på att suggor och gyltor inför grisningen kan disponera grisningsboxen så att de kan utföra bobyggnadsbeteenden. Under samma period har detta kontrollerats sammanlagt 762 gånger varav brist har konstaterats endast vid sex tillfällen (1-2023, 2-2020; 1-2019; 2-2017; 1-2016).

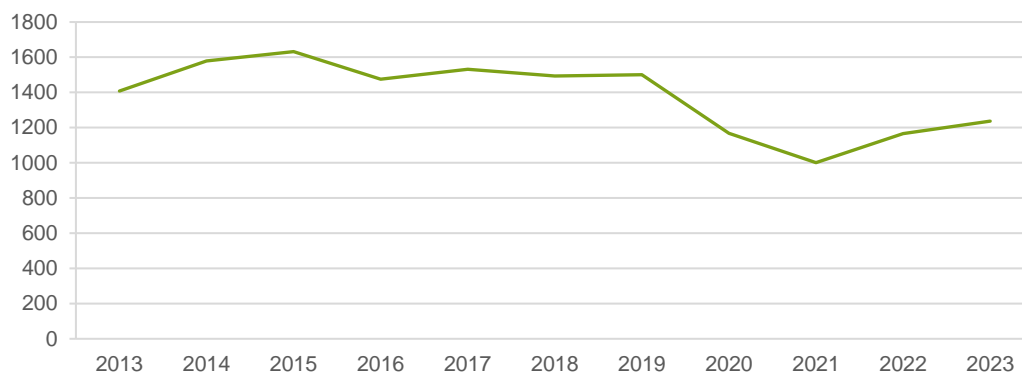
När det gäller kraven om att grisar avlivas av person med tillräckliga kunskaper och på ett sätt som är i enlighet med reglerna visar kontrollstatistiken att brister endast har konstaterats vid ett fåtal tillfällen av de cirka 1 234 kontroller som utförts sedan 2016.

Efterlevnaden är också god över lag när det gäller vissa andra krav. Det gäller exempelvis krav kopplade till operativa ingrepp, injektioner och avelsförfaranden. Detsamma gäller även krav som ställs på hur golvytor, liggytor och andra funktionsytor ska vara utformade samt kraven vad gäller tillåtna bullernivåer, nödventilation och larmanordningar samt brandskydd och beredskap vid elavbrott.

7.6 Får

7.6.1 Djurskyddskontroller av får

Antalet kontroller av fårbesättningar har mellan åren 2013 och 2019 varit cirka 1 500 stycken årligen. De senaste fyra åren har dock antalet kontroller minskat och uppgår till 1 236 stycken under 2023, se figur 45.

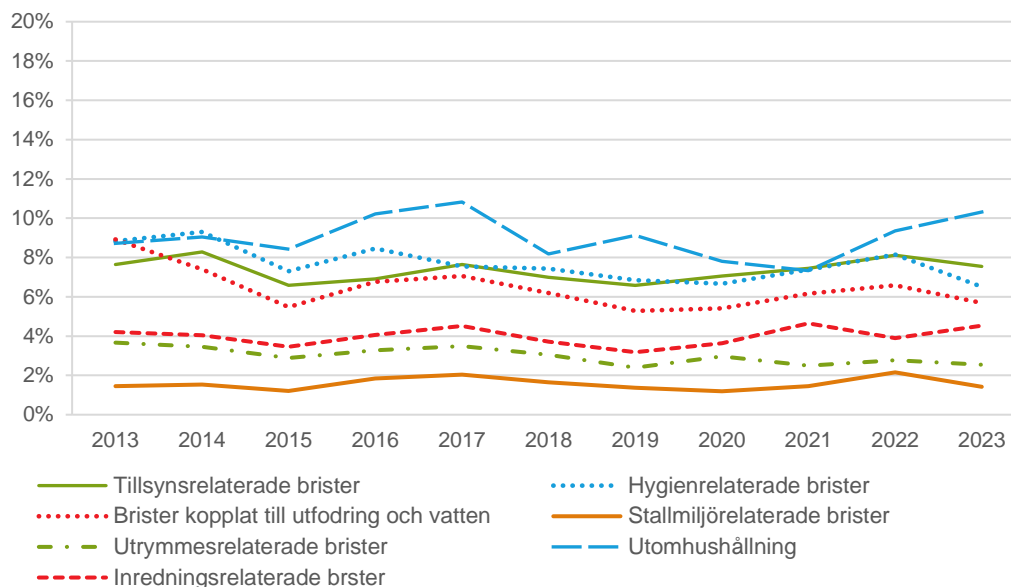

Figur 45. Antal djurskyddskontroller av fårbesättningar mellan 2013 och 2023.

Checklistan som används vid kontroller av får är densamma vid såväl kontroll av stora besättningar som vid kontroll av små hobbybaserade fårhållningar med ett fåtal får. Det är därför svårt att utifrån statistiken kunna fastställa vilka brister som är vanligast beroende på vilken typ av fårhållning det är fråga om.

7.6.2 Olika kategorier av brister

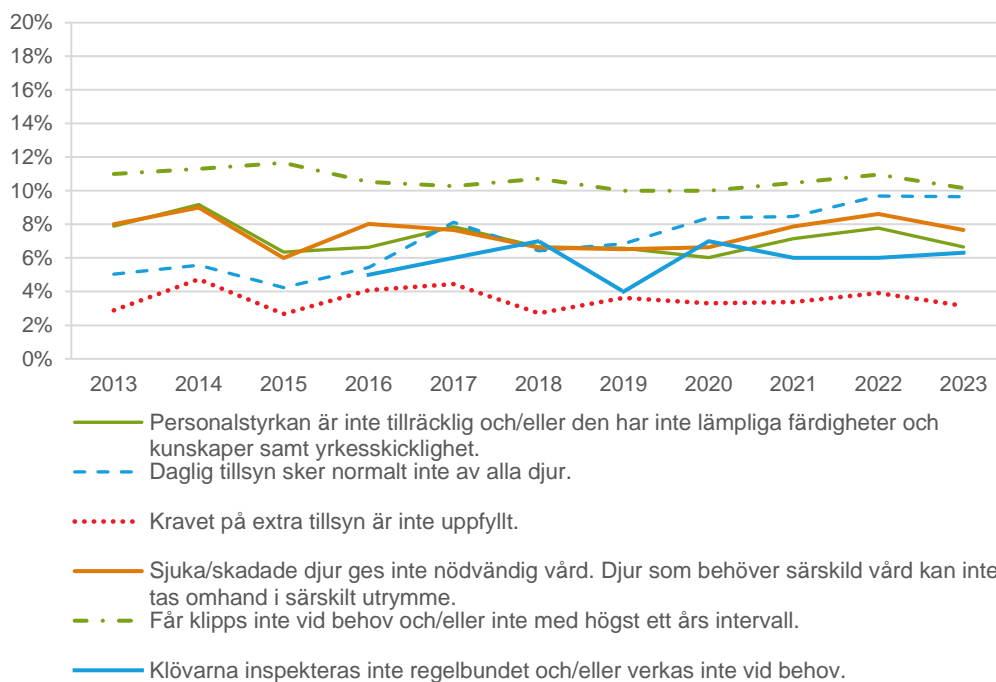
Nedanstående figur 46 visar omfattningen av olika typer av brister. Det är tydligt att brister inom fårhållningen som rör utomhushållning är vanligast sett över tid, medan brister som kan relateras till stallmiljö och utrymmen är relativt ovanliga. Diagrammet visar också att inga tydliga förändringar har skett över lag mellan 2013 och 2023.

Figur 46. Olika kategorier av brister som uppmärksammats vid kontroller av fårbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.6.3 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som kan relateras till hur djurhållarna bedriver sin tillsyn av fåren är i stort oförändrad över tid. Dock har andelen brister när det gäller kravet om daglig tillsyn fördubblats sedan 2013. Detta framgår av figur 47 nedan där även samband kan ses mellan de olika kontrollpunkterna genom att kurvorna i stort sett följs åt.

Figur 47. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister i fårbesättningar mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sina får regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis klippa ullen i tid eller se till att fåren får veterinärvård om de är sjuka eller skadade.

I kontrollpunkten om vård för sjuka och skadade djur ingår även kontroll av sjukboxar. Det går därför inte att utläsa av statistiken i vilken omfattning bristerna beror på bristande tillsyn genom att djuren exempelvis inte fått veterinärvård och i vilken mån sjukboxar saknas eller inte är tillräckligt många.

När det gäller kontrollpunkten avseende klippning av får konstaterades brister i 10 procent av kontrollerna under 2023. Det är ett kontrollresultat som inte skiljer sig annat än marginellt jämfört med tidigare år.

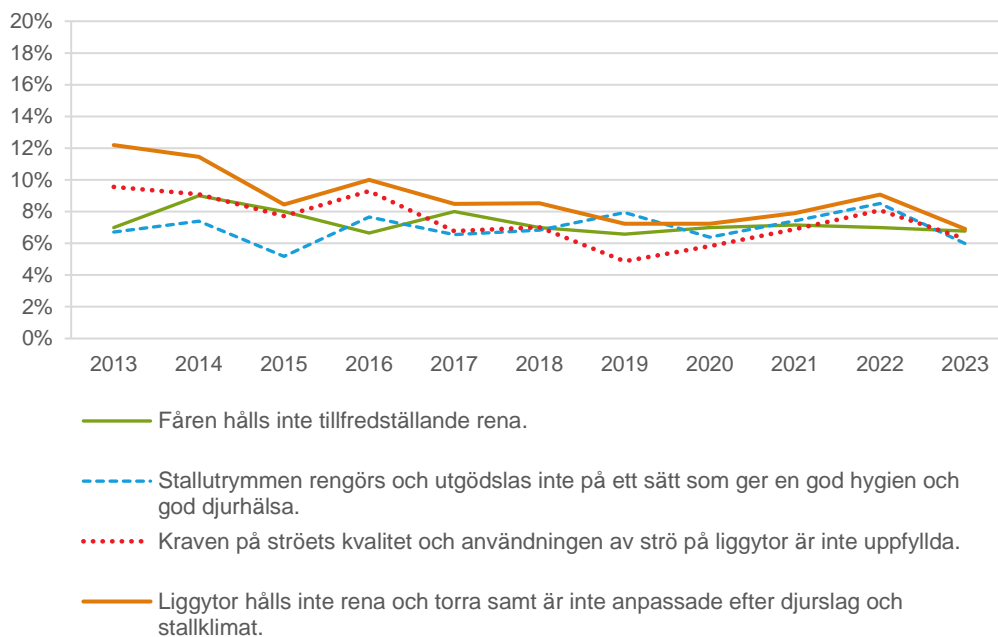
Reglerna kring klippning anger att får ska klippas med längst ett års intervall eller oftare om det behövs. Många fårhållare klipper sina får en gång per år även om behovet är att fåren behöver klippas oftare. Fårhållare med ett mindre antal får kan ha svårt att få ut klippare i tid då de ofta är uppbokade med större besättningar. Det kan vara en av orsakerna till att brister om klippning är vanligare i små besättningar.

Får med mycket päls är ofta svåra att hullbedöma om man inte känner på djuret. Det kan vara en orsak till att det är relativt vanligt att det finns brister gällande hull hos får där djurhållarna själva inte har uppmärksammat att djuren har magrat av.

Får är ett djurslag som ofta förekommer i hobbybesättningar med några få djur. Kunskapsnivån hos djurhållarna i dessa besättningar varierar, men inte sällan är den bristfällig i fråga om hur fåren ska hållas och skötas.

7.6.4 Hygienrelaterade brister

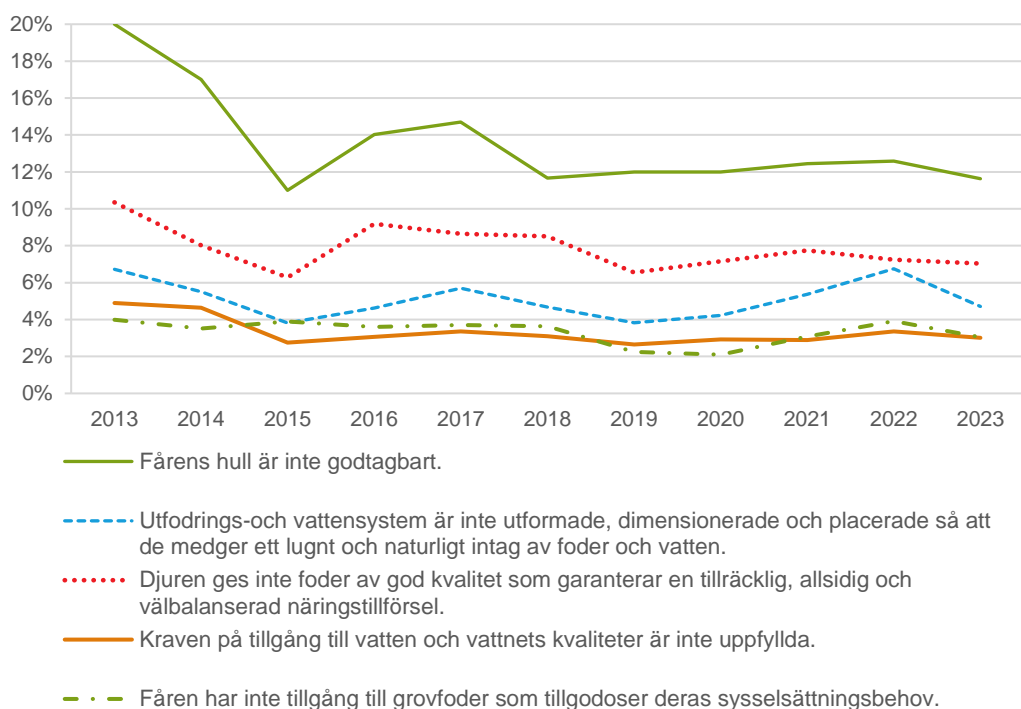
Andelen hygienrelaterade brister i fårbesättningar har minskat något under 2023, vilket kan ses i figur 48 nedan. Den mest förekommande bristen i fårbesättningar när det gäller renhet är att liggytorna inte är tillfredsställande rena. Denna brist har dock minskat påtagligt sedan 2013, vilket är positivt. Fårnäringen vittnar dock om att det under år 2023 varit svårt att få tag på halm som är det bästa strömedlet för får, och befarar att problemet kan öka under 2024.

Figur 48. Andel kontroller med hygienrelaterade brister i fårbesättningar mellan 2013 och 2024.

7.6.5 Brister kopplade till utfodring och vatten

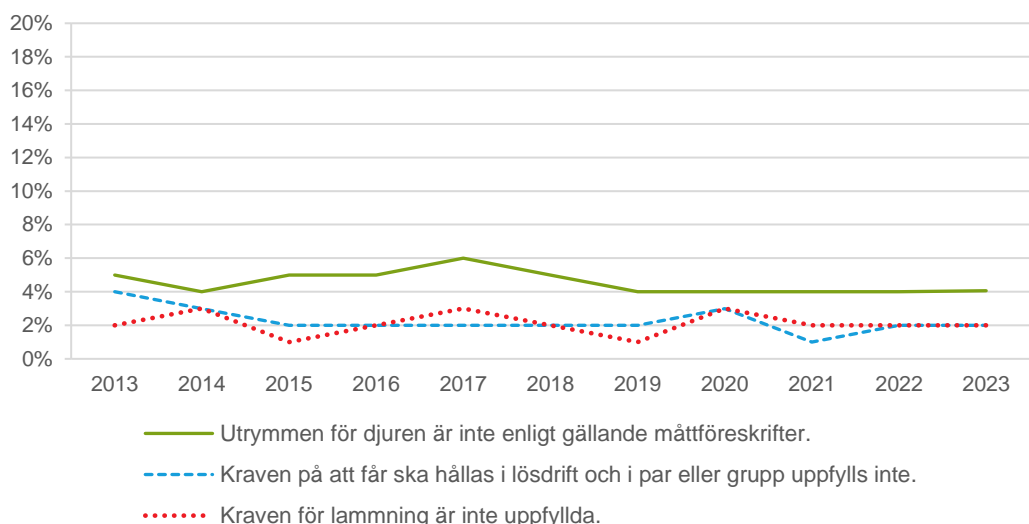
Brister i utfodringen kan få allvarliga konsekvenser för djurens välfärd och avspeglas vanligen genom bristande hull hos djuren. Under de senaste nio åren har sådana brister förekommit i oförändrad omfattning, se figur 49 nedan. När det gäller kontrollpunkten om fårens hull har andelen brister varierat mellan 11 och 15 procent under denna period och var 12 procent under 2023. Fårveterinärer ser att hullproblematik till största delen finns bland nya djurhållare och i små besättningar. Man ser också en tendens till ökning av lamm med överhull hos en del av de besättningar som inte tar lamm årligen. Noteras bör att försämrade hull inte alltid beror på bristande utfodring utan kan även uppstå hos djur med nedsatt hälsa. Resultatet i kontrollpunkten för hull kan gälla såväl underhull som överhull.

Figur 49. Andel kontroller med brister kopplade till utfodring, vatten och hull i fårbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.6.6 Utrymmesrelaterade brister

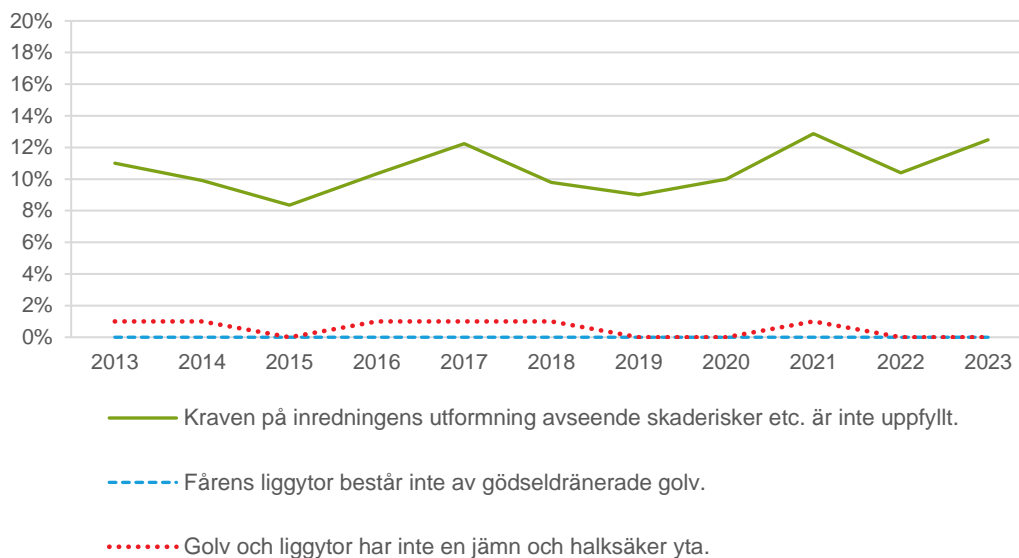
Andelen brister när det gäller storleken på de utrymmen som fåren hålls i och har tillgång till ligger stadigt kring cirka fyra procent, vilket kan ses i figur 50 nedan. Det innebär att fåren i allmänhet hålls i tillräckligt stora utrymmen, vilket är positivt.

Figur 50. Andel kontroller med brister kopplade till utrymmen i fårbesättningar mellan 2013 och 2024.

7.6.7 Inredningsrelaterade brister

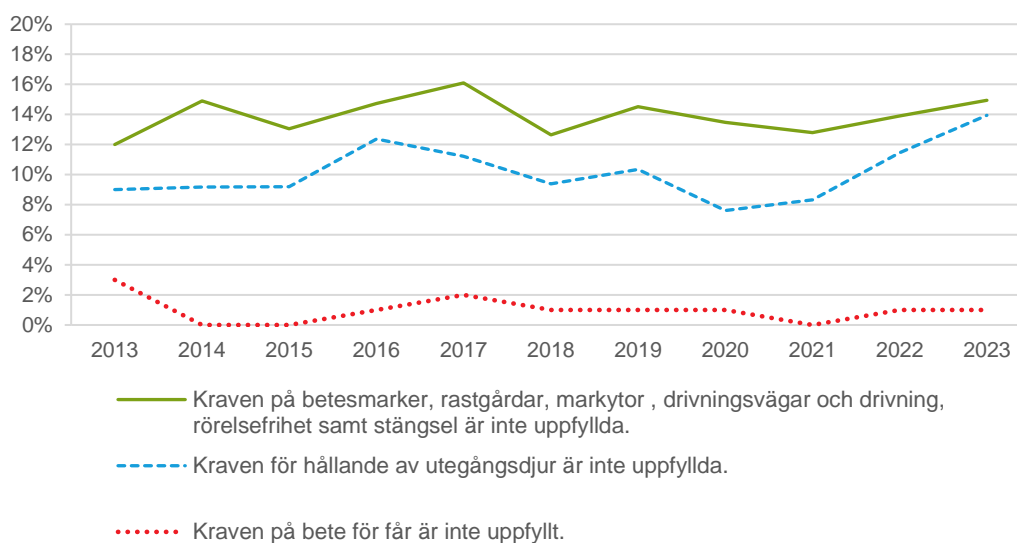
När det gäller mindre fårhållningar så är inredningen ofta hemmabyggd och fåren hålls relativt ofta i äldre byggnader som kan ha använts för annat ändamål tidigare. Detta kan vara en förklaring till att brister som rör kraven på inredningens utformning vad gäller skaderisker förekommer relativt ofta och har konstaterats vid åtta till 13 procent av de kontroller som genomförts de elva senaste åren. Andelen brister gällande skaderisker och utformning av golv ses i figur 51. Det bör dock noteras att skaderisker är en av de vanligaste förekommande bristerna hos besättningar med även nötkreatur, get, gris och häst (se respektive avsnitt).

Figur 51. Andel kontroller med brister kopplade till inredning och golv i fårbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.6.8 Utomhushållning

Brister som handlar om utgångsdjur och den utomhusmiljö som de hålls i är vanliga och följs åt, se figur 52 nedan.

Figur 52. Andel kontroller med brister vid utomhushållning av får mellan 2013 och 2023.

Andelen brister som hör till betesmarker och rastgårdar har legat kring cirka 15 procent mellan 2013 och 2023. Denna kontrollpunkt är vid så det går inte att utläsa exakt vad bristerna består av. Det kan exempelvis handla om brister som rör stängsel och hur marktytor är beskaffade.

Antalet brister gällande hållande av utegångsdjur har dessvärre ökat de senaste fyra åren från åtta procent år 2020 till 14 procent år 2023. Det går inte att utläsa exakt vad bristerna består av men enligt länsstyrelserna handlar det framför allt om att ligghallarna är bristfälliga eller för små. Bristen kan också bero på att fåren stallas in för sent på hösten i förhållande till när ligghallskravet infinner sig, vilket medför att fåren hålls ute utan tillgång till ligghall.

7.6.9 Branschinitiativ för bättre efterlevnad

Svenska Fåravelsförbundet framför att de gör en mängd insatser för att motverka brister i djurhållningen och höja kompetensen hos djurhållare när det gäller djurvälstånd och en sund fårhållning. De erbjuder exempelvis i samverkan med rådgivare och veterinärer fysiska och digitala kurser om fårhållning till både oerfarna och erfarna fårägare. Fåravelsförbundet sprider även information via sin webbsida, via tidningen Fårskötsel och i podden Fårpodden. De ger även ut ett veckobrev som når över 2000 medlemmar och de har en kunskapsbank som fler än 3 000 fårhållare har tillgång till.

Gård & Djurhälsan jobbar med förebyggande djurhälsovård i drygt 2 000 fårbesättningar. I dessa besättningar finns knappt hälften av Sveriges alla får. De har en telefonsupport med cirka 6 000 samtal per år. Gård & Djurhälsan har ett kontrollprogram på uppdrag av Jordbruksverket, där de bevakar förekomst och bekämpar sjukdomar. De driver också ett program som kallas Klövkontrollen. Gård & Djurhälsan håller ett stort antal kurser bland annat inom ämnesområdena lamning, hullbedömning, utfodring, betesdrift, klövhälsa och

parasiter. De håller även kurser för nya fårägare och arbetar även proaktivt med smittskyddsrådgivning.

7.6.10 Allvarliga konsekvenser av brister

Brister som gäller fårens hull medför en risk för att allvarligt hota djurens välfärd. Även brister som gäller sjuka och skadade djur kan få allvarliga konsekvenser. Dessa brister hör ihop med grundläggande sköselfaktorer och kunskap och är viktiga för djurens välfärd. I allvarliga fall leder sådana brister till djurlidande.

Dialog med länsstyrelserna, djurhälsoorganisationerna och näringen ger en samstämmig bild av att flertalet av de vanligaste bristerna troligen beror på otillräcklig kunskap och erfarenhet hos de enskilda fårhållarna. Antalet får i landet har ökat under en längre tidsperiod och detta har sannolikt medfört en större andel nya fårhållare som har bristande erfarenhet och kunskap. Enligt länsstyrelserna återfinns de flesta bristerna i hobbybesättningarna.

7.6.11 God efterlevnad

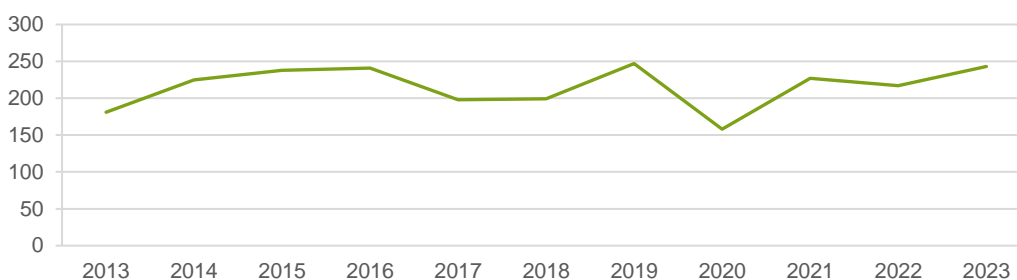
Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis efterlevnaden av kraven om att fåren ska avlivas av en person med tillräckliga kunskaper och på ett sätt som är i enlighet med reglerna. Kontrollstatistiken visar att brister endast förekommer i under 1 procent av de kontroller som gjorts sedan 2013.

Efterlevnaden är också god över lag när det gäller exempelvis kraven avseende lamning, bete eller annan utevistelse och att fåren ska hållas i lösdrift och i par eller grupp. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister i allmänhet endast förekommer vid mellan noll och två procent av de kontroller som gjorts sedan 2013. Detsamma gäller även efterlevnad av kraven avseende golv och liggytor. Kontrollerna visar också att stallmiljön i fårstallar i allmänhet är god vad gäller luftkvalitet, dagsljus och belysning samt bullernivåer. Får ges också ofta mer utrymme än minimikraven föreskriver.

7.7 Get

7.7.1 Djurskyddskontroller av get

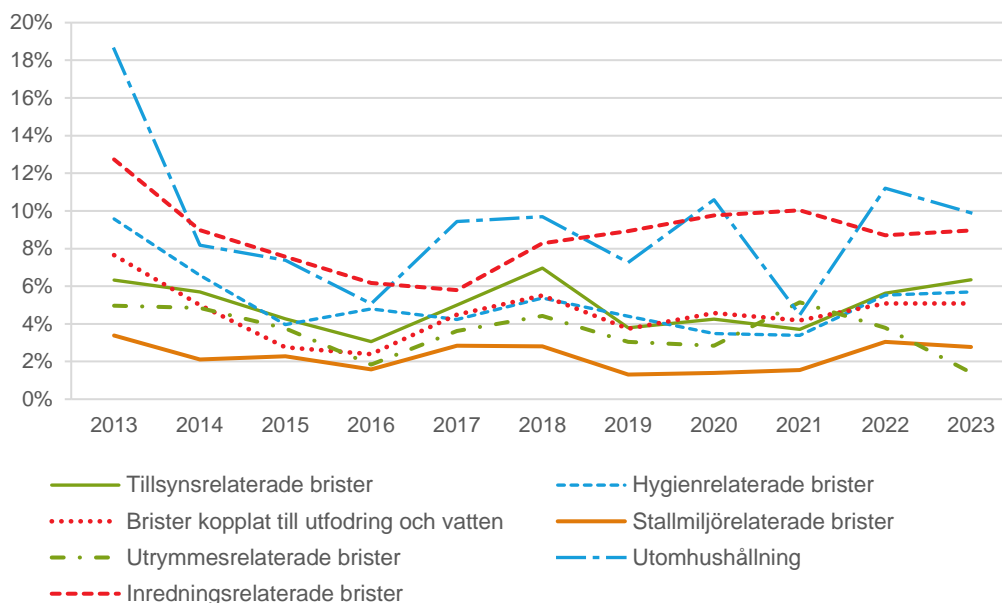
Antalet kontroller per år har mellan 2013 och 2023 varierat mellan 158 och 247 stycken, se figur 53 nedan. Under år 2023 gjordes 243 kontroller, vilket är det näst högsta antalet som gjorts sedan 2013. Antalet kontroller av gethållning är relativt litet och det kan därför vara svårt att dra några generella slutsatser om gethållningen i allmänhet utifrån kontrollresultatet. Många av kontrollerna har också skett hos djurhållare som endast håller några enstaka getter.

Figur 53. Antal djurskyddskontroller av getbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.7.2 Olika kategorier av brister

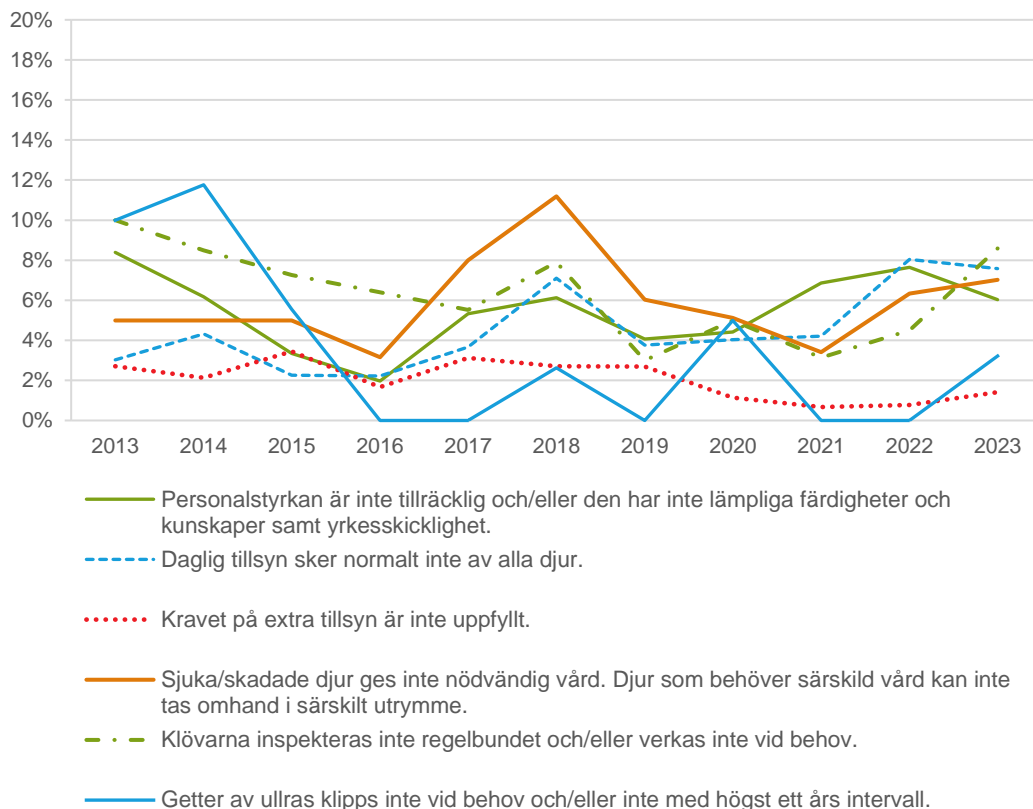
Nedanstående figur 54, visar omfattningen av olika kategorier av brister. Av diagrammet är det tydligt att brister inom gethållningen som rör utomhushållning och inredning är vanligast, medan brister som kan relateras till stallmiljö och utrymmen är relativt ovanliga.

Figur 54. Olika kategorier av brister inom gethållningen mellan 2013 och 2023.

7.7.3 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som sammantaget kan relateras till hur djurhållarna bedriver sin tillsyn av getterna är i stort oförändrad över tid. Sedan 2016 har dock andelen brister om daglig tillsyn ökat. Detta framgår av figur 55 nedan där även samband kan ses mellan flera av de olika kontrollpunkterna genom att kurvorna i flera fall i stort sett följs åt.

Figur 55. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister i getbesättningar mellan 2013 och 2023.

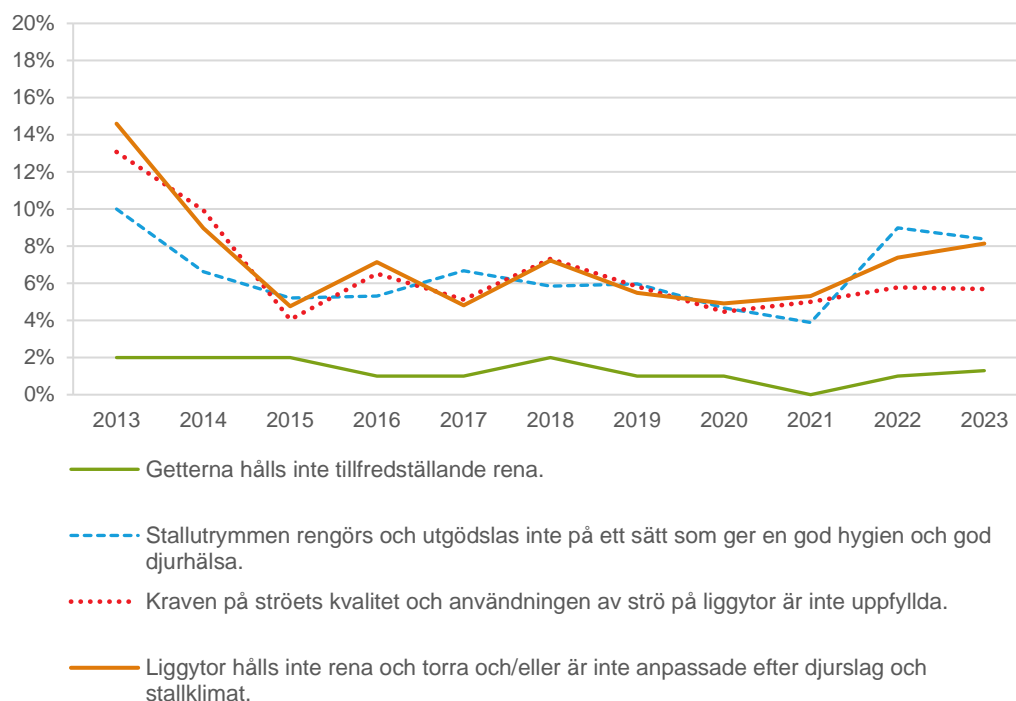
Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sina getter regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis, att getterna får veterinärvård om de är sjuka eller skadade.

I kontrollpunkten om vård för sjuka och skadade djur ingår även kontroll av sjukboxar. Det går därför inte utläsa av statistiken i vilken omfattning bristerna beror på bristande tillsyn genom att djuren exempelvis inte fått veterinärvård och i vilken mån sjukboxar saknas eller inte är tillräckligt många.

7.7.4 Hygienrelaterade brister

Hygienrelaterade brister i getbesättningar håller sig relativt samlat och andelen brister har i stort sett varit oförändrade sedan 2016, se figur 56 nedan. Sedan 2022 har dock andelen hygienrelaterade brister ökat något, särskilt när det gäller kraven om rena och torra

liggytor samt kraven om rengöring och utgödning av stallutrymmen. Trots detta är andelen brister om smutsiga djur låg. Under år 2023 gjordes 231 kontroller av denna kontrollpunkt varvid smutsiga getter endast uppmärksammades vid tre kontrolltillfällen.

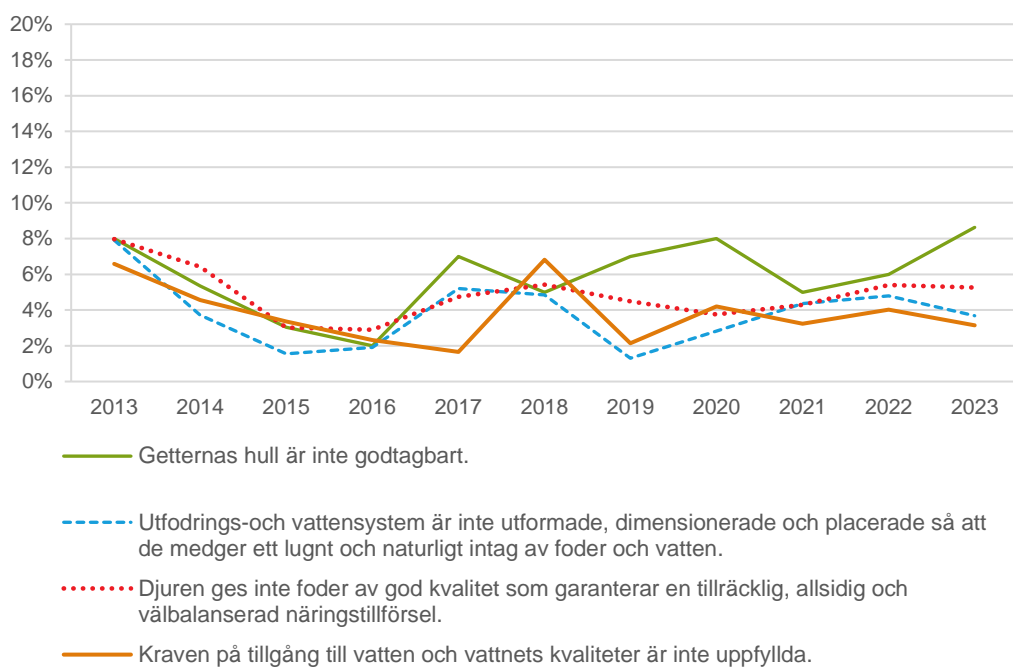

Figur 56. Andel kontroller med hygienrelaterade brister i getbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.7.5 Brister kopplade till utfodring och vatten

Brister i utfodringen kan få allvarliga konsekvenser för djurens välfärd och avspeglas vanligen genom bristande hull hos djuren. När det gäller kontrollpunkten om getternas hull har andelen brister varierat mellan de olika kontrollåren och uppgick under 2023 till nio procent. Observera att försämrat hull inte alltid beror på bristande utfodring utan kan även uppstå hos djur med nedsatt hälsa.

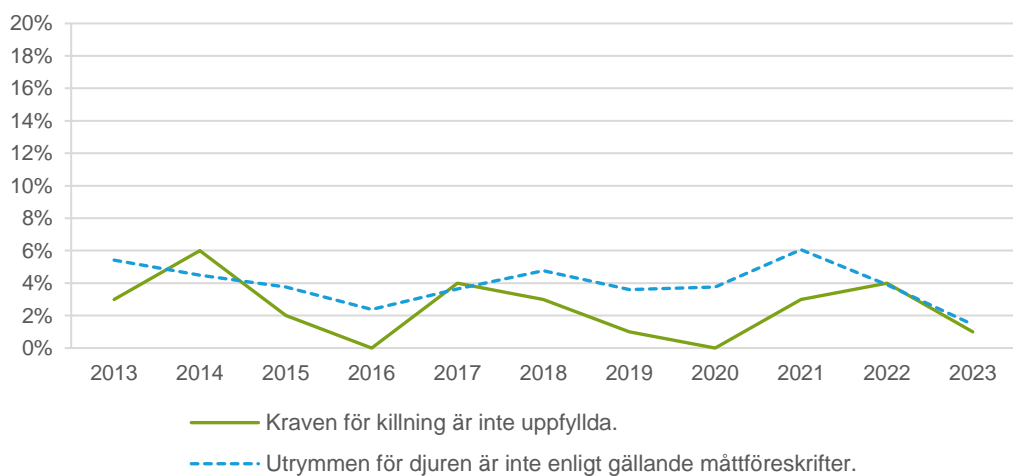
Andelen brister gällande hull, foder och vatten ses i figur 57 nedan. Resultatet i kontrollpunkten för hull kan gälla såväl underhull som överhull.

Figur 57. Andel kontroller med brister som handlar om utfodring, hull och vatten i getbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.7.6 Utrymmesrelaterade brister

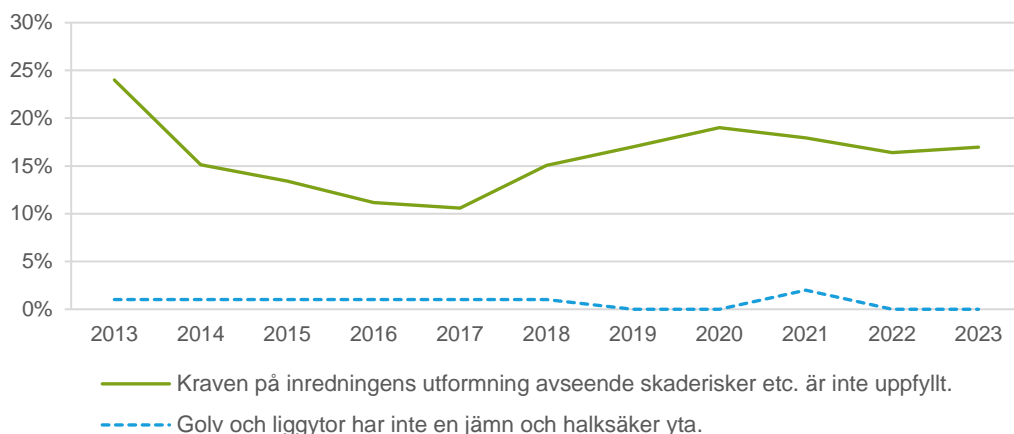
Kontrollerna visar att getter i allmänhet hålls i tillräckligt stora utrymmen. Andelen brister gällande storlek på getternas utrymmen ligger vanligen på en ganska jämn och relativt låg nivå, cirka fem procent. Andelen brister de senaste tio åren ses i figur 58 nedan. Under 2023 kontrollerades denna kontrollpunkt 207 gånger varvid brister konstaterades vid endast tre tillfällen, vilket motsvarar drygt en procent.

Figur 58. Andel kontroller med brister som handlar om utrymmen i getbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.7.7 Inredningsrelaterade brister

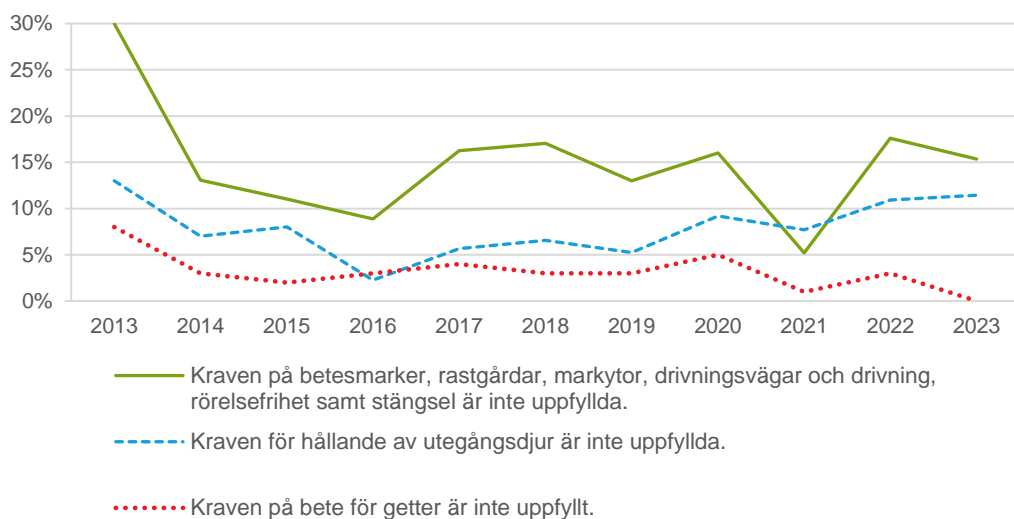
En av de vanligaste bristerna inom gethållningen är brister rörande inredningens utformning avseende skaderisker, se figur 59 nedan. När det gäller mindre gethållningar så är inredningen ofta hemmabyggt och getterna hålls i äldre byggnader som tidigare använts för annat ändamål. Detta kan vara en förklaring till att brister som rör kraven på inredningens utformning vad gäller skaderisker förekommer relativt ofta och har konstaterats i varierande omfattning vid 11 till 24 procent av kontrollerna. Under 2023 var siffran 17 procent.

Figur 59. Andel kontroller med brister kopplade till inredning och golv i getbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.7.8 Utomhushållning av getter

Brister som rör utegångsdjur och den utomhusmiljö som getter hålls i är vanliga, vilket framgår av figur 60 nedan. Bristerna kan vara undermåliga stängsel, upptrampade markytor, avsaknad av eller undermålig ligghall

Figur 60. Andel kontroller med brister vid utomhushållning av getter mellan 2013 och 2023.

Andelen brister som hör till betesmarker och rastgårdar har varierat mellan nio och 30 procent under perioden 2013 och 2023, med undantag från 2021 då andelen var fem procent. Denna kontrollpunkt är vid, vilket innebär att det inte går att utläsa exakt vad bristerna består av. Det kan exempelvis handla om brister som rör stängsel och hur markytor är beskaffade.

När det gäller brister rörande utegångsdjur handlar det oftast om att de ligghallar som används är bristfälliga eller för små. Det förekommer också att ligghall saknas helt och hållet men det är inte lika vanligt. Denna brist uppmärksammas ofta genom klagomål.

7.7.9 Allvarliga konsekvenser av brister

Brister som kan kopplas till otillräcklig tillsyn och skötsel av djuren och de resurser och utrymmen som djuren har tillgång till, kan leda till ett onödigt lidande för djuren. Föremål och ämnen som getterna kan komma åt samt olämpliga stängsel och olämplig inredning kan utgöra en betydande skaderisk för getterna. Brister som leder till dåligt hull bland djuren och brister när det gäller hantering av sjuka och skadade djur kan få allvarliga konsekvenser.

Sammantaget bedömer länsstyrelserna att de vanligaste bristerna oftast återfinns i hobbybesättningarna där kunskap och erfarenhet om hur getter ska hållas och skötas inte alltid är tillräcklig.

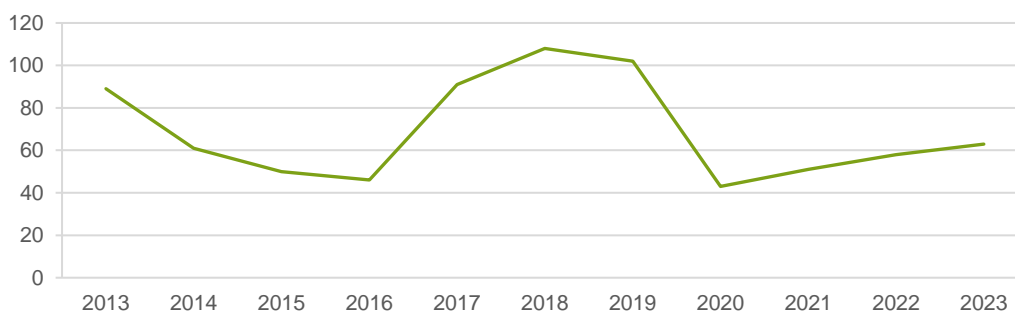
7.7.10 God efterlevnad

Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Exempelvis är efterlevnaden god över lag när det gäller kraven på att getterna ska hållas tillfredsställande rena samt reglerna om klippning och killning. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister endast har förekommit vid några enstaka tillfällen sedan 2016. Detsamma gäller efterlevnad av kraven avseende golv och liggytor, dagsljus, belysning, bullernivåer, nödventilation samt daglig tillsyn av olika automatiska system.

7.8 Värphöns

7.8.1 Djurskyddskontroller av värphönsbesättningar som har fler än 350 höns

Under år 2023 gjorde länsstyrelserna 63 kontroller i värphönsbesättningar som har fler än 350 höns. Det är i samma storleksordning som de tre föregående åren. Under dessa år har det funnits restriktioner och rekommendationer på grund av utbrott av fågelinfluensa. Det har inneburit att länsstyrelserna har utfört färre kontroller av fjäderfäbesättningar jämfört med åren innan.

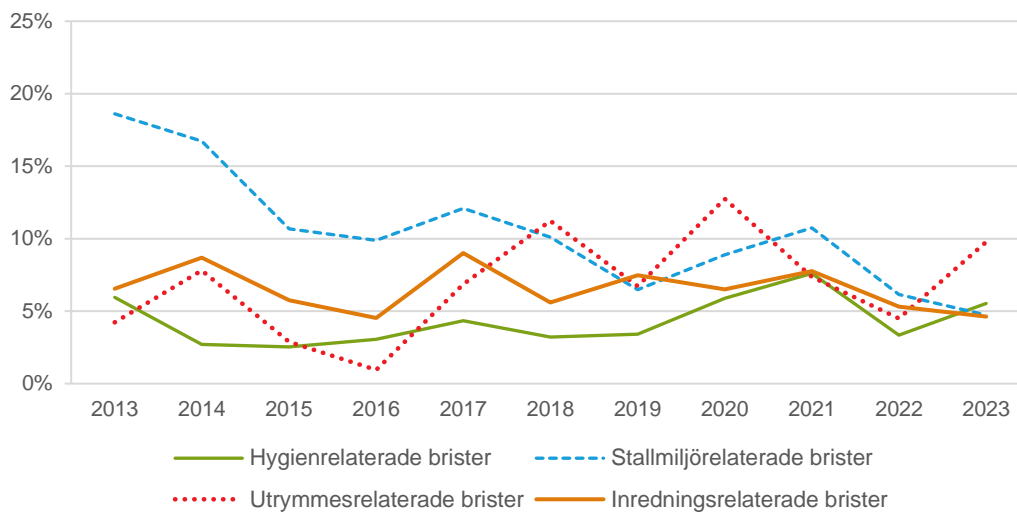

Figur 61. Antal djurskyddskontroller i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

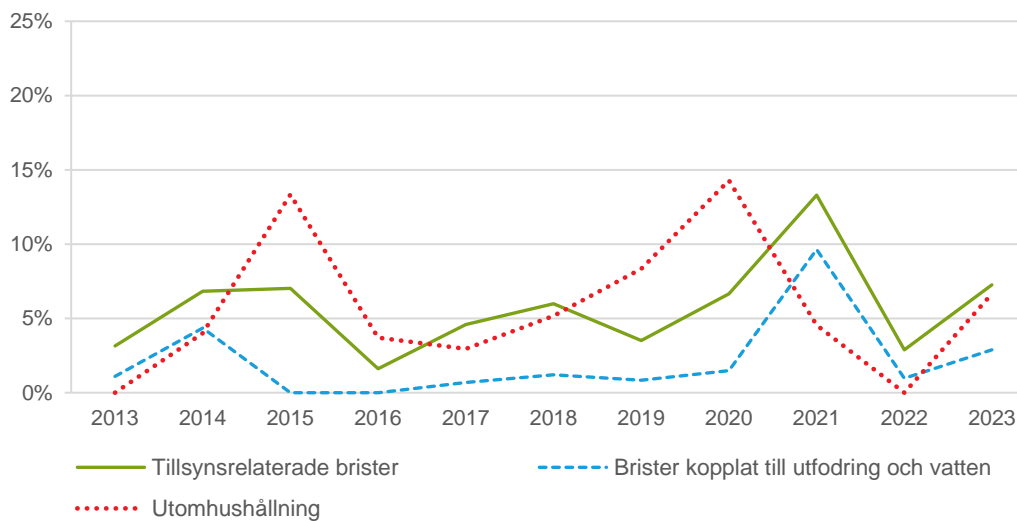
Antalet kontroller har under de senaste elva åren varierat mellan 43 och 108 stycken, se figur 61. Under åren 2020 till 2023 har få kontroller utförts vilket innebär att det finns en stor osäkerhet i det statistiska resultatet. Det beror bland annat på få kontroller och att återkommande kontroller hos en och samma djurhållare med problematisk djurhållning kan få stort genomslag i statistiken. Detta gäller exempelvis för vissa kontrollresultat som noterades under 2021 där andelen brister skiljer sig påtagligt jämfört med åren innan och åren efter.

7.8.2 Olika kategorier av brister

Nedanstående diagram i figur 62 och 63 visar omfattningen av olika kategorier av brister. Diagrammen visar att andelen brister av olika slag varierar ganska mycket mellan de olika åren, men samtidigt att inga stora förändringar har skett i stort mellan 2013 och 2023, förutom när det gäller de stallmiljörelaterade bristerna som sammantaget har minskat betydligt i omfattning (se den blåstreckade linjen i figur 62).

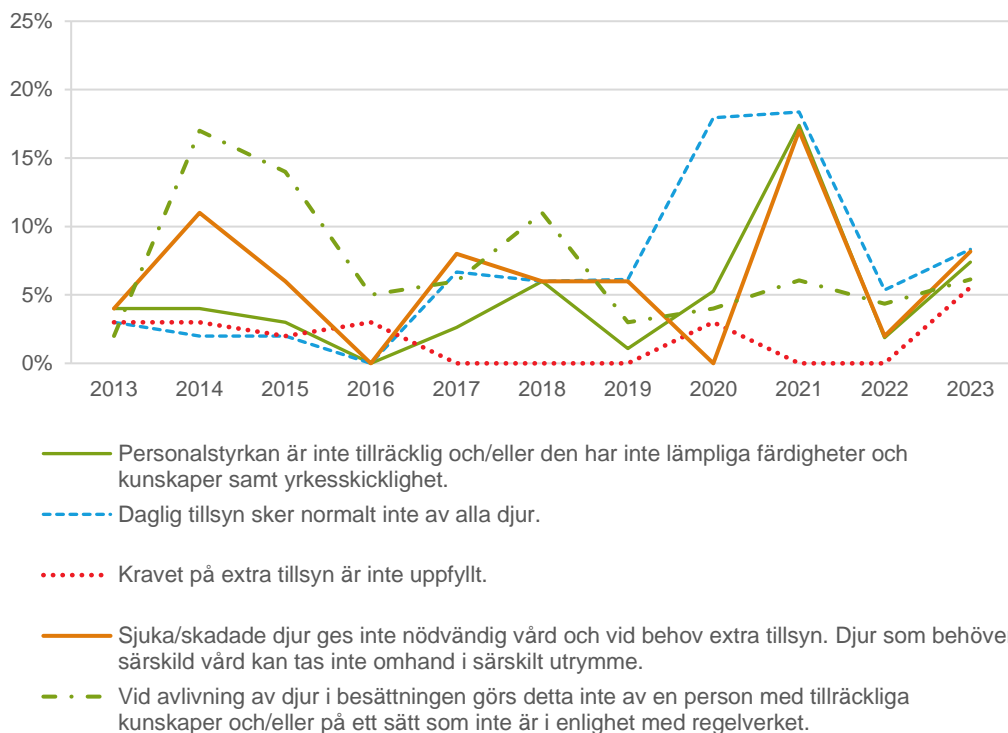
Figur 62. Olika kategorier av brister uppmärksammade vid djurskyddskontroller av värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

Figur 63. Olika kategorier av brister uppmärksammade vid djurskyddskontroller av värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.8.3 Tillsynsrelaterade brister

Samtliga tillsynsrelaterade brister har ökat något under 2023, dock från en relativt låg nivå, se figur 64. Problem kan dock uppstå i några enstaka besättningar vilket får ett stort genomslag i statistiken. Detta eftersom det totala antalet kontroller per år varit ganska lågt, särskilt de senaste fyra åren. En sådan effekt ses tydligt för 2021.

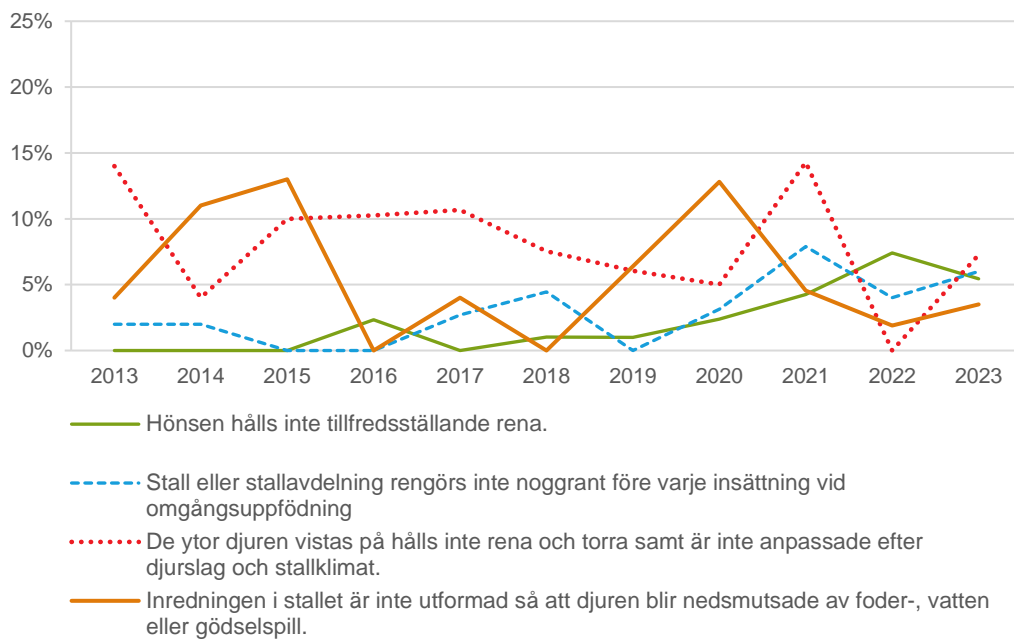
Figur 64. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister vid djurskyddskontroller av värphöns mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sina värphöns regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis vidta åtgärder om hönsen är sjuka eller skadade.

7.8.4 Hygienrelaterade brister

I likhet med tillsynsrelaterade brister så har brister som handlar om hygien i djurutrymmena ökat något under 2023, dock från relativt låga nivåer. Andelen hygienrelaterade brister konstaterade under de senaste tio åren ses i figur 65.

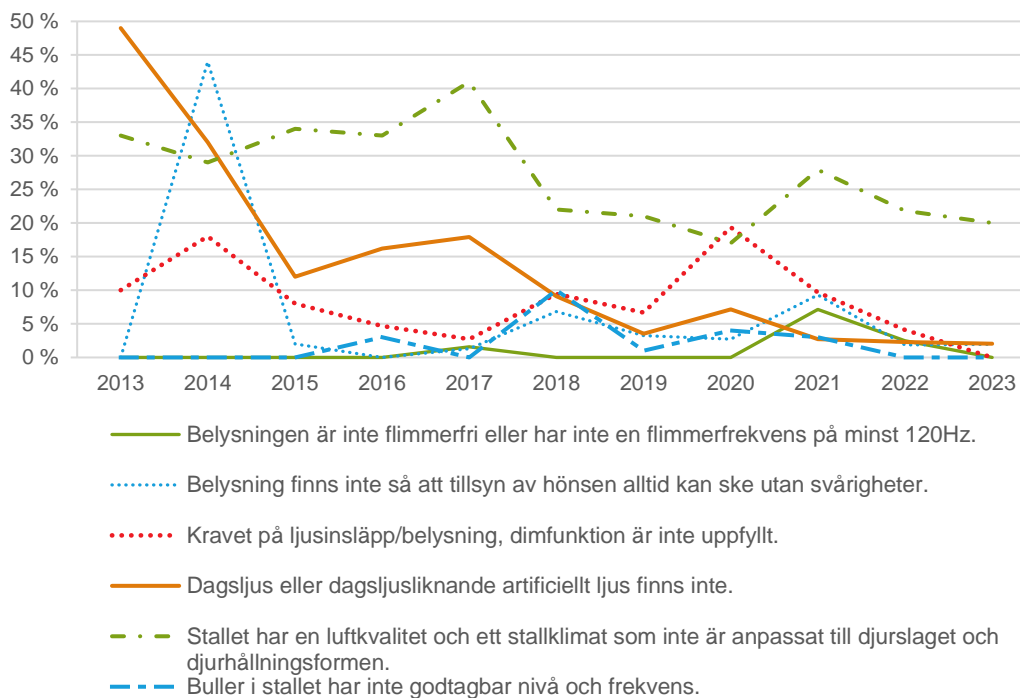
Hygienrelaterade brister inom värphönshållningen är generellt sett inte särskilt vanliga, men har ökat något under år 2023. Enligt länsstyrelserna beror det i huvudsak på att det blivit vanligare med hönshållning med mobila höns hus. Problem kan dock uppstå i enstaka besättningar som leder till flera uppföljande kontroller, vilket får ett stort genomslag i statistiken. Detta eftersom det totala antalet kontroller per år varit ganska lågt, särskilt de senaste fyra åren. En sådan effekt ses tydligt för 2021.

Figur 65. Andel kontroller med hygienrelaterade brister i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.8.5 Stallmiljörelaterade brister

Andelen brister om luftkvalitet och stallklimat har över tid visat på en positiv trend, se figur 66.

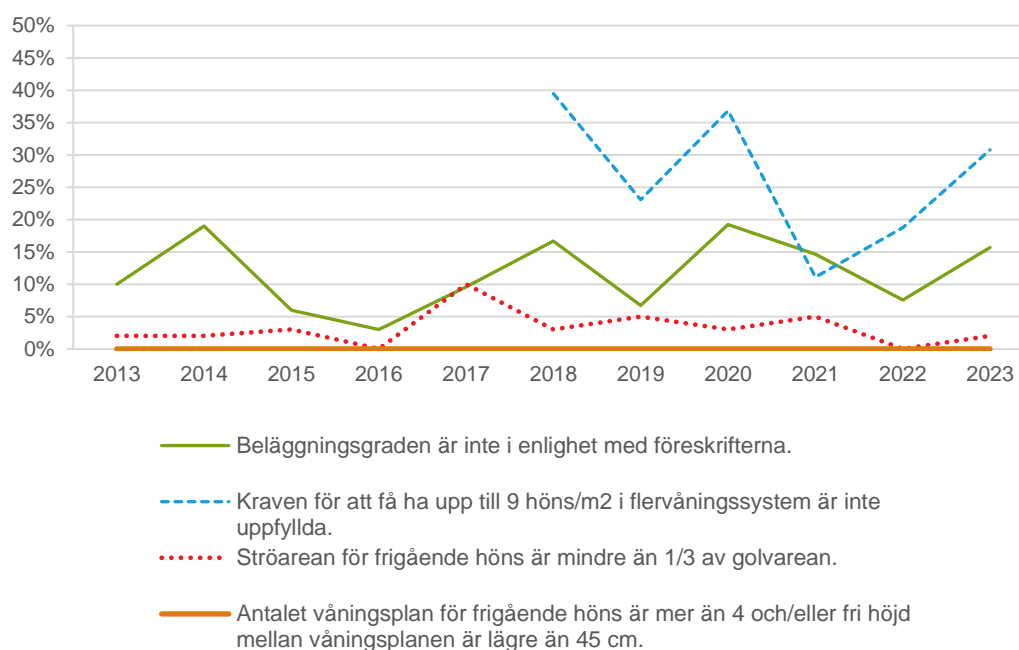
Figur 66. Andel kontroller med brister i stallmiljön i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

Luftkvalitet och ventilation har varit ett stort problem inom värphönsproduktionen under många år. Under 2017 uppmärksammades brister i 41 procent av kontrollerna, men detta har fram till 2020 minskat till under 20 procent. Det är dock fortfarande en hög och oroande siffra som dessvärre har stigit något jämfört med 2020. Dessa brister består ofta i för höga ammoniakhalter i stalluften, vilket är vanligt när ströbädden inte är torr och lucker. Bristfällig eller felaktig ventilation samt avsaknad av tillskottsvärme orsakar också dessa problem och är vanligast i äldre byggnader.

När det gäller andra stallmiljörelaterade brister så som buller, dagsljus och belysning är andelen fortsatt låg (noll till två procent), vilket är positivt.

7.8.6 Utrymmesrelaterade brister

Andelen brister om beläggningsgrad minskade under kontrollåren 2021 och 2022 men ökade under år 2023, se figur 67. Även andelen brister vad gäller kraven för att få ha upp till nio höns per kvadratmeter i flervåningssystem har ökat, dock i en betydligt större omfattning.

Figur 67. Andel kontroller med brister kopplade till utrymmen i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

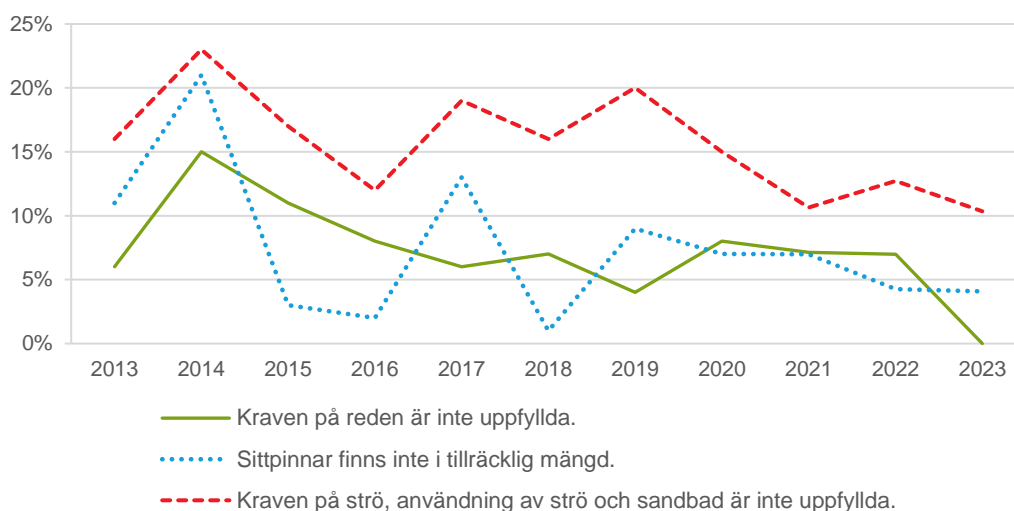
Det är positivt att efterlevnaden över tid gradvis har förbättrats sedan år 2018 när det gäller kraven för att få ha upp till nio höns per kvadratmeter i flervåningssystem. De senaste två åren har dock andelen brister ökat. Enligt länsstyrelserna gäller bristerna i denna punkt oftast bristande dokumentation av olika slag och inte så ofta brister i själva djurhållningen. Det är den blåstreckade kurvan i diagrammet ovan som visar detta och anledningen till att den startar 2018 är att det då i föreskrifterna²⁸ infördes nya villkor för

²⁸ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:23) om fjäderfåhållning inom lantbruket m.m.

att få ha en beläggningsgrad med fler än sju höns per kvadratmeter. Det förekommer ibland också brister vad gäller beläggningsgraden i stallar med nyinsatta höns. Anledningen är då att man tagit in ett betydande antal fler djur än vad som är tillåtet eftersom man räknar med en viss dödlighet under hela hönsomgången.

7.8.7 Inredningsrelaterade brister

Diagrammet nedan, figur 68, visar att andelen brister som har att göra med sittpinnar, redan och strö varierar mycket mellan åren. Detta kan bero på att det statistiska underlaget är litet, vilket innebär att ett fåtal konstaterade brister ger ett relativt stort procentuellt genomslag i statistiken. Det är dock tydligt att andelen brister för dessa kontrollpunkter minskar över tid, vilket är positivt.

Figur 68. Andel kontroller med brister kopplade till redan, sittpinnar och ströbad i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

I den rödstreckade kurvan i figuren ovan visas brister som är kopplade till kontrollpunkterna rörande kraven på strö m.m. i besättningar med frigående höns. Denna kontrollpunkt är ganska vid genom att den omfattar flera olika krav om ströets kvalitet och renhet samt att ströet ska kunna tillgodose hönsens behov av att sandbada. Det går därför inte att se vad bristerna består av. Vår bedömning är dock att bristerna till övervägande del handlar om bristande hygien och ströbäddskvalitet och endast i mycket begränsad omfattning handlar om strö för sandbadning.

En annan brist inom denna kategori handlar om inredningens utformning avseende skaderisker. Denna brist förekommer i betydande omfattning och ser dessvärre ut att öka, se den gröna kurvan i figur 69 nedan. Noterbart är att denna brist också förekommer i påtaglig omfattning i besättningar med djurslagen nötkreatur, får, get, gris och häst (se respektive avsnitt).

Figur 69. Andel kontroller med brister kopplade till inredning och golv i värphönsbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.8.8 Allvarliga konsekvenser av brister

Brister som gäller luftkvalitet och stallmiljö med höga till mycket höga ammoniakhalter medför allvarliga djurvälståndsrisker för djuren. Stress på grund av brister i miljön kan orsaka konkurrens om reden, sittpinnar och yta samt att hönsen plockar fjädrar från och hackar på varandra. Höga ammoniakhalter kan även ge skador på djuren, exempelvis irritationsskador i luftvägar och på ögonen. Det är därför positivt att bristerna över tid visar på en nedåtgående trend.

Att ströbada, värpa i rede samt vila på sittpinne är ett starkt motiverat beteende hos höns. Att inte kunna utföra starkt motiverade beteenden orsakar stress för djuren vilket påverkar deras välfärd negativt. Det är därför positivt att andelen sådana brister minskar över tid.

7.8.9 God efterlevnad

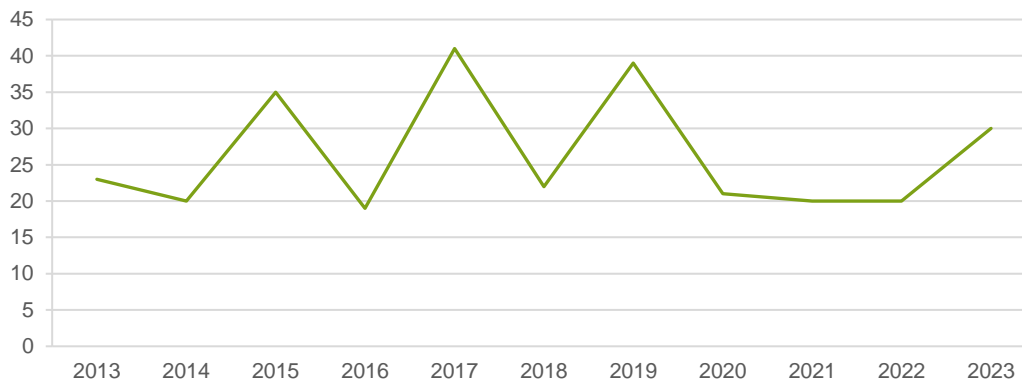
Utöver de resultat som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis efterlevnaden av de krav som gäller för utfodring och vatten och som även avspeglas i hönsens hull.

Överlag är efterlevnaden också god när det gäller flera andra krav. Det gäller exempelvis krav som gäller vid utevistelse. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister endast förekommit vid ett fåtal kontroller som gjorts de senaste åren. Detsamma gäller efterlevnad av kraven på brandskydd, beredskap för elavbrott, nödventilation och larmanordningar samt daglig tillsyn av olika automatiska system som är väsentliga för djurskyddet.

7.9 Slaktkyckling

7.9.1 Djurskyddskontroller av slaktkyckling

Under år 2023 gjorde länsstyrelserna 30 stycken kontroller i besättningar med slaktkyckling. Det är ett förhållandevis litet antal men cirka tio stycken fler än de tre föregående åren. Antalet kontroller har under de senaste tio åren varierat mellan 20 kontroller till som mest 41 stycken, se figur 70.

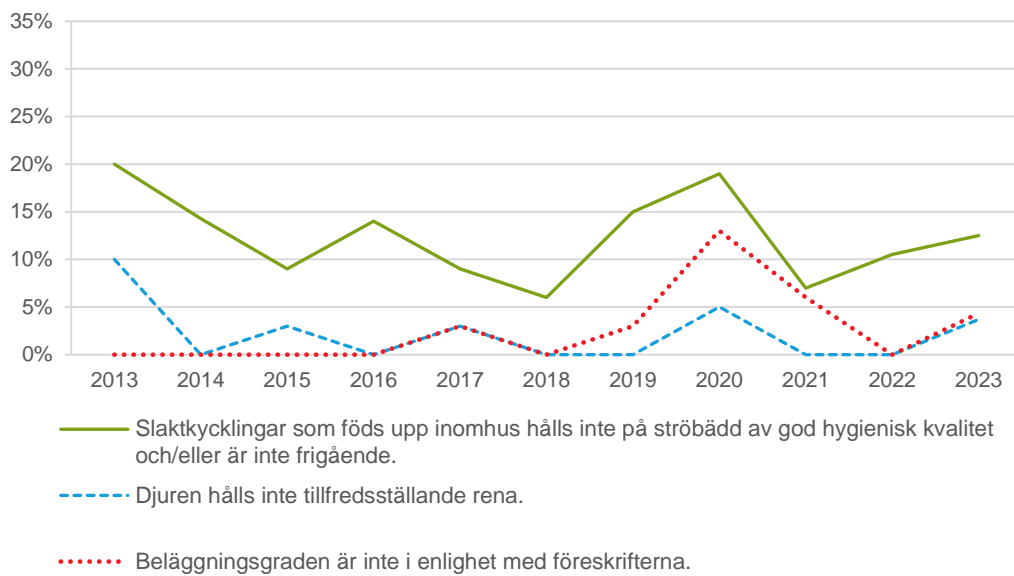
Figur 70. Antal kontroller i slaktkycklingbesättningar mellan 2013 och 2023.

Med så få kontroller per år finns en stor osäkerhet i det statistiska resultatet. Det beror bland annat på att återkommande kontroller hos en och samma djurhållare med brister kan få stort genomslag i statistiken. Dock bör det noteras att trots att det är få kontroller, så berör bristerna ett mycket stort antal djur.

7.9.2 Hygienrelaterade brister och beläggningsgrad

Under 2023 kontrollerades beläggningsgraden vid 23 kontroller varvid brist konstaterades endast vid ett tillfälle. Under de sammanlagt 244 gånger som detta kontrollerats sedan 2013, har länsstyrelsen funnit brister endast vid sex kontrolltillfällen. Andelen brister gällande beläggningsgrad och renhet framgår i figur 71.

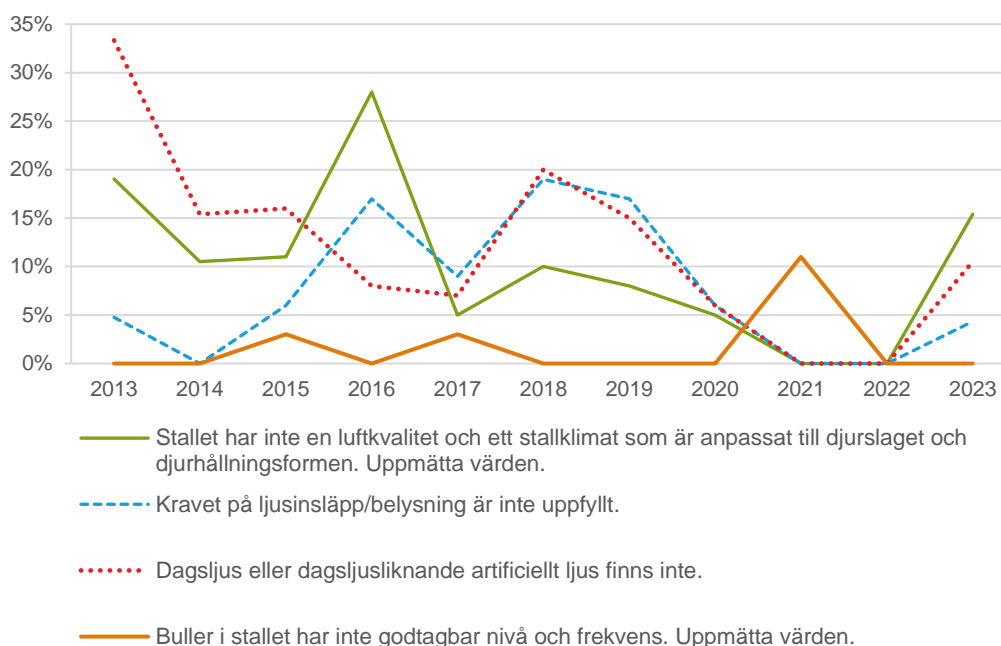
När det gäller kontroll av renhet på ströbäddarna varierar andelen brister relativt mycket mellan olika år. Det gäller även i viss mån brister som rör smutsiga fåglar, där kurvorna som väntat följer varandra.

Figur 71. Andel kontroller med hygienrelaterade brister i slaktkycklingbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.9.3 Stallmiljörelaterade brister

Andelen brister om luftkvalitet och stallklimat har över tid visat på en positiv trend och under kontrollåren 2021 och 2022 uppmärksammades inga brister på denna kontrollpunkt, vilket är mycket positivt. Under 2023 konstaterades dock brist vid fyra tillfällen under de 26 kontroller som gjordes. Några brister har också konstaterats när det gäller kraven på dagsljus och belysning. Andelen brister gällande luftkvalitet, dagsljus och buller framgår i figur 72.

Figur 72. Andel kontroller med brister i stallmiljö i slaktkycklingbesättningar mellan 2013 och 2023.

7.9.4 Branschinitiativ för bättre efterlevnad

Enligt uppgifter från Svensk Fågel genomförde HS Certifiering 46 stycken revisioner under år 2023 i enlighet med Svensk Fågels djuromsorgsprogram. Det motsvarar cirka 50 procent av Svensk Fågels medlemmar som är kyckling- och kalkonuppfödare. Revision av resterande uppfödare kommer att ske under år 2024. Svensk Fågel har framfört att inga avvikelser kopplade till bristande luft- eller ströbäddskvalitet har rapporterats under dessa revisioner.

Slaktkycklingarnas fötter kontrolleras i enlighet med Svensk Fågels Fothälsoprogram²⁹. Detta görs av officiell veterinär från Livsmedelsverket. Sammantaget innebar det att cirka 3 400 flockar kontrollerades under år 2023, varav 95 procent av flockarna var helt utan anmärkning. Detta resultat visar enligt Svensk Fågel att stallklimat och ströbäddskvalitet i allmänhet är mycket gott inom slaktkycklinguppfödningen. Hos de uppfödare som har flockar med anmärkning kräver Svensk Fågel att belägningsgraden minskas. Därtill genomförs en besättningsutredning som inkluderar rådgivning och upprättande av åtgärdsplan i syfte att undanröja en fortsatt fothälsoproblematik.

²⁹ Fothälsoprogram ingår sedan 1994 som en del i det djuromsorgsprogram som branschorganisationen Svensk Fågel AB ansvarar för och som är godkänt av Jordbruksverket. Fothälsoprogrammet är ett villkor för att få höja belägningsgraden till nuvarande nivåer.

7.9.5 Allvarliga konsekvenser av brister

Otillräcklig ventilation och värmeförlust leder till ökad luftfuktighet och ofta försämrade kvaliteten på ströbädden. Med bristande ströbäddskvalitet ökar också risken för att ammoniakhalten i stalluften stiger, vilket kan leda till smutsiga djur och försämrade fothälsa. Vi kan även se ett samband mellan brister i stallklimat och ströbäddskvalitet.

7.9.6 God efterlevnad

Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis de krav som handlar om personalens storlek, kunskaper och färdigheter, något som är en förutsättning för att djuren ska hållas och skötas på ett bra sätt.

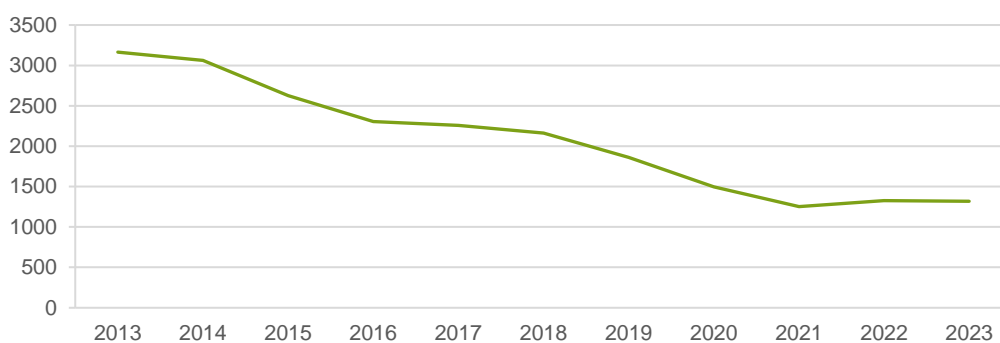
Efterlevnaden är även god när det gäller kraven rörande fåglarnas hull, foder och vatten samt system för utfodring och vattning där brister konstateras ytterst sällan.

Överlag är efterlevnaden också god när det gäller flera andra krav. Det gäller exempelvis krav som har att göra med tillåtna beläggningsnivåer, där kontrollstatistiken visar att brister endast förekommit vid ett fåtal kontroller som gjorts de senaste tio åren. Detsamma gäller efterlevnad av kraven avseende belysning, brandskydd, beredskap för elavbrott, larmanordningar samt daglig tillsyn av olika automatiska system.

7.10 Hästar

7.10.1 Djurskyddskontroller av häst

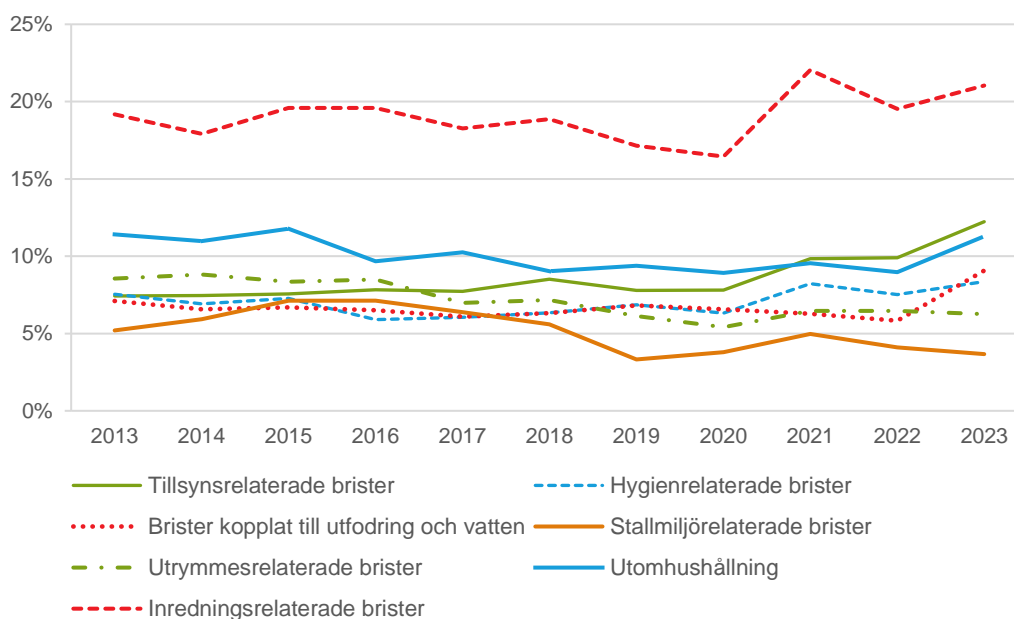
Under år 2023 gjorde länsstyrelserna 1 317 kontroller av hästhållningar. Antalet kontroller har minskat konstant varje år sedan 2013 då cirka 3 200 kontroller gjordes, vilket framgår i figur 73. Anledningen till minskningen är troligen att många kontroller utförs till följd av klagomål och att klagomålen sedan 2017 även kan handläggas administrativt från kontor. Vid sådan handläggning används inte någon checklista och de ärendena syns därför inte i denna statistik. Flera länsstyrelser handlägger numer även tillståndsansökningar administrativt från kontoret, utan fysisk kontroll på plats.

Figur 73. Antal djurskyddskontroller av hästar mellan 2013 och 2023.

7.10.2 Olika kategorier av brister

Nedanstående figur 74 visar omfattningen av olika kategorier av brister.

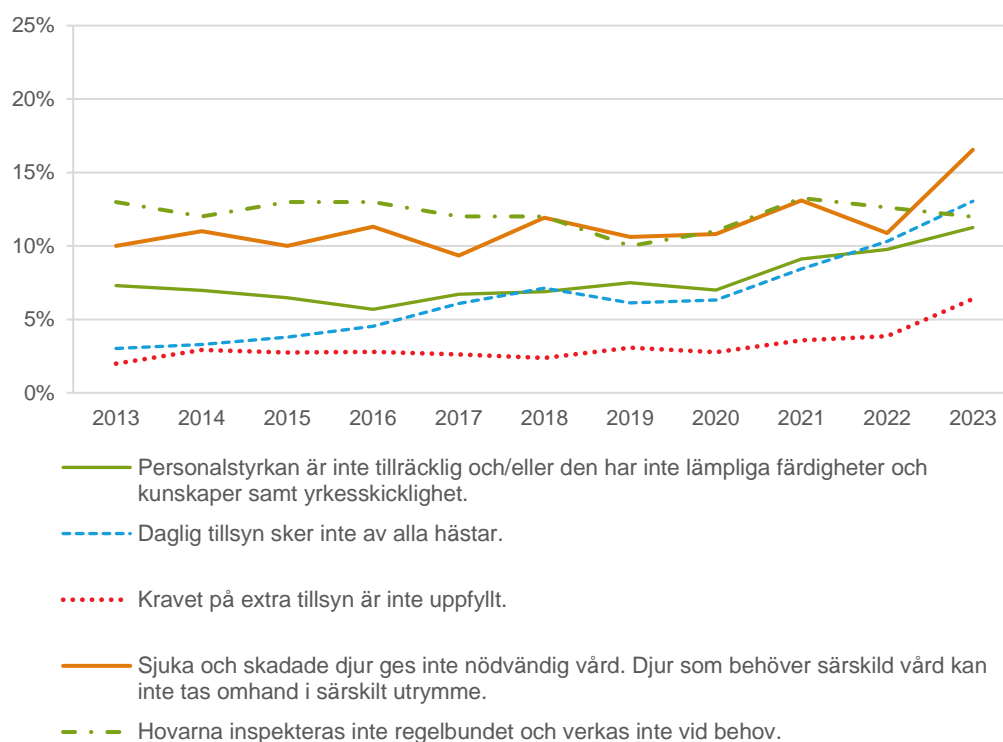
Figur 74. Olika kategorier av brister vid djurskyddskontroller av hästar mellan 2013 och 2023.

Av diagrammet är det tydligt att brister inom hästhållningen som kan kopplas till inredning är i särklass vanligast, medan brister som kan relateras till stallmiljö inte är lika vanliga. Diagrammet visar också att inga tydliga förändringar har skett under mellan 2013 och 2023, även om andelen brister för vissa kontrollpunkter ökat något under 2023. En mer detaljerad beskrivning av vad respektive kategori omfattar presenteras i detta kapitel.

Många av kontrollerna på häst är gjorda efter klagomål och där upptäcks brister i betydande omfattning. Det går därför inte att dra slutsatsen att kontrollresultaten speglar hur hästhållningen generellt ser ut i Sverige.

7.10.3 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som kan relateras till hur hästhållarna sammantaget bedriver sin tillsyn av djuren har ökat under 2023, vilket ses i figur 75 nedan. Över tid ses en tydlig ökning av andelen brister när det gäller kravet på daglig tillsyn, vilket är en oroande utveckling.

Figur 75. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister för hästar mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sin häst regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis att verka hovar i tid eller se till att hästen får veterinärvård om den är en sjuk eller skadad.

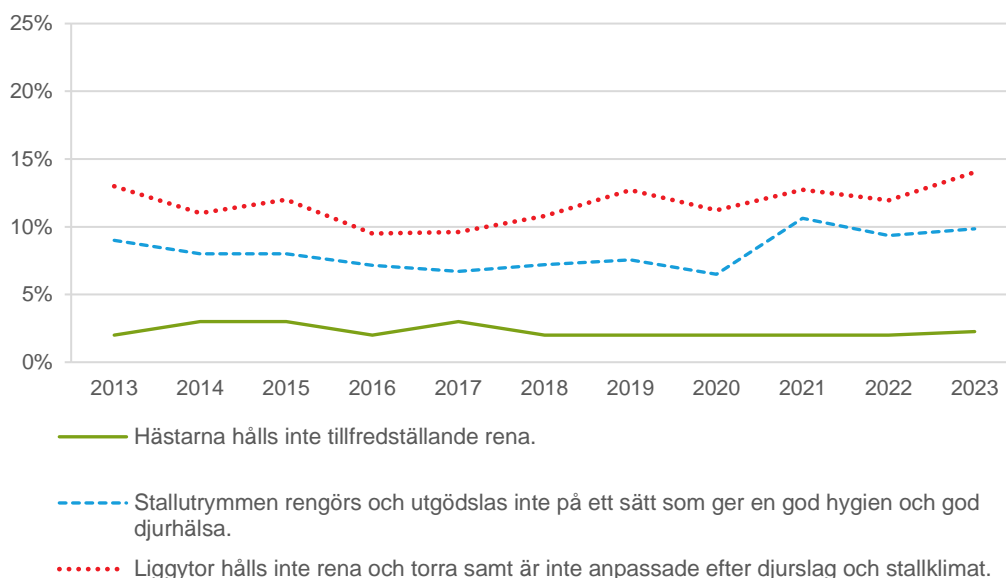
Andelen brister när det gäller kontrollpunkten om vård för sjuka och skadade djur är den högsta som konstaterats under de senaste elva åren. Under 2023 kontrollerades detta vid 858 tillfällen varvid brister konstaterades vid 142 tillfällen, vilket motsvarar cirka 17 procent. Det går inte att utläsa av statistiken i vilken omfattning bristerna beror på

bristande tillsyn genom att hästarna exempelvis inte fått veterinärvård och i vilken mån sjukboxar saknas eller inte är tillräckligt många. Andelen stallar där hästarna hålls i lösdriftssystem i gruppboxar eller motsvarande har dock ökat och i vissa fall saknas tillräckligt med sjukboxar i dessa fall. Med tanke på att det vanligaste inhysningssättet för hästar fortfarande är att hålla dem individuellt i box, är troligen den vanligaste orsaken till dessa brister att hästarna inte får tillräcklig vård. Länsstyrelserna uppger också att orsaken till att hästarna inte ges tillräcklig vård främst är okunskap hos hästhållarna, men i vissa fall också att en del hästhållare avstår från att anlita veterinär på grund av kostnaden.

När det gäller kontrollpunkten avseende hovvård konstaterades brister i 12 procent av kontrollerna under 2023, vilket är ett kontrollresultat som är relativt konstant över tid. Förståelsen för hur hovvård ska skötas är många gånger bristfällig hos hästhållarna. En del har också problem med att få tag i hovslagare, vilket är ett ökande djurskyddsproblem i vissa områden i landet.

7.10.4 Hygienrelaterade brister

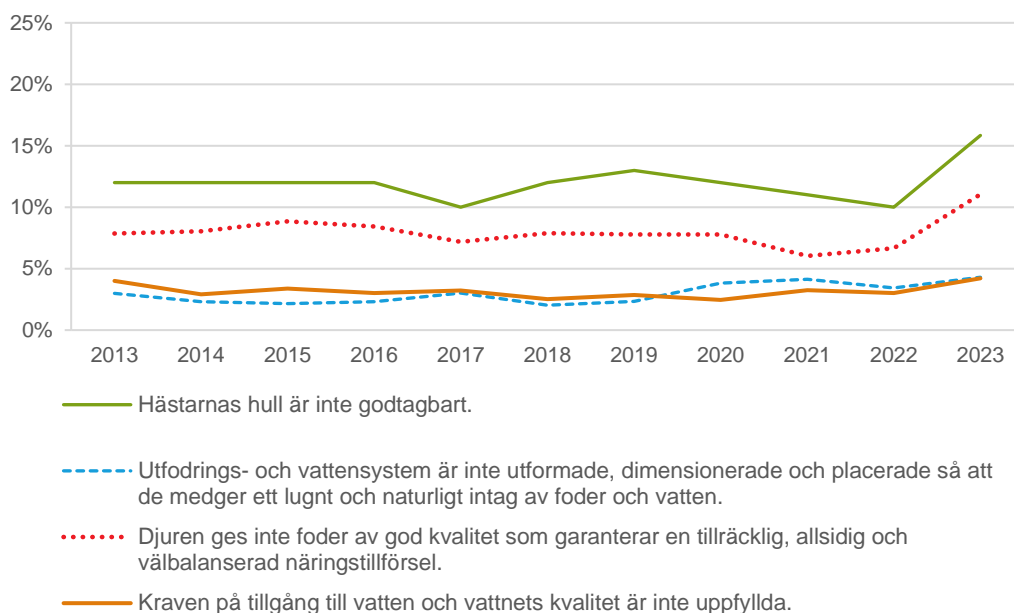
Hygienrelaterade brister i utrymmen och på liggytor håller sig relativt samlat men ökar svagt över tid mellan 2017 och 2023, vilket ses i figur 76 nedan. Noterbart är att trots andelen brister om rena och torra liggytor (14 procent), så håller sig andelen brister om smutsiga hästar på en konstant och förhållandevis låg nivå (cirka två procent). Det beror bland annat på att hästgödseln är relativt torr, att hästar ganska ofta har täcken och att hästar rengörs och ryktas oftare än andra djur.

Figur 76. Andel kontroller med hygienrelaterade brister för häst mellan 2013 och 2023.

7.10.5 Brister kopplade till utfodring och vatten

Brister i utfodringen kan få allvarliga konsekvenser för hästarnas välfärd och avspeglas vanligen genom bristande hull hos djuren. Under de senaste tio åren har sådana brister förekommit i stort sett i oförändrad omfattning men ökade dessvärre väsentligt under 2023. Detta kan ses i den gröna kurvan i figur 77 nedan. Det bör noteras att försämrat hull inte alltid beror på bristande utfodring utan även kan uppstå hos hästar med nedsatt hälsa. Resultatet i kontrollpunkten för hull kan gälla såväl underhull som överhull.

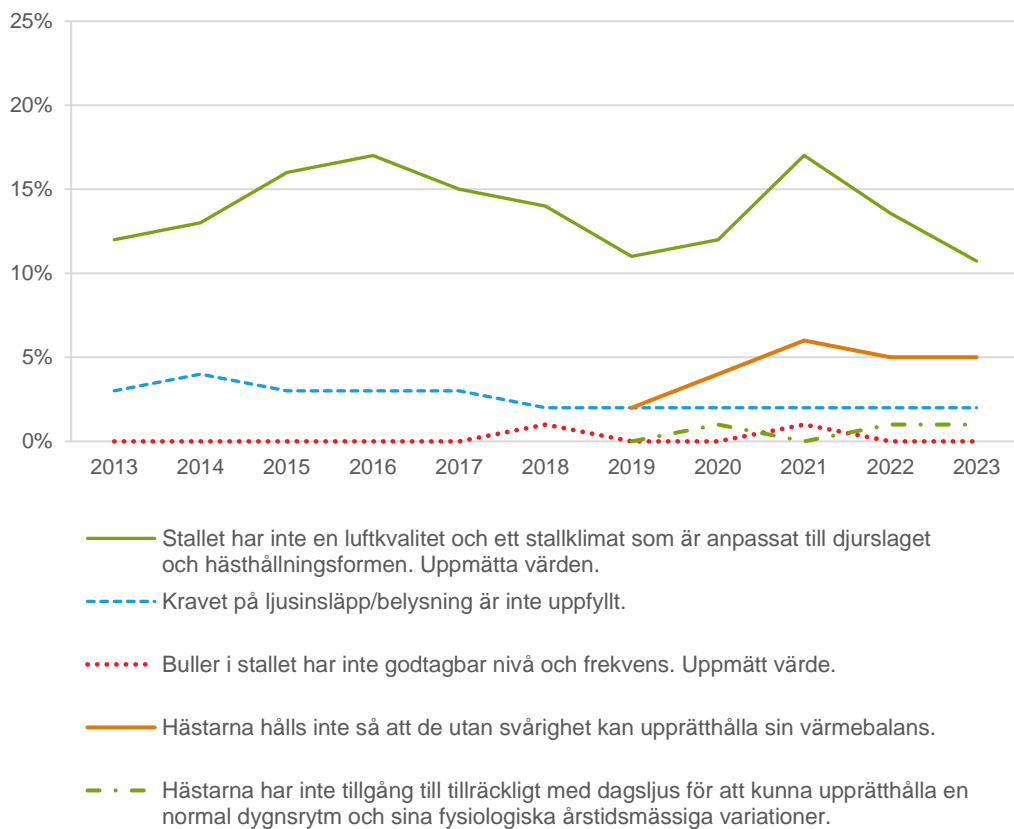

Figur 77. Andel kontroller med brister kopplade till utfodring, hull och vatten för hästar mellan 2013 och 2023.

Det kan diskuteras i vilken omfattning höga foderkostnader påverkar förekomsten av brister som återspeglas i bristande hull på häst. Länsstyrelserna uppfattar dock att generellt ökade kostnader har lett till att fler hästhållare inte har råd att ge sina hästar rätt foderstat och att hästar med underhull därmed blir vanligare.

7.10.6 Stallmiljörelaterade brister

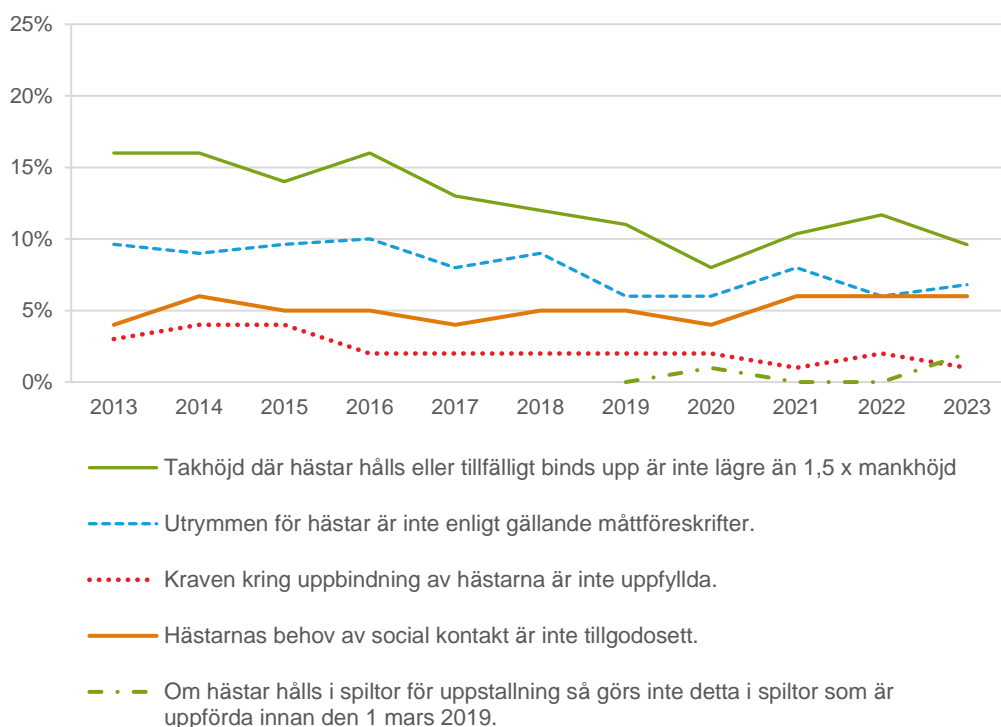
Brister vad gäller dagsljus och buller är ovanliga i häststallar. Däremot förekommer det inte sällan brister vad gäller luftkvalitet och stallklimat. Sådana brister kan ha stor negativ inverkan på djurhälsan och djurvälferden. Andelen brister relaterade till dessa kontrollpunkter har varierat genom åren och ligger i genomsnitt på cirka 15 procent, vilket kan ses i figur 78 nedan. Under de två senaste kontrollåren har andelen sådana brister minskat vilket är positivt. Länsstyrelserna vittnar dock om att det fortsatt råder stor kunskapsbrist om ventilation och luftkvalitet bland allt för många hästhållare och att det därför behövs olika kunskapshöjande insatser riktade till denna målgrupp.

Figur 78. Andel kontroller med brister kopplade till stallmiljön i häststallar mellan 2013 och 2023.

7.10.7 Utrymmesrelaterade brister

Andelen brister gällande hästarnas utrymmen ses i figur 79 nedan. Brister gällande storleken på de utrymmen som hästar hålls i och har tillgång till var under 2023 sju procent. Det är nästan en halvering sedan 2016, vilket är positivt. Andelen brister gällande kravet på takhöjd har minskat tydligt från 2016 till 2020. Detta beror troligen på att kravet på en minimihöjd av 2,20 meter i takhöjd togs bort i föreskrifterna den 1 april 2019.

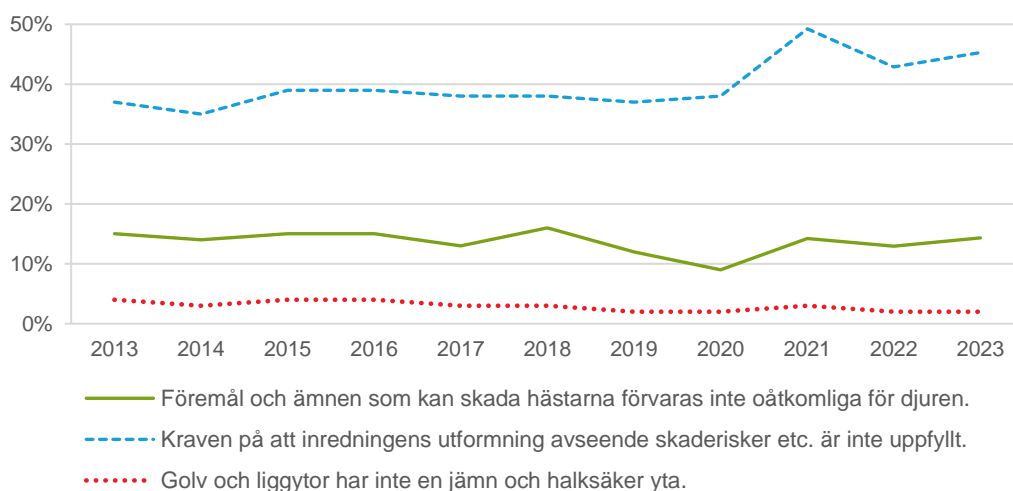

Figur 79. Andel kontroller med brister som handlar om utrymmen och inredning i häststallar mellan 2013 och 2023.

Kontrollerna visar att kravet om hästarnas behov av social kontakt i allmänhet efterlevs. Andelen brister på denna kontrollpunkt har varierat något över tid (fyra till sex procent) och legat på den högre siffran de senaste tre åren.

7.10.8 Inredningsrelaterade brister

Den i särklass vanligaste bristen i häststallar är skaderisker kopplade till utformning av inredning med mera, se den blåstreckade kurvan i figur 80 nedan.

Figur 80. Andel kontroller med brister kopplade till inredning och golv i häststallar mellan 2013 och 2023.

Skaderisker handlar exempelvis om att fönstergaller saknas eller håller låg kvalitet och att det finns inredning som hästarna kan skada sig på eller fastna i. Bristen har legat på en stadigt hög nivå på 30 till 40 procent under flera år men har därefter ökat och uppgick under 2023 till 45 procent.

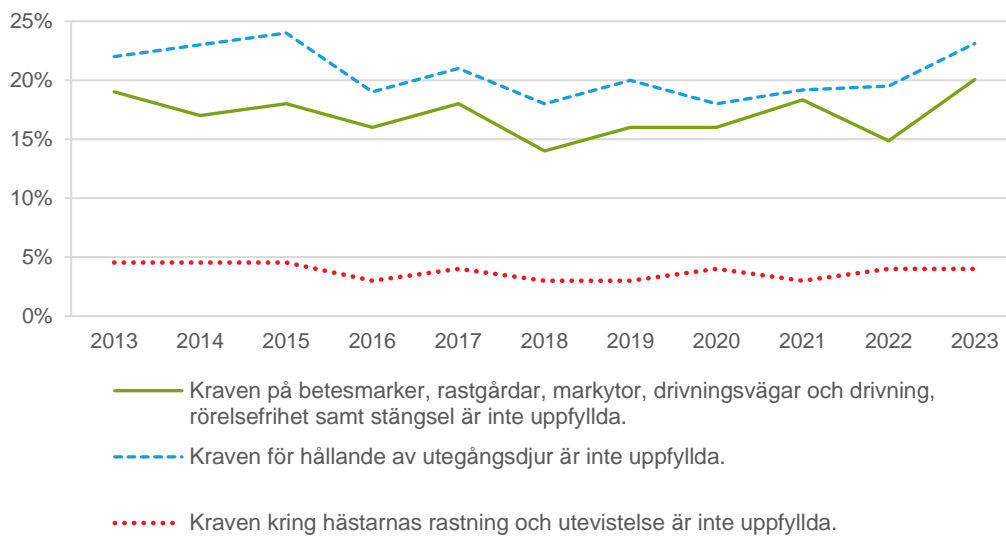
En orsak till att skaderisker är så vanligt förekommande kan vara att många hästhållare inte är medvetna om vad som kan vara skaderisker i hästarnas närmiljö. Många hästhållare verkar inte heller känna till att länsstyrelsens bedömningar avseende skaderisker görs utifrån lagstiftningens förebyggande syfte där en av utgångspunkterna är att hästar, till skillnad från flera andra djurslag som hålls under liknande förhållanden, är mer reaktiva och snabba flyktdjur. Noterbart är att denna brist också kan ses i statistiken för kontroller av besättningar med djurslagen nötkreatur, får, get, och gris (se respektive avsnitt samt figur 88), dock i betydligt lägre omfattning.

Även brister gällande föremål och ämnen som kan skada hästarna förekommer i relativt stor omfattning. Andelen sådana brister varierar med någon procentenhet mellan åren och uppgick till 14 procent under 2023.

7.10.9 Brister kopplade till utomhushållning och rastning

Andelen brister som hör till betesmarker och rastgårdar har varierat mellan 14 och 20 procent under åren 2013 och 2023, vilket kan ses i figur 81 nedan. Denna kontrollpunkt är vid så det går inte att utläsa exakt vad bristerna består av. Det kan exempelvis handla om brister som rör stängsel och hur drivvägar och markytor är beskaffade.

Andelen brister gällande hållande av utegångsdjur är fortsatt relativt hög och konstateras vid cirka 23 procent av kontrollerna under år 2023. Att observera är att även denna kontrollpunkt är ganska vid så det går inte att utläsa exakt vad bristerna består av. Det kan handla om att ligghall saknas, men enligt länsstyrelserna handlar det oftast om att ligghallen på olika sätt är bristfällig eller att den är för liten.

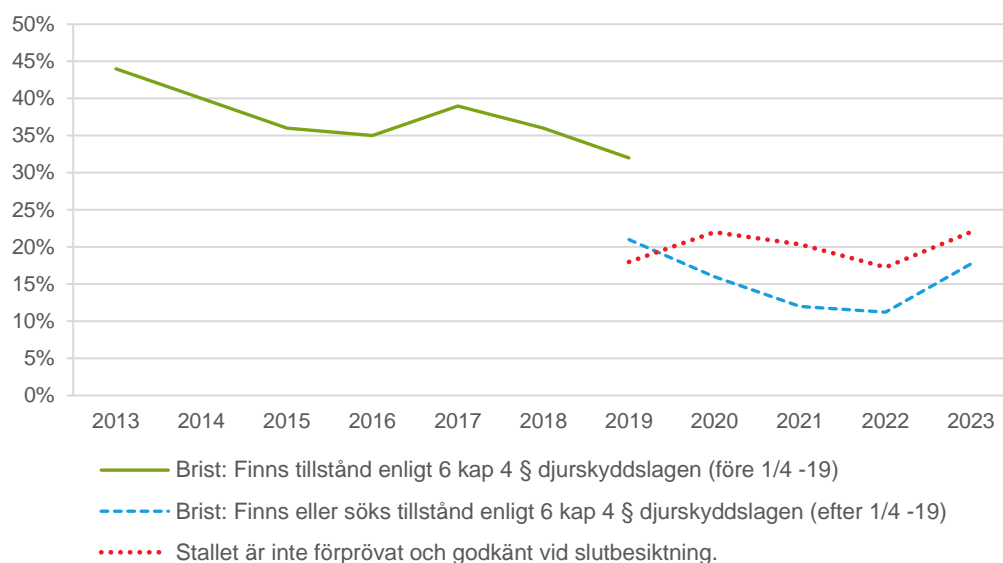

Figur 81. Andel kontroller med brister kopplade till utomhushållning och rastning av hästar mellan 2013 och 2023.

Många länsstyrelser hanterar numer klagomål om att ligghall saknas administrativt i enlighet med länsstyrelsernas gemensamma rutin för klagomålsärenden. Någon checklista fylls då inte i och eventuella brister gällande ligghallar som hanterats administrativt syns alltså inte i denna statistik.

7.10.10 Brister som handlar om tillstånd och förprovning

En förändring som har skett under 2019 vad gäller kravet på tillstånd enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192). Förändringen innebar att den fråga som ställdes i checklistan formulerades om och ändrades till ”Finns eller söks tillstånd”, i stället för ”Finns tillstånd”. Detta ledde till en ganska stor minskning av antalet brister för denna punkt, vilket framgår tydligt av figur 82 nedan.

Figur 82. Andel kontroller med brister som handlar om tillstånd och förprovning av häststallar mellan 2013 och 2023.

Det är fortfarande många häst- och stallägare som inte är medvetna om tillståndsplikten, vilket medför att brister har konstaterats i 18 procent av kontrollerna under 2023. I mindre stall kan förändring av förhållandet mellan antalet egna hästar och inackorderade hästar betyda att verksamheten blir tillståndspliktig.

En ny kontrollpunkt om förprovning infördes i checklistan 2019. För 2023 konstaterades brister på denna punkt i 22 procent av kontrollerna vilket är på ungefär samma nivå som tidigare år. Att brister förekommer i denna omfattning beror troligen på att många hästhållare inte är medvetna om att exempelvis ombyggnad eller vissa andra åtgärder i stallet kan kräva förprovning. Det bör dock observeras att punkten endast är kontrollerad i 13 procent av kontrollerna, vilket kan vara en ytterligare förklaring till varför siffran är förhållandevis hög.

7.10.11 Allvarliga konsekvenser av brister

Sett över tid så är det i princip samma typ av brister i hästhållningen som dominerar från år till år. Länsstyrelserna bedömer att många av bristerna beror på bristande kunskap hos många hästhållare. De bedömer också att andra orsaker till bristerna i hästhållningen beror på att många hästar hålls i gamla slitna stallar samt bristande ekonomiska resurser hos hästhållarna. Även brist på förståelse för, eller kunskap om, lagstiftningens olika krav bedöms vara en orsak och detta märks bland annat när det gäller brister kring skaderisker, ventilation och luftkvalitet.

Brister som rör tillsynen och skötseln av hästarna och de utrymmen de hålls inom kan medföra brister som allvarligt hotar hästens välfärd. Det gäller exempelvis brister i utfodring, bristande skötsel av hovar, renhet, ventilation, skaderisker och brister i vård och omsorg av skadade och sjuka hästar. Utebliven veterinärvård utsätter hästen för lidande som i vissa fall kan vara omfattande.

Att hästar hålls i en miljö som är så fri från skaderisker som möjligt är viktigt då hästar, på grund av sitt flyktbeteende, ofta skadar sig allvarligt när olyckor sker. Sammantaget bedömer vi att flertalet av de vanligaste bristerna troligen beror på okunskap om hur hästar ska hållas och skötas. Bristerna är oftast kopplade till grundläggande skötselfaktorer och kan leda till en dålig djurvälstånd och lidande.

7.10.12 God efterlevnad

Utöver de brister som redovisats i detta avsnitt visar kontrollstatistiken att efterlevnaden av djurskyddsreglerna är god när det gäller ett flertal kontrollpunkter. Det gäller exempelvis efterlevnaden av kraven om att hästar ska hållas tillfredställande rena. Kontrollstatistiken visar att brister gällande detta endast förekommer i cirka en procent av de kontroller som gjorts sedan 2013.

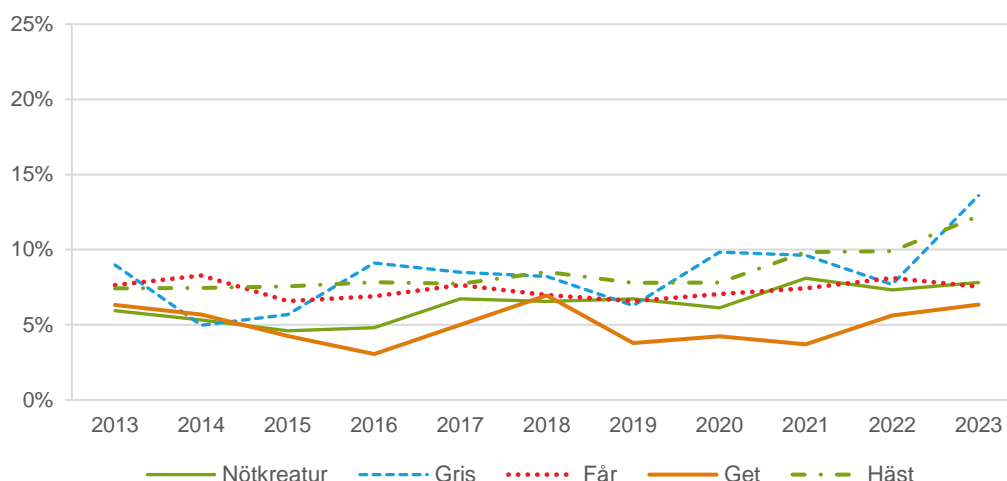
Efterlevnaden är också god överlag när det gäller flera andra krav. Det gäller exempelvis kraven avseende social kontakt, daglig rastning, uppbindning och tillgång till dricksvatten för att nämna några. För dessa kontrollpunkter visar kontrollstatistiken att brister i allmänhet endast förekommer vid mellan noll och tre procent av de kontroller som gjorts de senaste åren. Efterlevnaden är i allmänhet också god när det gäller mått på utrymmen, spilthållning samt kraven på golv och liggytor. Det samma gäller även vissa stallmiljökrav, så som kraven på dagsljus, belysning och bullernivåer.

7.11 De vanligaste bristerna skiljer sig åt mellan olika djurslag

I nedanstående figurer i detta avsnitt visas en översikt av olika kategorier av brister beroende på djurslagen häst, får, get, gris och nötkreatur. De olika diagrammen visar att andelen brister generellt sett är minst vanliga i besättningar med får och getter. För övriga djurslag varierar förekomsten av brister beroende på typ av brist.

7.11.1 Tillsynsrelaterade brister

Figur 83 visar tillsynsrelaterade brister för respektive djurslag. Dessa handlar om huruvida den dagliga tillsynen sker och är tillräcklig, om personalstyrkan är tillräcklig och har lämpliga kunskaper samt om sjuka eller skadade djur ges vård. Inom denna kategori av brister förekommer brister oftare inom hästhållningen och inom grishållningen jämfört med vid hållande av nötkreatur, får och get. Andelen brister i denna kategori hos häst- och grishållningen har ökat något sedan 2019.

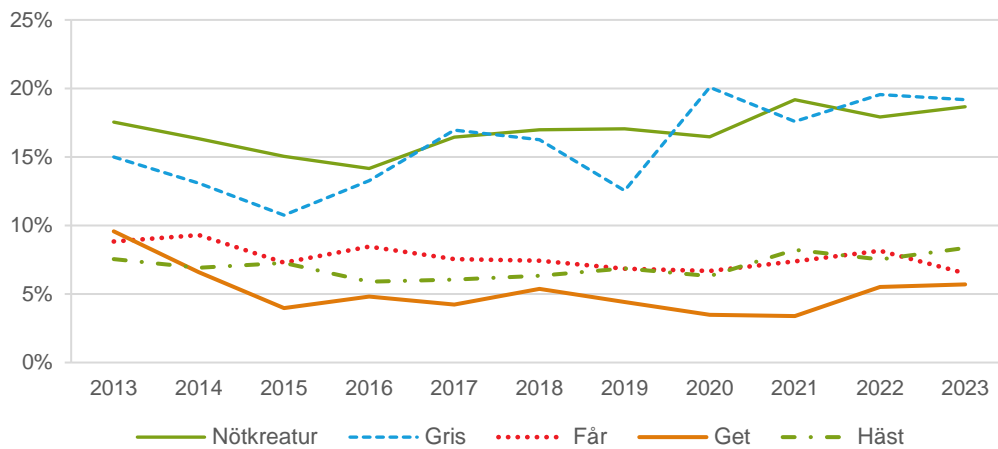
Figur 83. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.2 Hygienrelaterade brister

Hygienrelaterade brister för respektive djurslag visas i figur 84. De kontrollpunkter som räknas in här handlar om att stallutrymmen ger en god hygien och god djurhälsa samt att djuren och deras stallmiljö hålls ren. För nötkreatur och gris är andelen kontroller med brister mycket högre (19 procent) jämfört med övriga djurslag (sex till åtta procent).

Vid en jämförelse av hur nötkreatur och gris hålls jämfört med häst, får och get så är det vanligare att nötkreatur och grisar hålls mestadels inomhus. Dessa brister skulle kunna härledas till att många stallar är gamla och slitna och därmed mer tungarbetade för djurhållaren. En hygienisk stallmiljö kräver bra rutiner för rengöring. Nötkreatur och gris har också lösare gödsel än häst, får och get vilket kräver att man tar hand om gödseln ofta och strör för att hålla stallutrymmena rena.

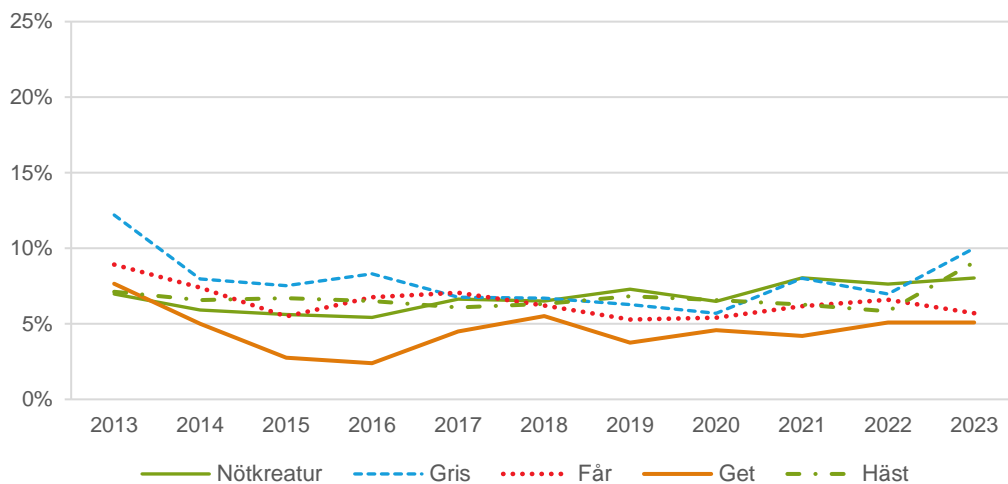
Inom grisbranschen arbetar en utvecklingsgrupp med att framförallt komma fram till vilka åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma bättre hygien för grisarna.

Figur 84. Andel kontroller med hygienrelaterade brister för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.3 Brister kopplat till utfodring och vatten

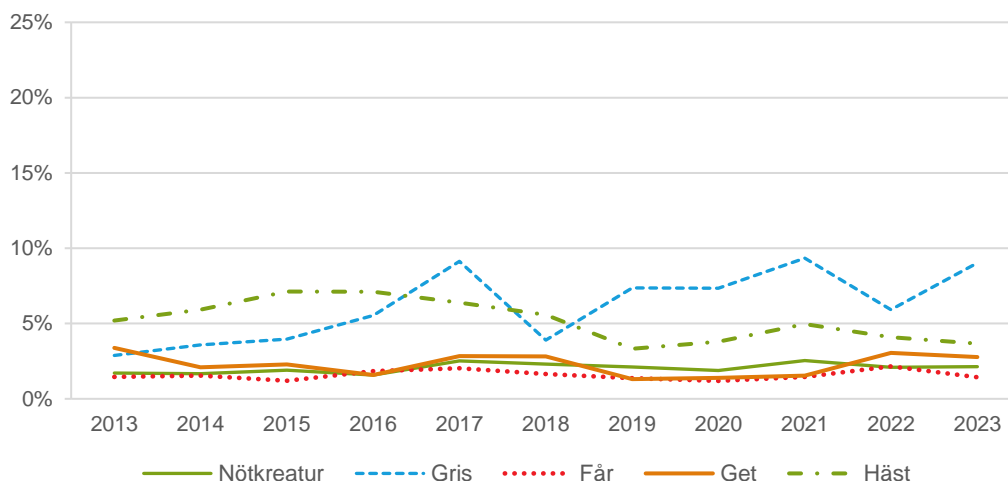
När det kommer till brister som handlar om utfodring, hull och vatten är skillnaderna mellan djurslagen inte lika stora som exempelvis för hygienrelaterade brister, se figur 85. Under 2023 skiljer det fem procentenheter mellan get som har lägst andel brister och gris som ligger högst bland djurslagen i denna kategori av brister.

Figur 85. Andel kontroller med brister kopplade till utfodring och vatten för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.4 Stallmiljörelaterade brister

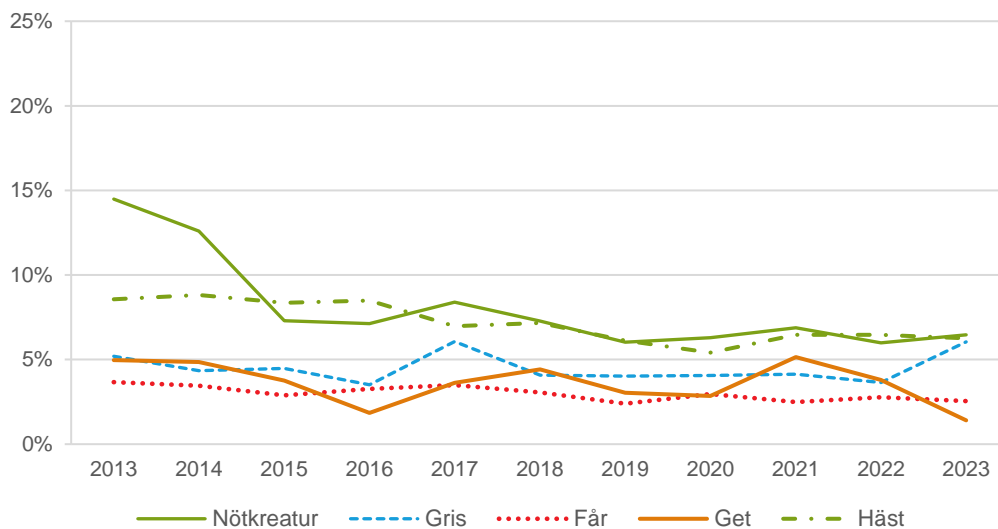
Figur 86 visar andelen kontroller med stallmiljörelaterade brister för respektive djurslag. Det som kontrolleras inom denna kategori är att stallet har en god luftkvalitet och ett för djuren anpassat stallklimat, att bullernivåerna är godtagbara och att kraven på belysning och dagsljusinsläpp är uppfyllda. Vi ser att det oftare förekommer brister inom grishållningen, jämfört med de andra djurslagen. Dessa brister skulle kunna härledas till att fler grisstallar är gamla och slitna och att det kan svårt att åstadkomma den stallmiljö som krävs vad gäller luftkvalitet och lufttemperatur.

Figur 86. Andel kontroller med stallmiljörelaterade brister för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.5 Utrymmesrelaterade brister

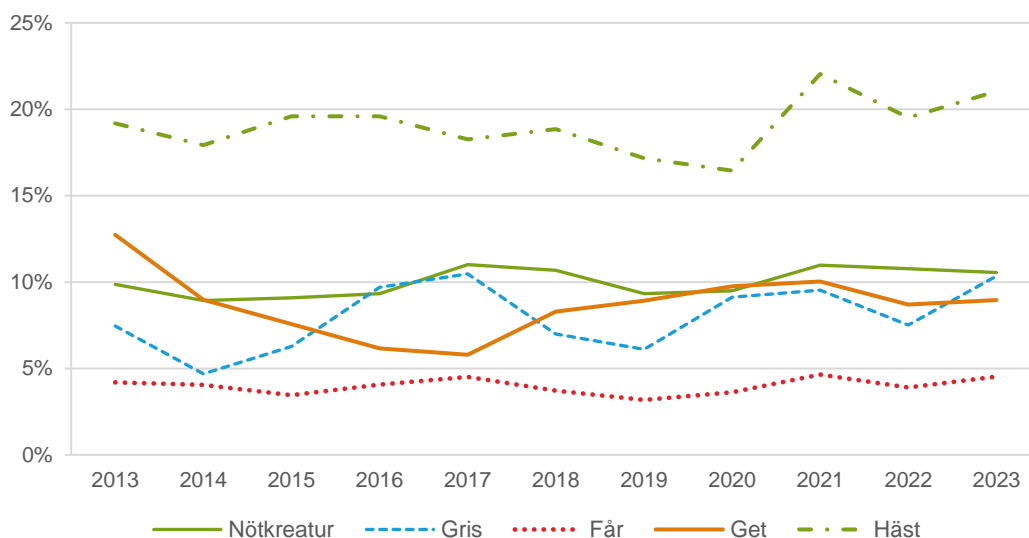
Utrymmesrelaterade brister för respektive djurslag visas i figur 87. Inom denna kategorin kontrolleras exempelvis att utrymmena är tillräckligt stora utifrån kraven och att djuren hålls så att deras behov av social kontakt är uppfyllt. Generellt visar denna kategori av brister en svagt nedåtgående trend. Det högsta värdet är sex procent vilket är en låg nivå. De lägsta nivåerna ses inom får- och gethållningen.

Figur 87. Andel kontroller med utrymmesrelaterade brister för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.6 Inredningsrelaterade brister

Brister relaterade till inredning ligger generellt högt i jämförelse med andra kategorier, se figur 88. Den vanligaste bristen inom denna kategori är skaderisker i inredningen. Särskilt inom hästhållningen är denna typ av brist vanligt förekommande och har dessutom ökat sedan 2020. Skaderisker för hästar är viktiga att förebygga då hästar är reaktiva och snabba flyktdjur jämfört med de andra djurslagen. Hästhållarna behöver öka sin kunskap och vara mer medvetna om vad som kan utgöra skaderisker i hästens närmiljö och åtgärda dessa.

Figur 88. Andel kontroller med inredningsrelaterade brister för nötkreatur, gris, får, get och häst mellan 2013 och 2023.

7.11.7 Arbete för att stärka efterlevnaden pågår inom lantbruksnäringen

Ett stort antal av lantbruksnäringens organisationer och företag är med i ett Nationellt Branschråd för djuromsorg. I detta råd arbetar de gemensamt för att djur ska ha det bra genom att bland annat förebygga, tidigare hitta, och hantera fall där djur riskerar att fara illa. Rådet ska även arbeta för att minska brister i djurhållningen, öka samsyn och samverkan mellan näring och myndigheter, förbättring av statistik, myndighetsutövning och kontroller.

Till branschrådet finns olika arbetsgrupper knutna, som bland annat arbetar med samverkan med länsstyrelserna, Jordbruksverket och Livsmedelsverket och för att stärka LRF:s omsorgsgruppers verksamhet. Det finns också djurslagsspecifika arbetsgrupper för områdena häst, fjäderfä (matfågel och ägg), nötkreatur (kött och mjölk), får, mink och gris. Dessa grupper arbetar för att minska de brister som framkommer vid djurskyddskontroll och förebygga framtida brister. I detta arbete ser de bland annat på frågor kring vad de vanligaste bristerna beror på och hur näringen kan förbättra och motivera till att de åtgärdas.

7.12 Försöksdjursområdet

7.12.1 Försöksdjursverksamheten har ett omfattande regelverk

Sedan 2010 finns ett försöksdjursdirektiv³⁰ med syfte att skydda djur som används för vetenskapliga ändamål. Direktivets bestämmelser är införlivade i den svenska djurskyddslagstiftningen och den som bedriver försöksdjursverksamhet i Sverige har ett omfattande regelverk att förhålla sig till³¹.

För att kunna verifiera att försöksdjursbestämmelserna följs ska myndigheterna regelbundet göra kontroller av uppfödare, leverantörer och användare. Dessa kontroller ska vara riskbaserade och en viss andel ska vara oanmälda.

7.12.2 Kontrollobjekt inom försöksdjursområdet

Verksamheter som har tillstånd att använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur omfattas av offentlig kontroll. Antalet objekt som ska kontrolleras per år ska uppgå till minst en tredjedel av befintliga tillstånd att använda försöksdjur. En nationell riskklassificering ska genomföras för att bedöma vilka objekt som ska kontrolleras. För verksamhetstillstånd som omfattar icke-mänskliga primater gäller att samtliga ska kontrolleras minst en gång per år. Av regelverket framgår att en behörig myndighet ska kontrollera alla som använder, föder upp, förvarar eller tillhandahåller försöksdjur. I Sverige är det länsstyrelserna som ska utföra dessa kontroller.

I Statens jordbruksverks föreskrifter om offentlig kontroll inom djurskyddsområdet definieras kontrollobjekt som ”verksamhet som har tillstånd att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur enligt 7 kap. 2 § djurskyddslagen (2018:1192)”. Försöksdjursdirektivet använder dock inte termen ”kontrollobjekt”. Enligt direktivet ska medlemsstaterna inspektera användarna.

Under år 2023 fanns 193 tillstånd att använda försöksdjur och 45 tillstånd att föda upp försöksdjur. För år 2022 var motsvarande siffror 194 tillstånd att använda försöksdjur och 55 tillstånd att föda upp försöksdjur. För att under år 2023 uppfylla frekvenskravet skulle länsstyrelserna ha kontrollerat minst en tredjedel av de 193 som har tillstånd att använda försöksdjur, dvs. 65 stycken.

³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål

³¹ Försöksdjursbestämmelser finns i djurskyddslag (2018:1192), djurskyddsförordning (2019:66), Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:9) om försöksdjur, saknr L150 samt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2022:13) om offentlig kontroll på djurskyddsområdet, saknr L 44.

7.12.3 Checklistor och kontroller

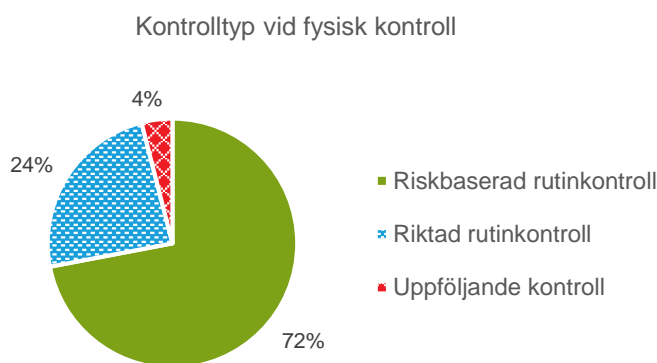
Inom försöksdjursområdet finns en allmän checklista (Försöksdjur allmän - herefter benämnd den allmänna checklistan) och en som inriktar sig på enskilda försök (Djurförsök - herefter benämnd djurförsökschecklistan). Checklistorna används vid fysiska kontroller, de kan användas tillsammans eller var för sig. Djurförsökschecklistan kan även användas flera gånger vid samma kontroll eftersom flera olika försök kan pågå inom en verksamhet. Detta skiljer sig från registreringen vid övrig djurskyddskontroll, där en typ av checklista endast kan användas en gång per kontroll.

För att beräkna hur många fysiska kontroller som genomförts under året har vi räknat antalet kontrolluppdrag som registrerats i DSK, där någon av eller båda checklistorna har använts. Varje unikt kontrolluppdrag har sedan likställts med en fysisk kontroll, oberoende av hur många och vilken checklista som använts vid registreringen av kontrolluppdraget. Vid administrativa kontroller görs ingen registrering i DSK. Uppgifter om dessa kontroller har Jordbruksverket fått från länsstyrelserna.

7.12.4 Resultat av genomförda kontroller inom försöksdjur

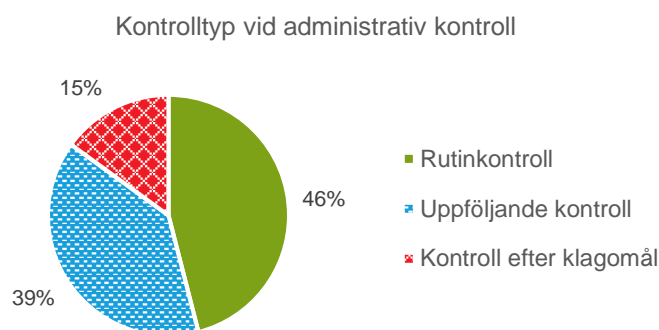
Under 2023 genomförde länsstyrelserna totalt 42 kontroller inom försöksdjursområdet. Av dessa har 29 genomförts fysiskt och 13 administrativt. Kontrollerna har genomförts i fem län och det är vanligt att samma aktörer har blivit kontrollerade flera gånger under året. Flera av dessa har en omfattande försöksdjursverksamhet.

Fördelningen av vilken typ av kontroller som har genomförts fysiskt framgår av figur 89. Majoriteten av kontrollerna genomfördes som planerade riskbaserade rutinkontroller.

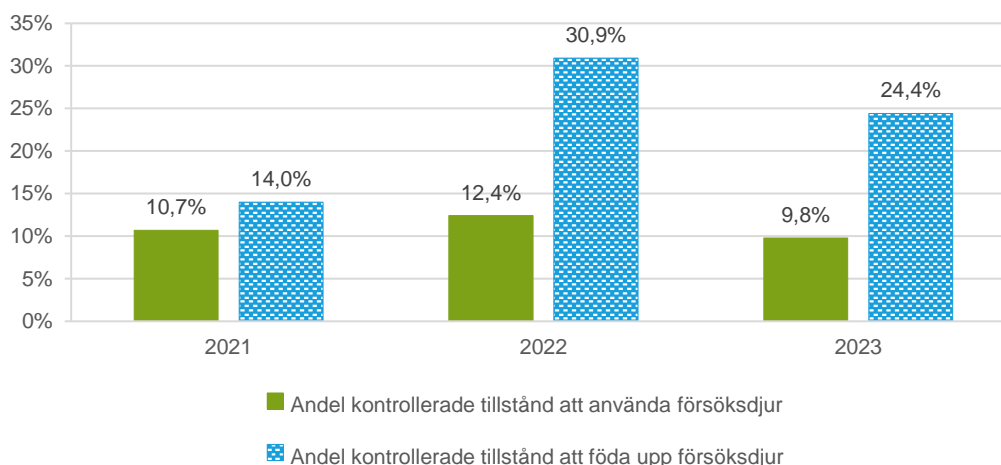
Figur 89. Fördelning av de fysiska kontroller som gjorts under 2023.

Fördelningen av vilken typ av kontroller som har genomförts administrativt framgår av figur 90. Majoriteten av kontrollerna har genomförts som rutinkontroller.

Figur 90. Fördelning av de administrativa kontroller som gjorts under 2023.

Av de 42 kontroller som genomfördes gjordes 30 på unika verksamhetstillstånd. Av dessa hade 19 tillstånd att använda försöksdjur och 11 tillstånd att föda upp försöksdjur. De 19 kontrollerade tillstånden motsvarar knappt 10 procent av de som har tillstånd att använda försöksdjur. Motsvarande siffror för åren dessförinnan framgår av figur 91.

Figur 91. Beräkning av andelen kontrollerade tillstånd att använda och föda upp försöksdjur för 2021, 2022 och 2023. Det saknas jämförbara siffror för tidigare år.

Resultaten visar på en negativ utveckling kopplat till andelen kontrollerade tillstånd att använda försöksdjur, där minskningen är 2,6 procentenheter jämfört med föregående år. När det gäller andelen kontrollerade tillstånd att föda upp försöksdjur har minskningen varit 6,5 procentenheter jämfört med föregående år. Detta trots att antalet tillstånd att använda försöksdjur har minskat under året och gått från 194 till 193 och antalet tillstånd att föda upp försöksdjur minskat från 55 till 45.

I redovisningen av 2023 inkluderas den årliga kontrollen av verksamheter med icke-mänskliga primater. I Sverige genomförs försök med icke-mänskliga primater på endast en anläggning. Denna har kontrollerats under 2023.

Fysiska kontroller av försöksdjur

Vid de 29 fysiska kontrollerna användes totalt 38 checklistor år 2023. Den allmänna checklistan användes 23 gånger och djurförsökschecklistan användes 15 gånger. Motsvarande siffror för år 2022 var 45 fysiska kontroller och totalt 69 använda checklistor. Den allmänna checklistan användes då 38 gånger och djurförsökschecklistan 31 gånger.

Låg andel kontroller med brist

Vid sju av de fysiska kontrollerna uppmärksammades brister, vilket motsvarar brist i drygt 24 procent av fallen. Eftersom så få kontroller har genomförts bedömer vi att det är svårt att dra några generella slutsatser av kontrollresultatet. Detta gör även att det inte går att säga något om hur omfattande bristerna är eller hur många djur som berörs av bristerna.

De allvarligaste bristerna som upptäckts beskrivs av länsstyrelserna som lång tids ensamhållning av djur som ska hållas i grupp, bristande tillsyn av sjuka och skadade djur, brister kopplade till journalföringen, avsaknad av verksamhetstillstånd samt bristande hygien i lokal avsedd för operativa ingrepp.

Resultaten visar att kontrollmyndigheterna upptäckt brister på områden som kan ha stor påverkan på djurvälståndet. Bristerna har dock inte lett till att länsstyrelserna har utfärdat några beslut mot aktörerna i fråga, exempelvis förelägganden eller åtalansmälningar.

Vid 22 av de fysiska kontrollerna observerades inga brister, vilket motsvarar knappt 76 procent. Flera av kontrollpunkterna i checklistorna har kontrollerats utan brist vid samtliga kontrolltillfällen, vilket motsvarar en 100-procentig efterlevnad. Eftersom så få kontroller genomförts kan vi dock inte veta hur representativt detta är. Kontrollerna visar dock att det inom vissa områden är en mycket god efterlevnad.

EU-direktivets krav uppfylls inte

Andelen kontrollerade tillstånd har minskat under 2023 och Sverige lever återigen inte upp till EU-direktivets krav på hur många försöksdjursverksamheter som ska kontrolleras per år. Detta är allvarligt av flera anledningar och den främsta är att kunna verifiera djurskyddet för dessa djur. Djur som används i försök behöver ibland utsättas för avsiktligt lidande och det är därför särskilt viktigt att det sker på det sätt som den djurförsöksetiska nämnden godkänner. Kontrollen är även viktig för förtroendet för denna verksamhet och Sverige ska självklart också leva upp till de krav som ställs i försöksdjursdirektivet.

Under 2023 har Jordbruksverket uppmärksammat ett nyckelpersonsberoende hos den personal som utför försöksdjurskontroller. Detta genom att försöksdjurskontrollerna minskat eller helt uteblivit under tidsperioder då enskilda handläggare varit frånvarande. Vi bedömer att nyckelpersonsberoendet gör försöksdjurskontrollen sårbar.

Länsstyrelserna har tidigare år angett att den nationella riskklassificeringen väntas leda till ett ökat antal genomförda kontroller i landet. De har menat att förutsättningarna då finns för en fungerande kontrollverksamhet. Vi tog i slutet av augusti 2023 del av slutrapporten för länsstyrelsernas arbete med riskklassificeringsmodulen Rudbeck. Det är dock tydligt att riskklassificeringsmodulen ännu inte är operativ eller används på nationell nivå. Efter sammanställning av 2023 står det klart att kontrollområdet fortfarande inte prioriteras i tillräcklig utsträckning då andelen kontrollerade verksamhetstillstånd har minskat sedan föregående år.

Länsstyrelserna har tillfrågats om vilka åtgärder som kan förbättra försöksdjurskontrollen. Vissa länsstyrelser anser att det behövs ett fungerande nationellt kontrolluttag, nationell samordning och ett nationellt register. Vissa länsstyrelser menar att försöksdjurskontrollen endast ska utföras av de länsstyrelser som har kompetens på området samt att dessa länsstyrelser då ska utföra kontroller i hela landet. De menar att kontrollerna då skulle hålla högre kvalitet och genomföras med större regelbundenhet. Det framförs även att ansvaret för att utföra kontrollerna borde centraliseras och flyttas till Jordbruksverket.

Gällande riskklassificeringsmodulen Rudbeck har vissa länsstyrelser framfört att det vore bra om det kansli som föreslås i Rudbecksrapporten blev verklighet. De menar att det skulle minska sårbarheten i verksamheten. Länsstyrelsernas användning av Rudbeck varierar stort. Detta skulle kunna ha samband med den låga andel kontroller med brist som uppmärksammats, drygt 24 procent. Detta är en minskning med 40,3 procentenheter jämfört med föregående år.

Vid sammanställning av 2023 har det framkommit att endast fem länsstyrelser genomfört försöksdjurskontroller. Detta trots att många användartillstånd som omfattar privatägda djur och vilda djur gäller i hela landet. För att förbättra detta har vissa länsstyrelser föreslagit att länsstyrelserna i de län som saknar försöksdjursanläggningar kan bidra genom att kontrollera dessa användare.

Kontrollområdet måste prioriteras

Kontroll av försöksdjursverksamheter behöver prioriteras och få en naturlig plats i djurskyddskontrollen. Denna kontroll behöver hanteras likt andra mindre kontrollområden, exempelvis djurskyddskontroll på slakteri, som kräver särskild kompetens och tillvägagångssätt. Många länsstyrelser framför att de saknar tillräcklig utbildning och kompetens inom området och att området är komplext och krävande. En möjlighet att komma till rätta med detta är att dra nytta av kompetens från erfarna länsstyrelser, exempelvis i form av teoretisk utbildning och kvalificerad praktik. En annan möjlighet är att denna tjänst köps in externt. Vi delar synen att driftsättning av Rudbeck behövs för att underlätta för länsstyrelserna och förbättra försöksdjurskontrollen.

7.13 Djurskydd på slakterier

7.13.1 Ansvarsfördelningen för djurskyddsarbetet på slakterier

Ansvar för att utföra kontroll av djurskydd på slakterier är delat mellan länsstyrelserna och de officiella veterinärerna på Livsmedelsverket. Det är djurhållare, transportörer, chaufförer och slakteriföretagare som är ansvariga för att djuren skyddas från onödigt lidande.

Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret när det gäller djurskyddskontroll på slakterier samt förprovning och besiktning av slakteriets byggnader.

Livsmedelsverket har ett ansvar för godkännandeprövning av slakterierna där de tittar på slakteriets utformning samt bedövningsutrustningen på slakterierna. De officiella veterinärerna finns på plats på slakterierna för att utföra kontroller före och efter slakt. På djurskyddsområdet innebär det att de kontrollerar fynd på djur kopplat till någon misstänkt brist i regelefterlevnad, som sannolikt kan ha uppstått hos leverantör eller transportör. Officiella veterinärer gör också inspektioner för att kontrollera regelefterlevnaden gällande hållande och hantering av djuren på slakteriet.

Utöver detta fungerar Nationellt centrum för djurvälstånd vid Sveriges lantbruksuniversitet (SCAW), som nationell kontaktpunkt för slakt och annan avlivning³².

7.13.2 Vägledning för djurskydd och standardrutiner

Slakterier ska ha skriftliga standardrutiner³³ och någon som ansvarar för djurskyddet på anläggningen. Personer som arbetar med slakt måste ha genomgått utbildning och genom denna fått ett kompetensbevis för att få utföra de arbetsuppgifter som de är anställda för på slakteriet. Dessa krav utgör en grundpelare för djurskyddsarbetet på slakterier.

Jordbruksverket beslutade år 2021 om vägledning för god praxis gällande djurskydd och standardrutiner³⁴. Vägledningarna för god praxis är utarbetade för att stödja slakteribranschen och riktar sig till djurskyddsansvariga och andra personer som ansvarar för framtagande av standardrutiner för djurskydd vid slakt. Jordbruksverket är ansvarigt för vägledningarnas innehåll samt för att de hålls uppdaterade. Vägledningarna för god praxis utgör inte standardrutiner utan är tänkta att vara ett underlag och inspiration till företagets framtagande av egna standardrutiner på de områden som krävs.

Standardrutinerna måste dock vara anpassade till det egna företagets verksamhet, vad gäller allt från djurkategorier och uppstallningstyp, till fixeringsutrustning och bedövningsmetod.

³² I enlighet med Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

³³ Standardrutiner är enligt Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning, en uppsättning skriftliga anvisningar som syftar till att en särskild funktion eller standard utförs enhetligt.

³⁴ [Vägledningarna för god praxis vid slakt \(www.slu.se\)](http://www.slu.se)

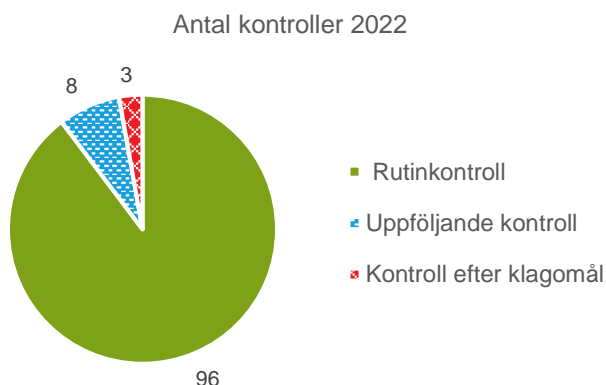
Framtagandet av vägledningarna för god praxis har gjort att det har blivit tydligare vad som förväntas framgå i företagens standardrutiner. Detta kan vara en förklaring till den stora andelen konstaterade brister i standardrutinerna.

Det saknas i nuläget en specifik kontrollvägledning för checklistans kontrollpunkter på slakterierna, vilket sannolikt gör att bedömningarna varierar mer än de hade gjort om vägledning hade funnits. Under 2023 tog Jordbruksverket fram en övergripande vägledning³⁵ för kontroller på slakterier som i första hand vänder sig till Livsmedelsverkets officiella veterinärer, men även till personal vid länsstyrelsen. Inför kontrollprojektet 2022³⁶ gjordes ett stort likriktningsarbete och ett metodstöd togs fram som ett hjälpmedel som i avvaktan på en kontrollvägledning är ett bra stöd vid kontroll/revisionerna. Det kan noteras att sett till enskilda kontrollpunkter så är de inte kontrollerade vid så många av kontrollerna. Detta ger en sårbarhet när resultatet ska tolkas då resultatet grundas på färre antal kontrollerade punkter.

7.13.3 Resultat av djurskyddskontroller på slakterier

Länsstyrelsernas djurskyddskontroll på slakterier

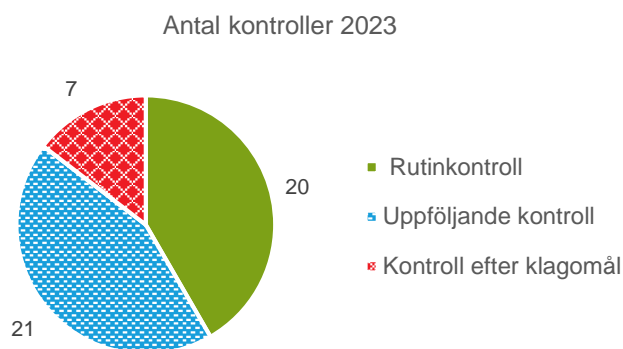
Under 2023 gjorde länsstyrelserna totalt 48 kontroller på slakterier. Detta är en stor minskning jämfört med antalet kontroller under 2022 då länsstyrelserna gjorde totalt 107 kontroller. Anledningen till att antalet kontroller ökade 2022 var länsstyrelsernas nationella kontrollprojekt. Fördelningen mellan olika kontrolltyper de senaste två åren framgår av figur 92 och 93 nedan. År 2021 gjorde länsstyrelserna 33 kontroller, 2020 gjordes 37 kontroller och 2019 gjordes 44 kontroller.

Figur 92. Antal kontroller fördelat på olika kontrolltyper år 2022.

³⁵ [Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. - Djurskyddskontroll på slakteri](#)

³⁶ Under 2022 genomfördes ett nationellt kontrollprojekt på slakterier. Syftet var bland annat att få en mer likvärdig kontroll, bidra till förebyggande djurskyddsarbete, stärka samsyn och samarbete mellan länsstyrelserna och Livsmedelsverkets officiella veterinärer på slakterier och kartlägga regelefterlevnaden.

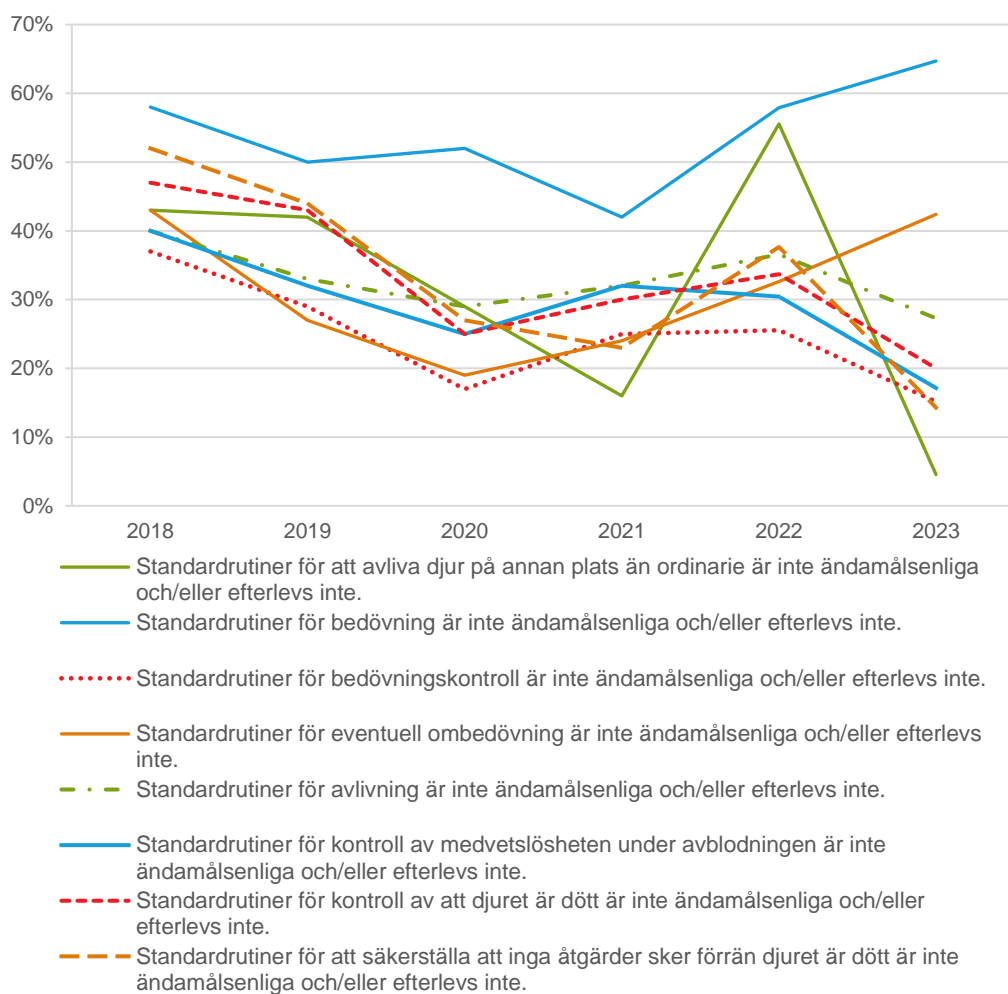
Figur 93. Antal kontroller fördelat på olika kontrolltyper år 2023.

Liknande brister som tidigare år

Statistiken visar att de brister som noterades av länsstyrelserna under 2023 överlag har varit inom samma kontrollpunkter eller områden som tidigare år. Vi har ännu inte sett några större effekter, i form av att kunskapsinsatserna inom kontrollprojektet skulle kunna ha medfört färre andel brister på slakterierna. Orsaken till detta bedöms vara att flera av dokumentationsbristerna kan ta tid att åtgärda för slakterierna. Flera länsstyrelser hann inte genomföra kontrollerna under den tänkta projekttiden, så det kan finnas en viss eftersläpning av kunskapsinsatsernas effekt.

Brister som handlar om standardrutiner är vanligast

Kontrollpunkterna som handlar om standardrutiner kontrolleras främst vid revisioner. Kontrollerna av slakteriernas standardrutiner visar att utformningen av standardrutinerna fortfarande har brister. Resultatet av länsstyrelsernas kontroller visar att andelen brister avseende flera standardrutiner har en nedåtgående trend mellan 2018 till 2023, se figur 94. Andelen brister är dock fortfarande hög och det är oroväckande att länsstyrelserna under 2023 konstaterade högre andel brister rörande rutiner för bedövning (heldragen blå linje) och eventuell omedövning (heldragen orange linje). Att dessa brister ökar under 2023 kan bero på att kunskaperna inom kontrollmyndigheterna har ökat. Det leder till en mer enhetlig kontroll och att man gör en mer grundlig revision, jämfört med tidigare år.

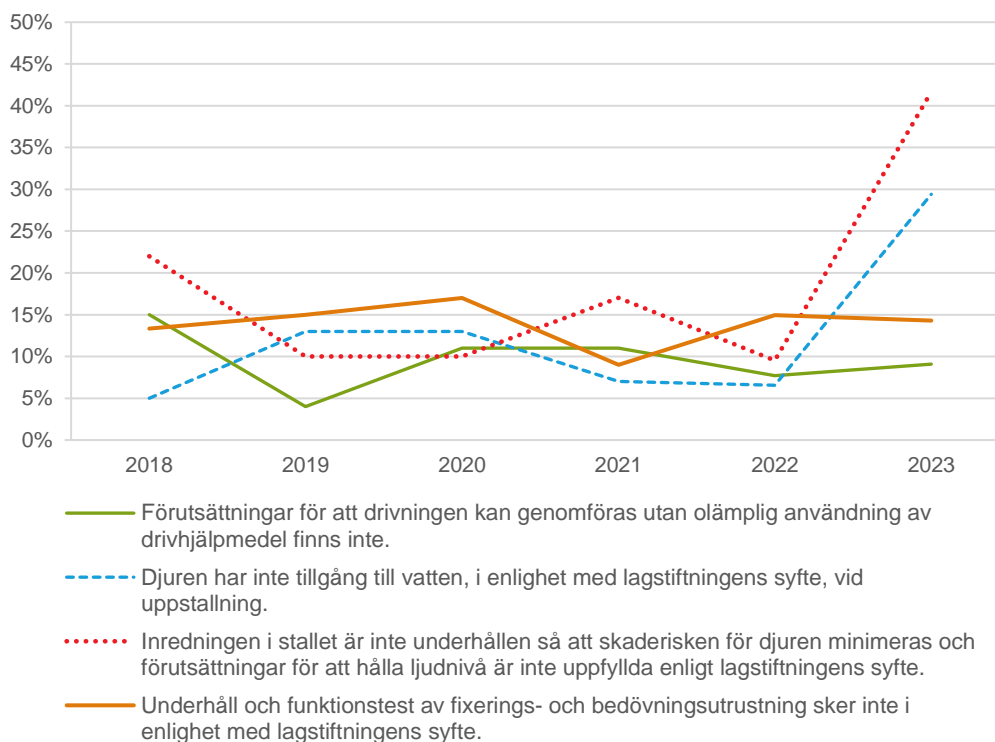
Figur 94. Andel kontroller med brister på slakterier som handlar om standardrutiner mellan år 2018 och 2023.

Syftet med standardrutiner är att garantera att avlivning och därmed sammanhängande verksamhet utförs i enlighet med lagstiftningen. Brister i företagets standardrutiner behöver dock inte nödvändigtvis innebära att arbetet på slakteriet fungerar dåligt. Det är dock viktigt att det finns fastställda rutiner och riktlinjer att luta sig mot i den dagliga verksamheten. Risken för att brister ska uppstå är högre, om personal inte vet hur de ska agera i uppkomna situationer som ligger utanför det normala.

Vår förhoppning är att de vägledningar för god praxis gällande djurskydd och standardrutiner som beslutades 2021, ska bidra till att successivt minska andelen brister på standardrutiner kommande år.

Brister vid uppställning, drivning och på utrustning

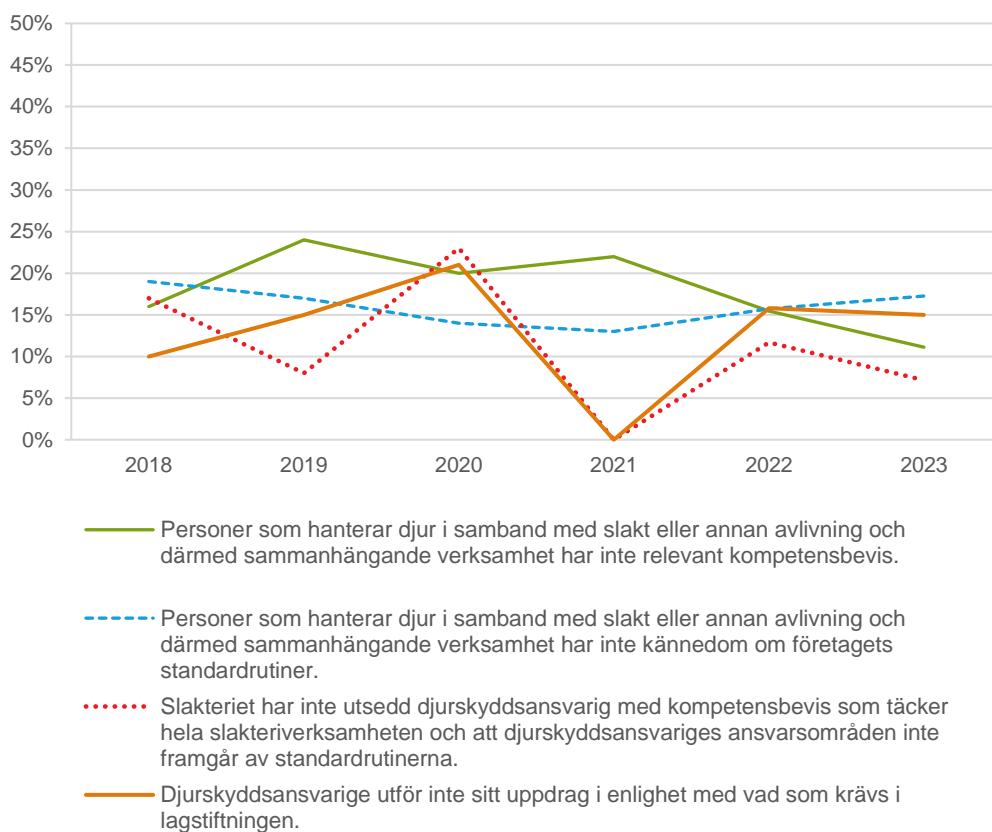
De brister som visas i figur 95 är sådana brister som påverkar eller riskerar djuren och djurskyddet mer direkt, såsom drivning, vattentillgång och skaderisker i stallet. Vid kontrollprojektet 2022 var uppställning, utfodring och tillgång till vatten inte obligatoriska kontrollpunkter. Ökningen under 2023 av andelen brister inom kontrollpunkterna inredning och tillgång av vatten bör nog därför inte tolkas som att bristerna har ökat i så stor utsträckning som siffrorna visar. Avsaknad av vatten är dock oroväckande om det brister i så stor utsträckning som resultatet för 2023 visar.

Figur 95. Andel kontroller med brister som handlar om drivning, vatten, inredning och underhåll av utrustning mellan år 2018 och 2023.

Brister som gäller kompetensbevis och djurskyddsansvarig

Figur 96 visar andelen brister i slakteriernas övergripande verksamhet. Detta handlar om att personal har kompetensbevis, att man har kännedom om de standardrutiner som slakteriet ska ha upprättat för sin dagliga drift, samt att den djurskyddsansvariges uppgifter och ansvarsområden är tydliga och att denne uppfyller sitt uppdrag. Vad gäller kraven på att ha en djurskyddsansvarig som har kompetensbevis och utför sitt uppdrag i enlighet med reglerna så hade denna brist sjunkit år 2021. Att den djurskyddsansvarige har rätt kompetens är viktigt och ett grundläggande krav. Det borde inte förekomma att personal arbetar utan att ha giltigt kompetensbevis för de djurslag som är aktuella på respektive slakteri. Under 2023 kunde det fortfarande konstateras att bristen är förhållandevis hög trots den stora kontroll- och informationsinsats som gjordes i samband med kontrollprojektet 2022. Det förekommer fortfarande att personal saknar delar av kompetensbevis eller saknar kompetensbevis för enstaka djurslag vilket konstaterats under länsstyrelsernas kontroller 2023.

Figur 96. Andel kontroller med brister på slakterier som gäller personalens kunskaper från år 2018 till 2023.

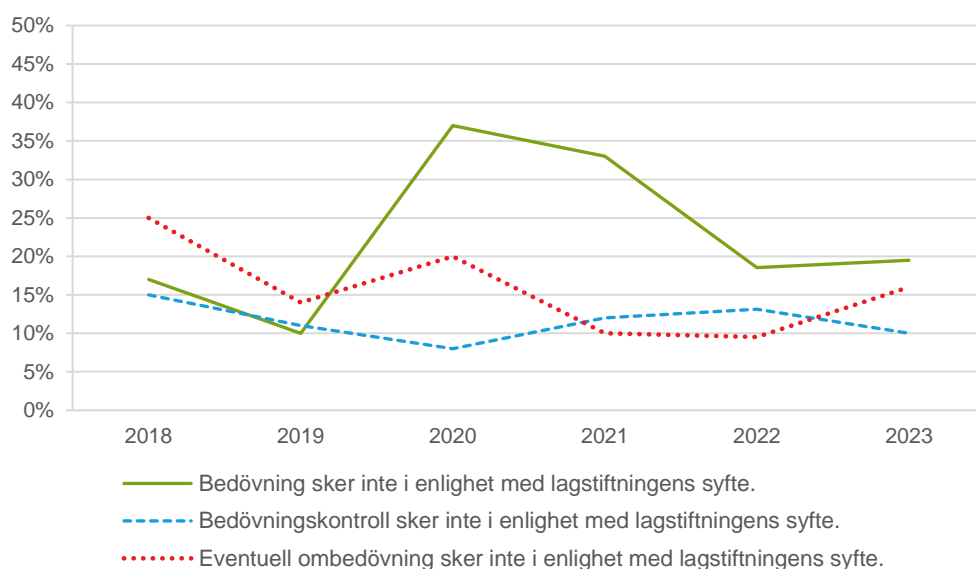
Brister vid bedövning och avlivning

Kontrollpunkterna som visas i figur 97 och 98 handlar om de mest kritiska områdena i slaktverksamheten från djurskyddssynpunkt, det vill säga bedövning och avlivning. Andelen brister har över åren inte varierat i så stor omfattning för flera av dessa kontrollpunkter. Andelen konstaterade brister i kontrollpunkten att avlivning sker i

enlighet med lagstiftningens syfte har ökat markant 2023.

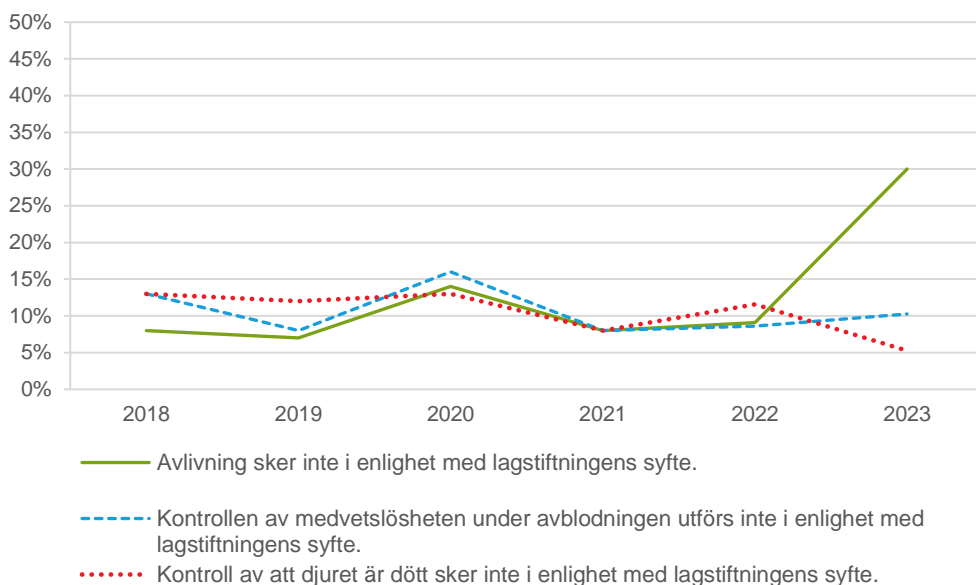
Orsaken till denna ökning känner vi inte till. Möjligen kan ökad kompetens hos länsstyrelsernas kontrollpersonal leda till att man oftare märker att det förekommer brister i denna punkt.

Det har från år 2020 lagts till två kontrollpunkter i checklistan som handlar om kontroll av så kallade centrala parametrar, vilket avser tiden mellan bedövning och avblodning. Punkterna är tillagda på grund av ett förändrat krav från december 2019 i EU:s förordning³⁷. Detta ledde till att andelen brister ökade markant efterföljande år. Under 2023 har SLU påbörjat 14 oberoende granskningar av sticktider då dessa saknats vid kontroll av slakteriernas standardrutiner. Detta kan förklara varför det fortfarande konstateras en stor andel brister på kontrollpunkt som berör bedövning av djur.

Figur 97. Andel kontroller med brister som handlar om bedövning på slakterier mellan 2018 och 2023.

³⁷ I enlighet med artikel 14.1 i Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Figur 98. Andel kontroller med brister som handlar om avlivning på slakterier mellan 2018 och 2023.

Resultat av kontrollprojekt slakt

En projektrapport presenterades i december 2023. Av rapporten framgår att två tredjedelar av landets slakterier kontrollerades under projekttiden. Projektgruppen menar att projektet ledde till en kompetenshöjning, inte bara för kontrollmyndigheterna utan även för verksamhetsutövare inom slakteriföretagen. Resultatet av utförda kontroller ger en bild av att hantering av djur och praktiska moment så som bedövning och avblodning generellt utförs på ett tillfredsställande sätt och att många av de brister som noterats kan kopplas till standardrutiner och övrig dokumentation. Så många som 25 av de vanligaste bristerna som konstaterats vid utförda kontroller är kopplade till dokumentation. Det har dock i flera fall uppmärksammats allvarliga brister rörande genomförandet av bedövning och det tycks finnas behov av kompetensutveckling vad gäller denna kritiska punkt. Vidare har likvärdigheten och samsynen hos kontrollpersonalen ökat, i första hand inom och mellan länsstyrelserna.

Inom Länsstyrelserna har det beslutats att tillsätta en samsynsgrupp ”Slakt” där handläggare från de olika länsstyrelserna kan diskutera kontrollfrågor slakt för att bibehålla och öka samsyn och kunskapsöverföring mellan myndigheterna.

Efter att Jordbruksverket tagit del av resultatet från kontrollprojektet har dialoger förts med företrädare från slaktnäringen för att säkerställa att de brister som konstaterats kommer att omhändertas på ett erforderligt och varaktigt sätt. Jordbruksverket har vid dessa dialoger efterfrågat vad näringen behöver för stöd och vägledning för att uppfylla lagstiftningens krav.

Information till länsstyrelserna från Livsmedelsverkets officiella veterinärer

Förutom kontroller eller revisioner så hanterar länsstyrelserna även inkommande ärenden i form av så kallad information från Livsmedelsverkets officiella veterinärer.

Informationen som de officiella veterinärerna lämnar till länsstyrelserna har främst med brister relaterat till djurens skick att göra.

Antalet informationsärenden från officiella veterinärer enligt länsstyrelsernas statistik under åren 2020 till 2023 visas i tabell 4. Här framgår det även på vilket sätt länsstyrelserna har hanterat de olika ärendena. Begreppet ”hanterad information” i detta sammanhang betyder att länsstyrelserna har bedömt vad som ska göras med den inkomna informationen. Utifrån den bedömningen kan länsstyrelserna avgöra om informationen från officiella veterinärer ska lämnas utan åtgärd, eller om den behöver följas upp. Det kan göras i form av en kontroll på plats eller administrativt från kontoret. Ett ärende kan generera en fysisk kontroll hos leverantör, transportör eller slakteri. Informationen kan även användas för riskklassificering för kommande kontrolluttag hos länsstyrelserna eller så kan det leda till att ärendet handläggs enbart administrativt från kontoret.

Tabell 4. Länsstyrelsernas uppgifter om antal inkomna samt hanterade ärenden i form av information från officiell veterinär på slakteri, samt antalet uppföljande kontroller efter inkommen information från officiellt veterinär på slakteri, mellan åren 2018 och 2023. Vad som menas med de olika begreppen framgår i texten här ovan.

	2020	2021	2022	2023
Inkommen information från officiell veterinär på slakteri	1 928	1 808	1 724	1 555
Hanterad information från officiell veterinär på slakteri	1 821	1 526	1 545	1 515
Antal kontroller i fält efter information från officiell veterinär på slakteri	78	64	88	43
Administrativt hanterade ärenden efter information från officiell veterinär på slakteri	510	479	563	460
Uppföljande kontroll efter inkommen information från officiell veterinär på slakteri	34	43	60	68

Uppgifter från Livsmedelsverket rörande samtliga ärenden som handlar om djurskydd på slakterierna framgår i tabell 5. Ansvarsfördelningen för anmälan om misstanke om brott till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten ska primärt ske av Livsmedelsverket³⁸. Länsstyrelsen kan även anmäla misstanke om brott till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten när brottsmisstanken tyder på systematiska brister på slakteriet. Antalet åtalsanmälningar som Livsmedelsverket har gjort framgår av tabell 5.

³⁸ Detta förtydligades i Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter om djurskyddskontroll på slakteri.

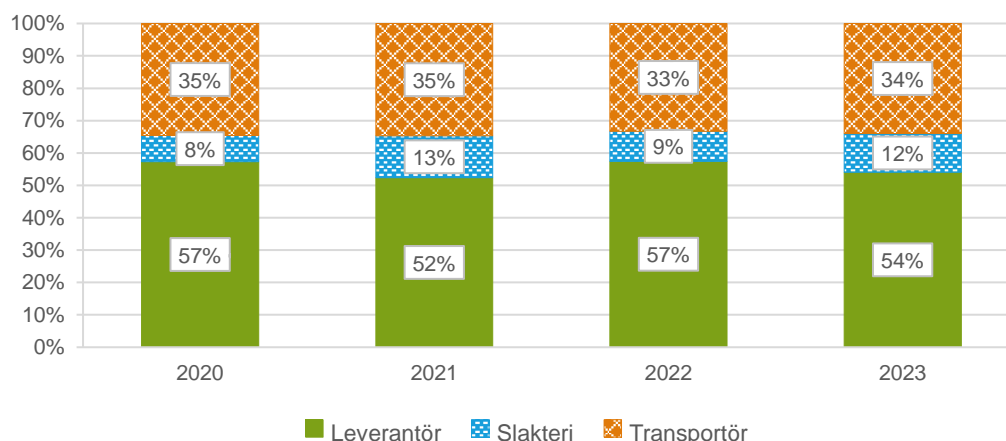
Tabell 5. Livsmedelsverkets uppgifter om antal ärenden som handlar om djurskydd på slakterier mellan år 2020 och 2023.

	2020	2021	2022	2023
Information om djurskydd till länsstyrelsen	1691	1584	1 505	1 241
Beslut om omedelbar åtgärd från officiell veterinär ³⁹	57	19	3	2
Anmälan om misstanke om brott	15	25	6	17

Var uppstår avvikelser?

De avvikelser som Livsmedelsverket hittar på djuren kan ha sitt ursprung hos antingen leverantören av djuren, transportören eller slakteriet. Det bör också noteras att informationerna kan beröra flera aktörer, dvs. samma informationsärende från officiell veterinär kan beröra både avvikelser som uppkommit hos leverantör och under tiden som djuren transporterats till slakteriet. Avvikelseerna kan exempelvis vara att djur som inte är i skick för transport ändå har lastats och transporterats.

Figur 99 nedan visar att majoriteten av informationsärendena är kopplade till avvikelser som sannolikt har uppstått hos leverantören av djuren.

Figur 99. Fördelning av var avvikelser som Livsmedelsverkets officiella veterinärer hittar, har uppstått under år 2020 till 2023.

Livsmedelsverkets kontroller på slakterier

Merparten av inspektioner gällande djurskyddet på slakterierna har mellan 2021 till 2023 skett som så kallade Enkla Täta Kontroller (ETK). Det innebär enkla, men mer frekventa kontroller än tidigare. Kontrollresultatet meddelas både slakteriet och berörd länsstyrelse för att lättare kunna få god överblick över verksamheten.

³⁹ 5 kap. 2 § djurskyddsförordningen (2019:66): Om ett djur utsätts för eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri, ska den officiella veterinären, utöver vad som framgår av de EU-bestämmelser som djurskyddslagen (2018:1192) kompletterar förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning av djuret eller vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt.

ETK är kontroller av företagets slaktprocess och egenkontroller samt av djurskyddet vid slakteriet. De flesta ETK ska utföras stickprovsmässigt, men när det gäller ETK avseende djurskydd så kan urvalet riktas mot kända problemområden i ett slaktstall eller vid en speciell process. Tanken är att kontrollerna ska vara enkla att göra och att enstaka brister inte ska hanteras som en avvikelse i en kontrollrapport till företaget. Om den officiella veterinären konstaterar bristande efterlevnad av djurskyddskraven, ska denne säkerställa att slakteriet omedelbart vidtar nödvändiga åtgärder så att djuren inte utsätts för onödigt lidande. Vid behov fattas beslut om omedelbar åtgärd enligt djurskyddsförordningen. Vid djurskyddsbrister som inte åtgärdas i samband med kontrollen genereras en information till länsstyrelsen, vilket företaget samtidigt får kännedom om. Den officiella veterinären meddelar länsstyrelserna resultatet av ETK:erna, oavsett om det fanns avvikelser eller inte.

ETK omfattar majoriteten av de djurskyddsområden som bör kontrolleras vid slakterier. Grundläggande krav, som kontroll av exempelvis standardrutiner, kompetensbevis och djurskyddsansvarig ingår inte i dessa kontroller utan görs främst vid länsstyrelsernas kontroller och revisioner. Tabell 6 visar Livsmedelsverkets resultat vid ETK för 2023. Från och med 2024 har Livsmedelsverket beslutat att inte längre använda ETK utan man kommer att utföra inspektioner där man framförallt ska fokusera på slakteriernas förebyggande arbete och egenkontroller. I övrigt kommer Livsmedelsverket att återgå till den typ av inspektioner med tillhörande rapport som gjordes innan 2021.

Tabell 6. Livsmedelsverkets resultat vid Enkla Täta Kontroller (ETK) för 2023 inom djurskydd för rött kött samt tamfågel.

ETK-namn	Brist, procent	Antal utan anmärkning	Antal brister	Totalsumma
Avblodning	0 %	1 540	4	1 544
Bedövning	0,5 %	1 562	9	1 571
Bedövningsutrustning	2 %	1 195	26	1 221
Beläggningsgrad	1,5 %	1 369	20	1 389
Drivning/handhavande av djur	1,2 %	1 409	17	1 426
Fixering	1 %	1 245	10	1 255
Fodertillgång	1 %	861	9	870
Gruppering av djur	0,5%	987	5	992
Hantering av djur	0,7 %	1 204	8	1 212
Kontroll av att djuret är dött	0,9 %	1 284	12	1 296
Skaderisk	4,7 %	1 170	56	1 226
Strötillgång	4,3 %	929	40	969
Temperatur och ventilation	1,5 %	1 236	19	1 255
Tidsgränser	3,5 %	913	32	945
Vattentillgång	3,4 %	1 053	36	1 089
Totalsumma		17 961	306	18 573

Utöver ETK utförde officiella veterinärer även allmänna djurskyddsrelaterade kontroller under 2023. En fördelning av olika kontrolltyper samt antal punkter med och utan avvikelser vid kontrollerna framgår av tabell 7.

Tabell 7. Övriga kontroller utförda av officiell veterinär, fördelade efter kontrolltyper år 2023.

Kontrollorsak	Antal kontroller	Antal punkter utan avvikelse	Antal punkter med avvikelse
Extrakontroll	0	0	0
Godkännandeprövning	10	12	3
Händelsestyrd kontroll	147	5	187
Rutinkontroll enligt kontrollplan	166	627	51
Uppföljande kontroll	133	139	16
Totalsumma	456	783	257

7.14 Transport av djur

7.14.1 Ansvarsfördelningen för transport av djur

Ansvaret för att utföra kontroll av djurskydd i samband med transport av djur är delat mellan länsstyrelserna och de officiella veterinärerna på Livsmedelsverket. Det är djurhållare, transportörer, chaufförer och slakteriföretagare som är ansvariga för att djuren skyddas från onödigt lidande.

Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret när det gäller djurskyddskontroll av transporter. Kontrollerna kan ske på avsändningsort, bestämmelseort, längs väg, vid gränspassage och i samband med omlastning. Länsstyrelserna kan utföra kontrollen i form av både inspektioner av transportutrymmen och revisioner av dokument såsom färdjournal, tillstånd och kompetensbevis. Eftersom länsstyrelsernas kontroller utförs av 21 olika myndigheter, med ansvar för potentiellt samma transporter, är samordningen extra viktig och utmanande. För att länsstyrelserna ska kunna utföra sina kontroller längs väg behöver Polismyndigheten vara behjälplig med att stoppa djurtransportfordon. Polismyndigheten är också behjälplig med att kontrollera informationen från färdskrivaren för att bedöma transportens omfattning och längd.

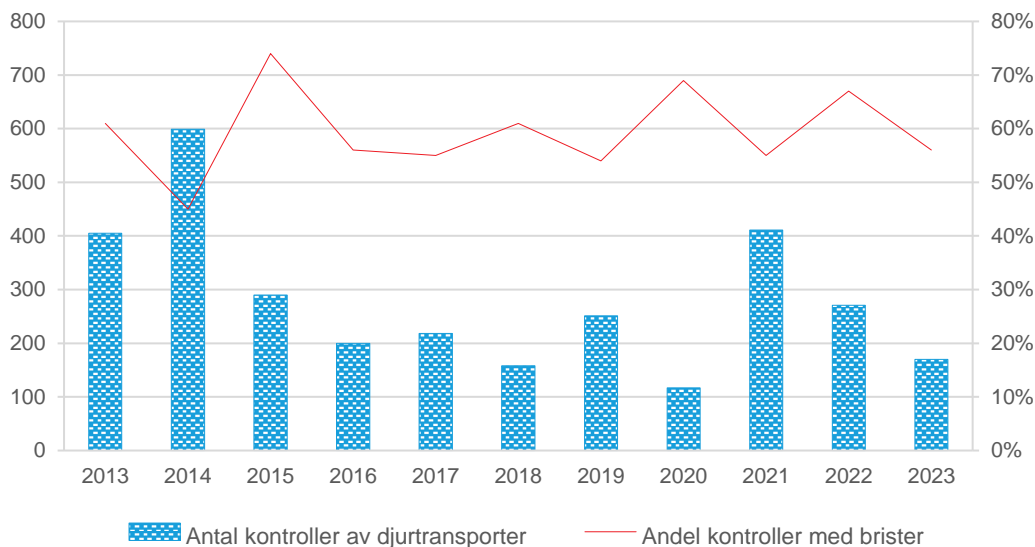
De officiella veterinärerna på Livsmedelsverket finns på plats på slakterierna för att göra levandedjurbesiktning inför slakt. I bland sker besiktningen vid djurens ankomst till slakteriet, andra gånger sker det samma eller påföljande dag när djuren har stallats in på slakteriet. Det innebär att de officiella veterinärerna kontrollerar fynd på djur kopplat till någon misstänkt brist i regelefterlevnad, som sannolikt kan ha uppstått hos leverantören eller under transporten, men i vissa fall också fynd som kan kopplas till uppställningen på slakteriet. Besiktning eller kontroll i samband med avlastning är främst riktad mot djuren och omfattar endast undantagsvis transportfordonet.

7.14.2 Resultat av länsstyrelsernas kontroller av djurtransporter

Bara tio länsstyrelser har angett att de gjort transportkontroller under året och fyra länsstyrelser uppger att de vid de kontroller de gjort har sett brist av enkel karaktär och därför inte rapporterat det.

Vid redovisning av antalet kontroller gjorda av länsstyrelserna är det viktigt att notera att vid kontroll av en transport som innehåller fler än ett djurslag används flera checklistor. Vid kontroll av ekipage med två enheter används också två checklistor. Därför anges att länsstyrelsen gjort kontroller av 167 djurtransporter under året medan checklistorna har använts 170 gånger år 2023. Av dem hittades brister vid 56 procent av kontrollerna, vilket är i nivå med tidigare år. Eftersom antalet kontrollerade transporter är så lågt och det saknas information om hur kontrolluttaget är gjort är det svårt att dra några långtgående slutsatser att antalet brister ökar eller minskar för alla djurtransporter som sker i landet.

Antal kontroller av djurtransporter och andelen kontroller med brister visas i figur 100.

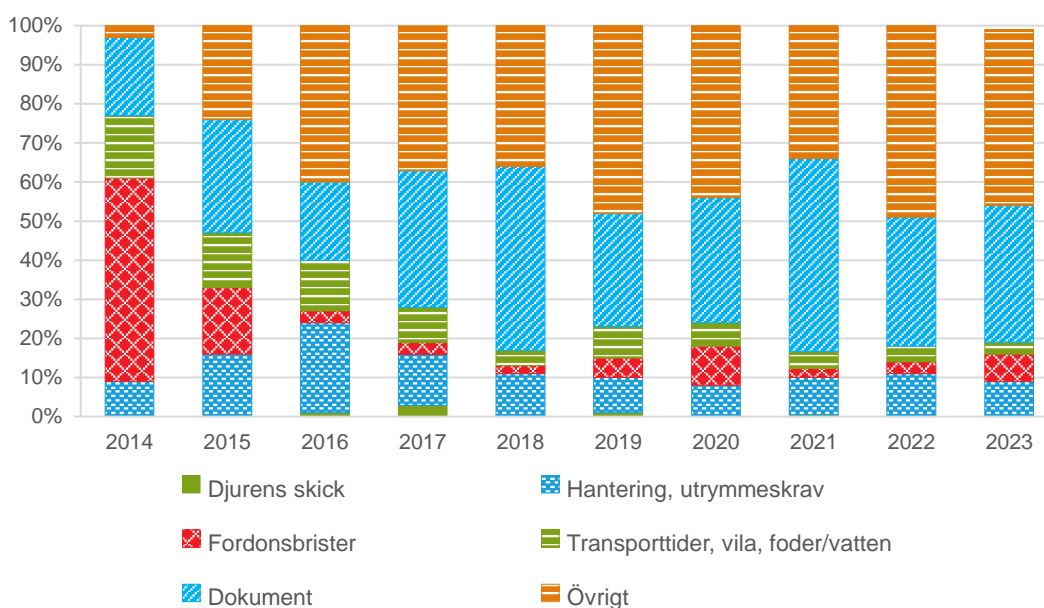
Figur 100. Antal transportkontroller som länsstyrelserna gjort mellan år 2013 och 2023. Den röda linjen illustrerar andel kontroller med brister.

Andel brister per kategori

Andelen brister per kategori utifrån det totala antalet brister i landet som helhet från 2014 till 2023 illustreras i figur 101. De allra flesta bristerna oavsett djurslag utgörs av s.k. övriga brister samt brister i dokumentation. I kategorin ”Övrigt” redovisas de brister som inte anses få direkta allvarliga konsekvenser för djuren under transporten, eller brister utifrån nationell lagstiftning med striktare krav än kraven i EU-lagstiftningen (exempelvis märkning av djuren, möjlighet till rengöring av fordonet, kvalitetskrav på strö, tätare kontroller av djuren). Brister gällande dokumentation har ökat något år 2023 jämfört med 2022 och kategorin övriga brister har minskat något år 2023 jämfört med 2022.

Brister som handlar om hantering, utrymmeskrav, transporttider, foder, vatten och fordon låg på samma nivå år 2023 jämfört med 2022 och de utgjorde 19 procent av bristerna. Ingen av kontrollerna som länsstyrelsen utförde år 2023 visade några brister avseende djurens skick inför transport.

Totalt har länsstyrelserna åtalansmält transportörer fyra gånger under 2023. I två av fallen rörde åtalansmälningarna transport av fjäderfä, en gång transport av nötkreatur och en gång transport av gris.

Figur 101. Andel brister per kategori för samtliga djurslag utifrån det totala antalet brister mellan år 2014 och 2023.

Vanligaste bristerna per djurslag

Vid en uppdelning av de konstaterade bristerna per djurslag framträder delvis en annan bild av vilka brister som är mest förekommande. För gris utgör 12 procent av bristerna hantering och utrymmeskrav. För fjäderfä är motsvarande andel 0 procent. Brister som kategoriserats som hantering och utrymmeskrav rymmer både beläggningsgrad, hantering i samband med lastning inklusive utformning av ramper och landgångar, dimensionering av ventilation och åtskillnad av djur. För djurslaget häst utgör 53 procent brister gällande dokumentation. Även transportkontrollerna på nötkreatur och gris visar brister i kraven på dokumentation, vardera 29 procent av totala antalet brister för dessa djurslag. En tredjedel av bristerna för övriga djurslag utgörs av brister i hantering och/eller utrymmeskrav och två tredjedelar utgörs av övriga brister. Övriga djurslag kan exempelvis vara hund- och rentransporter.

Länsstyrelsernas planerade åtgärder för ett förbättrat djurskydd på djurtransporter

För att minska eller åtgärda brister och generellt förbättra kunskapsläget relaterade till djurtransporter planerar länsstyrelserna följande åtgärder.

- Utbildning av transportörer och chaufförer som transporterar slaktdjur.
- Deltagande i djuromsorgsmöten (slakterierna, näringen och transportörerna) för att öka samsynen och underlätta informationsutbytet.
- Regelbundna kontakter med officiella veterinärer vid ett fjäderfäslakteri för att komma tillrätta med avvikelser i form av ving- och klämskador uppkomna vid lastning.

- Information till och kontroll av hästtransporter vid en av de större hästtävlingarna under 2024.
- Samverkan med Polismyndigheten och generella informationsinsatser till djurtransportörer.
- Deltagande i kompetensbevisutbildningar för transport av djur

Länsstyrelserna har inrättat en särskild grupp för nationell samsyn och utbyte av erfarenheter vid kontroll av transporter med djur. Jordbruksverket deltar i gruppens månadsvisa möten. Gruppen har föreslagit att genomföra ett nationellt kontrollprojekt avseende djurtransporter. Syftet är att höja kompetensen och att åtgärda och förebygga tidigare observerade avvikelser. Med anledning av att transporter genomförs över länsgränserna kan ett sådant projekt medföra ökat samarbete och samsyn mellan länsstyrelserna. Projektet påbörjas i september månad 2024 och pågår till och med september 2025.

7.14.3 Transporter granskade av officiella veterinärer vid slakterier

I denna rapport för 2023 har vi valt att granska uppgifterna om brister under transport till transporter vid slakteri utifrån den kategorisering av brister som Livsmedelsverket använder. Möjligheten till jämförelser med länsstyrelsens bristrapportering är dock svår.

År 2023 närvarande officiella veterinärer vid, eller efter avlastning av, majoriteten av alla mottagna djurgrupper vid de större slakterierna. Av de djur som transporterats till slakt under 2023 har åtta nötkreatur, fyra får, 168 grisar och 4380 slaktkycklingar påträffats självdöda.

Officiella veterinärer skickade förra året 125 informationer och beslut till länsstyrelser avseende nötkreatur, 301 avseende gris, 106 avseende fjäderfä, 25 avseende får och sju avseende ren. Fem gånger förra året åtalsanmälde officiella veterinärer transportörer, en gång avseende transport av fjäderfä och fyra gånger avseende transport av gris.

Vanligaste bristerna observerade vid slakteri per djurslag

Vad gäller de vanligaste bristerna per djurslag kan noteras att för nötkreatur uppgavs 85 djur ha transporterats längre tid än maximal transporttid och 30 djur ha varit halta och/eller haft förväxta klövar. 900 slaktkycklingar har transporterats med otillfredsställande termisk komfort. 116 grisar hade bråck, bogsår eller hade varit utsatta för svansbitning. För ren var överbeläggning den vanligaste avvikelsen rapporterad av officiella veterinärer vid slakteri. 237 höns hade brister förknippade med hållande och skötsel. Bristkategorin ”Hållande och skötsel” innehåller bland annat avvikelser så som klämda, påkörda eller dekapiterade fåglar, fåglar med plockningsskador, branddödade fåglar, hud-/underhudsinflammation, bröstbensbursiter, hudförändringar/hudskador, subkutana blödningar, äggledar-/bukhinneinflammation hos fåglar och djur i generellt dålig kondition.

Ett antal av de brister som rapporteras gäller bråck, hältor och förvuxna klövar. Dessa tillstånd och åkommor kan i vissa fall vara ganska svåra för transportören att upptäcka utan leverantörens information. Leverantören bör ange till transportören vilka djur som har eventuella skador eller sjukdomar som gör att de kanske inte ska transporteras alls eller ska transporteras avskilt.

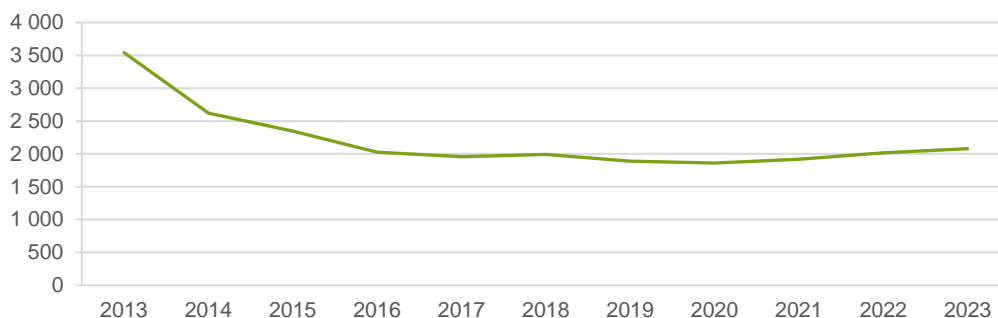
Drivningsbrister rapporteras oftare vad gäller gris än övriga djurslag. Grisar drivs ofta i flock och är misstänksamma och nyfikna vilket gör att de är svårare att driva än andra djurslag. Dessutom saknar de skyddande päls. Märken och skador syns därför tydligt efter slakten. Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) har forskat på lastning av gris kopplat till djurvälstånd och arbetsmiljö⁴⁰.

⁴⁰ [Dissertation - There´s no time to rush! Pigs and transport drivers welfare and interactions during slaughter transport \(www.slu.se\)](http://www.slu.se)

7.15 Hundar

7.15.1 Djurskyddskontroller av hundar

Under 2023 gjorde länsstyrelserna 2 078 kontroller av hundhållning, se figur 102. Sedan 2013 har antalet sjunkit från cirka 3 500 stycken. Minskningen av antalet kontroller beror till viss del på att klagomålsärenden började hanteras administrativt i viss utsträckning under 2017.

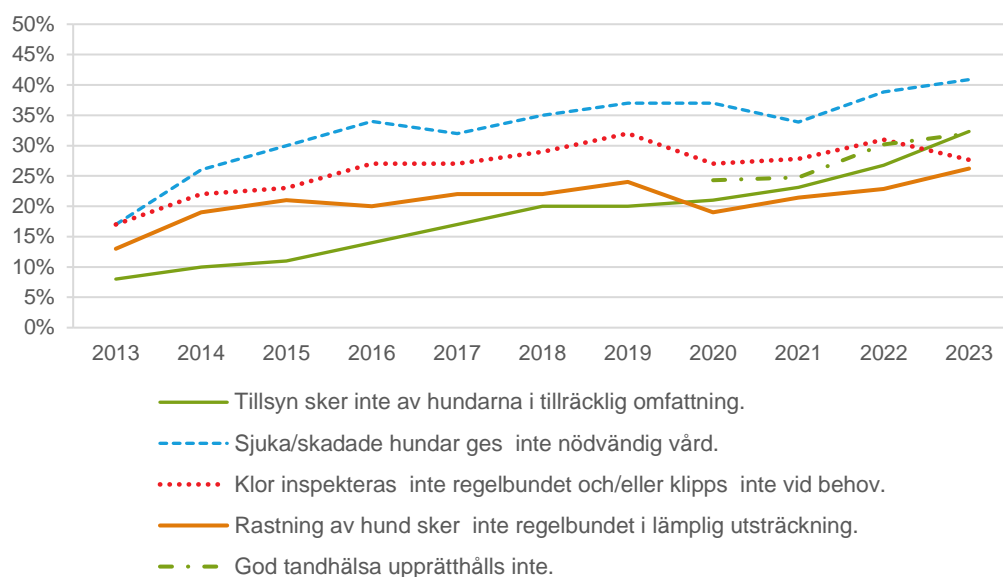
Figur 102. Antal djurskyddskontroller på hundar mellan 2013 och 2023.

När det gäller kontroller av hundhållning så utförs de allra flesta efter klagomål som kommit in till länsstyrelserna samt som uppföljande kontroller av brister som har konstaterats hos hundhållare vid tidigare kontroll. Det innebär att det är relativt höga nivåer vad gäller andel brister på flera kontrollpunkter. Kontrollresultaten i detta avsnitt ger därför inte en korrekt bild av hur hundhållningen i allmänhet ser ut i landet.

Diagrammen nedan i detta avsnitt visar negativa trender med ökade andelar brister på ett flertal kontrollpunkter. Vi bedömer att detta i viss mån kan bero på den hårdare prioritering av klagomålsärenden som länsstyrelserna gör. Det går dock inte att utesluta att efterlevnaden har försämrats över tid. Resultatet av kontrollerna i detta avsnitt ska därför tolkas med viss försiktighet i fråga om det är representativt för den genomsnittliga hundhållningen i landet.

7.15.2 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som direkt eller indirekt kan relateras till att hundar inte ges tillräcklig tillsyn har ökat dramatiskt sedan år 2013. I figur 103 nedan redovisas kontrollresultaten för några av dessa brister.

Figur 103. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister vid djurskyddskontroller av hund mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för hundägaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sin hund regelbundet. Hundägaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Ett exempel kan handla om att klippa hundens klor i tid, ett annat om att se till så att hunden får veterinärvård om den är sjuk eller skadad.

Det är relativt vanligt att personer som skaffar hund inte har tillräckliga kunskaper om hundskötsel. Det gäller exempelvis kloklippning, som hör till en av de vanligaste bristerna. Vissa hundägare upplever att kloklippning är svårt att utföra och gör det därför alltför sällan. Det är också relativt vanligt att personer som skaffar hund inte är medvetna om de kostnader som uppstår med att ha hund, med alltifrån foder till skötsel och veterinärvård. Det kan även finnas andra omständigheter som gör att man helt eller delvis inte ger djuret tillräcklig skötsel, exempelvis vid sjukdom.

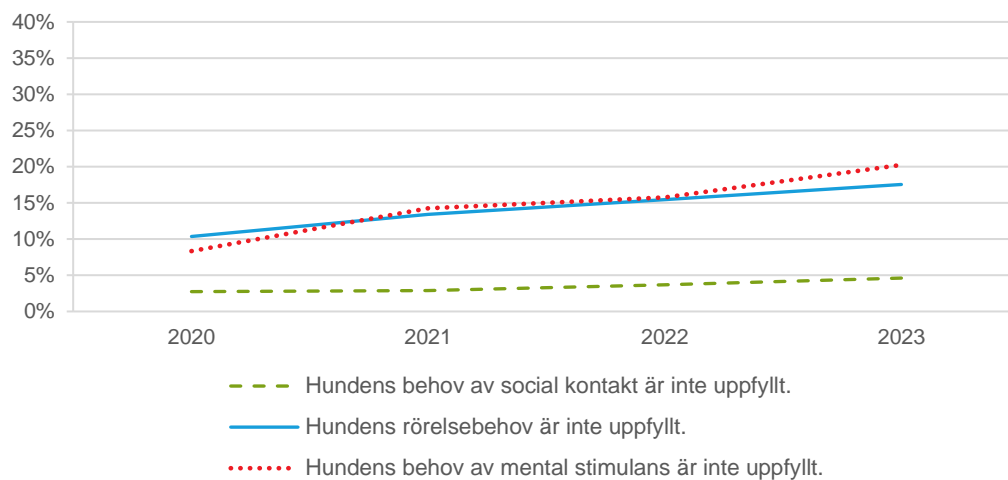
Rastning av hund kan vara svårt för länsstyrelserna att kontrollera. Klagomålsärenden som enbart rör bristande rastning hanteras därför vanligen administrativt. När denna brist anges vid kontroll, så betyder det ofta att bristen är mycket grav och uppenbar och inte går att dölja.

I och med de nya föreskrifterna som gäller sedan 15 juni 2020 har en ny kontrollpunkt avseende hundarnas tandhälsa tillkommit. Under 2023 var andelen sådana brister 32 procent. Det är en mycket hög siffra och en ökning jämfört med tidigare år.

7.15.3 Brister om hundens behov av socialkontakt, rörelse och mental stimulans

Andelen brister som handlar om hundars behov av social kontakt, rörelse och om mental stimulans har ökat sedan år 2020, vilket illustreras i figur 104. Detta kan bero på att

länsstyrelserna har blivit mer träffsäkra i sina kontroller sedan de nya föreskrifterna infördes år 2020⁴¹.

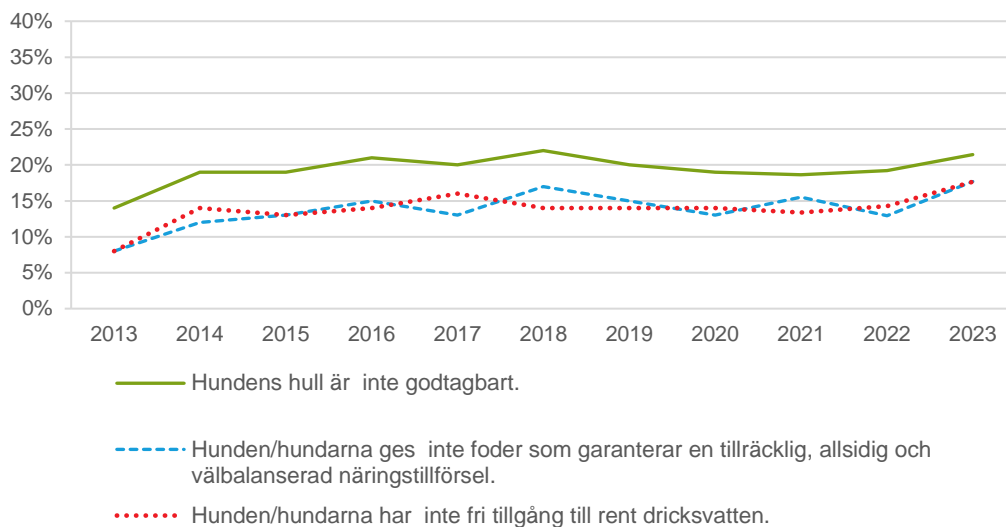

Figur 104. Andel kontroller med brister som handlar om tandhälsa, rörelse och mental stimulans vid djurskyddskontroller av hundar mellan 2020 och 2023.

7.15.4 Brister som handlar om foder och vatten

Brister i utfodringen kan få allvarliga konsekvenser för hundarnas välfärd och avspeglas vanligen genom att hundens hull inte är godtagbart. Det innebär att hunden antingen är för mager eller att den är överviktig. Under de senaste tio åren har sådana brister förekommit i stort sett i oförändrad omfattning men har dessvärre ökat under 2023, se figur 105.

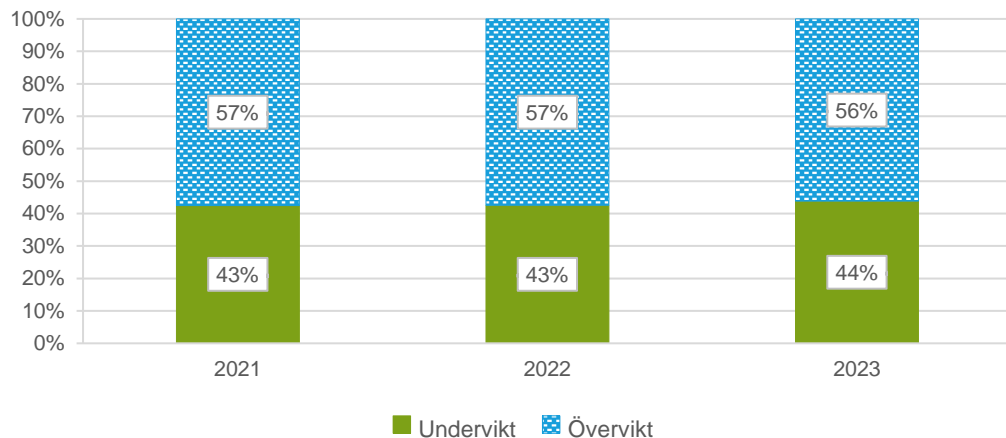
⁴¹ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter; saknr L102.

Figur 105. Andel kontroller med brister relaterade till foder och vatten vid djurskyddskontroller av hundar mellan 2013 och 2023.

När det gäller brister gällande kravet att hundar ska ha dricksvatten i tillräcklig utsträckning bedömer vi det som allvarligt, eftersom tillgång till vatten är ett grundläggande behov som påverkar djurens välfärd avsevärt.

Sedan år 2021 ska länsstyrelserna fylla i mer detaljer när man noterar brist på hundars hull. Detta innebär att länsstyrelserna ska fylla i om bristen avseende hull gäller kraftig undervikt, undervikt, övervikt eller kraftig övervikt. Figur 106 visar fördelningen mellan undervikt och övervikt vid kontroller av hundar.

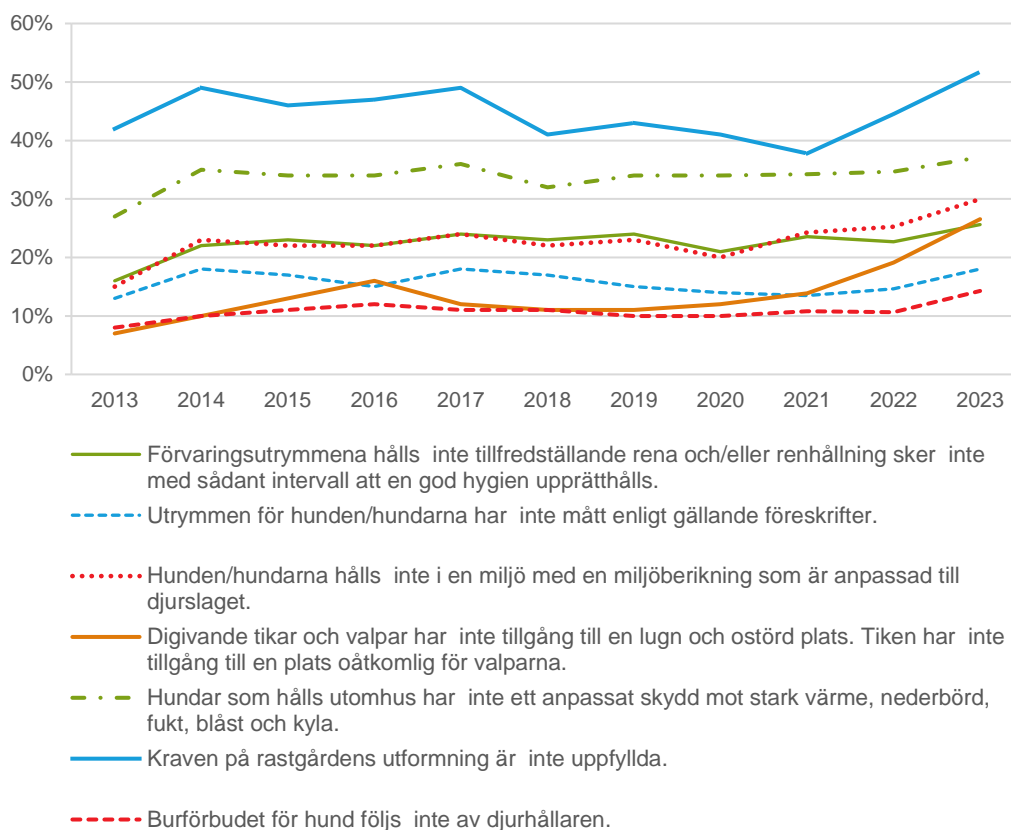
Figur 106. Fördelning av undervikt och övervikt vid notering av brist på hull vid djurskyddskontroller av hund mellan år 2021 och 2023.

Vi ser att en större del av de hundar som inte har ett godtagbart hull är överviktiga. Under 2023 var fördelningen mellan övervikt och kraftig övervikt 36 respektive 21 procent. När det gäller brister i hundens hull är det vanligaste skälet att hunden getts för mycket eller för lite att äta, alternativt felaktigt foder. Vad gäller överviktiga hundar så beror det ibland på bristande förmåga att avväga mattilldelning och motion på ett korrekt sätt. Det

förekommer också att hundar i all välmening får för mycket att äta eller regelbundet ges kakor och andra godsaker som inte är lämpliga för dem. Försämrat hull hos hundar beror inte alltid på bristande utfodring, utan kan även uppstå hos hundar med nedsatt hälsa.

7.15.5 Brister i hundarnas utrymmen

Brister som gäller utformning av rastgårdar, tillgång till väderskydd och renhållning i rastgårdar är vanliga och ligger mycket högt varje år, se figur 107. Även brister vad gäller utrymmenas storlek förekommer i betydande omfattning men inte i lika hög utsträckning.

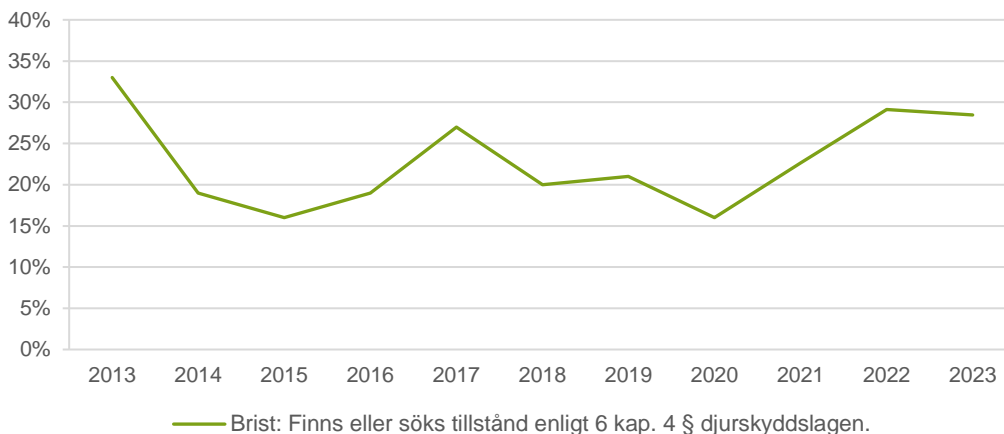
Figur 107. Andel kontroller med brister i hundarnas utrymmen vid djurskyddskontroller mellan 2013 och 2023.

Rastgårdar är ofta synliga för allmänheten, varför det kommer in många klagomål gällande dessa. Bristerna i rastgård har ett stort spann i fråga om allvarlighet. När det gäller brister om tillgänglig yta, inredning, berikning och renhet påverkar de hundarnas välfärd negativt och bristerna leder i vissa fall till stora svårigheter eller lidande för djuret.

En vanlig brist är avsaknad av upphöjd liggplats och bristfälliga hundkojor, en annan är avsaknad av tillräckligt väderskydd. Det finns stora skillnader i hur hundar hålls i rastgård. En del hundar hålls stadigvarande i rastgård medan andra hundar endast hålls i rastgård delar av dygnet, till exempel under tiden hundägaren är på jobbet. En del djurhållare förstår inte att kraven gäller i båda fallen, alternativt tycker inte att behovet av skydd är så stort när hunden ändå kommer in i ett inomhusutrymme på kvällen.

7.15.6 Brister som handlar om tillstånd

Andelen brister som handlar om att ha eller ansöka om tillstånd för verksamhet med hund⁴² har ökat de två senaste kontrollåren, se figur 108. Under år 2023 konstaterades denna brist vid 28 procent av kontrollerna. Det är många hundhållare som inte är medvetna om kravet på tillstånd, vilket är en orsak till den höga andel brister som konstateras. En annan vanlig brist är att verksamheter med tillstånd har utökat sin verksamhet utöver vad tillståndet medger.

Figur 108. Andel brister vid kontroll om tillstånd med hund mellan 2013 och 2023.

7.15.7 Allvarliga konsekvenser av brister

Sammantaget bedömer vi att flertalet av de vanligaste bristerna beror på bristande kunskap eller oförmåga hos hundhållaren att tillgodose hundens grundläggande behov. Brister som handlar om att hundar får för lite eller felaktigt foder som leder till över- eller undervikt är ett allvarligt hot mot hundarnas välfärd och kan orsaka stort djurlidande. Det samma gäller eftersatt munhälsa, utebliven kloklippning och när sjuka eller skadade hundar inte ges nödvändig veterinärvård.

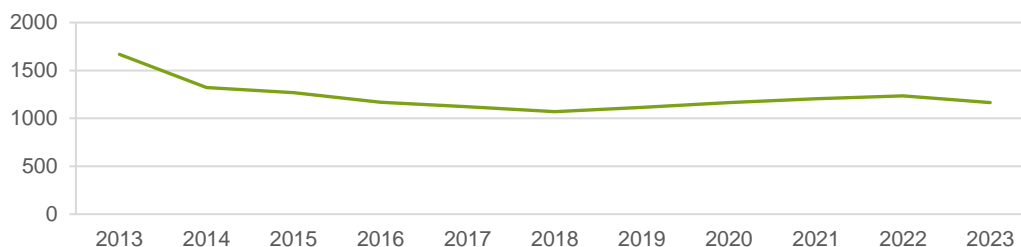
Även felaktig avel och valpuppfödning under bristande förhållanden kan förorsaka stora djurlidanden. Olämpliga avelsdjur kan ge stora problem för avkomman, och olämplig uppfödning kan också ge avkomma som inte fungerar ordentligt senare.

⁴² Enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192)

7.16 Katter

7.16.1 Djurskyddskontroller av katter

Under 2023 gjorde länsstyrelserna 1 166 kontroller av katthållning. Sedan 2013 har antalet sjunkit från cirka 1 700 stycken. Figur 109 visar antalet kontroller från 2013 till 2023. Den största andelen av dessa kontroller har gjorts vid kontroller efter klagomål samt uppföljningar av tidigare brister.

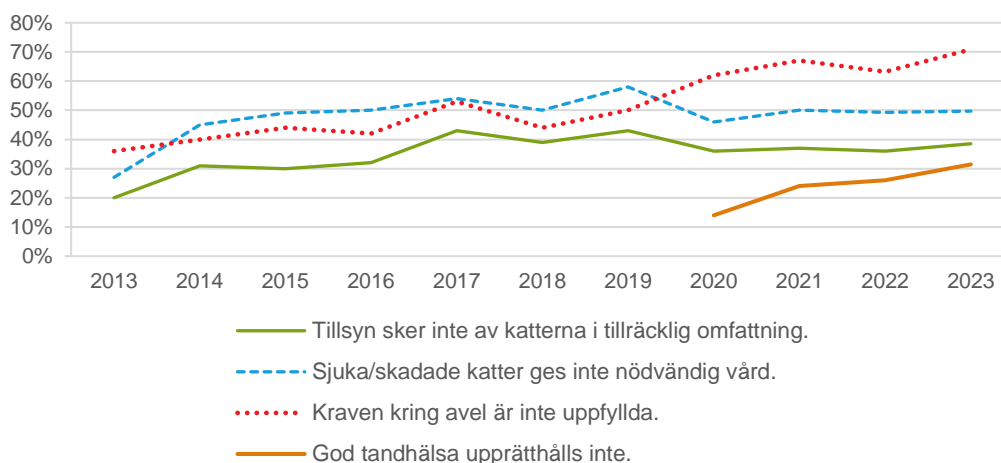

Figur 109. Antal djurskyddskontroller av katter mellan år 2013 och 2023.

Diagrammen nedan i detta avsnitt visar negativa trender med ökade andelar brister på ett flertal kontrollpunkter. Vi bedömer att detta i viss mån kan bero på den hårdare prioritering av klagomålsärenden som länsstyrelserna gör. Det går dock inte att utesluta att efterlevnaden har försämrats över tid. Resultatet av kontroller i detta avsnitt ska därför tolkas med viss försiktighet i fråga om det är representativt för den genomsnittliga katthållningen i landet.

7.16.2 Tillsynsrelaterade brister

Andelen brister som direkt eller indirekt kan relateras till att katter inte ges tillräcklig tillsyn har ökat dramatiskt sedan år 2013. I figur 110 nedan redovisas kontrollresultaten för några av dessa brister.

Figur 110. Andel kontroller med tillsynsrelaterade brister vid djurskyddskontroller av katter mellan 2013 och 2023.

Tillsynsbegreppet innefattar även en handlingsplikt för djurhållaren. Det är därmed inte tillräckligt att bara se till sin katt regelbundet. Djurhållaren måste också vidta konkreta och tillräckliga åtgärder när problem upptäcks. Exempelvis se till att katten får veterinärvård om den är sjuk eller skadad.

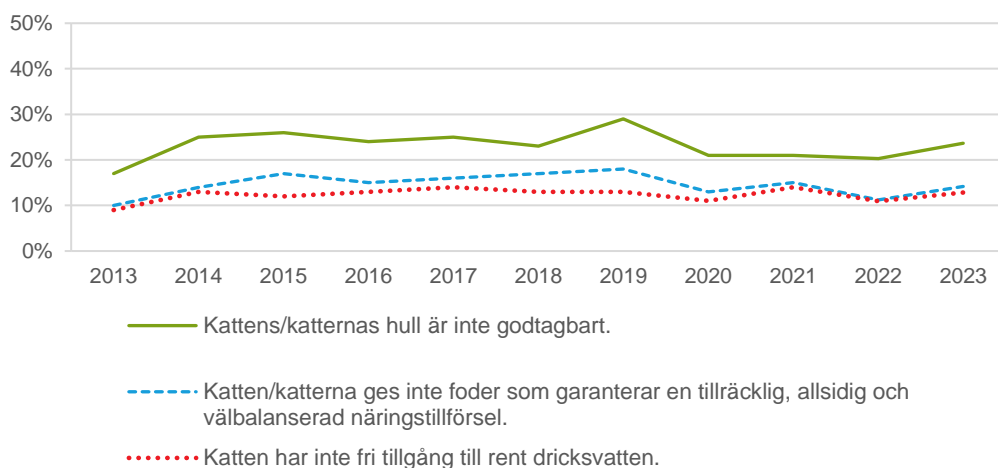
Tillsynsrelaterade brister är mycket vanliga inom katthållningar där katthållaren har förlorat kontrollen över sina katter. Katterna är i dessa fall ofta mer eller mindre skygga och kattägaren märker inte om de är sjuka eller skadade. I de fall kattägaren ändå märker att katterna är sjuka eller skadade så kan katterna inte undersökas eller behandlas. Kattkullar hittas inte, fler förvildade katter föds och så kallade ”kattkolonier” uppstår.

Andelen brister när det gäller kraven kring avel ligger på en mycket hög nivå och har dessvärre en ökande trend. En förklaring till denna ökning är att kraven kring avel har skärpts i de nya föreskrifterna⁴³ som trädde i kraft under år 2020. De nya kraven innebär bland annat att katter inte får tillåtas föröka sig okontrollerat.

Många av de problem som finns inom katthållningen är troligen kopplade till att katten traditionellt sett betraktas annorlunda än andra sällskapsdjur. Detta genom att det finns en uppfattning om att katter, till skillnad från exempelvis hundar, klarar sig bra själva. Ett sådant synsätt i kombination med katters förmåga att fortplanta sig på kort tid kan resultera i att en djurhållning går överstyr med ett stort djurlidande som följd.

7.16.3 Brister som handlar om foder och vatten

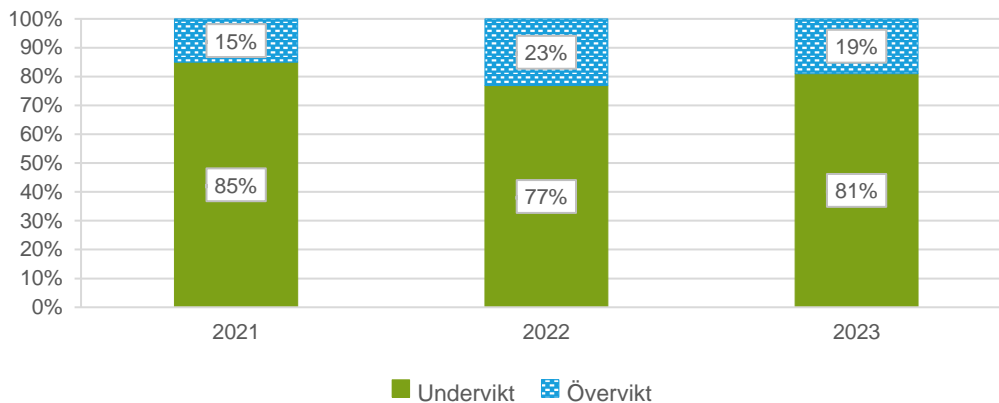
Vid kontroller av katter är det vanligt med brister som rör tillgång till foder och vatten och som avspeglas genom att katten inte har godtagbart hull. Brister kopplade till foder och vatten illustreras i figur 111.

Figur 111. Andel kontroller med brister som handlar om foder och vatten till katter mellan 2013 och 2023.

⁴³ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter; saknr L102.

Sedan 2021 ska länsstyrelserna fylla i mer detaljer när man noterar brist på katters hull. Detta innebär att de ska fylla i om bristen avseende hull gäller kraftig undervikt, undervikt, övervikt eller kraftig övervikt. Figur 112 visar fördelningen mellan undervikt och övervikt vid kontroller av katter.

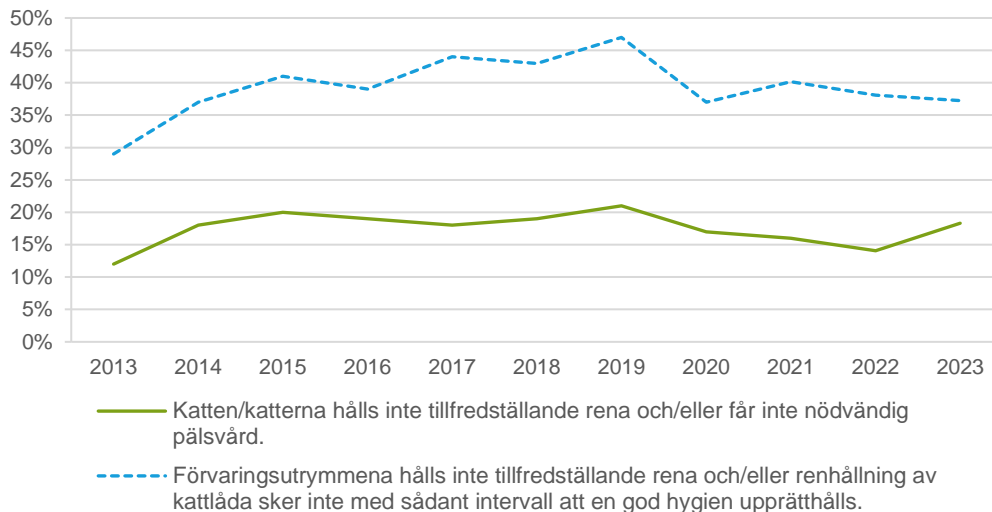
Figur 112. Fördelning av undervikt och övervikt vid notering av brist på hull vid djurskyddskontroller av katt mellan år 2021 och 2023.

Vi ser att majoriteten av de katter som inte har ett godtagbart hull är underviktiga. Under 2023 var fördelningen mellan undervikt och kraftig undervikt 47 respektive 34 procent. Problematiken med magra katter kan ofta ses hos katthållare som förlorat kontrollen över sin djurhållning. Det förekommer även överviktiga katter men då främst när det gäller hållning av enstaka äldre sällskapskatter.

7.16.4 Brister i katternas utrymmen och närmiljö

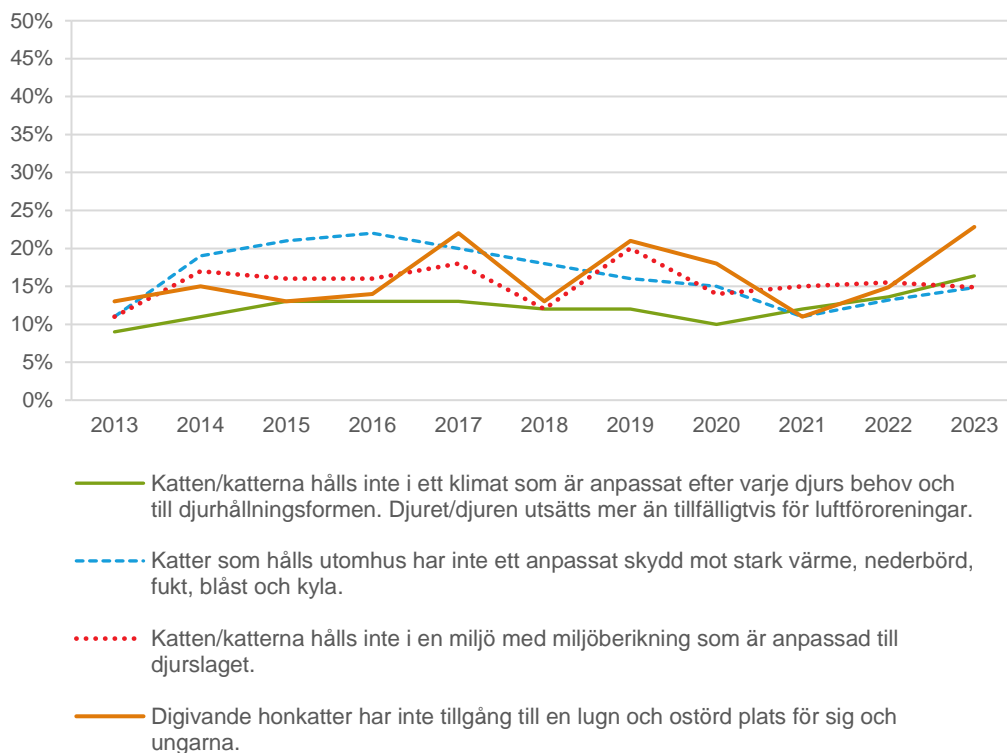
Andelen kontroller med brister som handlar om katternas utrymmen och närmiljö presenteras i figur 113 och 114. Brist gällande att katters förvaringsutrymmen inte hålls tillfredsställande rena uppmärksammas vid hög andel av de kontroller som utförs och andelen har varit relativt konstant de senaste åren. Det går inte av statistiken att utläsa i vilken omfattning förvaringsutrymmena inte är tillfredsställande rena. Bristen kan handla om allt från misär där kattavföring täcker golvet till att en kattlåda inte rengörs i tillräcklig utsträckning.

Att bristerna som gäller att förvaringsutrymmen inte hålls tillfredsställande rena ligger så pass högt, kring 40 procent varje år, beror sannolikt på att det är vanlig att allmänheten anmäler om missförhållanden och att kontroller av katthållning i princip enbart sker efter sådana klagomål. Bristande pälsvård och smutsiga katter är också vanliga brister men inte i lika stor utsträckning.

Figur 113. Andel kontroller med hygienrelaterade brister vid djurskyddskontroller av katter mellan 2013 och 2023.

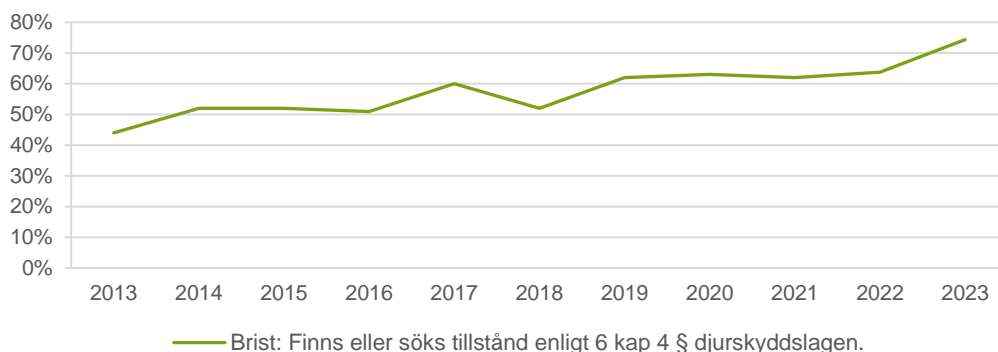
Det är vanligt att katter inte hålls i en miljö eller i ett klimat som är anpassat för katter samt att de saknar väderskydd vid utomhushållning. Andelen sådana brister varierar något över tid men har ökat sedan 2021 och var cirka 16 procent under 2023. Även andelen brister när det gäller tillgång till en lugn och ostörd plats för en digivande katt, har varierat över tid. Denna brist har dock ökat kraftigt under de senaste två åren och uppgick till 23 procent under 2023.

Figur 114. Andel kontroller med brister kopplade till utrymmen för katter mellan 2013 och 2023.

7.16.5 Brister som handlar om tillstånd

Andelen brister som handlar om att ha eller ansöka om tillstånd för verksamhet med katt⁴⁴ har ökat konstant varje år, vilket visas i figur 115. Under år 2023 konstaterades denna brist vid hela 74 procent av kontrollerna.

Figur 115. Andel brister vid kontroll om tillstånd vid djurskyddskontroller av katt mellan 2013 och 2023.

De flesta djurhållare som inte uppfyller kravet på tillstånd har inte för avsikt att bedriva kattverksamhet utan har i många fall förlorat kontrollen över sin katthållning. Det gäller exempelvis katthållningar som förekommer i bostäder eller i ladugårdar.

7.16.6 Allvarliga konsekvenser av brister

Flertalet av de vanligaste och allvarligaste bristerna beror på bristande förmåga eller kunskap om hur katter ska hållas och skötas. Tillsynsrelaterade brister så som utebliven daglig tillsyn, utebliven veterinärvård, bristande eller felaktig utfodring är allvarliga brister som kan leda till ett stort onödigt lidande. Sådana brister är kopplade till grundläggande sköselfaktorer som är viktiga för djurens välfärd och som i allvarliga fall leder till stort lidande för katterna.

Katter som lever tätt tillsammans i smutsiga miljöer får lättare sjukdomar och parasiter som påverkar kattens hälsa negativt. Tovig päls kan vara smärtsamt för katten. Okastrerade katter kan snabbt skapa halvvida populationer som katthållaren får svårt att komma till rätta med. Detta kan öka risken för djurlidande bland annat eftersom det blir svårt att utöva tillräcklig tillsyn, att upptäcka sjuka eller skadade katter och att behandla katterna vid behov.

⁴⁴ Enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192)

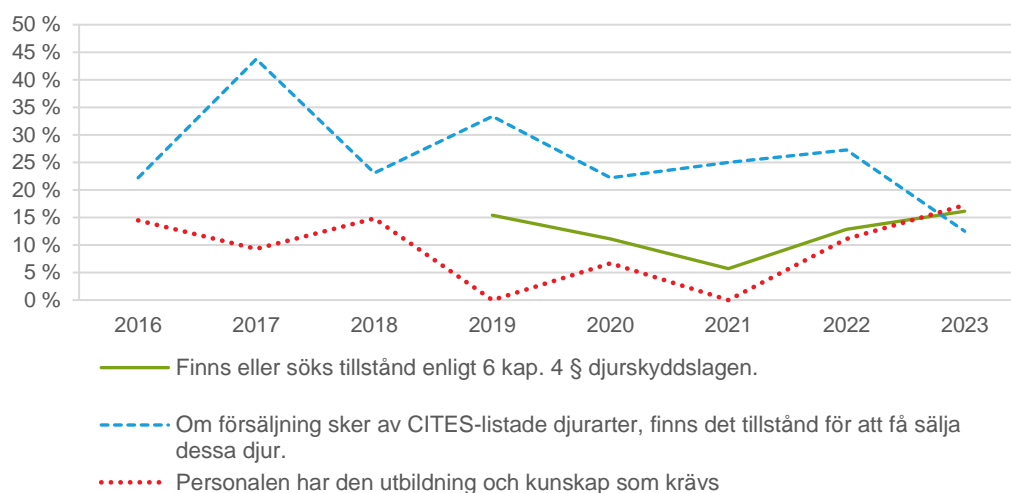
7.17 Zoobutiker och liknande verksamheter

Länsstyrelserna gjorde 31 kontroller på zoobutiker och liknande verksamheter⁴⁵ under 2023. Detta kan jämföras med tidigare år då 41 kontroller gjordes 2022, 35 kontroller 2021 och 19 kontroller 2020.

Eftersom antalet kontroller är lågt och att samtliga punkter i checklistan inte kontrollerats eller varit aktuella vid alla kontroller, är det svårt att dra några slutsatser kring hur djurhållningen generellt är på zoobutiker eller liknande verksamheter utifrån de kontroller som har länsstyrelserna gjort.

7.17.1 Brister som handlar om tillstånd och personal

Andel brister som handlar om tillstånd, utbildning och kunskap hos personal presenteras i figur 116.

Figur 116. Andel kontroller med brister på zoobutiker som gäller tillstånd och att personal har den utbildning och kunskap som krävs. Figuren visar variationen över tid mellan år 2016 och 2022.

De zoobutiker som säljer CITES-listade djurarter måste ha tillstånd för att sälja de djur som är CITES-listade. Andelen brister för denna kontrollpunkt har varit relativt hög genom åren och låg på 27 procent år 2022. Under 2023 har den sjunkit till 13 procent. Denna kontrollpunkt har endast kontrollerats eller varit aktuell vid åtta kontroller under 2023 och det uppmärksammades endast brist vid en av dessa kontroller.

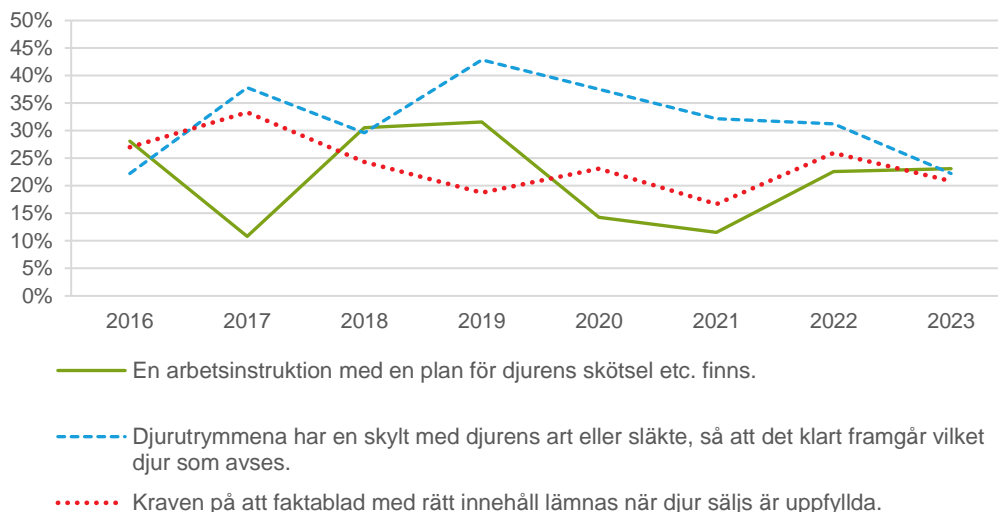
Vi ser en ökning av andelen brister som handlar om att personal inte har den utbildning eller kunskap som krävs. Under 2023 låg den siffran på 17 procent, vilket är det högsta som uppmätts mellan 2016 och 2023. Det motsvarar brister vid fem kontroller av 29 då den kontrollpunkten har kontrollerats. Här är det svårt att veta om bristerna har bestått i

⁴⁵ Kan även omfatta djurgrossister och andra typer av djurförsäljning, så som dammfiskar.

att personalen saknar föreskriven utbildning, eller om det på grund av andra brister i verksamheten har bedömts att personalen saknar kunskap trots att utbildning finns.

7.17.2 Brister i dokumentation är vanligast

De brister som är vanligast på zoobutiker handlar om dokumentation. Detta framgår av figur 117 nedan.

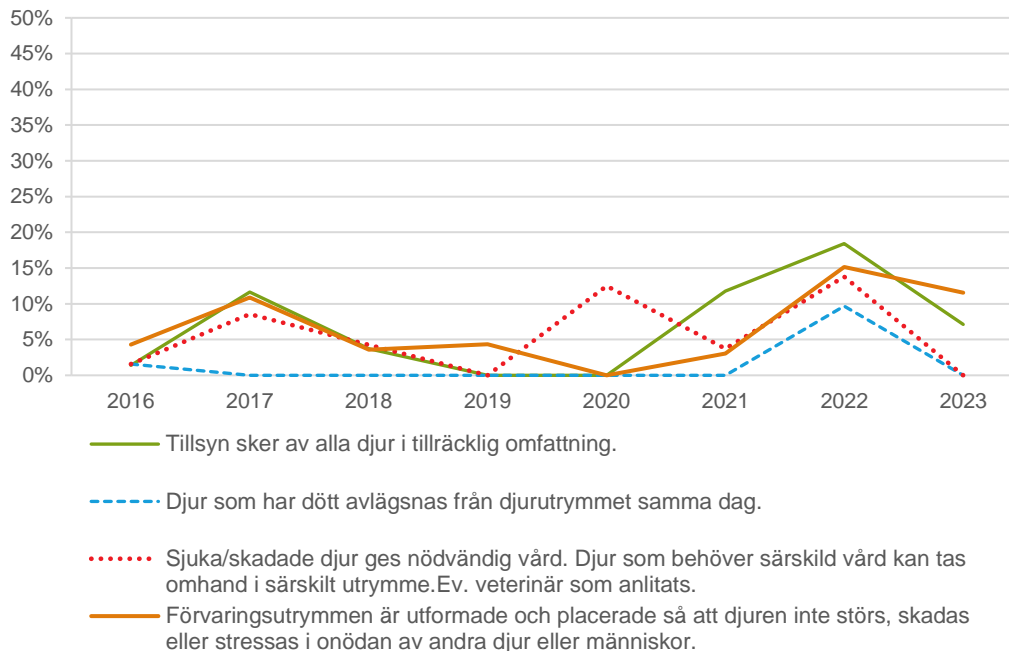

Figur 117. Andel kontroller med brister som handlar om dokumentation på zoobutiker mellan 2016 och 2023.

Som förklaring till bristerna berättar länsstyrelserna att zoobutiksägare ofta är ensamföretagare. Butiksägaren anser ofta att det inte är nödvändigt med skyltar eller arbetsinstruktioner och att all information om djuren kan ges muntligt till en kund. Att arbetsinstruktioner saknas beror ofta på att butiksägaren anser att hen vet vad som behöver göras dagligen och att skriftliga instruktioner inte behövs.

Brister som påverkar djuren har minskat under 2023

Andelen brister som är mer direkt kopplade till djuren ökade under 2022 och har under 2023 minskat igen. Detta framgår av figur 118.

Figur 118. Andel kontroller med brister på zoobutiker som kan ha direkt påverkan på djuren. Figuren visar andel kontroller med brister mellan år 2016 och 2023.

7.18 Djurparker

7.18.1 Djurskyddskontroller på djurparker

Under 2023 gjorde länsstyrelserna 46 kontroller av djurparker eller verksamheter med så kallad offentlig förevisning av djur. Eftersom antalet kontroller är så pass få går det inte att dra några generella slutsatser kring hur djurhållningen är på svenska djurparker.

När man tittar på kontrollerna som är gjorda på enbart djurparker så gjorde länsstyrelserna 17 kontroller i landet under år 2023. Dessa kontroller bestod av nio kontroller i samband med ansökan om godkännande för offentlig förevisning av djur, åtta rutinkontroller och en kontroll efter att ett klagomål kommit in.

7.18.2 Vanligaste bristerna på djurparker

Vid kontrollerna av djurparker som länsstyrelserna gjorde under 2023 var den vanligaste bristen på kontrollpunkten ”fönster, belysningsanordningar och elinstallationer som djuren kan nå har skydd eller är utförd så att skaderisk inte föreligger”. Den noterades som brist vid två av tio kontroller då den kontrollerades. Denna brist var även den vanligast förekommande under 2022.

Den näst mest förekommande bristen var att utrymmen där djuren hålls inte har mått enligt gällande måttföreskrifter där det noterades brist vid två av 15 kontroller där den punkten kontrollerades. Andra brister som också hittades under 2023 var att utrymmet där djuret/djuren hölls inte uppfyllde de förutsättningar som anges i föreskriften eller att den/de ansvariga för djurhållningen och skötseln av djuren inte hade lämplig utbildning/erfarenhet av aktuella djurslag. Dessa brister uppmärksammades två gånger var på de 17 kontroller som detta kontrollerades.

7.18.3 Betydelse för djurens välfärd

De kontrollpunkter som länsstyrelserna menar har störst betydelse för djurens välfärd på djurparker är att djuren har berikning, att djuren ges möjlighet till att utföra sina naturliga beteenden och får sina grundläggande behov tillgodosedda, att de har väl utformade och tillräckligt stora hägn samt reträttutrymme med möjlighet till avskildhet. Vid kontrollerna som länsstyrelserna gjorde 2023, så förekom brister bland annat i just dessa områden.

Länsstyrelserna har också framfört att de upplever att det kan vara svårt för djurparker att få tag på veterinär med hög kunskapsnivå om de aktuella djurslagen. För de mindre anläggningarna kan det även var svårt att anställa tillräckligt många och kompetenta djurskötare.

Ibland är det svårt för djurparkerna att få ett bra flöde med antal djur i de utrymmen man har tillgång till. Det händer att man inte kan sälja eller få iväg djuren av olika skäl och då blir djurantalet för stort i förhållande till storleken på de utrymmen man har tillgång till.

Jordbruksverket, 551 82 Jönköping. Tfn 036-15 50 00 (vx).
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se www.jordbruksverket.se
Maj 2024 OVR684